

P.O. rel. 6860



<36635491350015

<36635491350015

Bayer. Staatsbibliothek

Naardien het den uitgever gebleken is dat sommige liefhebbers verkozen eerst de uitgave van het eerste deel van dit werk af te wachten, alvorens op hetzelfde in te teekenen, blijft de intekening voor als nog opengesteld, bij den uitgever en iederen anderen Boekhandelaar in het geheele Rijk, zullende bij het volgende deel eene supplementlijst van intekenaren gevoegd en de namen daarop geplaatst worden die voor deze lijst te laat zijn ingezonden. Alzoo het tweede deel onverwijld ter perse zal gelegd worden, verzoekt de uitgever de opgave der namen en kwaliteiten tijdig in te zenden.

BIOGRAPHISCH
ANTHOLOGISCH EN CRITISCH
WOORDENBOEK
DER
NEDERDUITSCH E DICHTERS.

P.O. no. 6860

1

B I O G R A P H I S C H
ANTHOLOGISCH EN CRITISCH
WOORDENBOEK
DER
NEDERDUITSCH E D I C H T E R S .

B I J E E N V E R Z A M E L D E N U I T G E G E V E N

D O O R

P. G. WITSSEN GEYSBEEK.

— *Gens semper Batavum, nec inhospita Musis.*

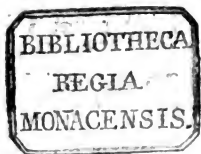
HUG. GROTIUS.

E E R S T E D E E L .

A B E — B Y N .



T E A M S T E R D A M B I J
C. L. S C H L E I J E R .
1821.



N A A M L I J S T
DER
I N T E E K E N A R E N .

ZIJNE MAJESTEIT
D E K O N I N G

DER
N E D E R L A N D E N .

- Aa* (Mr. C. P. *Robidé van der*), Prokureur bij de Regtbank van Eersten Aanleg, te Leeuwarden.
- Abrahams* (Gebr.), Boekhandelaren, te Middelburg, 2 Ex.
- Ameshoff* (P. J.), te Amsterdam.
- Ameshoff* (P. J.), voor het Leesmuseum, te Amsterdam.
- Aukringa* (J.), Præceptor der Latijnsche scholen, te Leeuwarden.
- Arbon en Krap*, Boekhandelaren, te Rotterdam, 2 Ex.
- Arntzenius* (Mr. R. H.), Advokaat-Fiscaal voor de Midelen te Lande in Noord-Holland, te Haarlem.
- Baarsfel* (W. C. van), te Amsterdam.
- Backer* (C.), Jur. Utr. Stud. te Groningen.
- Backer* (W. H.), te Amsterdam, best pap.
- Beekman* (H. J.), Eerste Onderwijzer op de Departementale School, te 's Hage.
- Beeldsnijder* (G. J. *Baron*), te Gouda.
- Benten* (A. van), Boekhandelaar, te Leijden.
- Bergen en Comp.* (W. van), Boekhandelaren, te Breda, zes Exemp.
- Bergsma* (Mr. P. A.), Prokureur, te Leeuwarden.
- Bernhard* (J. H.), te Amsterdam.
- Binkes* (Mr. F.), Advokaat, te Leeuwarden.
- Blankenberg* (B. H.), te Amsterdam, best pap.
- Buysse van Oud Alblas* (P.), te Dordrecht.
- Bommel* (Mr. A. van), fungerend Officier van Justitie, te Haarlem.
- Bonn* (J.), te Amsterdam.
- Boogaard* (F.), Eerste Klerk Notularis bij het Gouvernement van Noord-Holland, te Haarlem.
- Brak* (A. W.), te Amsterdam, 1 ord. 1 best pap.
- Brak en Zoon* (Wed. C.), te Amsterdam.
- Brink* (Mr. J. ten), Hoogteeraar, te Groningen.
- Bruine* (Mr. A. de), Advokaat, te Amsterdam.
- Brunner* (H.), te Dordrecht, 2 Ex.
- Buddingh* (N. W.), te Utrecht.
- Buijs* (Mr. G.), Advokaat, te Amsterdam.

Cleef (de Gebr. van), Boekhandelaren, te 's Hage, zes
Exemp. 1 best pap.

Clercq (W. de), te Amsterdam.

Coolmijer (J. A. la Lau), Huisonderwijzer, te Amsterd.

Cornel (N.), Boekhandelaar, te Rotterdam.

Delprat (G. H. M.), Predikant bij de Waalsche Gemeente, te Leeuwarden, voor het Leesgezell. Euterpe.

Delprat (J.), Kapitein Ingenieur, te Delft.

Dries (C. D. vanden), Boekhandelaar, te Rotterdam.

Dulman (G.), te Amsterdam.

Echenique (J. d'), te Amsterdam, best pap.

Eck (C. Franssen van), Hoogleeraar en Predikant te Deventer.

Elias (P. Witsen), te Amsterdam.

Engelen (J. H. van), Jur. Utr. Stud. te Groningen, best p.

Enschede (C. J.), te Haarlem.

Epkema (E.), Rector der Latijnsche schole, te Middelb.

Eijmberts (L. C.), te Breda.

Falck (C. J. C.) Douairiere Walland, te Utrecht.

Falck (Mr. A. R.), Minister voor het Publiek Onderwijs, de Nationale Nijverheid en Kolonien.

Fallée (B. A.), te Amsterdam.

Febvre (Mr. E. J. le), Advokaat, te Amsterdam.

Frijmersum (C.), te Amsterdam.

Ganswijk (D. J. ten Zelden), Chef der Griffie van Zuid-Holland, te 's Hage.

Geyers (M. B. H. W.), Referendaris bij den Raad van State, te 's Hage.

's Gravesande (N. J. Storm van), te Rotterdam.

's Gravenweert (Mr. J. van), te Amsterdam.

Groen (N. B.), Geëmploieerde bij de In- en Uitgaande Regten, te Groningen.

Groenenbergh (R. van), Boekhandelaar, te Groningen.

Groot (P. de), Boekhandelaar, te Delft.

Haack en Comp., Boekhandelaren, te Leyden.

Hakbijl (L.), te Amsterdam.

- Hall* (Mr. M. C. van), Advokaat, te Amsterdam.
Hiappé (H.), Notaris, te Amsterdam, best pap.
Hartfinck (P.), te Amsterdam, best pap.
Hafelaar (W. A.), Notaris, te Haarlem.
Hattem (N. J. van), te Amsterdam.
Haug (C. F.), Hoogleeraar in de Geschied en Aardrijkskunde en Fraaije Letteren aan de Koninkl. Artill. en Genieschool, te Delft.
Idem, voor 't Natuur- en Letterk. Genootschap onder de zinspreuk: *Aan Wetenschap gewijd, Volmaakter door den tijd.* te Delft.
Hazenbergh Jr. (H. W.), Boekhandelaar, te Leyden.
Hengst en Zoon (P. den), Boekhandelaren, te Amsterdam.
Heusden (W. van), Onderwijzer, te 's Hage.
Hey (Joh. van der), Boekhandelaar, te Amsterdam.
Hoeufft (J. H.), J. U. D. te Breda.
Hogendorp (W. van), Directeur der Registratie en Domeinen, te Amsterdam.
Holle (Mr. I. H.), Prokureur, te Dordrecht.
Hovius (L. E.), te Amsterdam, best pap.
Huijsfen van Kattendijke (J. W.), Kamerheer van Z. M., den Koning.
Iddekinge (T. J. van), J. U. St. te Utrecht.
Immerzeel Jr. (J.), Boekhandelaar, te Rotterdam, 3 Ex.
Jabot (J.), te Haarlem.
Jong (A. de), te 's Hage.
Jong (Gebr. de), te Amsterdam.
Jong (Jacob de), Directeur der Onderlinge Brand-Waarsborg-Maatschappij, te Amsterdam.
Jordens (B. A. van Munster), voor het Leesgezelschap, te Deventer.
Kerkhoven (T. J.), te Amsterdam.
Keuchenius (Mr. W. F.), Advokaat, te 's Hage.
Kinker (Mr. J.), Hoogleeraar, te Luik, best pap.
Klijn Bz. (B.), te Amsterdam.
Klijn (H. H.), te Amsterdam.

- Korff* (Mr. J. Bakker), Advokaat, te Amsterdam.
Lamarque (P.), te Amsterdam.
 Idem voor het Collegie *Minerva*.
Lankhorst (Alb.), te Amsterdam, best pap.
Lee (P. van) te Haarlem.
Leesgenoegen (het Gezelschap), te Amsterdam.
Leeuw (A. vande), te Arnhem.
Leeuwen (J. van), te Leeuwarden.
Leeuwen (J. J. van), voor het Leesgezelschap ter Oefening en Verpoozing, te Utrecht.
Leeuwen (J. W. van), Boekhandelaar, te Leijden.
Lelijvelt (M. J.) Boekhandelaar, te Rotterdam.
't Lezen strekt tot Nut, Vermaak.
Bevordert en Versijnt den Smaak (het Leesgezelschap), te Amsterdam.
Liefde tot Orde (het Letteroefenend Genootschap), te Amst.
Lochem (H. van), te Deventer.
Loots (Corn.), Ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, Lid van het Koninklijk Instituut, te Amsterdam.
Lubeck (H. K. van), te Amsterdam.
Lulofs (Mr. B. H.), Hoogleeraar, te Groningen.
Maezen (M. J. van der), Sekretaris van de Kamer van Koophandel, te Antwerpen.
Mahne (M. A.), te Gend.
Manger (H.), Predikant, te Haarlem.
Margadant (P. C. L. J.), Onderwijzer op de Departementale School, te 's Hage.
Meijer (G. J.), Hoogleeraar aan het Athenæum, te Brussel, best pap.
Mensing en van Westreenen, Boekhandelaren, te Rott.
Meynts (Mr. J. H.), Advokaat, te Amsterdam.
Moulin (J.), te Kampen.
Mulder (W. B.), Instituteur, te Haarlem.
Munnich (P.), Ontvanger der Registratie, te Edam.
Nieuwhoff (B.), Hoogleeraar, te Harderwijk, best pap.
Nolthenius (W. H.), te Amsterdam.

- Norman (Le Baron de)* Lid der Algemeene Rekenkamer, te 's Hage.
- Nutges (J.)*, te Amsterdam.
- Oefening baart Verlichting* (het Leesgezelschap), te Amst.
- Oomkens (J.)*, Boekhandelaar, te Groningen.
- Oorde (Mr. van Affelen van)*, Advokaat, te Amsterdam.
- Oosthout (J. G.)*, te 's Hage.
- Palier en Zoon (H.)*, Boekhandelaren, te 's Bosch.
- Paulus (R.)*, Onderwijzer, te Amsterdam.
- Pfeil (J. M.)*, Notaris, te Monnikendam.
- Pieper en Ipenbuur*, Boekdruckers, te Amsterdam.
- Pool Jr. (J. F.)*, te Nijmegen.
- Presburg (Mr. D. J.)*, Advokaat, te Amsterdam.
- Reemer (J. A.)*, te Amsterdam.
- Riedel (H.)*, te Holwert.
- Rinsma (F.)*, Apothecar, te Groningen.
- Rocquette (T. P.)*, te Amsterdam.
- Römelingh (J.)*, Boekhandelaar, te Groningen.
- Rondeau Jr. (S.)*, te Amsterdam.
- Roskes (H. T.)*, S. S. Theol. Cand. te Leyden.
- Rossum (A. van)*, te Haarlem.
- Ruijter (J. de)*, Boekhandelaar, te Amsterdam, drie Ex.
- Rijcken (J. A.)*, te Breda.
- Sacré (Q. Walaardt)*, Prokureur, te Haarlem.
- Schelle (G. van)*, Ontvanger der Registratie en Domeinen, te Dokkum.
- Scheltema (Mr. J.)*, Ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, Lid van het Koninklijk Instituut en andere Maatschappijen van Wetenschappen, te Utrecht.
- Schermacher (J.)*, te Amsterdam.
- Schierbeek (R. J.)*, Boekhandelaar, te Groningen.
- Schievenbus (A.)*, Boekhandelaar, te Amsterdam.
- Schlosfer (F. W.)*, Schout, te Bodegraven.
- Schoonhoven (J. van)*, Boekhandelaar, te Utrecht, 2 Ex.
- Schouten (J.)*, Scheepsbouwmeester, te Dordrecht.

- Schreuder (B.)*, Directeur en Onderwijzer van 's Lands Kweekschool voor Schoolonderwijzers, te Lier.
- Schouten (H. J.)*, Med. Doctor, te Amsterdam.
- Schull (Mr. P. S.)*, Advokaat en Notaris, te Dordrecht.
- Schultze (H.)*, Eerste Commies bij het Gouvernement van Vriesland, te Leeuwarden.
- Schut (J. J.)*, te Amsterdam.
- Seijdel (G.)*, te Amsterdam.
- Sigtenhorst (A. J. van den)*, Boekhandelaar, te Deventer.
- Smit (C.)*, te Amsterdam.
- Spandaw (Mr. H. A.)*, Advokaat, te Zuidbroek, Prov. Groningen.
- Sobbe (P.)*, Procureur, te Amsterdam, best pap.
- Stachouwer (Jonkheer E. T. Starkenborgh)*, te Groningen.
- Staveren (T. van)*, te Utrecht.
- Steenbergen van Goor*, Boekhandelaar, te Leeuwarden, 2 Ex.
- Stevens (N. J.)*, Directeur van het Stedelijk Instituut van hedend. Talen en fraaije Wetenschappen, te Haarlem.
- Stordeur (J. Plum)*, te Amsterdam.
- Terveen (J. G. van)*, Boekhandelaar, te Utrecht, 4 Ex.
- Thieme (C. A.)*, Boekhandelaar en Couranten Drukker, te Arnhem.
- Thieme (H. C. A.)*, Boekhandelaar, te Zutphen, 2 Ex.
- Thoir (J. van)*, Boekhandelaar, te Leyden.
- Thijssens en Zoon (J. J.)*, Boekhandelaren, te Leyden.
- Tot Nut en Beschaving (het Genootschap)*, te Amsterdam, best pap.
- Tuijnzing (Ph.)*, Boekhandelaar, te Rotterdam.
- Vermaesen (W. G. F.)*, Onderwijzer, te 's Hage.
- Verschoor (N. E.)*, Schoolopziener, te Sleenwijk.
- Verweij (Bern.)*, Lid der provinciale Commissie van Onderwijs in Zuid-Holland en Predikant, te 's Hage, 1 ord. 1 best pap.
- Vletter (W. C. de)*, Onderwijzer, te Rotterdam.
- Vollenhoven (A. Maij van)*, Boekhandelaar, te Rotterdam, 2 Ex.

xvi NAAMLIJST DER INTEEKENAREN.

- Voorman (J.)*, Kunstschilder, te Amsterdam.
Voorst (J. E. G. van), te Amsterdam.
Vos (G.), voor het Genootschap ten spreuk voerendes
Beschaving en Veredeling, te Amsterdam.
Vos (J.), te 's Hage.
Vos en Comp. (J. de), Boekhandelaren, te Dordrecht, 3 Ex.
Vries (A. de), te Haarlem.
Vries (Jeron. de), te Amsterdam.
Wal (J. van der), Boekhandelaar, te Gorinchem.
Walré (J. van), Oud-Raad en Curator der Latijnsche
 icholen, te Haarlem.
Wansleven (W. C.), Boekhandelaar, te Zutphen.
Warin (Fr. J. N.), te Amsterdam.
Warmolts (Mr. C. C. C.), te Leeuwarden.
Warnars (P. Meijer), Boekhandelaar, te Amsterdam, 2 Ex.
Weelden (A. J. van), Boekhandelaar, te 's Hage, best p.
Welsenes (C. van), te Dordrecht.
Wilde (J. B. de), te Amsterdam.
Willekes (J. W.), Prokureur bij de Gedeputeerde Staten
 van Noord-Holland en bij de Regtbank van Eerste
 Instantie, te Haarlem.
Winter (J. de), te Amsterdam.
Winter (Mejonkvr. van), te Amsterdam.
Wiselius (Mr. S. Ipz.), te Amsterdam, best pap.
 Idem, voor de Tweede Klasfe van het Koninklijk Ne-
 derlandsch Instituut, best pap.
Wishuijs (C. G.), te Amsterdam.
Wolterbeek (R. D.), te Amsterdam.
Wijk Rlsz. (J. van), Kostschoolhouder, te Hattem.
Wijn (H. van), Archivarius van 't Rijk, te 's Hage.
Zee (P. E. van der), S. S. Theol. Stud. te Leijden.
Zimmerman (J. Decker), Predikant bij de Ev. Luther-
 sche Gemeente, te Utrecht.
Zoon (Teunis), Koopman, te Amsterdam.
Zuidascharwoude (W. W. Noodt van), Substitunt-Officier
 bij de Regtbank van Eersten Aanleg, te Leeuwarden.

VOOR-

VOORREDE.

„Hadden wij ten oogmerk, eene volledige Geschiedenis onzer Dichtkunde, of een beredeneerd Dichtkundig Woordenboek te schrijven, wij zouden breedvoeriger uitweiden en naauwkeuriger onderzoek doen omtrent vele Dichters, wier namen wij nu slechts zullen aanslippen,” zegt de oordeelkundige Heer JERONIMO DE VRIES, in zijne uitmuntende Proeven eener Geschiedenis der Nederduitsche Dichtkunde (1). Dit oogmerk had ik reeds voor ruim twintig jaren; en hoezeer het besluit tot het zamenstellen van zoodanig een Woordenboek welligt met dezelfde jeugdige drift ware uitgevoerd geworden als hetzelfde genomen was, verheug ik mij echter dat van tijd tot tijd

(1) II Deel, blz. 101. Onder dezen afzonderlijken titel is zijn bekroond antwoord op de vraag der Bat. Maatschappij van Taal- en Dichtkunde, wegens de vorderingen en verachtering der Nederduitsche Dichtkunde (het III en IV Deel van hare uitgegeven werken) insgelijks verkrijgbaar.

tijd hinderpalen, die in den aard der onderneming zelve lagen, eene vertraging in de uitvoering te weeg bragten, die niet dan ten hoogsten voordeelig voor derzelver uitslag kon zijn. Immers hoevele bouwstoffen hebben in dien tijd de Heeren VAN WYN, SCHELTEMA, SIEGENBEEK, YPEY, KANTELAAR, TYDEMAN, WILLEMS, KOOPMANS, ACKERSDIJK, CAPPELLE, en andere voortreffelijke letterkundigen, niet aangebragt, en mij hoevele aders aangewezen, die ik slechts te volgen had, om, voorgelicht door de fakkel van hun helder oordeel, eene rijke mijn te vinden, waar het zuiverste goud mij uit de erts van over twee eeuwen tegenblonk!

Gelukkig, durf ik zeggen, trof dit ijverig opzamelen van lang verholen letterschatten zamen met de lichtstralen, die de Critische Wijsgeerte in ons vaderland over het æsthetische van onze dichtkunst verspreidde; zij stelde het criterion daar, dat mij poëzij van verzenmakerij leerde onderscheiden; ik zag dat dichtkunst bij ons veelal niet meer dan eene bloote wetenschap was, die duizende makers van gespierde verzen en vertalers van Fransche treurspelen in rijm konden uitoefenen, zonder ooit dichters te zijn, en dat hunne dichtkunde bitter weinig poëzij opleverde, die ik toch in de verwante kunsten, de muziek, schilder- en beeldhouwkunst, zoo rijkelijk aanwezig vond.

Van dat oogenblik af las ik geen gedichtenbundels dan

dan met de pen in de hand; mijn Mnemonicon en Florilegium namen toe in dikte, en mijne portefeuille met eigen opstellen, die ik het publiek voor gedichten dacht op te dringen, geraakte allengs ledig; schier dagelijks veroordeelde ik eenigen ten vure, en gunde mijnen voormaligen „kunstgenooten” gaarne de schrale voldoening dat zij hunne gespierde rijmen tuschen de herlevende echte poëzy inschoven, doch die, in weerwil van al hunne spierkracht zich toch niet aan den oever konden vasthouden van den stroom die hen naar Lethe voortsleepte.

De Prijsvraag der toenmalige Bataafsche Maatschappij van Taal- en Dichtkunde, wegens de vorderingen en verachtering der Nederduitsche Dichtkunde, zoo allesafdoende beantwoord door den verdienstelijken Heer DE VRIES, trok een oogenblik mijne aandacht; ik verbeeldde mij (waartoe zou ik hier met eene hoogmoedige nederigheid pronken?) gewapend met dien voorraad van aantekeningen van het beste en slechte uit zulk eene menigte gedichtenbundels, en de daarbij gevoegde critiek naar mijn* geheel anders gewijzigden toets dan men tot hiertoe gebezigd had, mij insgelijks in het gelid te kunnen stellen; dan ik onderwierp alvorens de vraag zelve eerst aan de critiek. Men vroeg namelijk: welke zijn de vorderingen, welke de verachtering? Die vorderingen en verachtering waren spoedig opgeteld; men had slechts de geschiedenis

on-

onzer vaderlandsche letterkunde te doorloopen, van COORENHERT en SPIEGHEL (1) af, tot ANTONIDES en BRANDT toe, om deze vorderingen als met den vinger aan te wijzen, en vervolgens de verachtering van PELS en zijn genootschap tot FEITAMA en VAN MERKEN gelijken tred te zien houden met de toenemende beschavingszucht en dorre taal- en rijmvitterij, tot dat BELLAMY de ware dichtkunst weder opwekte uit de apathie, waarin zij door allengsche verslapping was vervallen, en eindelijk dat de staande rijmlegers, vulgo dichtgenootschappen, eerst ontbonden moesten zijn, eer zich de zelfstandige echte dichters der negentiende eeuw konden doen opmerken. Dan zoo gemakkelijk, begreep ik, wilden de uitschrijvers der Prijsvraag derzelve beantwoording niet maken; ook zag ik weinig nut in zoodanig eene bloote optelling van vorderingen en verachteringen. Daar nu geene gewrochten zonder oorzaak bestaan, dat iedereen zonder ARISTOTELES of WOLFF wel weet, moesten noodwendig die vorderingen en verachteringen insgelijks eene oorzaak hebben, en deze oorzaak kon men billijk veronder-

(1) Het vroegere tijdvak van MELIS STOKER en MAERLANT kan men als de kindsheid der kunst aanmerken; dat der rederijders is zoo volledig mogelijk beschreven door den kundigen W. KOPS, *Werken van de Maatschappij der Nederl. Letterkunde te Leyden*, II Deel, blz. 213.

derstellen dat iedereen niet wist, weshalven het mij voorkwam dat de bedoeling der uitschrijven was dat men die oorzaak tevens opsporen en ontwikkelen zou, en het bleek dat de Heer DE VRIES dit ook zoo begreep; althans hij heeft ze, waar zulks te pas kwam, zeer oordeelkundig aangewezen.

De vraag dus in dien zin opvattende, zag ik wel dat men die oorzaak uit meer dan eene bron opsporen moest; dat vooral der dichteren leeftijd, beroep, ruime of bekrompen omstandigheden, karakter, betrekkingen, zedelijkheid en verscheiden andere individueele bijzonderheden in aanmerking moesten komen, zoowel als de gang der gebeurtenissen in hunnen leeftijd en de geest hunner eeuw: ik zocht dus hunne biographiën zoo volledig mogelijk te maken, en hield dit alles zorgvuldig in het oog; een eenvoudige verjaargedicht, de nietsbeduidendste lijkzang op hun overlijden, of een wonderig lofdicht op hunne werken, bracht mij dikwijls tot resultaten, die ik geheel niet verwacht had; maar — de uitgebreidheid, die ten minste mijne beantwoording daardoor zou bekomen hebben, zoowel als de korte tijd, dien men ter beantwoording had bepaald, schrikte mij af van de mededinging, en met blijdschap ontving ik de bekroonde verhandeling van den Heer DE VRIES, die in zoo vele punten met mijn idee, hoedanig de vraag moest beantwoord worden, zamentrof.

Ondertusfchen was het geen ik had bijeengebragt, en nu en dan in openbare en bijzondere bijeenkomsten van vrienden onzer vaderlandsche letterkunde voordroeg, te veel, en — laat ik het maar zeggen, in hunne en mijne oogen te belangrijk, om te verscheuren. Men gaf mij allerlei vormen aan de hand, in welken ik het publiek dit zou kunnen mededeelen; te meer, daar mijn arbeid, wel ver van door de verhandeling des Heeren DE VRIES, en nog minder door die waarmede de Heer VAN KAMPEN, over een gelijksoortig onderwerp, een jaar vroeger, den eerprijs bij TEYLER'S Genootschap had behaald, nutteloos geworden te zijn, in tegendeel aan belangrijkheid gewonnen had. De eerste moest, om in geene te groote uitgebreidheid te vervallen, het bij de bloote vermelding der namen van sommige dichters laten blijven, die van eenigen zelfs geheel overflaan; de tweede, een beknopt (1) overzigt

le-

(1) De Heer VAN KAMPEN voorzag ons, nog niet lang geleden, van eene *Verkorte* Vaderlandsche Geschiedenis, en geeft nu weder eene *Beknopte* Geschiedenis der Letteren en Wetenschappen in het licht. Onze voorvaderen kenden geene *abrégés*, die eene uitvinding der Franschen en meestal boekverkoopersspeculatiën zijn; die ongelukkige *beknoptheid* is niet zelden met onvolledigheid verknocht, en de vruchtbare moeder van die halve kundigheden en oppervlakkige begrippen, die voor de wetenschappen zoo schadelijk zijn. Het is naar mijn gevoelen een slecht compliment aan WAGENAAR EN STUART dat men com-

pen-

leverende van de geschiedenis der dichtkunst bij de oude en hedendaagsche volkeren, kon in het eng beslek van 54 bladzijden (1) onmogelijk alles zeggen wat er van onze vaderlandsche dichters behoorde, ja noodwendig moest gezegd worden, wilde men hen regt laten wedervaren. Deze overweging en de aanmoediging van verscheiden achingwaardige letterkundigen bewogen mij om mijn arbeid voort te zetten en aan het licht te brengen, te meer daar ik de grenzen van mijn gebied zoo ver kon uitbreiden als ik zelf wilde, en niet gehouden was binnen de beperking te blijven, die eenig genootschap had afgebakend.

Ik behield dus den eerst gekozen woordenboeksvorm, die in mijn oog vele voordeelen boven den chronologischen opleverde. Ik kon vooreerst ieder dichter afzonderlijk als het ware eene monsterring laten ondergaan, en, hoe weinig ook, zeker iets, zoo niet belangrijks, ten minste luimigs zeggen. In eene doorloopende geschiedenis, en althans zoo die ongelukkig beknopt wezen moest, zou ik vele opmerkingen, bijzonderheden, anecdoten, wenken en andere détails hebben moeten overslaan, die men nu hier met genoeg zal aantreffen; ten

an-

pendiums van de *Vaderlandsche Historie en Romeinsche Geschiedenis* heeft gemaakt; men heeft hen daarmede stilzwijgend verweten dat zij langdradig zijn.

(1) Verhandeling van TEYLER'S tweede Genootschap XV St., blz. 366-420.

anderen, door deze ifolering kwam de verdienste van menig een' in voordeeliger licht dan wanneer hij, in aanraking met zijne beroemder tijdgenooten voorgesteld, door hunnen glans als het ware werd weggeschenen. De bloemlezing uit hunne werken kon niet alleen overvloediger en doelmatiger uitvallen, maar bekwam ook natuurlijk eene veel bevalliger schakering. Het is bijkans van het tegenwoordig publiek niet te vergen een geheel boekdeel met rijmen uit de vijftiende en zestiende eeuw te lezen, gelijk het eerste deel der bloemlezing bevat van den Heer VISSCHER, die de tijddorde volgt, en welligt ondank met zijn dankverdienenden arbeid behaalt. De critiek kon ook even daardoor meer objectief handelen; het biographisch gedeelte van menig artikel wees dikwijls het standpunt aan, van het welk zij hare veelzijdige beschouwing doen moest. Daar ik het zoo onkiesch als mij zelven onbevoegd achte om in dit werk wegens levende dichters uitspraak te doen, latende zulks over aan de schrijvers der Gallerie des contemporains en de Recensenten, die zich met het schild der anonymiteit tegen alle verantwoording dekken, had noch hartstocht noch schroom den minsten invloed op mijne beoordeeling, waarin ik meestal mijn gevoel en mijne wijze van zien volgde, en het telkens erkende, wanneer ik met het oordeel van anderen inslemde; of hen, wel bescheiden, maar toch vrijmoedig tegensprak, vooral dan, wanneer zij
mij

mij bij name bekend waren. Ik kan in mijn oordeel dwalen, en wie toch is daarvoor beveligd? maar ik heb, waar zulks ten minsten noodig was, telkens de gronden aangevoerd, waarop ik oordeelde of met het oordeel van anderen al of niet instemde; meer is billijker wijze in dit opzigt niet van mij te vergen.

Eene andere vraag is het, of mijn oordeel iets afdoet, of het publiek er iets aangelegen is, hoedanig ik over dezen of geenen dichter en zijne dichtstukken denk, of zulks aan derzelfer wezenlijke waarde iets toebrengt of beneemt. Ik ben de eerste die daarop rondborstig antwoord: Neen, voor het tegenwoordige volstrekt niets hoegenaamd, voor zoo ver men slechts hooggeleerde, getitelde en gessernde beoefenaars der wetenschappen, of — in het duister schuilende Recensenten tot openlijk beoordeelen bevoegd acht; neen, dan volstrekt niets, en ik zou mij moeten regtvaardigen wegens zulk eene verre gaande onbeschaamdheid en laatzinnigheid; doch zoo dwaas is het publiek niet. De titelglans moge de oogen des grooten hoops verblinden, of het gevestigd gezag van een' of anderen naam moge met magtspreuken bij sommigen veel, zoo niet alles afdoen, de verstandige en onbevooroordeelde voorstander der wetenschappen denkt geheel anders. Het is mijne schuld niet dat de fortuin of de gunst der aanzienlijken mij niet in dien stand geplaatst heeft, waar ik mijne onbeteugelbare

zucht naar kennis en vordering onbekrompener kon involgen. De deuren der gymnasiën, athenaën en academiën waren voor mij gesloten, met de onbegrijpelijkste moeite leerde ik de Latijnsche en Grieksche, zoo wel als de meeste levende talen, door — het vergelijken der vertalingen met de oorspronkelijke werken. VONDELS prozavertaling van HORATIUS was mijn eerste leermeester in het Latijn, het Nieuwe Testament in het Grieksch, de gevallen van Telemachus in het Fransch, het Engelsch leerde ik terwijl ik een werk van twee deelen daaruit vertaalde (JOHN BIGLAND's Letters on History) het Spaansch uit de brieven die ik op een koopmans kantoor kopiëerde, zoo dat ik eene taal verslond en regelmatig schreef eer ik de gronden van dezelve wist, en die ik mischien nog niet weet. Deze inderdaad hoogst moeilijke leerwijze, bij welke veel opmerkzaamheid te pas kwam, scherpte mijn oordeel ongemeen; tot het voortzetten van mijne verdere letteroefeningen had ik geene andere hulpmiddelen dan alweder mijne leerzucht; de boekwinkel van UYLENBROEK was mijne academie, de aldaar dagelijks verkerende letterkundigen waren mijne profesoren. In deze school werd mijn smaak gevormd en — bedorven. Wij hadden geregelde bijeenkomsten, waar elk op zijne beurt een gerijmd stuk leveren moest, dat eerst emphasisch gelezen, toegejuicht, maar dan ook zoodanig gelikt en beschaafd werd, dat
het

het handschrift naauwlijks meer leesbaar was, Gespierde verzen, gladde verzen, rollende verzen, vloeijende verzen, was al wat men verlangde; van poëzij had men geen begrip; MILTON, SHAKESPEAR, SCHILLER, ANTONIDES, VAN HAREN waren monsters, die men niet noemen mogt; HOOGVLIETS Abraham VOLTAIRES Henriade de allervolmaaktste Helden-dichten, die men wenschen kon, en de portretten van VAN WINTER en VAN MERKEN versferden de zaal als zinnebeelden van het summum der versmaakkunst.

Niettegenstaande ik zelf groot aandeel had in de daarstelling van dit gezelschap, gevoelde ik toch wel dat wij den regten toon niet aansloegen; en ik dank het KANT, die lang geen dichter was, dat ik de dingen op zich zelve, en dus ook de poëzij in abstracto leerde beschouwen: en nu vond ik haar in duizenderlei geheel andere gedaanten en vormen dan in die van gerijmde regels, die veeltijds bij ons niets meer waren dan vergulde lijsten zonder schilderijen. Toen zag ik met blijdschap den dageraad van de tegenwoordige gouden eeuw onzer vaderlandsche dichtkunst aanbreken. BILDERDIJK keerde in ons vaderland te rug, HELMERS, TOLLENS, LOOTS, SPANDAW, VAN HALL, KINKER, WISELIUS, SIMONS, bragten de na den dood van NOMSZ en UYLENBROEK nog al zoetvloeiend voortneuriende discipelen uit deze school, en daaronder ook mij, tot zwijgen; en zeer zeker,
de.

dewijl ik gevoelde, (vele anderen hadden het geluk niet dat zij het gevoelden) hoe ver ik als goed verzenfabrikant bij hen als dichters te kort schoot; ik kon, ik belijd dit gaarne, ik kon wel

—— den klank van hunne snaren
Bewondren, maar nooit evenaren;

en ik verheug mij nog dat ik zulks gevoelen kon; want dit getuigt juist van mijn waar poëtisch gevoel en onpartijdig oordeel; en ik beroep mij op het publiek zelve, hetwelk ik, na dat de dichterlijke Handschriften en de Dichtvruchten, de gewone bergplaatsen mijner poëtische expectoratiën, met derzelver Horrearius hebben opgehouden te bestaan, met geene verzen heb lastig gevallen, behalve een paar dithyramben bij de gelukkige bevrijding van ons vaderland van het juk der Fransche heerschappij, en die ik mij nog niet schaam; het zijn mischien de eerste dichtstukken, die ik na duizende verzen in het licht bragt; ook zal niemand onnozel genoeg wezen om mij de eer aan te doen van mijne rijmende en niet rijmende puntdichten voor poëzij te houden. De titel zelfs van sommige verzenboeken in quarto „Poëzij van N. N.,” hindert mij; sints ik eene poëzij der natuur, des gevoels, der schoone kunsten, enz. ken, bestaat er voor mij geene poëzij van een enkel mensch, wel gedichten, waarin poëzij is of niet is.

Even zoo hindert het mij ook dat ik hier genoodzaakt ben zoo veel van mij zelve te spreken, en dat

dat wel juist ten behoeve der geenen die mij wellicht het meest daarover zullen bedillen. Ware ik een geleerde ex professo, voerde ik een Mr. voor mijn' naam, droeg ik een ordelint, ware ik lid van het Koninklijk Instituut, of ten minsten van eenig geleerd genootschap, dan had ik dit alles bij sommige lieden niet noodig, die niet begrijpen kunnen, ja het misschien vermetel vinden, dat men zonder zoodanig iets een werk van zulk een' aard als dit kan en durft ondernemen, en wien gewislijk even daarom aan mijn oordeel niets gelegen is. Dat echter anderen, en zelfs Zijne Majesteit onze geëerbiedigde Koning, die doorluchtige beschermmer en krachtdadige onderscheuner der wetenschappen, kunsten en fraaije letteren, en zoo vele achingwaardige geleerden en regtschappen voorstanders onzer litteratuur, daarin nog al eenig vertrouwen stellen (1) blijkt uit de naamlijst der hier-

(1) Kort na de verschijning van het Prospectus las men in het Brusfelfche dagblad *Journal Général des Pays-Bas*, *Vendredi* 3 Sept. 1819, N°. 338:

Le Staats-Courant¹ donne beaucoup d'éloges à un ouvrage qui va se publier en langue Hollandaise chez les libraires Geysbeek et Fils à Amsterdam, et dont le Prospectus vient de paraître. Ce sera un Dictionnaire biographique, anthologique et critique des Poètes de notre patrie. Les articles que le prospectus contient comme modèles concernent les poètes

Ane

hiervoor geplaatste inteekenaren op dit werk; en hunne belangstelling in hetzelfde bemoedigt en vereert mij des te meer, daar zij zeer wel weten dat mij het geluk van ANTONIDES of NIEUWLAND nooit te beurt viel, en er zich voor mij geen BUISERO of DE BOSCH opdeed, die mij een aange-naam verschieet openden.

Gaarne had ik echter gezien dat men mij op de uitnoodiging in het Prospectus wat meer levensberigten en ongedrukte of minbekende dichtstukken had toegezonden. Ten minsten die voor dit deel heb ik zelf moeten opsporen en al de artikels geheel alleen beëindigd. Zoodanige toezendingen onmiddellijk aan mij of aan den uitgever zullen mij als nog hartelijk welkom zijn; en te meer, daar de hebzucht van een paar schatrijke Gothen en Wandalen mij in de knellendste omstandigheden mijns levens in de hartverscheurende noodzakelijkheid bragt, om mij van het grootste en beste gedeelte mijner bibliotheek te ontdoen, die ik met zoo veel zorg en opofferingen sedert dertig jaren verzameld had,
Dit

Anslo et Hartsinck. Nous aurons bientôt l'occasion de revenir sur cet ouvrage, et nous nous contenterons de dire que le public pourra d'autant plus s'attendre à une bonne exécution de cet ouvrage, qui doit contribuer à relever l'honneur de la patrie, que l'éditeur M. Geysbeek lui-même s'est déjà souvent distingué comme poète et comme auteur d'un savoir profond.

Dit behoort wel niet hier; maar ik kan mijne verontwaardiging niet bedwingen, als ik bedenk dat ik mij van mijne dierbare boeken beroofd, en in het bezit zie van dure nietswaardige met brabbeltaal bekladde gezegelde prullen. Men gevoelt dus hoe welkom mij elke bijdrage moet zijn. Haastte men zich, toen MARTYNI-LAGUNA in Duitschland voor eenige jaren zijne bibliotheek door brand verloren had, van alle kanten in ons vaderland om dien waardigen geleerde zijn verlies zooveel mogelijk in natura te vergoeden (ik zelf zond hem boeken), wie zou dan niet gaarne zijne bibliotheek voor een' landgenoot willen openstellen, dien de hebzuchtige domheid van een paar gemeene parvenus in denzelfden toestand gebragt heeft?

Overigens weet ik niet waaromtrent ik mij aangaande dit werk nog zou moeten regtvaardigen; mischien wegens de luchtige scherts, waarmede ik sommige artikels behandeld heb, mischien ook niet, en zal gerust afwachten welk een onthaal dit eerste deel geniet. Bescheiden teregtwijzingen, scherpe berispingen zelfs, om het even van wien, als ik mijn' beoordeelaar slechts kenne, zal ik gaarne ontvangen en er voordeel mede trachten te doen. Voor naamloozen lof ben ik even zoo ongevoelig als voor naamloozen laster.

Eindelijk, heb ik mij in de opgave van eenige bijzonderheden vergist, aan dezen of genen geen
regt

regt gedaan, in mijne oordeelvelling gedwaald, verlaat voor de voltooiing van dit werk eene of andere onzer tegenwoordige vaderlandsche dichters het leven (vurig wensch ik dat dit niet gebeure), of heb ik iemand overgeslagen, die in dit werk vermelding verdiende, dit alles zal in een aanhangsel achter het laatste deel, waarschijnlijk het vijfde, verholpen, bijgewerkt, verbeterd, ingevoegd en aangevuld worden.

BIOGRAPHISCH
ANTHOLOGISCH EN CRITISCH
WOORDENBOEK
DER
NEDERDUITSCH E DICTERS.

ABEELE (ACHIOR VAN DEN) is bekend als schrijver van een sichtelijk werkje op rijm, getiteld: *Den Weg der Vergankelykheyd* (1); behelzende bespiegelingen tot over de kleinste bijzonderheden toe, die bij het ziek worden, sterven en begraven van den mensch plaats hebben; alles zeer plat geschreven en met schriftuurplaatsen gewapend, mischien om de critiek van zijn' tijd daardoor af te schrikken; want de man zegt zelf in zijne *rezolutie tot het uitgeven van dit Boekje*:

————— Doch heb ik 't rechte wit
Veelmaalen niet getreft in zaaken en in Dichten,
Denkt het maar stukwerk is, 't geen ik u presenteer,
En nergens meer toe diend als eik met my te stichten,
Om 't volmaakt zalig eynd te krygen by den Heer.

Als

(1) Te Haarlem, 1717. 8vo.

Als dit *stukwerk* inderdaad bij sommige lezers gediend heeft om 't *vōlmaakt zalig eynd te krijgen*, dan hebben zij voorzeker zich aan deze rijmen *zālig gelezen*.

Behalve dit bestaat er van dezen man nog een werkje, van den zelfden stempel: *Eens jongelings Pelgrimagie, of wandelweg, beplant met Gedichten en Gezangen over verscheyde voorwerpen* (1), waaruit wij den lezer toch voor de aardigheid een staalje zullen mededeelen:

Och, Heer! wat zijn wy zwakjes!
 Als 't windje schudt de takjes,
 Zoo ligt wort men bewogen,
 En raakt uyt sijn geschiktheyd,
 Waarin men als verstrikt leyt,
 De vryheyd uytgevlogen.
 Hoe ligt beslaat zielsglansje!
 Hoe ligt doorslaat dat blansje
 Van een bedaard gemoedje!
 De vyand is ons nakend',
 Dies zoo m' niet scherp blijft wakend',
 Wijkt men heel ligt een voetje
 Uyt 't zaligmakend spoortje,
 Op 't zielbevelend woortje
 Van Jezus, onzen Heere,
 Dient dan vooral gelettet, enz.

ACKET (JAN was vervaardiger van een Vlaamsch treurspel, getiteld: *Clarinde, Princesse van Mantua*,

(1) Haarlem, 1718. 8vo. bladz. 49.

tua, gespeeld op het rederijkerstooneel door het
gilde der *weirde drje Santinnen*, te Brugge, den
15 Februarij 1700. In de opdragt van dit stuk
zegt hij:

De Brughsche Poësie vint nergens wederga;
Zy trotst den Amstelaer, haer heirssenschaele swanger
Baert rymen

Bij voorbeeld als deze, die onmiddelijk op de
opdragt volgen:

AEN DE LASTERAERS.

Poëtsche wetenieten
(Die gal en swadder schieten
Op al het geen uit jonst
Ghebooren wordt door konst.)
Hier is een nieuwe stoffe,
Om u te lomp en doffe
Nacht-uyl, en Ezel-brein
Te slypen, zoo ick mein.
Vergaert dan Venus-dighters,
En Glas en Kanne-lighters:
Maer eer ge 't oordeel velt,
En rym en Rymer scheld',
En Koppel-woorden knabbelt,
En als een dwaesen babbelt
Op reën en 't spel-verdeel,
En kleedinghen tooneel,
Dient elck de maght te weten
Van Schilders en Poëten,
En als ge die verstaet,
Schimt, blaemt, en schaest en schaet,

Noch heb' ge roem te wachten :
Of anders domme-krachten,
Ick zinghe tot uw' spijt,
'K en acht u niet een mijt.

Men zal toestemmen dat deze *Brughsche Poësie* in 1700 *nerghens wederga* vond in armzaligheid.

Met nog een stuk, de *Gheluckige en ongheluckige Minne-strydt*, in 1706 *operasche wijze ten tooneele ghevoert*, schijnt deze poëet zijne theatrale loopbaan besloten te hebben, althans op de naamrollen is verder niets van hem bekend.

ADRIAANSZ (A.) heeft eene niet onverdienstelijke vertaling in verzen geleverd van LEMIERRES *Hypermnestra*, in 1762 voor de eerste maal, en sedert nog lang op den Amsterdamschen schouwburg vertoond.

AGRON (PIERRE) gaf in 1794 een boekdeeltje in het licht met eenige niet onbehagelijke gedichten, getiteld: *Eenzaam Tijdverdrijf*, die den man van smaak en gevoel kenschetsen, en met eene losheid en natuurlijkheid behandeld zijn, die den lezer innemen; bij voorbeeld:

BIJ HET ZIEKBED VAN MIJNEN VRIEND.

Vermogend goud, zoo menigmaal
Een bron van alle kwaad! —
Wanneer gij somtijds goed kunt doen
Verbergt gij uw gelaat (1).

Gij

(1) Het *goud* een *gelaat* toefschrijven dunkt mij toch een weinig sterk. *Verbergt gij u*, ware mijns oordeels genoeg.

Gij woont bij onmenschlievendheid,
 En in eene ijzren kist,
 Terwijl de bange ellende zucht,
 En uwe voorspraak mist.

Gij zoekt de plaats waar gij reeds zijt,
 En waar gij wezen moet
 Verwacht men u staag vruchteloos —
 Gij spot met tegenspoed.

Hoe dikwijls wordt, door uwe magt,
 De stille deugd verdrukt!
 Terwijl, door u reeds vrij gekocht,
 Het wanbedrijf gelukt!

Gij zijt het die verdiensten geeft,
 Het dom verstand verlicht;
 Daar, voor 't gefchitter van uw' glans,
 Eene arme braafheid zwigt.

Gij maakt op aard', de grootheid uit;
 Waar gij u slechts vertoont,
 Wordt zelfs de minste sterveling
 Met rang en gunst-bekroond.

Vervloekt metaal! ik haat uw gunst —
 Ik vind, bij u, geen' schat:
 En ... echter 'k zou gelukkig zijn,
 Als ik u thans bezat.

Daar ligt, helaas! mijn brave vriend
 Op 't ziekbed uitgestrekt —
 Daar 't kenmerk van een grievend leed
 Zijn bleek gelaat bedekt.

De dringendste armoë knelt hem reeds —
 Hoe schreit zijne echtgenoot!
 Zij heft hare oogen hemelwaarts,
 Van alle hulp ontbloot.

Elk oogenblik, in 't grootst' gevaar,
 Met schrik op schrik vervuld,
 Om zich te wreed vervolgd te zien
 Voor een geringe schuld.

Zij roept mij . . . ô zij smeekt om hulp —
 Ik deel in hare smart;
 Maar . . . ik kan nooit haar redder zijn:
 Dit valt mij duldloos hard.

ô Rijken, die, met schat belaën,
 Op loutren wellust doelt —
 En u, door 't akligst treurtooneel
 Niet eens getroffen voelt!

Hier klaagt en lijdt uw evenmensch,
 Die bittere tranen stort;
 Daar gij, van 's Hemels gunst omringd,
 Nog onophoudlijk mort.

Ach! had ik slechts het kleinste deel
 Van 't geen ge-onnut verteert! —
 De rampspoed van dit huisgezin
 Wierd daadlijk afgeweerd.

Maar ik heb niets — alleen een hart
 Dat voor de vriendschap pleit;
 En, daar het niet vertroosten kan,
 Inwendig zucht en schreit.

„ ó Gij, wiens zorg alom regeert —
 „ Die deze ellende ziet!
 „ Verlos hen toch, door uwe magt,
 „ Uit hun benaauwd verdriet!

„ Schenk hen uw' zegen, groote God!
 „ In 't leed dat hen bestrijdt —
 „ Dit wachten w j alleen van u,
 „ Wijs ge onze Vader zijt (1)!"

ALBERTHOMA (ADELGUNDA), geb ILBERI.
 Van deze niet onverdienstelijke vrouw heeft men
Gouden keten der Goddelijke waarheden in rijm,
 Gron. 1738 en den *Heidelbergfchen Catechismus*
berijmd, ald. 1739. Zij was gehuwd met

ALBERTHOMA (ROBERTUS), Predikant te
 Groningen, die insgelijks de dichtkunst beoefende,
 blijkens zijne in 1730 uitgegeven *Bijbelpoëzij*, ver-
 volgens *Onderwijzingsliederen en Mengeldichten*,
 in 1754.

ALEWYN (ABRAHAM) bloeide in het laatst
 der XVII^e en in het begin der XVIII^e eeuw. Hij
 was in zijn' tijd een niet ongeächt dichter. Behal-
 ven J. BASNAGE's *Groot Waevels Tafereel*, het
 welk hij uit het Fransch vertaalde, en met verzen
 verrijkte, heeft men van hem *Zede- en Harpzan-*
gen met eenige *Mengeldichten*, waarvan in 1713
 de derde druk in het licht verscheen, en voorts de
 volgende tooneelstukken, als: *Amarillis*, 1693,
 Be-

(*) Eenz. Tijdverdr. bladz. 61.

Bedrooge Woekeraar, 1707, *Latona*, of de verandering der Boeren in kikvorschen, 1703, *Philippyn Mr. Koppelaar*, 1707, *Beslikte Swaantje*, 1715, *De Puitervcensche Helleveeg*, 1720; en *Jan Los*, of de Bedrogen Oostindiesyaer, 1721, benevens nog een paar hêrdersspelen en een muziekstukje, getiteld: *Orpheus Hellevaart*.

ALEWYN onderscheidt zich niet onvoordeelig boven velen zijner dichtoefenende tijdgenooten. Zijn stijl vooral die zijner blijspelen, is natuurlijk, los en vloeiend; echter wist hij, wanneer zijn onderwerp zulks vorderde, zich ook krachtig uit te drukken; bij voorbeeld in zijn *zegezang* op prins EUGENIUS:

o Zuil van 't Roomsche Ryk, die 's Keizers Oorlogsvanen
Hebt in Piemont geplant, ten troost der Italjaanen,
En snoode Tiranny en staatzucht ingetoomt;
Ten blyk dat d'Adelaar voor Vrankryks Zon niet schroomt,
Maar durft, in vuur en gloed, door wakkerheid gedreven,
Met opgespart gezicht haar onder d'oogen streven.

Daar gy, als 't Opperhoofd, aan 't hoofd der legerbenden,
Het uitgetoogen zwaard sloot zelfs in 's vyands lenden,
En voert het Leeger aan in vuur en zwavelgloed.
En selle Krygs-orkaan, die uitpat als verwoed,
En yse yk ranneit met nare donderslagen
Van 't zwangere Kartouw, vermengt met hagelvlagen
Van handgranaten, loot en heete blixemstraal,
Terwyl men ziet alom het scherp geslepen staal
Met opgesproopten arm van uwe Heiden zwaaien,
Het bloedig oorlogsveld met lyken digt bezaaien (1).

Zijne

(1) Zede- en Harpzangen; bladz. 76.

Zijne blijfpelen , inzonderheid de drie laatstgenoemden , die hij in *Batavia* opstelde , zijn langen tijd op den Amsterdamschen schouwburg met goeden uitflag vertoond. De natuurlijke en levendige schildering der volkszedes van dien tijd maakte dezelve behagelijk ; verscheiden uitdrukkingen , die wij in onze dagen min kiesch , en zelfs onbetamelijk zouden vinden , waren het waarschijnlijk toen niet ; en niettegenstaande ALEWYN in de opdracht van zijn *Beslikte Swaantje* zegt „dat zijns wetens (!) daarin „niets aanstotelijks of onhebbelijks te vinden is ;” zouden wij er thans zeer veel aanstotelijkheden en onhebbelijkheden in aantreffen , ja zelfs het geheele onderwerp , het geregtelijk opdringen van eene bezwangerde ligtekooi aan een' onnozelen boer , ten hoogste walgelijk vinden , en het beschaafd tooneel onwaardig oordeelen ; al ware het ook dat het comisch pleidooi onze lagchspieren in beweging bragt. Ondertuschen had dit stuk zulk een' goeden uitflag , dat de dichter er een vervolg op zamenstelde , onder den titel van *De Puiterveensche Helleveeg* , in den zelfden stijl en smaak , hetwelk mede zich langstaande hield. Eindelijk zag men toch het wanvoeglijke van deze beide stukken in. Toen het laatste den 2 Sept. 1761 gespeeld was , schreef een openlijk beoordeelaar : „De tytel zelf van dit stuk „is zo heerlijk voor een Blyspel , dat ik my niet „kan begrypen , hoe men op het leezen deszelve „het niet dadelijk verworpen heeft. Het voldoet „ook aan zynen tytel wonder wel , want het is tot

„walgens toe met ongerymdheden overstelpt; daar-
 „by is het onbegrypelyk, dat een fatsoenlyk man
 „diergelijke schandelijke taal uit zijne pen heeft
 „kunnen laten vloeijen; of de Dichter moet het
 „alleen gemaakt hebben, om een party Oost-Indisch-
 „vaarders te doen lagchen. Want een kind in de
 „luijeren met het hoofd in een emmer met water
 „te steeken, en een onnozelen Boer door een
 „kwaad wyf geduurig te zien afrosfen, zyn zaken,
 „daar iemand, die slechts een weinig smaaks heeft,
 „niet veel behagen in zal scheppen (*)”. Als een
 blijk echter van het behagen dat men voormaals in
 deze beide stukken schepte, merken wij aan dat de
 beroemde C. TROOST derzelver onderwerpen mees-
 terlijk geschilderd heeft, welke schilderijen in plaat
 gebragt en met Fransche verzen van H. J. ROUL-
 LAUD en Nederduitsche van L. PATER in het licht
 gegeven zijn.

’s Mans vroeger uitgegeven *Latona of de veran-
 dering der Boeren in Kikvorschen* is eene niet
 ongeestige satyre op de in zijn’ tijd nog bestaande
 boerenrederijkkamers, bij welke de poëzij allerdeer-
 lijkst gehavend en zoodanig mishandeld werd, als
 hij daarin schertsende heeft voorgesteld. Om zich
 van deze boerenrijmers en hunne werkzaamheden
 een denkbeeld te vormen, zal het genoegzaam zijn
 den zoogenaamden *Prologus* van dit stuk hier af te
 schrijven.

B E R-

(*) Hollandsche Tooneelbeschouwer, N°. 2. bladz. 25.

E E R S T E T O O N E E L.

Verbeeldende een Landschap, in het zelve een Poel,
of eenig water; en in 't verschiet de Zee,

Een Rederyker, de REI verbeeldende, gevolgt van vier
BOERTJES, komt statig te voorschyn, onder Trommelslag
en krompesten, van boven tot den middel manlyk ge-
kleed, draagende afhangende vrouwe Lubben aan de
elboogen; hebbende een Kraag om den hals, en een
Hoed, als een Zuikerbrood, met een Rozenkrans ver-
sieraad, op zyn hoofd; waar van vier Stuijers van vier
kleuren, rood, blaauw, oranje en wit afdaalen, die,
met vier ringen aan een spilletje op de kruin vast ge-
maakt zyn, en om de zelve kunnen draaijen, welke door
de yóórnoemde Boertjes opgehouden, en nagedragen wor-
den. Het onder gedeelte verbeeld het vrouwlyk, door een
roode Rok met zwarte Gimp, die hem een boven de
kuiten komt, echter de knien dekt; welke rok, van de
middel af, halver weeg, met vergulde Valbalaas en
Campaanen, zwierig gesieraad is, draagende, boven zyn
kuiten twee blaazwe gestrikte Kousschanden met Franje,
die hem tot de enkels afhangen; hebbende een rol Papier
in zyn hand, en zwarte Kambeerde Schoenen; met oranje
Strikken, aan zyn voeten.

Voor hem heen, werd door een ander Rederyker, wiens Wa-
penrok, met het merkteken van de Kamer, gestoffeert is,
het Blazon van de bloeiende Lauwerieren, aan een
Standaard gedragen, verbeeldende een Pot, waar uit
bloeiende Lauwerieren spruiten, opgehouden door twee
Dorpelingen; geschilderd op een vierkant doek.

REI tot de Aanschouwers.

De Vrinden believeu, mit aandacht, te letten op dit wyd-
vermaerde Truutigspel.

Onge-

Ongze Rederykers Kaemer heeft de Story uit de Metteformus van Ovydus ehaeld, en edicht, kortois en wel.

Het zel je verhaelen, hoe de bedroefde Laetonaë, zongder verstrangen,

In verre Landen ezworven 'et, toenze van twee kyers by Snipitaer groot is egangen.

En zo de veurschreven Ovydus, die geen teugenachtig oud wyf is, verslaet, aen het Alland Delos, is belend;

Alwaer ze Aeppollo en Dyane eworpen 'et, as ongs hiele Dorp is bekend.

Daer en boven, zel ze, mit traenen en twee rood bekreeten oogen,

Bitter klaegen, hoe de Boeren aldaer heur te lydig hebben bedroogen,

Toen ze waeter miende te scheppen uit den Poel, veur den grooten dorst,

Want de Kinkels hadden den grond omeroert, en 't water begaait en bemorst.

Zo dat zy, noch de Kyers daer aen gien bek konden steeken;

Om dat de Poel, as ien privaet, stonk, zo as ongs Rederykers is ebleeken.

Ook zel je, ongder ien schoone Malledy, Snipitaer zien nederdaelen zeer ydoon,

Met zyn Geemelin Juyno minjoot, doch elk, uit voorzichtigheid, op ien byzonderen Troon,

Dat wonderlyk zel zyn, in gedoente, om aen te kyken.

Daer zel hy, mit de Kroon op 't hoofd, geheel verweent, zitten te pryken.

En, op Laetonaes beë, die mit veel moeite, deur den Bakker Lauris, is op esteld.

De Boeren in Kikvorschen verangderen, alles, mit groote kosten en veel geld,

Konstlig uit ewrogt. Ongder alle heb ik vergeeten te zeggen,

Dat 'er ien drommels huis tusken Snipitaer en Juyno zel leggen,

Die malkanderen zwart en wit zellen verwyten, en wat laelyk word enaemd,

En, na dat ze, as Appelteesjes, ekeeyen hebben, en escholden, dat et zen zelven schaemd,

Zel.

Zellenze allebai , vreedzaam in Juynnoos Pouwetroon naer
boven keeren ,

Tot verwondering der Aenschouwers. Ten lesten zel men
de Liefhebbers vereeren ,

Mit ien aengenaeme Dans van vier levendige Workers ,
die , zeer giestig en net ,

Op de maet van de vioel zellen springen , en daer mee
mit dat vleugje naer bed.

Maer , om dat de Rederykers my tot Uitlegger van dit
uitnemende Truurspul hebben verkooren.

Zel ik je verstaen , dat je den Aerend van Suipitaer zelt
zien en hooren ,

Spreekende of 't ien leevendig mensk waer ; beneffens
den Draek ,

Pikton genaemd , die zyn snaeter zel roeren , as Lobbetje
Labbekaek.

Want 'et Spul mot zen ais hebben , zo wel in kunst as
kostelykheid en benieren ,

Lyk onnze Kaemer vermaerd is deur 'et adevys van de
bloeiende Louwerieren ,

Daer Peenneus Daffnee , die schoone Maegd , op heur
smeecken , in verangderd had ,

Toenze van Aeppollo vervolgd wierd ; wangt , hy was op
haer zo smoor verliefd , as ien maertse Kat.

Een yder dan word verzogt , om met open mongd ,
neus , oog en ooren ,

Terwyl ik hier , mit onnze Blaizondraeger , van 't begin
tot het eind , zel blyven staen , dit veurtreflyk
Truurspul te zien en aen te hooren.

*De vier Boertjes maaken een Dans , en houdende de
Slutjers in heur handen , verbeeldt zy , door verschei-
dene zwieren , dan Moolenwieken , en dan wederom an-
dere figuren.*

TWEEDE TOONEEL.

LATONA , in een net Boerinnenkleed , een kroontje op
't hoofd , een Kraagje om den hals , de Bragoenen ver-
guld , het aangezigt vol goude Moesjes , de Rok kort ,
en

en met vergulde *Valbehaas* gesierd, hebbende een groote *Pykkan* aan den gordel; *APOLLO*, een jong *Boertjen* van het hoofd tot de voeten in 't blaauw, sleekende zyn hoofd, door het midden van een groote *Zon* van *Klatergoud* tegens *Bordpapier* geplakt, die hem van achteren tegens 't hoofd aansluit, en van vooren de borst dekt, met twee *Zonnebloemen* aan de kuiten voor *kouzebanden*, en een *Zonnebloem* voor in de *broeksband*, in plaats van een knoop, houdende in de eene handt *Kindermeuletjes*; *DIANA*, een *Boerinnetje*, het *Kapzet*, met *Starren* op *Pennetjes* staande beslooken, voërende een groote halve *Maan* voor heur lyf, aan een blaauw *Snoer* of *Sluijer*, welke hare *Maan* met de *Punten* opwaards staat; *REI* en *BLAZONDRAAGER* voor op het *Tooneel*.

REI tot de Aanschouwers.

Daer komt de *Goddin Laetonaë* mit heur twee *Kyers*, daer dit *Truurspul* van begint;

Die iene hiet *Aeppollo* de *zon*, en de ander *Dyanaë* de *Maen*, zo as men in de *Story* vind.

Alle zaemen op dit *Ailand Delos* deur *Juyno* edreeven;
Krygende te veel om te sterven, en te wainig om van te leeven;

Waerom ze, as ien *schooister*, mot loopen over baarg en dal,
En 's nachts in ien *Hooibaarg* slaepen, of ien *krep* in de *Paerdenstal*.

Men let 'er vry op, hoe de arme *Zwerfster* zel klaegen,
Van smagtige dorst, die ze lyd, en niet lenger ken draegen;
Zie iens op wat veur ien *giestige wyze*, en mit welk ien *wonderen geët*,

Zy heur *Kyers* troost, al had ze al heur *leven* in de *Worrelde eweest*.

L A T O N A.

Waer zel ik arme *sloof* nou heen,
Mit myn vermoende *kreupel* heen,

En

En bai myn Kyers, zongder Vaer,
 In deuze Wilderniffen, naer?
 Och! had ik nou ien oog vol raed
 Van Suipitaer, myn beste maet (1).

De overige blijfpelen van ALEWYN hebben minder opgang gemaakt. Hoewel men zijn *Bedrogen Woekeraar* en *Philippyn Mr. Koppelaar* nog tegenwoordig onder de goede oorspronglijke blijfpelen zou kunnen rekenen.

ALPHEN (HIERONYMUS VAN), een kleinzoon van den beroemden Utrechtschen hoogleeraar HIERONYMUS VAN ALPHEN, en zoon van JOHAN VAN ALPHEN, raad in de Vroedschap en schepen der stad *Gouda*, en WILHELMINA LUCIA VAN ALPHEN, werd aldaar geboren den 8 Augustus 1746. Deze waardige man, die de aanzienlijke en gewigtige ambten van Procureur Generaal van het Hof van *Utrecht*, van Pensionaris der stad *Leyden* en van Thesaurier-Generaal der Unie heeft bekleed, beoefende niet te min met lust en ijver de fraaije letteren en wetenschappen, zoo wel de godgeleerdheid als de regtsgeleerdheid, zoo wel de geschiedenis als de dichtkunst. In alle deze verschillende vakken heeft hij onvermoeid en met gelukkig gevolg gearbeid. Reeds in zijne jeugd verwierf hij hoogachting en roem aan de Utrechtsche en Leydsche hoogeschoolen; op de eerste verdedigde hij, onder voorzitting van den Hoogleeraar TIJDEMAN, een opstel over de
Schei-

(1) *Latona*, of de verandering der Boeren in Kikvorschen, Amst. 1703. bladz. 7—11.

Scheiding tusſchen tafel en bed, het welk ieders welverdienden lof wegdroeg; en op de laafte, bij zijne bevordering tot meester in de regten, in 1768, eene verhandeling over den ouden regtsgeleerden JAVOLENUS PRISCUS. Zich vervolgens in *Utrecht* gevestigd hebbende, gaf hij, gemeenschappelijk met P. L. VAN DE KASTEELE, in 1771 en 1772, eene *Proeve van Stigtelijke Mengelpoëzij* in het licht, in 1777 *Gedigten en Overdenkingen*; vervolgens eene vertaling, of liever omärbeiding van RIEDELS *Theorie der ſchoone Kunſten en Wetenschappen*, met bijvoegſelen, aanmerkingen en eene inleiding, in 1778—1780 (1), die hij in 1782 liet volgen door zijne *Digtkundige Verhandelingen*; wijders *Mengelingen in Poëzij*, in 1783, en *Proeven van Liederen en Gezangen voor den openbaren Godsdienst* in 1801—1802. Zeer voordeelìg onderscheiden zich zijne *Nederlaſche Gezangen* in 1779 uitgegeven, en *Kleine Gedigten voor Kinderen*, voor het eerst in 1781 en ſedert herhaalde malen gedrukt. „Het is niet zoo gemakkelijk,” zegt de Heer DE VRIES (2), „als de meeste in den eerſten opſlag wanen, Gedichtjes, voor der kinderen bevaating geſchikt, zamen te ſtellen; die van VAN ALPHEN zijn proefondervindelijk welbehagelijk bevonden; zeer velen hebben hetzelfde met hem gepoogd, en geen is met zoo

„ge-

(1) De uitgave van dit werk gaf aanleiding tot eene briefwiſſeling tusſchen DE PERPONCHER en VAN ALPHEN, over het ſchoone, welke in 1783 in het licht verſcheen.

(2) Geſch. der Nederd. Dichtk. II Deel, bladz. 226.

„ gelukkigen uitflag bekroond geworden. Ik weet,
 „ wel dat 'eene gemakkelijke verificatie hier veel
 „ afdoet; maar dit toch weet ik ook, dat de een-
 „ voudige taal van het kinderlijke hart, zonder plât
 „ of laag te worden, te bezigen, aan weinigen
 „ met VAN ALPHEN gegeven is. De naam van de-
 „ zen Kinderlievenden Dichter zal steeds in waarde
 „ blijven bij deugdzaame ouders en leergierig kroost.”

Hij heeft ook verscheiden godgeleerde geschriften met en zonder zijn' naam uitgegeven (1); zijne verhandeling over *de voortreffelijkheid der burgerlijke Wetgeving van MOSES boven die van LYCURGUS en SOLON*, door TEIJLERS Godgeleerd Genootschap met de gouden medaille bekroond, wordt in het IXe deel der verhandelingen van dat genootschap gevonden. Ook in de werken der *Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leyden*, waarvan hij sedert derzelver oprigting in 1766 lid was, vindt men verscheiden verhandelingen en opstellen van zijne hand.

De brave werkzame man overleed in 's Hage, den 2 April, 1803 in den ouderdom van 57 jaren. Twee malen was hij gehuwd, eerst met JOHANNA MARIA VAN GOENS, wier nagedachtenis hij in zijne *Gedigten en Overdenkingen* eene aandoenlijke hulde heeft toegebracht, en naderhand met CATHARINA GEERTRUIDA VAN VALKENBURG, die hem overleefde.

(1) Eenige Leerstukken van den Plot, Godsdienst verdedigd, tegen EBERHARD; Gronden mijner Geloofsbelijdenis; De Christelijke Spectator; Predikt het Evangelium allen Creaturen, en meer anderen.

B

de. „Van de dagen zijner jongelingschap,” getuigt de hoogleeraar J. W. TE WATER (1), „tot aan „zijnen dood was hij op deze onvolmaakte aarde „een blinkend voorbeeld van zuivere deugd en on- „geveinsde godzaligheid, welke hem, zelfs onder de „treffendste rampen, die hem en zijnen huize, vooral „sedert weinige jaren, overgekomen zijn, met oot- „moed en eerbied leerde bukken voor Gods albe- „stierende voorzienigheid en stil berusten in het „wijze welbehagen van zijnen hemelschen Vader.”

Eenige ellendige rijmen, door den Goudschen predikant BUSSINGH verzameld en onder den titel van *Lijkzangen* uitgegeven, waren geenszins geschikt om zijne nagedachtenis te vereeren, die ook toch wel zonder deze gebrekkige hulde onder onze landgenooten in eere gehouden zal worden, zoo lang wij nog eenigen prijs stellen op hetgeen zedelijk goed en echt schoon is.

Over het algemeen heerscht in van ALPHENS dichtstukken een godsdienstig gevoel, het welk bij iemand van minder smaak al ligt in platte of laste mystikerij zou ontaarden (2). In de *Proeve van Stig-*

(1) Aanspraak in de jaarlijkse alg. vergad. van de Maatschappij der Ned. Letterk. te Leyden, den 8 Oct. 1803, blz 35.

(2) Bij voorbeeld, deze vier laatste regels van een overigen fraai d. h. stuk:

Gods reinigend bloed heeft het vuil niet verborgen,

Maar mogt ons waarachtige reinheid bezorgen,

Wier luister in 't gloeien der zon niet verteert,

Maar eeuwig, door Jesus beschenen, vermeert.

Pr. v. St. Mengelp. blz. 53.

Stigtelijke Mengelpaazij is niet aangeduid welke stukken van hem zijn en welke VAN DE KASTEEL geleverd heeft, en echter zijn ze niet moeilijk te onderscheiden, niettegenstaande zij vrij gelijkvormig in stijl en denkbeelden zijn.

VAN ALPHEN was een warm vriend zijns vaderlands: godsdienst en vaderlandsliefde vervulden zijn opregt hart. Jammer is het dat hij niet meer onderwerpen uit onze vaderlandsche geschiedenis bezongen heeft. Welk eene kracht van uitdrukking, welke stoute beelden, welke schoonheden van den eersten rang treft men in de weinigen reeds aan, die wij van hem bezitten (1)! Bij voorbeeld:

DE DOOD VAN PRINS WILLEM DEN EERSTEN.

„Daar ligt de hoop van Staat! wie stuit nu Spanjes woeden?

„De handen hangen slap: de held is bleek van schrik!

„Wie leeft er, die na hem ons Neêrland kan behoeden?”

Zo sprak het weerloosvolk; maar Neêrlands God zei: „Ik (2)!”

Ik

(1) „Byzonder wel,” schreef de heer DE PERPOMCHER aan den dichter; „hebt gy in alle deeze stukjes den toon gevat „des tyds, dien gy u hadt uitgekosen. De roemrykste en „beste tyd voorwaer van ons gemeenebest! Een tyd, daer ik „niet aen denken kan, zonder myn boezem van ontroering, „vreugd en dankbaerheid te voelen kloppen, en die my doet „trots zyn, een Nederlander te zyn gebooren! Hou u nog „lang by dien tyd op. Tragt den geest deszelfs in onze „harten te doen herleven; dan is ons Vaderland gered, enz.”

(2) Nederl. Gez. blz. 9.

Ik vind dit „God zei: Ik” nog schooner dan het beroemde *Qu'il mourût* van den ouden HORATIUS bij CORNEILLE.

Los, vloeiend, en toch krachtig, is zijn

ZEGEZANG DER MATROOZEN, NA DE VEROVERING
DER SPAANSCHÉ ZILVERVLOOT.

Hoezee! hoezee! de Spaansche vloot
Bragt haren rijksten schat
Den Nederlander in den schoot,
Eer 't volk gestreden had.
Wat baten goud en zilver daar,
Waar moed en kragt ontbreekt,
Wanneer men, in het grootst gevaar,
In plaats van vegten, smeekt?

Wij maakten op die zeilen jacht;
't Was HEIN, die 't ons beval.
Zij beefden voor hun rijke vracht,
En stoven naar den wal.
Wij klommen in de boten neêr,
Vol ongeduld en moed:
Zij hoorden pas ons schietgeweer,
Of vielen ons te voet.

Toen speelden wij het schoonste spel;
En, niet belust op moord,
Verfeenden wij hun 't leven wel,
Maar sprongen fluks aan boord.
Daar zagen wij de kisten staan,
Daar loeg, aan allen kant
Ons blinkend goud en zilver aan,
Robijn en diamant.

Daar

Daar kregen wij de hoofdsom weer,
 Ons uitgeschoten geld,
 Door Neêrland aan zijn' wreeden heer
 Gedwongen toegeteld.
 Wij hadden lang genoeg geduld,
 Maar nu, dat marren moét,
 Betaalt men ons eene oude schuld
 En wat, voor 't wagten, toe.

Verlaat, PIET HEIN! 't Havaansche strand,
 En kies de volle zee;
 Zeil vliëgend naar het Vaderland,
 En sleep uw' rijkdom meê.
 Ontlaad de schatten die men wagt,
 Verdeel den rijken buit,
 Dan zeilen wij, op nieuwe vragt,
 Met leege schepen uit (1).

Ook in het lierdicht slaagde hij niet ongelukkig.
 Met genoegten schrijven wij de volgende proeve af:

DE RUST IN GOD.

O D E.

In God bernstend trek ik de wildernis
 Der weereld eenzaam, zonder te vrezen, door.
 Gij zijt mijn rotssteen, mijn beschermer!
 'k Noem u het leven van mijn gezangen.

Welk eene blijdschap, dat zig een arme worm
 (Die bevend voortkruipt, krnipende wederkeert
 Tot stof waaruit hij is genomen,)
 Moge in gedagten tot U verheffen.

(1) Nederl. Gez. blz. 27.

Mijn

Mijn geest gedenkt thans aan zijne onsterfelijkheid,
 Mijn geest verheft zich boven het aardsch gewoel;
 En zingt, terwijl mijn oogen vloeien,
 Blijde, verrukkende hallelujahs.

Wat geeft deze aarde? Moeite met bang verdriet.
 Een vreugd van tranen voorgegaan, vaak besproeid,
 En agtervolgd. Een vreugd die slikt
 Om in de duisternis te verdwijnen.

'k Wil op de liefde, die mij het leven gaf,
 Op die genade, die me vergeving schonk,
 Dat vaderhart, die wakende oogen
 Mij vergenoegd en gerust verlaten.

Ach! laat uw aanschijn, vriendlijke Vader! mij
 Op mijne reize nimmer verborgen zijn.
 Laat mijn vermaken, laat mijn smarten
 Uwe getrouwheid mij doen bevinden.

Ja 'k zie de rustplaats, schoon ik geen rust geniet,
 Dan die de hoop mij schenkt in 't vooruitgezig,
 Die hoop, die mijn verlangen koestert,
 En mijn bestemming mij doet gevoelen.

Ach! laat me leven, dat ik, der deugd gewijd,
 En onverschrokken 't rondom mij stormen laat.
 Geen kiel, die Jesus heeft beklommen,
 Hebben de wateren ooit verbrijzeld (1).

Voor

(1) Gedigten en Overdenkingen, blz. 40.

VOOT VAN ALPHEN was het vak der oratorische poëzij in onze letterkunde nog onbeëindigd. Hij leverde drie cantaten, die, door den verdienstelijken NIEUWENHUIZEN in muziek gezet zijn. Eene derzelve, in ons oog de beste, laten wij hier volgen, namelijk

DE STARRENHEMEL.

EENE CANTATE.

Choor.

Nu lust het ons van God te zingen,
 Den Schepper van het grootsch heel-al;
 Den Heer — den Vriend der stervelingen;
 Die is; die was; die wezen zal.
 Schoon de avond valt, zijn gunstbewijzen
 Verdwijnen niet, gelijk de zon.
 De nacht zal ons gezang doen rijzen,
 Waar nooit de dag het voeren kon.

Solo.

Sprei uit uw vlerken, stille nacht!
 O Wolken! drijft voorbij!
 Dat 's hemels glans in volle pragt
 Voor 't menschdom zichtbaar zij!

Choor.

Sprei uit uw vlerken, stille nacht!
 O Wolken! drijft voorbij!

Recitatief.

Daar rijst het tintlend starrenheir !
 En de aarde zwijgt verbaast.
 't Gestarnte spigelt zig in 't meir,
 Waarop geen windje blaast.
 't Is alles hemel wat men ziet;
 Zelfs bergen vlugten heen.
 't Verdorde blaadje schuifelt niet;
 't Gestarnte spreekt alleen.

Choor.

Kniel, menschdom, kniel ! bid zwijgend aan;
 Gij englen moet de citers slaan;
 Knielt, menschen ! ... zwijgt ! ... bidt aan.
 Bidt aan !

Solo.

ô Stilte, die mijn aandacht boeit ! ...
 ô Stroomen van gedagten,
 Die bruischend door mijn boezem vloeit ! ...
 Hoe zalig zijn die nagten !
 Waarin 't gordijn wordt opgehaald,
 En mij 't heel-al in de oogen straalt.

*Duetto.**A.*

Wie ran al de starren meeten ?
 Wie spreekt hun getalen uit ?
 Wie hun doel en duuring melden,
 Of den kring, die hun besluit ?

B.

B.

Hij, die al wat hij formeerde,
 Met een wenk regeeren kan,
 Noemt de starren bij hun namen,
 Meet den hemel met een span.

A.

Eeuwig God! onze oogen scheemren;
 Wat is groot dan gij alleen?

B.

Eeuwig God! uw magt en goedheid
 Drijft de starren voor zig heen.

A. en B.

Zonnestelsels! kleinste stofjes!
 Zingt zijn liefde en majesteit!
 Ja, een schepsel Gods te wezen,
 Dit alreë is zaligheid.

Aria.

Laat dan dit stipje van 't heel-al,
 Een druppel aan den emmer wezen;
 Waar ooit een schepsel wonen zal,
 Wordt nimmer God vergeefs geprezen.
 Ja noemt deze aarde een niet,
 De Godheid hoort haar lied.

Choor.

De Godheid hoort ons lied ; wij zinger ,
 Het hoofd omhoog , een vrolijk lied.
 Al is 't maar taal van stervelingen ,
 Het choor der englen woont hier niet.
 Maar hunne taal zal de onze wezen ,
 Als 't licht rijst uit de duisternis ;
 Wanneer de dooden zijn verzezen ,
 Ep de aarde op nieuw een Eden is.

Recitatief.

Is de nagt niet reeds een Eden ?
 Schenkt de nagt geen zaligheden ,
 Bij het licht der avondster ?
 Ja , door zonnenglans beschenen ,
 Reist Saturnus vrolijk heenen ;
 Naast hem wandelt Jupiter.

Solo.

Spoort mij de dag tot danken aan ,
 De nagt doet mij verstommen ;
 En ik zie duizend starren staan ,
 'k Zie duizend heiligdommen ,
 Waarin mijn Schepper wordt geëerd ,
 Als die 't heel-al regeert.

Choor.

Als die 't heel-al regeert.

Tot.

*Terzetto.**A, B en C.*

Zou 't Christendom zig niet verblijden,
 Wanneer hun oog de starren ziet?
 Daar staan de grenzen van het lijden;
 De starbewoners weenen niet.

A.

Eedle grijsaarts, die met zilveren haren
 Bukkend, wagg'lend, neerziet in het graf,
 Ziet de wooning, waar ge heen zult varen:
 Legt gerust het aardfche leven af.

B.

Jongelingen, maagden, frisch van kragten,
 Uwe vroome vaders wonen daar;
 Staan met open armen u te wagten:
 Eert hunn God en streeft hun deugden naar!

C.

Menschdom! zie het huis van Jezus Vader!
 Zie den troon, waarop hij zelf gebiedt.
 Zondig menschdom, tree eerbiedig nader:
 't Is de troon, dien hij om u verliet.

A, B en C.

Jat Orion is zijn wagen,
 Gij, ô melkweg! zijt zijn pad;
 Juicht, wanneer ge hem moogt dragen,
 Die geen starren tot zijn wagen
 Noodig had.

Choor.

Choor.

Deze aarde zelf heeft hem gedragen ;
 Zij is de parel van 't heel-al.
 In haar schiep Jezus welbehagen ,
 Hij nam haar op in haren val.
 Al rollen daar tienduizend zonnen
 Rondom het ongenaakbaar licht ,
 Hier is zijn levensloop begonnen ,
 Hij heeft zijn zetel hier geligt.

Solo.

Gij engelen , die op starren treedt ,
 Aanschouwt met eerbied onze woning ;
 Schoon gij met luister zijt bekleed ,
 Uw vorst is hier ook koning.
 Wij zijn ook schakels van 't heel-al ,
 En leden van het rijk dat eeuwig bloeijen zal.

Choor.

Juich , hemel , juich ! de Koning leve !
 Zijn rijk groei aan in deugd en magt.
 Dat al wat leeft hem eere geve ,
 Voor 't geen zijn goedheid heeft volbragt.
 Grijpt moed , bedrukte stervelingen !
 Loopt hier uw pad door een woestijn ,
 De schepping zal eens samen zingen ,
 En God in allen-alles zijn (*).

Hoe

(*) Mengelingen in Proze en Poëzij , tweede druk , blz. 283 ,
 alwaar ook de aanmerkingen over de Cantate , blz. 299 zeer
 lezenswaardig zijn.

Hoe teder, roerend, troostrijk en opbeurend tevens zijn de stukjes, vervaardigd bij gelegenheid van het overlijden van zijn' oudsten zoon, die, gedurende deszelfs krankte, door zijn eenig kind in het graf voorgegaan, en door zijne eenentwintigjarige weduwe spoedig gevolgd werd! Zij zijn niet openlijk uitgegeven, en dus in weinige handen, waarom wij des te gereeder er eenige fragmenten van afschrijven.

MIJNE GEDACHTEN NA HET AFSTERVEN VAN
MIJNEN OUDSTEN ZOON.

Met een bewogen ziel sta ik voor U, ô God!
Mijn Vader! moest uw kind ook dezen last nog dragen!
Dat hij, in 't hart gewond, bij 't dierbaar overschot
Van zijnen oudsten telg, na korte vreugd, moet klagen.

Mijn zoon, waaraan natuur, bij sterkte, schoonheid gaf;
Met gaven rijk voorzien, die geest en hart verçieren;

Zonk, als een lentebloem verwelkt, in 't zwijgend graf;
En dringt ons, bij zijne asch een somber feest te vieren.

Een plant, waarvan men reeds gebloemte en vruchten las,
Moest voor een knagend gif, na langen weêrstand, bukken.

Een steen, die glans verspreidde, en 't slijpen waardig was,
Zag ik aan mijne kroon, helaas! zo vroeg ontrukken.

Wat kleefde uw ziel aan mij, in uwen jongsten nood,
Mijn raad, mijn onderwijs, mijn troost kon u behagen.

Ik was, in Jesus hand, uw leidsman tot den dood;
En 'k bleef bij Hem voor u steeds om genade vragen.

Bewondrend peinze ik soms op uwen laatste tijd,
Toen vaderlijke liefde u hulp en moed mogt geven;

'k Was bij uw krankbed zelfs wel eens in God verblijd;
Als ik uw heldren geest tot Hem zag opgeheven.

Viel

Viel u het scheiden bang, wanneer ge aan scheiden dagt;
En 't ongetemd gemoed zig niet naar God wou voegen;

Genade boog uw hart; zij gaf in zwakheid kragt;
Een zagte en stille vreë verving uw angstig zwoegen.

Toen zaagt gij, hoe het leed ons dient tot artzenij.
Hoe lijden 't paadjen is, om hooger op te streven.

Hoe diep Gods wegen zijn; hoe onverstandig wij;
Hoe veilig 't is, zijn lot in 's Hemels hand te geven.

De zorg voor uwe gade ontweek uw eger niet.

De teêrste liefde bleef 't gebogen hart bewoonen.

Gij bleeft weemoedig zien op haar, die gij verliet;
En wees haar op dien God, die hare min zou loonen.

Hoe dankbaar was uw hart toen voor 't genoten goed.
Dit deed u 't langzaam kruis, eerbiedig lijdszaam, dragen.

Zoude ik (dus sprak uw mond) na zulk een overvloed,
Om 't lijden, dat mij drukt, mij over God beklagen?

Gij dagt aan 't bloedig zweet, toen, in uw laatste stond,
Het doodzweet uw gelaat deed kwijnen en verbleeken.

Een droppel lieflijk vogt, gebragt aan uwen mond,
Deed u van Hem, wien galle en edik laafde, spreken.

Wij zagen saam op God, die zig met ons belaaft;
En spraken in den strijd reeds van triumphgezangen.

Uw oog zag toen op 't rijk, dat eeuwig zeker staar;
En waar geen snaarentuig zal aan de wilgen hangen.

Wat klonk uw *Amen* schoon, te midden vanden strijd;
Toen mijn geloof en liefde u gaf den laatste zegen;

Toen 'k u aan Vader, Zoon en Geest heb toegewijd;
En u, van 't altaar zelfs, verhoogd heb weêrgekregen.

'k Heb zelf uw veege hand gelegd in Jesus hand;
Toen gij het eenzaam dal des doods stondt in te treden;

Ik wees u op dien gids, door 't onbetreden land;
En volgde u, in den geest, al worstlend, met gebeden.

Toen

Toen 'k, na uw laatste snik, uw mond en oogen sloot,
Zei 'k weenend: Rust, mijn kind! uw baan is afgehoopen.

De landman ploegt niet meer. Hij draagt reeds in zijn schoot
De garf, waarop de Heer des oogstes hem deed hoopen.

BIJ HET GRAF VAN MIJNE LIEVE SCHOONDOGTER.

Uw diepe kerk is dan ook uitgeledigd!

Doorworsteld is het strijdpark van verdriet.

Gij hebt ook zelf dit hongrig graf bevredigd;

Daar 't u, bij uw beweenden, rusten ziet.

Ik zong, verheugd, drie jaaren pas geleden,

Op uwen egt een lied van dankbaarheid (1):

De hoop dies daags ligt voor mijn voet vertreden;

En op mijn tent is nu een floers gespreid.

Gij zaagt uw kind, het eerste, in 't graf besloten;

Uw gade, toen reeds tot zijn prooi bestemd;

Werd, naast u, door den pijl der Dood doorschoten!

Daar stondte alleen — rondom in smart geklemd.

Uw leven, enkel rouw, werd enkel kwijnen.

Uw geest, geheel in 't weduwkleed gehuisd!

Doorwandelde, in 't vooruitzigt, slegts woestijnen,

Waarin geen muschje tijlpt, geen beekje ruischt.

Mijn Aagje lief! hoe schielijk moest gij lijden,

Na 't morgenrood van opgerezen vreugd.

U kwam een storm, die eiken velt, bestrijden,

En sloeg al 't loof van uw ontloken jeugd.

'k Zag

(1) Dit vers wordt insgelijks gevonden in het bundeltje, waaruit de hier aangehaalden zijn overgenomen, en hetwelk, onder den titel: *Ter Gedagtenis*, in 1800, bij J. THIERRIJ en C. MENSING, in 's Hage is gedrukt.

'k Zag soms op u ... met naauw bedwongen traanen:

En dagt: „ô God! waarom die drank zo wrang!

„Zal dan haar zon nooit moede zijn van tanen;

„Of volgt voor haar het *banger* slegts op *bang*?

„Zij heeft met hem, dien wij nu saam beweenen,

„Zo veel getorst, om hem zo bang getreurd;

„Ach werd haar tent door uwe zon beschenen!

„En 't hart, door druk bezwelen, opgebeurd!

„Toen haar en mij, bij 't zien der hooge wegen,

„Waar langs gij haar, een bange weduw, leidt;

„Dat blijvend heil wordt in dat spoor verkregen;

„En dat het eind eens zijn zal: *zaligheid*!

„Gij tog alleen zijt wijs! wij? enkel dwazen!

„Gij goed, ook daar, waar 't oog slegts strengheid ziet.

„'t Is schijn, waarop wij, steeds kortzigtig, azen:

„En op de schelp zien wij de paerel niet.”

•

Ja, Aagje lief! de kelk is uitgeledigd!

Verbroken ligt de smeltkroes van verdriet,

Uw lieve gaê is door uw komst bevredigd,

Daar hij zijn wensch voldaan, u bij zig, ziet.

Gij hebt dan 't kruis tog niet vergeefs gedragen,

De hand, die u op doorens heeft geleid,

Heeft niet vergeefs u afgemat door plagen,

Gods doen was liefde; en niet slegts majesteit.

Dien God in weinig slonden veel wil leeren,

Die rijpen moet in de ngtend zijner jeugd,

Moet rozenpaên verwagten noch begeeren.

Een scherpe klip leidt naar geloove en deugd.

Uw leidsman scheurde u los van al wat de aarde

Bevallig kent; van al wat schepsel heet.

Hij riep: „Verbrijzeld hart! gevoel uw waarde!

„Verdeuk mij niet, blij 't klimmen van uw leed.

„Voor

„Voor u is bok bij mij verkwikking, vrede;
 „Voor u is kragt; en licht in duisternis;
 „Wie mij verwagt, schoon hij op adders trede,
 „Bevindt in 't eind, wie God; wie Jesus is.”
 Die stem drong soms ook u, met kragt, in de ooren,
 Een zagte lagch was dan de stille taal
 Van 't hart, waar in 't geloof, uit God geboren,
 In 't lijden zag de kiem der zegepraal.
 Zo hebtge u, als eene *eenzame*, opgedragen
 Aan 't heerlijk hoofd, dat voor zijn huisgezin
 Verlaaten zoekt, hen plaatst naar welbehagen,
 En staat voor 't eind zo wel als voor 't begin.
 Al moest gij, in verscheurende oogenblikken,
 Bedwelmd van rouw, ontzenuwd door verdriet;
 Van angst doorknaagd; voor dood en leven schrikken;
 't Ontwong u tog aan uwen Heiland niet.
 Hebt gij den strijd, aëmechtig soms, gestreden,
 Gij streedt hem tog. Hij, die uw kragten woog,
 Zag uw geloof: Hij heeft voor u gebeden:
 Een kleine vonk is kostlijk in zijn oog.
 Hij kepde uw smart, waarop alle artzenijen
 Vergeefs hun kragt beproefden — maar zijn bloed.
 Had kragts genoeg: dit kon u gantsch bevrijen;
 En scheppen, door den dood, uit bitter, zoet.

Zong ik dan blij, drie jaaren slechts geleden,
 Op uwen egt een lied van dankbaarheid;
 Nog ligt mijn hoop niet gantsch in 't stof vertrèden;
 Op 't grove floers ligt fijner glans verspreid.
 't Zegt veel, een zondig lijf zo kort te dragen,
 Zo ras bevrijd van 't gif des doods te zijn;
 Van 't weduwkleed, reeds voor den tijd, ontslagen,
 Slechts agter zig te laten een woestijn.

Wat hebtge nu, mijn treurster! meer verloren?

Al uwen schat vindt gij bij Jesus weer.

Nu zijtge op nieuw, en voor elkaër geboren;

En saam bekroond met reine vreugd en eer.

Moet ik uw huis zien voor mijn oog verzinken;

Treurt mijne ziel, gelijk een vader treurt;

Ik zie een star door al die nevels blinken;

En mijn geloof wordt hoog om hoog gebeurd.

Rust, heilig drietal! in dit graf geborgen!

Smaak zaligheid, in uwen Heer verheugd!

Mijn taak liep af. Daar God voor u won zorgen,

Ben ik voldaan. Uw vader gunt u vreugd.

Ik zwijg, aanbid — ik wil mijn God verbeiden;

Schoon Hij voor mij zig met een kleed bedekt;

Hij zal ook mij, op 't eind, naar 't graf geleiden;

Dan rust ik ook, tot mij een Engel wekt.

Was VAN ALPHEN gelukkig in het treffen van den kindertoon, niet minder slaagde hij in den populaireren stijl; ook zelfs in dezen bleef hem eene deftige eenvoudigheid bij, die ernstig tot het hart spreekt. Hoe nadrukkelijk prijst hij, onder anderen, de naarstigheid aan:

Werden kunsten en fabrieken, als voorheen, alom geagt,

Hoe veel afgeleide beeken zag men weêr terug gebragt!

Ziet men nu verbleekte wangen door gebrek met kommer aan,

Op die treurige aangezichten zouden roozen bloeiend staan.

Luiheid baart verdriet en armoë; bang gebrek aan kleed en brood:

Vlijt geeft beide, en koos gezondheid tot haar disch- en reisgenoot.

Waar de voorspoed harten kluistert aan 't belang van 't vaderland,

Neemt men graag voor huis en akker zwaard en spiesfen in de hand.

Men

! Men verkoopt zijn eigen have niet, dan met verlies van bloed;
Strijdt voor vrouw en kroost gewillig met voorzigtigheid
en moed.

Armoë, dogter van de luiheid, is te vrede, wien zij dient,
Kweekt zelfs slangen in haar boezem, vreest geen vijand,
kent geen vriend.

Zij verheft, in alle streken, klagten van het bangst verdriet;
Maar een vaderland, en pligten, daaraan schuldig, kent ze niet.
Zou men helden zien verschijnen, als de welvaart ons verlaat?
Neen, de welgezeren burgers zijn de helden van den staat.
Burgers, die door vlijt en ijver deelen in het ruim genot
Van de gaven, hun geschonken door een vlijtbeminnend God,
Dragen willig pest en honger. Tuig dit Leidens burgerij!
Uw standvastigheid in 't strijden roemen en vereeren wij.
Naarstigheid kweekt dan ook helden. Hij, die naarstigheid
beloont,
Geeft der dapperheid een vesting, waar zij eeuwen veilig
woont (1).

Behalve zijne hier opgenoemde en meer andere oorspronkelijke schriften, leverde VAN ALPHEN ook nog eenige vertalingen van goede buitenlandsche werken, onder anderen reeds in 1777 de verhandeling van TH. ABET *over de Verdiensten*. „Hoe veele lezers,” zegt zeker beoordeelaar, door den hoogleeraar TE WATER aangehaald (2), „hij moge aantreffen, die „over verscheidene onderwerpen anders dan hij „denken, zal echter dat verschil in denkwijze bij „verstandigen geen oorzaak zijn, dat iemand hem „dien lof weigere, welke aan eene matige juistheid „van oordeel, aan uitgebreidheid van kennis, „aan

(1) Aanspraak aan de Leden des Oeconomischen Taks, departement Utrecht; bij gelegenheid van de uitdeeling der prijzen op het spinnen, den 5 April 1781. blz. 9.

(2) Aanspraak in de Maatsch. der Nederl. Letterk. blz. 23.

„aan beschaafdheid van vernuft en aan netheid
„van taal en stijl behoort gegeven te worden.”

ALTHUYSEN (JAN), predikant op de *Joure*, gaf, in 1755, als een waardig navolger van G. JACOBS, een' bundel met Friesche gedichten in het licht van hem zelve en van zijn' vader, benevens de Psalmen door hem en G. JACOBS berijmd, onder den titel van *Friesche Rymlery, yn twaa dielen byslânde, wier sin it ierste bysliet yn Forjyeringsrymmen, Brullofstrymmen, Forstarringsrymmen in Mingelrymmen; it oorde diel bysliet uwt dy 150 Psalmen sin David mey dy oorre Lûfszangen*. „'k Vind hier,” getuigt E. W. MICT in zijn klinkdicht voor deze verzameling geplaatst,

„'k Vind hier 't natuurljk fraai, dat Theocrypt deed pryzen:
„'k Vind hier een deftigheid van Maroos herderswyzen:
„Hier maakt der Boeren spraak den Stedeling beschaamd.”

Deze getuigenis is geene vleijerij, maar wordt door het werk zelve in alle opzigten geregvaardigd; doch daar hetzelfde geheel uit gelegenheidsgedichten van tamelijk langen adem bestaat, kunnen wij er niet wel hier eene proeve uit mededeelen. Maar niet te min, dit kunststuk: zeggen wij met J. DE KRUYFF,

„Dit kunststuk zal zyn' roem bestendig met zich dragen,
„En 't schranderst' Friesch' vernuft, door 't fraai verrukt,
„... doen vragen:
„Wien komt de zangprys toe, den vader, of den zoon (1)?”

AMP-

(1) Naklank op den slotregel van bovengem. klinkdicht van E. W. MICT, t. a. p.

AMPZING (SAMUEL), zoon van den Haarlenschen predikant JOHANNES AMPZING, werd in 1616 predikant te *Rijsoord* en *Strevelshoek*, en vervolgens in 1619 te *Haarlem*. Reeds in 1617 had hij een' aanvang gemaakt met het beschrijven van zijne geboortestad in dichtmaat, waarin de beroemde PETRUS SCRIVERIUS hem de behulpzame hand bood. Deze beschrijving is verrijkt met eene menigte historische aantekeningen, met fraaije platen naar de teekeningen van P. ZAENREDAM verfiend, en getiteld: *Beschryvinge ende Lof der stad Haerlem in Holland: in Rym bearbeyd: ende met veele oude ende nieuwe stucken buyten Dicht uyt verschejde Kronyken, Handvesten, Brieven, Memorien ofte Geheugenissen, ende diergelyke Schriften verklaerd, ende bevestigd. Door SAMVEL AMPZING, van Haarlem*, en aldaar gedrukt in 1628. Vooraf gaat eene zekere verhandeling of berigt wegens de Nederduitsche taal (1). Bij hetzelfde is gevoegd: PETRI SCRIVERII *Lavrekranz voor LAVRENS KOSTER van Haerlem, eerste vinder van de Boeck-dryckerye.*

Dit werk is ongetwijfeld van meer belang voor de geschiedenis van 's mans geboortestad dan wel om deszelfs dichterlijke waarde. Ondertuschen draagt zijne berijming van sommige gebeurtenissen

toch

(1) Hetzelfde is ook afzonderlijk gedrukt, onder den titel VAN SAMUELIS AMPZINGII *Tact-bericht der Nederlandfche Spellinge. Door C. VAN HEULEN overfien en verbeterd. Wormerveer 1649* in 8vo.

toch blijken van een' beteren smaak dan in zijn' tijd heerschte, ten minste eene betere taal en spelling, en geene of zeer zeldzaam barbaarsche bas-terd' en stopwoorden treft men er in aan, waar mede de rederijkers toen zoo veel ophadden (1). Hij was voor zijn' tijd een man van geleerdheid en een gezond oordeel, en zijne vriendschap met SCRIVE-rius bragt hem bij het beoefenen der dichtkunst gewisfelijk meer voordeel aan dan de toenmaals te *Haarlem* in zulk een groot aanzien staande kamer der Pellikanisten, onder de zinspreuk: *Trouw moet blijken* (2), die den 20 October 1606 eene intrede hield van verscheiden Hollandsche rederijkkamers (3), welke hij zelf beschreven heeft (4), en eene der aanzienlijksten was, zegt de Heer KOPS, die in *Holland* voorviel, en dezelve daarom ook uitvoerig beschrijft (5). Ik vind nergens eenig spoor dat

AMP-

(1) Zie bij voorbeeld: *Den Lusthof van Rhetorica* 1596. *Der Rederijcke Const- liefhebbers Stichtelycke Recreatie* 1599, *Vlaeringhs Rederijckbergh* 1617, en vele anderen, die volstrekt geene andere waarde hebben dan die der zeldzaamheid.

(2) Dezelve werd opgerigt in 1503, en bestond, zeker in eene geheel andere gedaante, nog voor weinig jaren; althans ik bezit een' jaarzang aan de broederschap der kamer, van den factor J. BROESE, AZ op den eersten dag des jaars 1809 getiteld: *De tijd baart rozen*.

(3) Constthoonend Iuweel bij de loffelycke Stadt *Haerlem*, gedr. te *Zwol* 1607.

(4) Besch. van *Haerl.* blz. 398.

(5) *Schets eener Geschiedenis der Rederijkeren*, door W. KOPS. *Werken van de Maatsch. der Nederl. Letterk.* te *Lejden*. II Deel, blz. 282.

AMPZING lid van deze of eene andere kamer is geweest; en waarlijk, daartoe had hij ook te veel goeden smaak en een te gezond oordeel. Zeer lezenswaardig is het slot van zijn *Tael-bericht*, waarin hij de regelen der rijmkunst, of liever der zoogenaamde *Rhetorica*, opgeeft, en het welk ook voor onzen tijd nog menigen goeden wenk behelst. Behalven zijne reeds vermelde *Beschrijving van Haarlem*, heeft men nog van hem *Rijm-Catechismus*, Leyd. 1624 en *Christen Hoogtijden* 1625. Uit het eerst genoemde deelen wij tot eene proeve mede het verhaal van den beruchten togt naar *Damiate*.

In kom ter stout bedryf/ en ter Romeinsche daden,
 Van d'onfen aengericht door vloekheijde en door raden:
 En binde onder veel insonderheide dees twee /
 't Beleg van Damiaet en van ons ryge stee.
 Als Keyser Frederick (1) een groote magt van knechten
 En een geweldig volk en leger op dee rechten / (veen/
 Rucht Floris (2) Hollands Graef met Haerlem me te
 Op dat sy eenen tocht op 't land der Turken deen:
 So sijn sy met geweld te samen met hun allen
 En met gemeunder hand in Palestijn geballen / (lucht/
 En hebben na veel spoeds / tot meermaels welge-
 Chept in Egyptenland door Damiaet gerucht /
 Een

(1) FREDRIK BARBAROSSA.

(2) FLORIS III, dertiende graaf van Holland.

Een stad natuurlijk bast / mits op de See gelegen /
 En aen den Nijlschen vloed, die ook noch meerder seggen
 Van sterkte aen sich had / door wetenschap verricht/
 Door konst te weeg gebracht/en door praktisch gesticht:
 Want in den mond des Nijls twee Torens aen de zijden
 Belegerden den stroom / den ingang te bezijden
 Met ij'ren Ketten-tuych, dat onder in den bloed
 Hun alle breeg benam/ en v'onsen af den moed:
 So dat zijn Majesteit die Damiaet beslede /
 Opzehen van zijn hez daer ober nu bereyde /
 Met sijnen gansch en raed. Wie heeft die schand ge-
 Als onse burgerij / die yder heeft geleerd / (weerb
 Wat sloekheyd / en verstand / vernuft / en geest vermo-
 Wat heiden al verstaen die maer na ere pogen? (gen/
 En hebben met praktisch een stijbe stak Saeg
 Veneen aen 't Schip gehecht / en aen de kiel om laeg/
 En so dan in 't gesicht van alle onse schepen
 Door sterken wind gejagd de ketens afgenepen
 Met hun metaele kiel / en scherpen ij'ren tand.
 En smeten met geweld de raderen op het land.
 Victori! Chez dat volgt. Daer gaen wy henen strijken
 En ballen hestig aen / en doen de Turken wijken /
 En slaense van de wal / en zehen in de stad /
 Die door dit moedig seft den moed verloren had.
 Ons burgers trokken in / van vaendelen die blagen /
 Daer na quam al het heft na ons boozds ingetogen/
 Ons burgers hadden d'eer en d'eersten tocht boozal/
 Derwinners van de stad / verbeziers van de wal/
 En s'vrandts hoogen moed. Die werd ons lof gegeven
 Door sulke klugzinnig seft met sulken moed bezegen/
 En

En ook een meerder Schild van sijne Maseſteyt
 In teghen en ter eer van noch meer 'bzomicheyd:
 Want ſiet wy bzoegen nu alre 't bekende teken
 Van onze dapperheyd tot meermaels toe gebleken/
 Dit tungde 't bloedig veld, dit ijder Ster daer in/
 En hadden al te ſaem / heur Vieren deſen ſin (1).
 Sulix dat de meerderheyd der ſterren 't onzer eren
 De wijsze ſcherheyd van onze kloekheyd leren:
 En willen van de vier dat Ooſten hiermael heeft
 Doo? 't moedige geweld van onſe buyt gebreeft.
 Daer hy dit bijſde komt en 't meeſte wel van allen/
 Dat hier voor Damiaet albus iſ doo?geballen:
 En ſo iſ doe ter tijd dit ſchild ook noch bermeer?d/
 En met een Silver Swaerd en Kruyz daer op beree?d.
 Met dit Devijs daer hy: de magt iſ overwonnen
 Doormoed(2) en dapperheyd/'t geweld iſ ſo verſtonnen/
 Het onberſaegde hert heeft al des vijands pacht
 En ſijnen ſterken arm en wal ten bal gebzagt.
 Dit holle Wapen-ſchild met Swaerden Kruyz en Sterren,
 Met ſulken naem gehaeid / en eeuwig lof van berren/
 Word met den Silv'ren Boom en daer aen vaſt geſnoerd /
 Als een en dobbel Schild (3) wel meeſt van ons geboe?d.
 So heeft ook al ons volk tot eer der Batabieren /
 Tot eer van deſen tocht / hun Schilden en vanieren
 Van daer te huis gebzagt / als elk berkegen had/
 Tot roem van ſijn geſlagt / tot roem van onſe ſtab.
 Ook

(1) Derde wapenſchild der ſtad Haarlem.

(2) Vierde wapenſchild, met de ſpreuk: *Vicit vim virtus.*

(3) Vijfde wapenſchild.

Ook sijn hier noch in ons twee Klokjes in den toren
 Van hostelygh metael / die wij noch daeglyk horen /
 Datroepers diens triumphs / die dan tot meer bescheyt
 De Damiaetjes sijn van Damiaet geseyd (1).

's Mans geboorte-en sterfsjaar is mij niet gebleken.
 Zijne afbeelding is door SUIDERHOEF in het koper
 gebragt.

ANASTASIO (OLIVERIUS à St.), gezegd DE
 CROCK (2), een Karmelieter monnik van Iperen,
 gestorven te Brussel in 1674, was de schrijver van
 eenige Latijnsche tractaatjes en drie poëtische werk-
 jes, als *Den geestelijken Lusthof der Carmelieten*,
 2 deelen Antw. 1659—1661. *De Onderwysfende*
Tsaemenspraecken der Beesten, eerst in het Griecx
beschreven door den H. Cyrillus; met Dichten en
Sluytredens versiert, 1666. *Den Triumph van de*
H. Maria Magdalena van Pazzi, 1669.

Volgens het geen de Heer WILLEMS van hem
 aanhaalt (3) uit *De Onderwysfende Tsaemenspraecken*
 te oordeelen, was hij voor zijn' tijd gansch geen
 onverdienstelijk dichter; en, bij gemis van de drie
 opgenoemde werkjes, maken wij geene zwarigheid
 het door hem aangehaalde hier over te nemen. De
 dichter, over het nut der fabelen sprekende, zegt:
 Die

(1) Beschr. ende Lof der stad Haerlem, blz. 149.

(2) PAQUOT, Mém. pour servir à l'Hist. litt. des Pays-Bas.
 Tom. XVIII. p. 65.

(3) J. F. WILLEMS, Verh. over de Nederd. Taal- en Letterk.,
 II Deel, blz. 137.

Die op den hoogſten trap der denghden wikt geraecken,
 Moet onderweſen ſijn met alderhande ſaecken;
 Een wel begaeft gemoet, een redelijcken geest
 Wort menigmael geleert oock van een ſtomme beest.
 Natuer heeft yder ſaeck verſcheyden kracht ggegeven,
 Om dat de reden ſou daer trachten naer te leven:
 Een peert, een ſchaep, een koy, ja oock het vuyle ſwijn
 Kan aan een reyne ziel een ſpoor ter denghden zijn (1).

Het is inderdaad of men verzen van onzen CATS
 leest, die den dichter ongetwijfeld bekend was.

Naer ons ſinnen zijn gheneghen
 Komt den duyvel ons beweghen,
 Jonghe menſchen heet van bloet
 Brenght hy wellust in 't ghemoet;
 Droeve ſinnen komt hy quellen
 Met de wanhoop, vrees der hellen;
 Kurſelkoppen brenght hy voort
 Tot gevecht of wreede moort (2).

Dichterlijk, zeggen wij met den Heer WILLEMS,
 is het vers op de kwaadſprekende tongen:

Teghen tonghen is den ſtrijdt
 Voortgebrocht van wreede ſlangen,
 Die uyt etter voetsel langen
 Opgekoeltert van den nijdt,
 Aen de Phlegetonſche ſtranden
 En gewapendt in den mondt
 Met de ſcherp verſtaelde tanden
 Van Cerbeer den helfchen hondt (3).

„Zulke

(1) Onderw. Tſaemenspr. Voorr.

(2) Ibid. blz. 19.

(3) Ibid. blz. 76.

„Zulke trékken, zulke kleuren, als deézen,” zegt de Heer WILLEMS, „vind men bij onze Zuyd-„nederlandsche Dichters maer zeer zeldzaam (1)”, en eindigt zijne uittreksels met het slot van een gedichtje *Op den Deugdzamen*, dus luidende:

Niet en is dat sulck een man
Deeren oft beschaeden kan;
Dat de zee haer dullen tocht
Heffe tot aen d'hoogste locht;
Meent ghy dat hy 't ongeval
Van de baeren vreesen sal?
Dat den grammen hemel spouwt
Blixem, daer de ziel af grouwt,
Meent ghy dat hy wordt beducht.
Oft van vreesse sit en sucht?
Verf van daer! hy is gheselt
Als een onversaeghden helt,
Oft als een onwinbaer slot
Twek met gans een legher spot;
Hy en vreesst gheen aertsche kracht,
Tzy Fortuna weent of lacht;
Tis hem altijt even goet,
Want hy weet dat Godt het doet (2).

ANDRADE (JACOB D') heeft eene middelmatig berijmde vertaling vervaardigd van den *Eigenzinnigen*, uit het Fransch van DESTOUCHES, gedrukt te *Amsterdam* in 1778.

ANDRIESSEN (ANDREAS) was in het midden en

(1) J. F. WILLEMS, Verhandel. II Deel blz. 152.

(2) Onderw. Tsaemenspr. blz. 108.

en in de laatste helft der vorige eeuw predikant te *Veere*, en verdient hier vermelding, niet zoo zeer om zijne dichterlijke bekwaamheden, die niet meer dan zeer middelmatig waren, blijkens zijn *Katechismus in dichtmaat*, 1755, *Dichtlievende uitspanningen*, 1756 en *Hiskia, in drie zangen*, 1760, welke drie werkjes niets behelzen dat der aanhaling waardig is, maar om dat hij toevallig de aanleidende oorzaak werd, dat men eindelijk de handen aan het werk sloeg om de gebrekkelijke Psalmberijming van DATHENUS uit de Hervormde kerk van *Nederland* te verbannen en door eene betere te doen vervangen.

ANDRIESSEN had namelijk in zeker dichtstuk (1) met minachting van deze Psalmberijming gesproken, en zijn verlangen naar eene betere uitgedrukt. PETRUS DATHENUS, boekverkooper en statendrukker te *Middelburg*, regtstreeksche afstamming en naamgenoot van den Psalmberijmer, daar over verstoord, liet zich tegen zijne vrienden verluiden, dat hij den Veerschen predikant deswegens in geschrifte zou aantasten, die, zulks vernemende, voornam den boekverkooper als dan met een dichtstuk te beantwoorden, geheel in den stijl en met de gebrekkelijke uitdrukkingen van zijnen voorzaat opgevuld, die hij met dit oogmerk zorgvuldig aantekende; doch de dood des boekverkoopers maak-

(1) Geplaatst voor de *Gedichten van J. MOORMAN*, in 1745 door Mr P. BODDAERT uitgegeven.

maakte deze verdediging onnoodig (1). ANDRIJSEN voltooide desniettegenstaande zijn' arbeid, en gaf denzelven in 1756 in het licht, onder den titel van *Aanmerkingen op de Psalmberijming* van PETRUS DATHENUS. Hetzelve werd gretig gelezen, scherpzinnig beoordeeld (2) en het gevolg was dat men des te meer tegenzin kreeg in de wanhebbelijke berijming van DATHENUS, die door verscheiden andere geestige geschriften de gemeenten geheel en al onsmakelijk werd gemaakt, met dat gevolg, dat men eindelijk ernstig bedacht werd om deze berijming haar afscheid te geven, en wel juist in den tijd dat het geslacht van DATHENUS met gemelden boekverkooper uitstierf.

ANGELKOT (HERMANUS) voorzag den Amsterdamschen schouwburg in 1679 van een kluchtspel, genaamd *Vechter*, herdrukt in 1710, voorts van eene voor zijn' tijd redelijk goede vertaling van MOLIÈRES *Misanthrope*, in 1682, en het treurspel *Soliman*, naar het Fransch van DE LA TUILERIE, in 1789. Na zijn' dood gaf zijn zoon

ANGELKOT (HERMANUS), DE JONGE, zijn' vaders vertaling of liever verhollandsching van TH. CORNEILLES *Buitensporigen Herder* in 1714 in het licht. Gemeenschappelijk met P. LANGENDYK vervaardigde hij eene vertaling van ADDISONS treurspel

Ca-

(1) J. VAN IPEREN, Kerkelijke Hist. van het Psalmgezag, I Deel blz. 247.

(2) Maendel. Bijdr. ter opbouw van Neerl. Taal- en Dichtk. I Deel blz. 65. 109. 303.

Cato, dat in 1715 in het licht kwam, wijders leverde hij insgelijks eene overzetting van TH. CORNEILLES *Don Cesar d'Ayales*, onder den titel van *Don Cesar of de Broederlijke Minnaar* in 1717, en eindelijk in 1721 het kluchtspel *Het Vroukje van Ephesen*.

ANSLO (REINIER) was een klein-zoon van CLAAS CLAASZOOM ANSLO, geboren in 1555 te *Anslo*, tegenwoordig *Christiania*, in *Noorwegen*, die zich omstreeks 1580 te *Amsterdam* nedergezet hebbende, aldaar het *Anslos Hofje* stichtte (1); hij had verscheiden kinderen, waarvan een, CORNELIS CLAASZOOM ANSLO, leeraar was bij de Waterlandfche Doopsgezinden, en een ander, REYER CLAASZOOM ANSLO, de vader van onzen REINIER ANSLO, die te *Amsterdam* in het jaar 1626 geboren werd; zijne moeder, HESTER WILLEMS RODENBORGH, was van adellijke afkomst (2). In zijne jeugd had hij omgang met de beste dichters van zijn' tijd. VONDEL noemt hem „een' dichter van „cierlijke netheid (3),” en SIX VAN CHANDELIER „jonge prins der Amstelsche poëten (4).” In het jaar 1649 begaf hij zich naar *Rome*, alwaar Paus INNOCENTIUS X hem voor eenige Latijnsche verzen op het jubileum met een' gouden penning, en de Zweedsche Koningin CHRISTINA met eene gouden keten

(1) WAGENAAR, Amst. fol. II St. blz. 359.

(2) Ibid. III St. blz. 247. J. KOK, Vaderl. Woordenb. art. ANSLO.

(3) VONDELS Leven, blz. 80.

(4) Poëzy van J. SIX VAN CHANDELIER, blz. 41.

keten beschonk, waarvoor hij haar bedankte met een krachtig dichtstuk, getiteld: *Papier voor goud* (1). Op het een en ander, zoo wel als op zijn omhelzen van den Roomfchen godsdienst, ontving hij een' geestigen brief in verzen van zijn' vriend SIX VAN CHANDELIER (2), welken wij op diens artikel zullen mededeelen. Hij bleef zich in *Italië* ophouden, en stierf te *Perugia* in het jaar 1669.

Zijne gedichten, eerst hier en daar in afzonderlijke dichtverzamelingen gedrukt, zijn door J. DE HAES in 1713 in een' bundel in kl. 8vo te *Rotterdam* uitgegeven, onder den titel van R. ANSLOOS *Poëzij*, met zijn portret, naar de teekening van G. FLINCK, door J. FOLKEMA gegraveerd.

De Heer DE VRIES noemt met regt zijne poëzij „krachtig en vol van fijne en oorspronkelijke gedachten (3),” en voert ten bewijze aan den rei van Navarreesche maagden, uit zijn treurspel de *Parijsche Bruiloft* (4), het slot van het verhaal van CONDÉ (5), en deze fraaije vergelijking in een' der reijen van dit treurspel:

Helaas! wat is de heerschappy
 Als zorg? de zorg, als slaverny?
 En zal de slaverny bekoren
 Het harte van een vrygeboren?
 Het dunkt den koningen heel schoon,
 Dat zich de zon op hunnen troon

Ziet

(1) R. ANSLOOS *Poëzy*, blz. 198.

(2) *Poëzy* van J. SIX VAN CHANDELIER, blz. 601.

(3) J. DE VRIES, *Proeve eener Gesch. der Ned. Dichtk.* I. blz. 125.

(4) R. ANSLOOS *Poëzy*, blz. 439.

(5) *Ibid.* blz. 448.

Ziet blindt, en met haar sterke stralen
Niet by hun glorie weet te halen.

Maar even als vermoisemt hout
By duister heeft den glans van gondt,
Zoo zyn ook de verduisterde oogen
Der vorsten hier omlaag bedrogen (1).

Tot een bewijs van 's dichters vredelievende en
verdraagzame denkwijze, omtrent verschillende gods-
dienstige begrippen, strekke het volgende:

Men stryd' niet om 't geloof, die daarom bloet verstort,
Toont, dat hy met bewys van rede schiet te kort,
En is ook buiten 't spoor der waarheid afgeweken.
Men kan in 't aardtsch gemoed die hemelvlam ontsteken
Niet door een oorlogsbrant, maar door een gloeient vuur,
Genomen van 't altaar der heilige Schriftuur.
Laat Spanje met geweld dat Godtlyk recht bestormen,
Het vat geen hemelsch goet in menschelyke vormen.
De geestelyke mont des Priesters wordt besmet,
Wanneer de vreedbazuin blaast als een moorttrompet.
Geen heilig orgel voegt by wereltlyke cyter,
Geen Bischofsstaf by 't zwaart, geen stormhoet op den myter
(2).

ANSLO behoorde ongetwijfeld tot de verdienste-
lijkste dichters van zijnen tijd. Zijne gedichten,
meestal in *Italië* vervaardigd, dragen doorgaans den
stempel van eene geestkracht, die, bij eene verdere
ontwikkeling, inderdaad iets groots liet verwachten.

„Zijn

(1) R. ANSLOOS Poëzij, blz. 418.

(2) Ibid. blz. 183.

„Zijn gedicht op de *Pest te Napels*,” zegt de Heer VAN KAMPEN, en wij met hem, „is een waarlijk „verheven stuk, waarin men rijkdom van denkbeelden, zoo wel als hooge dichterlijke vlugt bewonderen moet (1).” Dit dichtstuk is ongemeen stout en schilderachtig; en hoe uitgebreid hetzelfde ook is, kunnen wij echter ons het genoeg niet ontzeggen hier een groot gedeelte daarvan af te schrijven. Hoe eenvoudig, en toch dichterlijk fraai, is de aanvang, hoe klimmend in belangrijkheid is het onderwerp, en hoe stout en treffend zijn de *détails*, die met het levendigst coloriet geteekend zijn!

DE PEST TE NAPELS.

De pest, die felle plaag, die nu te Napels woedt,
Geeft aan myn veder slof, offchoon ik in 't gemoedt
Een' voorschrík heb gevat, dat zulk een brandt ontfleken
In 't ryk zoo dichte by, te Romen door zal breken.

De Middellandsche zee, die 't dor Afryksche strandt
Scheidt van Italiën, dat ryk gezegent landt,
Loopt om een eilandt, daar al by zyn vaders dagen
De zoon van Herkules zyn' lust nam in het jagen,
Geheten Sardus, door zyn dapperheit beroemt,
Heeft hy 't van ouds naar zich Sardiniën genoemd.
Een zware en dikke lucht veroorzaakt hier veel qualen,
Men heeft meest overal moerassen in de dalen,
Die naau zyn 's zomers droog: maar nergens is 't zoo erg
Dan dicht by Kalary, in 't hangen van een' berg.

Een

(1) N. G. VAN KAMPEN, Onderz. naar de Lotgev. der Dichtk.
Verhand. van TAYLERS Tweede Genootsch. XV. St. blz. 386.

Een ongezonde pool gelegen in het Zuiden,
 Vergiftigt hier de lucht en boomgewas en kruiden.
 Geen vogel, die hier met zyn wicken overdryft,
 Als by Avernus lak (1), lang in het leven blyft,
 Maar valt terftont om laag; geen harder laat hier drinken
 Zyn zat geweide vee, gewaarschuwt door het flinken.
 Het is er droef en naar. Hier heeft de pest haar hof,
 En altyt tot haar' dienst veel toebereide itof
 Om haar vergiftig zaadt in ftadt of ryk te zaaien,
 En daar in overvloed de vruchten van te maaien
 Met lyken zonder tal; 't is haar een tydt van oogft,
 Wanneer de fteden dootsch, en d'akkers zyn verwoeft.
 Hier staat haar zetel vast, van hier af zal zy trekken
 Tot aan des werelts eind, en verft gelegen plekken,
 En wordt haar vuur gedooft aan d'een of d'andre kuft,
 Hier is het in zyn kracht, en nimmer uitgebluscht,
 Maar dagh en nacht gevoedt, gelyk Vestaler nonnen
 Aanqueekten't eeuwig vuur, nooit van den flap verwonnen.

Nu had zy 't weer gemunt op Napels, 't eelft gewest
 Der werelt, van natuur tot 's volks gemeene best
 Begaast met vruchtbaarheid en groot getal van zielen.

Daar lagen aan de zee zes koninglyke kielen
 Vol krygsvolk, dat in dienst der Spaanfche monarchy
 Naar Napels werd't gevoert; zy vifcht op dit gety
 En geeft zich mede t' fcheep, en laat zich overbrengen,
 Terwyl zy haar vergift allengs begint te mengen
 En fpreien binnen boord; niets blyft er ongeraakt;
 Zy kruipt geftdig voort, het zy men flap of waakt,
 En fchoon 't niet wordt gemerkt, verfteekt zich in de ploien
 Der kleeren hier en daar, ja neftelt in de koien.

Zoo gaat de vloot door zee, waar die de golven klooft.
 Daar zweeft een bange zucht en nevel boven 't hoofst.

Nu

(1) Het Meer van Averno.

Nu was die in 't gezicht van Napels aangekomen,
 't Geen van de torenwacht alleen niet wordt vernomen,
 Maar van 't gemeen, dat by elkander rot en mort,
 Waarom dit volk niet eer op droog geholpen wordt.

Een sterke tegenwindt, die van het landt quam waeien,
 De haven hielt gestopt. Het hof, om 't graeu te paeien,
 Zendt zes galeien uit, die, roeiende al haar best,
 De vloot heeft ingevoert, die zwanger ging van pest.
 Zoo werd te Troie 't paardt der Grieken ingetrokken,
 En 't zeepaardt te Amsterdam; op 't luiden van de klokken,
 Met blydschap ingehaalt, daar Gysbrechts burglary
 Haar ondergang beweent met Priams heerschappy:
 En Napels, nu het dacht, gesterkt met deze knechten
 Voor 't dreigende gevaar, veel moediger te vechten,
 Heeft zelf, door deze hulp, haar eigen ingewandt
 Gestelt in zulk een vuur en onuitlesbren brandt. (gen,

De heele streek der stadt, daar 't krygsvolk t'huis quam leg-
 Was voort met pest besmet, daar hielp geentegenzeggen
 Noch klagen aan het hof, eer men daar acht op slaat,
 (Zoo sloeg het euvel voort) zoo is 't helaas! te laat;
 Terwijl dat onverlet de pest zoo breet gaat weien
 Te Napels niet alleen, maar komt haar quaat verspreien.
 Door d'adren van het ryk, zoo ver 't gebiedt zich strekt,
 En allemans verdriet en jammeren verwekt.
 Men zeit, dat haast de bron van 't onheil op zal droogen,
 Maar och! wie stopt een wel? geen mensch heeft dat vermogen.
 Men sluit zomtyts een' stroom, hier is de pest een 'zee,
 Die past op dam noch dyk, en sleept het alles med.
 Wie vindt nu ankergrond in zulk een' storm van zorgen,
 Of hy den avondstondt zal knoopen aan den morgen?

Maar 't is verwondrenswaardt, en waardig aangemerkt,
 Hoe vreemt de ziekte-zelve in d'een of d'ander werkt.

Dees

Dees sterft al biddende, die braakt zyn ziel met vloeken;
 Dees wringend zich in een zyn' vyandt wil verkloeken,
 En worstelt met de doodt, die werpt het al in 't zand,
 Die raakt al snuimerend, die schreiende van kant.
 Dees juicht, en hoopt van Godt genade te verwerven,
 Nu het hem beuren mag al lachende te slerven:
 En sommige, zoo ras het quaadt hun komt op 't lijf,
 Zyn onbewegelyk, en, als een stok, zoo styf.
 Men zag 'er anderen, die zich de kleedren retten
 Uit bangheit van het lyf, als razende en bezeten,
 En holden door de stadt, gelyk in d'andere eeuw
 Naaktloopers t'Amsterdam, wier ysfelyk geschreeuw
 En helsche tuimelgeest het minst geen Kristgezanten
 Maar dullerikken paste, en woedende Bacchanten.
 Zoo zingt 'er een op 't lest, terwyl hy doodtlyk quynt,
 En kunnende pas staan, tot danſſen zich verpynt.
 Daar zyn 'er andren, die 't op 't bedt niet kunnen harden
 Noch dekens op het lyf, die rukken zy aan fiarden.
 Zy zyn van dorst versmacht, hun moedt en kracht verſaaut.
 Hoe gloeit hun ingewandt, wat is hun 't hart benaauwt!
 Zoodat zy tegens d'aarde, om zich wat te verkoelen,
 Neérleggen op hun buik; in plaats dat zy gevoelen
 Verſiffing voor hun kwaal, zoo wordt eer d'aarde heet,
 Dan zy van 't aardtryk kout, zoo taplings loopt hun zweet
 Van 't bange lichaam af. Hier loopen langs de straten
 De kinderen verſtroit, van 's ouders hulp verlaten.

Hier komt een maagdenrei
 Met hangend hair, en scheurt de lucht met haar geſchrei.
 Men weet niet, waar men zich naar keeren zal of wenden,
 Om ergens buiten 't perk te treden van elenden.
 Wat was dit onlangs nogh een lustprieel! maar 't bladt
 Is omgekeerd, hejaas! die werelt van een ſtadt

Is nu vol yslykheen en geeft elk stof tot schreien.

Wie nu uit derenis gedult heeft in het hooren
Van stadts gemeene ellend, die leene aan my zyn ooren.

En nu verhaalt de dichter eenige bijzonderheden en voorvallen, op eene regt krachtige en schilderachtige wijze; meesterlijk zijn deze tafereelen geordonneerd: de stoffering, het licht en bruin, alles toont blijken van eene stoute, fikse, geëfende meesterhand. Een paar dezer dichterlijke tafereelen willen wij hier ter beschouwing ophangen.

Hoort nu een' gruwel van een' karreman van lyken,
Bolonje toegenaamt, die in een huis komt slyken
Daar 't noodlot had gevelt een maagt, zoo juist en net
In d'allerfchoonste vorm van vrou natuur gezet.

Dit lichaam fraai van leeft, schoon zonder op te pronken
Bedekte een schoone ziel van Godt zoo mildt beschonken,
Zoo werdt zy dan met recht Euzebia genaamt.

Dees noit gerepte maagt hadt uit een eerbre schaamt,

Wanneer zy eindelyk de doodtuur zag genaken,

Zich om het naakte lyf genaait een linne laken,

Op dat ze na haar doodt die maagdeleden niet

Vertoonen zou aan 't oog, dat d'eerbaarheid verbiedt.

De woestaardt wil het lyk niet voeren op zyn wagen

(En wonder is 't dat hem geen donder heeft geflagen)

Voor dat hy 't eerst beziet: zoo heeft hy haar van 't lyf

Het dekkleet afgescheurt.

Het lichaam is nogh warm, 't gezicht nogh niet gebroken,

D'oogschelen hallef op, en hallef toegeloken.

Be-

Bedekken d' appel, die geen doove kool gelykt,
 Noch als een diamant met luister is verrykt,
 Maar flikkert, als de zon, wen 't onweer als gordynen
 Schuiftwolken voor haar' glans, die dan niet klaar kan schynen.
 Bleek is zy om haar' mondt; die lippen, eer zoo roodt,
 En gloeiende als een kars, zyn nu zoo blaau als loot.
 Zy mist nu al haar verf van purper en scharlaken,
 Z'is al haar bloemen quyt; de lely op haar kaken
 Alleen het veldt behoudt, die staat nogh ongerept.
 De schoonheit is een bloem, die haastig is verlept.

Botonje schaamt zich niet, met hellschen lust bevangen,
 Een' kus te drukken op die bleek besturve wangen,
 En brandt zich schendig aan een toegerecent vuur.
 Hy neemt het deksel af, ja zellef daar natuur
 Van schaamte zich verschuilt, en heeft zoo Godt vergeten
 Geb

Neen, wij schryven niet verder af, zeggende met
 den dichter:

Dit schelmstuk draaft te hoog ———

en wenden onze oogen van dit tooneel van afgrijzen
 naar een aandoenlijker schouwspel, dat ons
 verontwaardigd gevoel weder tot kalmte brengen
 en op eene edeler wijze treffen zal. Wie schreit
 niet met den dichter om de ongelukkige

————— Faustyn, die, tederlyk bemint
 Van haar' Antonio, kreeg van haar eerste kint
 Den arbeidt op den hals; haar echtgenoot, verlegen,
 Liep in de buurt om hulp, maar heeft ze niet verkregen;
 Een yder houdt zich schuw ——— ——— ———

Zoo moet Antonio in dezen noodt verstrekken,

Dat handwerk ongewoon, vroemoeder van zyn kint.
 De weedom is gedaan, als 't lyden eerst begint.
 Helaas! wie geeft hier raad? Hoe zal Faustyn zich dragen,
 Nu onder d'okfels haar de pest is uitgeslagen?
 't Onnoozel wichtje schreit, de vader zit verstomt
 Van droefheit, nu dit quaat zyn huisvrouw overkomt. (ten;
 Ily spreekt op'tlaatst: myn lief, elk moet zyn' plicht betrach-
 Zoo gy ons kint niet laaft, zoo zal 't van dorst verfmachten.
 Zult gy aan hem, dien gy gevoedt hebt in uw' schoot,
 De borsten weigren, en zyn oorzaak van zyn doot,
 Dien gy in 't leven hielpt? Hoe snyden door het harte
 Die woorden aan de vrou, die 't hoeft van pyn en smarte
 Noch naau oprechten kan! Wat, zegt ze, gaat my aan!
 Myn mellek is vergift, zal die nu dorst verflaan?
 De man daarop: Van niet kan 't kleentje altoos niet leven:
 Geef gy hetgeen gy hebt; Godt zal wel uitkomst geven.
 Faustyne, dus geperst, is droef tot in der doot,
 Wat is hier 't minste quaadt? hoe vinnig nypt de noodt!
 Zy heeft op 't laatst tot Godt haar handen opgeheven
 En bidt: het worde my tot schult niet aangeschreven,
 Zoo ik myn vrucht vergeef: dit spreekt ze, en geeft haar kindt
 Te zuigen, daar 't zyn' lust, en zy haar heil in vindt.
 Godt heeft het zoo geschikt, dat hier het quaadt niet lette.
 Hy sterker dan natuur, vaak aan het vuur zyn heite,
 De pest haar kracht ontnemt, die hier van zelf vergaat.
 Wie peilt dit diep geheim in d'afgront van zyn' raad?
 Nadat zy 't uitgehardt dus hadden negen dagen,
 Gevoelt de man, helaas! en duift daarvan niet klagen,
 Een duizeling in 't hoeft; hy maakt zyn huisvrouw wys
 Dat hy moet buiten 's huis te markt om drank en spys.
 Hy sluit de deur in 't slot, en gaande naar beneden,
 Gevoelt, dat hy, verzwakt, niet over straat kan treden.
 Hy rust zich wat. Hoe ras is 't met een mensch gedaan!
 Hy leit zich neer, waarvan hy noit is opgestaan.

Faust

Faustyn, niet wetende, waar dat het by mag komen
 Dat zy haar-ega mist, nu haar de nacht doet schroomen,
 En d'eenzaamheit verschrikt, roept vast: Antonio!
 Antonio, myn lief! kunt gy uw liefste zoo
 Verlaten in den noodt? zal zy u niet verwekken
 Dat gy uw ooren tot haar klagten uit zult strekken,
 Uw handen tot haar hulp? Ei, denk tochaan uw wees,
 Want lange maak ik 't niet: dus klaagt ze en roept zich heesch,
 Tot dat ze, ziende nu geen eind van ongenuchten,
 Verkroppende haar leedt, geen woorden meer, maar zuchten
 Heel slaau ter werelt brengt, en eindlyk afgewaakt,
 Verwonnen van de vaak, aan 't sluimeren geraakt.
 De nacht scheen deel met haar in 't ongedult te dragen,
 En schreide met haar' daan, die in de zomerdagen
 Nu noit gevallen is; de kruiden, dor en slaau,
 Zyn op dien tyd verquikt met frisser morgendaau.
 Zy beter nu gemoedt (licht heeft haar aangesproken
 Gods engel roen ze sliep) begint wat vuur te stoken,
 Waarhy zy't wichtje warmt, wiens noodt haar 't meeste smart.
 Een halve fles met wyn, en broodt, als steen zoo hardt,
 Was hier al d'eetbre waar, om 't leven by te houwen.
 De kraamvrouw, dus gestelt, sprak met een vast betrouwen:
 Myn Heilandt, die weleer met luttel gerstenbroodt
 Hebt duizende gespyst, daar meerder overschoot,
 Als eerst was opgedischt, verhoor my op myn smeeken.
 Dit breek ik, hopende dat my niets zal ontbreken.
 De hemel hoort haar aan; zyn ooren zyn niet doof
 Voor 't yverigst gebedt van zulk een sterk geloof.
 Klarinde, heel goet arms, niet ver van hier gelegen
 Onthielt zich met der woow, die gaat het hofbewegen,
 Op dat het onderzoek', hoe 't met de buurvrou slaat,
 Daar nu zoo lang geen deur of venster opengaat.
 Hierop zoo komt de schout, heel plegtig uitgestreken,
 Met dienaars van 't gerecht, en met geweld zelfs breken,

Van hooger hand belast, in 't toegesloten huis.
 Hoe sidderde van angst de kraamvrouw door 't gedruis!
 Tapyt noch tafereel geen muren hier bedekken;
 Alleen zoo hing by 't bedt om d'aandacht op te wekken,
 Geschildert op een print, de Schepper van 't heelal,
 Gebakert in een krib, geboren in een' stal.
 Dit heet recht armoede en elende, 't is hier even
 Een Bethlehem in print, een Bethlehem in 't leven.
 Wat stelt men hier te pronk, daar al de huisraad was
 Met luttel aardewerk een bank, een stoel, een kas,
 Een bedt niet lang genoeg om zich recht uit te strekken,
 Een deken, die niet wel de voeten kon bedekken.
 Men vond in 't gansche huis (men denke eens hoe 't er stond,
 Om dat het van de handt gespyt wierdt tot den mondt),
 Alleen een arm vol houts, een bak met doovekolen,
 Daar was wat meer geweest, maar onlangs haar ontfolen.
 De man lag op den vloer lang uitgestrekt, half naakt,
 Hy hadt van weinig stroo een bedt voor zich gemaakt.
 De kaars was uitgebrandt, die 's avonds was ontfeken.
 Hy in zyn flinke handt hielt een gebedeteken,
 En in zyn rechte een kruis, het zegel van 't verbondt,
 Geviert van d'englen om Godszoon daaraan gewondt.
 Zoo hadt hy zich getroost, en was daarop gestorven.
 Heel diep heeft dit verlies Faustyne 't hart doorkurven.
 Zy, die naeu d'eerste reis ontworfelt was de smart,
 Hier krygt weer op een nieu een tweeden torn in 't hart;
 Maar wanhoop kon niet meer in haar den moet verstikken,
 Nu haar Klarinde milt van alles toe doet schikken,
 Meer als de nootdrift eischt; maar och! de giften zyn
 Voor haar vergift geweest, en goet als in een' schyn.
 Zy, die verhongert was, en naau haar lust kon blusschen,
 Veraast zich aan de spys, en heeft het voetsel tusschen
 De tanden, als zy sterft.

Met

Met een zoo sterft het kint, nogh hangende aan de borst
 Met mellek in den mont, daar 't lang naar hadt gedorst (1).

De aanspraak van MERKURIUS aan de Amsterdam-
 sche stedemaagd, bij gelegenheid van het leggen
 des eersten steens aan het nieuwe stadhuis, in het
 gedicht *Het Gekroonde Amsterdam*, voegt bij uit-
 steek wel in den mond van den god der wel spre-
 kendheid.

Doorluchtig Amsterdam, (dit hebbende uitgesproken,
 Zoo zweeg hy stil, maar niet als of 't hem had ontbroken
 Aan 't geen hy hadt bedocht; maar op dat elks gehoor
 Zou op zyn' open mondt opdoen een open oor)
 Zie hier (zoo voer hy voort) den zaalgen tyt genaken,
 Die u tot keizerin van heel Euroop zal maken.
 Zy is uw onderdaan, die inderdaat gevoelt,
 Dat al haar heil alleen is in uw heil bewoelt.
 Het is nogh uitgesteld. Hoewel gy lang voor dezen
 Dees krooning in myn' zin wel waardig scheent te wezen,
 Zoo werdt het opgeschort; gelyk als nu ter tyt
 De Zweedsche koningin den scepter toegewydt,
 Die tyteleer verdient, hoewel zy door haar standen
 Tot nogh niet is gekroont, tot roem der Gotsche landen.
 Waartoe nu meer gewacht, nu zelf de haat en nyt
 Vrywillig heeft bekend, dat gy de grootste zyt?
 Offchoon Venetie, die by u niet kan halen,
 Zoo lang voor u gebout, wou op uw jongkheit smalen,
 Daar zy is afgeslooft, en gy zyt jong en fris.
 Haar heb ik omgezet door dees gelykenis:
 Genomen dat er twee op d'Alpen zouden stygen,
 Ei, zeg my, wie van hun was waard den prys te krygen?
 Hy.

(1) R. ANSLOOS Poezy, blz. 105—122.

Hy, die daar langzaam kwam met moeite al hygend op,
 Of hy, die met een' zet zich zerten kwam in top?
 De zaak leit veel te klaar, Waar zou zy toch op roemen,
 Die op geen' eenen dag is by uw eer te noemen?
 Toen zag zy zich verzet, zy stont zich zelf in 't licht.
 De verf van haren rok vloog haar naar 't aangezicht,
 Want zy, die u hierin den nek zocht toe te wenden,
 Hadt toen een purpre keurs geslingert om haar lenden.
 Elk kent u voor haar hoofd: maar Londen, nimmer stil
 Van oproer of verraat, daar ieder anders wil,
 En niet weet, hoe hy wil, kon naauwelyks gedogen,
 Dat gy, als zy in wensch, zoo ruim zyt van vermogen.
 Maar och! wat kan ze doen? Voors was 'er niemant meer,
 Die zich naar zyn verdienst toerekende deze eer.
 Kleen waart gy in 't begin, tot grootheid niet geboren,
 Maar door uw' eigen dienst tot die waardy verkoren.
 Dit zag ik te gemoet, wanneer de felle brandt
 U trof zoo deerlyk tot in het ingewandt.
 De nydt, die toen Vulkaan zag woeden in uw wallen,
 Hadt in uw ongeval toen maar te klein gevallen,
 Omdat gy in dat deel, als 't oude Rome, tracht
 In, als ge uw magt verliest, te krygen meerder magt.
 De brandt verarmde u niet, gy kost daar nut uit krygen.
 Toen zag ik van omhoog den zegen nederzygen
 Op uwe kroon en kruin; en hoe gy, Amsterdam,
 Toen vlamde op beter standt, in 't midden van de vlam:
 Tot dat gy op het best moogt met dees gaven pronken,
 Door uwe deugt verdient, en door 't geluk geschonken.
 Uw groote magt ter zee, het magtigste gewin
 Daar gy het lant meê houdt, bleek zelf in uw begin,
 Toen gy ten waterstryt (1) meer schepen wist te zenden
 Dan al het heele lant, om d'overlast der Wenden

Te

(1) In 1441.

Te wenden van uw' hals, al wie u tegenstont
 Die liep zyn' ondergang van zellef in den mond.
 Ik krimp myn zeggen in. De tyt zou my ontbreken,
 Indien ik naar waardy uw daden uit wou spreken.
 O Spanje, laat my toe, dat ik in tyt van vreed
 (Van vreed, die eeuwig duur!) uw nederlaag ter zee
 Maar ophaal met een woordt om zoo in top te halen
 De macht van Amsterdam, gebouwt op Noordtsche palen.

Het heugt Britanje nogh, indien haar ongeval
 Het toelaat, hoe gy laast met vloten zonder tal
 In zoo een' korten tyt waart binnen Duins benepen,
 En onlangs nogh bezet met zoo een handt vol schepen.
 Gelyk vrou Cybele, door 't dringen van den noodt
 Van Jupiter verkreeg, dat zy Eneas vloot,
 Der Frygen overschot, om Turnus vier te lesschen,
 Veranderde in der haast in gladde stroomgodeffen:
 Zoo werdt aan u vergunt, dat nimfen van het Y
 Verschiepen zich, terstond in schepen op een ry
 Met scheepsvolk voort gemant. Gy zyt het, die de Goden
 Kunt wenden naar uw' wil ten dienst van uw geboden,
 Tot dat hun ryke gunst op dezen watertocht
 Nog op het leest uw' last naar wil en wensch volbrogt.
 Zoo was 't er toen te doen. De vergelegen Moren,
 Wanneer zy in hun lant van u maar spreken hooren,
 Door 't momplen van de saam, zoo denkenze al gelyk
 Niet dat ge zyt een stadt, maar zelf een koningryk;
 Daar 't alles komt te koop (wie zon hier door niet hopen
 Om 's werelts heerschappy op eenen dagh te koopen?)
 Daar 't wankelbaar geluk, dat zich hier heeft geplant,
 Nu luistert op uw woordt, en vliegt u van de handt.
 Nu staat uw staat zoo schoon: geen stadt, hoe hoog gestegen,
 Kan grenzen aan uw macht, hoe dicht by u gelegen.
 Gy hebt in uw begrip, en binnen uwen wal
 En d'arbeit en natuur, het noodlot en 't geval.

Het

Het noodlot laat wel toe, hetgeen men heeft genoten,
 Maar zal, om uwe stad nogh meerder te vergrooten
 In welvaart en in macht, gelyk een sterken muur,
 Hier vesten het geval en d'arbeit en natuur.

Zoo sprak vrou Majaas zoon, en liet het hierby steken.
 Hy merkte dat de vree iets tot het Y wou spreken.

Hierop voer Hermes voort: Gy, die eer hebt verkregen
 Op uwe wapenkroon den keizerlyken zegen,
 Voor 't geen ge in tyt van noodt uw' lantvorst hebt gedaant
 Ten dienst van 't ryk, gy waart aan Maximiliaan
 De zenuw van zyn' arm, toen hy het oorlog voerde,
 Tot dwang van Rotterdam en 't sterke slot te Woerde.
 Toen heeft hy u een kroon voor deze hulp beloofd.
 Ily zette ze op uw schildt, ik zet ze u op het hoofd.
 En niemant zy zoo stout, dat hy daar naar koom' steken,
 Om dit beklemdre recht u uit de hand te breken.

Zoo sprak hy, wel ter taal. Toen ging door 't groot gerucht
 De naam van Amsterdam tot boven in de lucht,
 En voort de Stacy aan. Hierna werdt opgezongen
 Haar lofzang dat het klonk op al de hemeltongen.
 Toen heeft Fortuin zich zelf in haren dienst besteedt;
 Zoo dat ze nu voortaan staet onder Amstels eedt.
 Met zulk een heerlykheit, daar niemant op mag hopen,
 Is tot haar eeuwige eer dees kroondagh afgeloopen (1).

Niettegenstaande zijn verblijf in *Italië*, en hij
 zelf getuigde dat zijne

— ruwe zangheldin het Duitsch verleert te spreken,
 Om dat de Tyberstroom zoo verre loopt van 't Y (2),
 lag

(1) R. ANSLOOS Poczy, blz. 236—243.

(2) Ibid. blz. 246.

lag de beoefening en de zuiverheid der Nederduit-
sche taal hem toch aan het hart. Te Rome ver-
vaardigde hij zijne meeste Nederduitsehe gedichten;
te Rome schreef hij:

Ó Neêrlant! wie is u in spraak gelyk .
Zoo kort, zoo net, zoo zin-, zoo woordenryk?
Niet dat ik, van een' ydlen waan bezeten,
Wille onze taal een Paradystaal heeten;
Maar 't dunkt me vreemt, dat gy uw zuivre spraak
Besmet en vindt in eene onzuivre smaak.
Wilt gy uw gout voor zilver gaan opzetten,
En wisselen uw zy voor vuile stetten?
Zoo koomt het als ge uwe eigen taal versmaadt,
Dat gy u zelf noch anderen verstaat (1).

Men ziet uit de aangevoerde voorbeelden dat
ANSLO ook in een vreemd gewest de waardigheid
zijner moedertaal handhaafde, de ingesloopen bastaard-
dij zorgvuldig vermeed, en zich op krachtige echt-
Hollandsche uitdrukkingen toeleide; waarvan som-
migen tegenwoordig in onze ooren eenigzins plat
klinken, bij voorbeeld in *De Pest te Napels*:

Schoon Godt zyn plagen stort; gelyk een' regen neer,
Zy acht die plagen niet, zy speelt nu steeds mooi weer (2).

Doch dergelijke uitdrukkingen treft men insgelijks
bij ANTONIDES en POOT aan, en worden alleen in
onzen kieschen tijd afgekeurd.

AN-

(1) R. ANSLOOS Poezy blz. 271.

(2) Ibid. blz. 110, en nog eens blz. 223 zelfs met eene
woordspeling:

Men speelde nooit op stroom, in mooier weer, *mooi weer*.

ANTONIDES (JOANNES) VAN DER GOES(1), dus gebijnaamd naar zijne geboortestad *Goes*, in *Zee-land*, alwaar hij den 3 Mei, 1647 het licht aanschouwde, kwam in zijn vierde jaar met zijne ouders, ANTONI JANSEN EN MAGDALENA STENAERTS, te *Amsterdam*, alwaar hij de Latijnsche school bezocht, en, behalven aldaar, nog de bijzondere onder-richting in het Latijn en Grieksch genoot van den geleerden JACOBUS COCCEJUS, conrector der Latijnsche school van *Haarlem*, terwijl de beroemde ABRAHAM DE GRAEF hem in de eerste beginselen der wiskunde onderwees. Genoegzaam gevorderd zijnde in de kennis der Latijnsche taal, vervaardigde hij eenige gedichten in dezelve; doch het lezen der dichtstukken van HOOFT en VONDEL boezemde hem smaak en genegenheid in voor de Nederduitsche poëzy. Hij begon met eenige vertalingen uit HORATIUS, OVIDIUS, SILIUS ITALICUS en anderen, en vervaardigde zijn treurspel *Trazil, of het overrompelt Sina*, het welk VONDEL onder de oogen komende, dien grijzen vorst der Nederlandsche dichteren zoo wel geviel, dat hij, om den jeugdigen dichter aan te moedigen, eene spreekwijze daaruit overnam in zijn treurspel *Zungchin*(2). Veel voor-deels trok hij uit de vriendschap van VONDEL, die hem

(1) P. DE LA RUE, Gelett. Zeel. blz. 231. Leven van Nederl. Mannen en Vrouwen, II Deel, blz. 233. J. KOK, Vaderlandsch Woordenboek; art. ANTONIDES. SAXII *Onomast.* Tom V. pag. 189. J. DE VRIES, Gesch. der Ned. Dichtk. I Deel, blz. 269.

(2) VONDELS Leven blz. 80.

hem zÿn' zoon in de kunst noemde; ook genoot hij de bijzondere genegenheid van BUIZERO, FRANCIVS, SIX, BROEKHUIZEN, BAKE, PLUIMER en andere aanzienlijke beoefenaars en voorstanders der letteren; inzonderheid was de eerstgenoemde oorzaak dat hij gelegenheid kreeg om zich uit de apotheek, waar zijne ouders hem als leerling hadden besteld, naar de hooge school te *Utrecht* te begeven, alwaar hij, zijne studiën volbragt hebbende, in het jaar 1673, na het verdedigen eener verhandeling *over de draaijing des hoofds*, welke VONDEL met een lofdicht vereerde (1), tot doctor in de geneeskunde werd bevorderd.

Reeds in 1667 had hij zÿn dichtstuk *Bellone aen bant* voltooid, van het welk VONDEL getuigde dat hij het zoo schoon vond, dat hij zÿnen naam er wel wilde onderzetten. Dus krachtdadig aangemoedigd, ondernam en voltooide hij gelukkig het voor naamste en beste zijner overige werken, namelijk het dichtstuk *De Tſroom*, toen hij naauwelijks vierentwintig jaren oud was. Hetzelve werd met geen minder geestdrift ontvangen dan zÿn vorig dichtstuk, en verwierf met regt de goedkeuring der kenners. Zÿn straks genoemde begunstiger BUIZERO, inmiddels gecommitteerde wegens *Zeeland* ter admiraliteit op de *Maze* geworden zijnde, kreeg daardoor gelegenheid om hem het ambt van eerſten klerk ter ſecretarie aan dat hof te bezorgen,

ten

(1) VONDELS Poëzy, II Deel, blz. 253.

ten einde zijn' dichtijver, onder onbekrompen omstandigheden, des te meer aan te sporen.

Behalven dat hij vriendschappelijken omgang hield met de straks genoemde aanzienlijke letterkundigen, was hij ook eenigen tijd lid van het Amsterdamsche kunstgenootschap *Nil volentibus arduum*, alwaar hij deel had aan het overzetten van de treurspelen *Agrippa* en het *Huwelyk van Orondates en Statira*, benevens het blijspel *De gelyke Tweelingen* van PLAUTUS, en het opstellen van het blijspel *Het Spookend Weeuwtje*; doch eenig ongenoegen met den heer PELS (1) was oorzaak dat hij hetzelfde verliet.

In 1678 trouwde hij met SUZANNA BORMANS, zuster van den predikant PETRUS BORMANS. Sedert hield hij zich onledig met het ontwerpen van een heldendicht, den apostel PAULUS ten onderwerp hebbende, doch er is niets van gekomen, want in 1684 werd hij van eene bloedbraking aangetast, die hem den 18. September deszelfs jaars in het graf storte. Zijn dood werd door de voornaamste dichters zijne tijdgenooten in deftige lijkzangen betreurd; en reeds in het volgende jaar gaf zijn vader zijne bijeen verzamelde gedichten in het licht, die in 1705 door een' tweeden druk gevolgd werden; in 1714 verscheen een andere druk onder het opzigt van D. VAN HOOGSTRATEN, voor welken des dichters welgelijkend afbeeldsel door P. VAN GUNST, naar de schilderij van L. BAKHUIZEN, is geplaatst.

Meer

(1) WAGENAAR, Amst. fol. III St. 112. 250.

Meermalen zijn de gedichten van ANTONIDES door bevoegde kunstregters in openbaren geschrifte beoordeeld geworden; sommigen hebben dezelve hemelhoog verheven, en van derzelver gebreken of gezwegen, of dezelve als stoute en krachtige beelden en uitdrukkingen doen voorkomen, en ongewone hoogdravendheid geëcht, hetgeen de latere naauwziftende, beschavende en eentoonig zoetvloeiende dichtoefenaars winderigheid en gezwollenheid hebben gelieven te noemen. Wij stemmen toe dat zijne dichtstukken daarvan zeker niet zijn vrij te pleiten, doch men moet in aanmerking nemen in welk tijdperk hij bloeide, het schitterendste voor Neêrlands krijsroem ter zee, 's dichters jeugd en oorspronkelijk welig vernuft, tot bedwelmung toe bewierookt door de lofdichten der beroemdste dichters van zijn' tijd, en men zal zich verwonderen, over de zedigheit, waarmede hij zich bij G. BRANDT verontschuldigde, die hem het uitgeven zijner gedichten aanraadde; heeft, zegt hij,

Heeft Scaliger niet Flakkus lier,
 Zoo goddelijk van klank en zwier,
 Beschuldigt van vervalschte snaren?
 En wort niet Nazoos eedle geest
 Gebrantmerkt, als of ze onervaren,
 Te los en welig was geweest?
 Wie zoekt zich dan in 't licht te geven,
 Word dit die helden aangewreven?

Dies duik ik veiligst onder 't loof,
 In bruine schaduw neergedoken,

Daer 't schemerlicht my lieflijk stoof,
 En mijne dichtlust, onbesproken,
 My zelfs verstrekke een stil vermaek,
 Als dat de middagzon my blaek'
 Een rooſte, als die, in 't licht geſtegen,
 Mijſn oog zie ſcheemren door dien gloet,
 En ik met Faëton verlegen,
 Te ſpa beklaeg mijn' trotſen moet.
 Hy heeft geen hoogen val te vreezen,
 Die by zich zelf vernoegt kan wezen (1).

Wij aarzelen niet om ANTONIDES onder de eerste dichters te plaatſen, waarop ons vaderland roem draagt, en hij ſtaat bij ons, met al zijne gebreken, op oneindig hooger' prijs dan vele nette, zoetvloeiende, en alle taalregelen zorgvuldig in acht nemende verzenmakers uit de laaſte helft der vorige eeuw, bij wie de kracht van uitdrukking, de ſtoute oorspronkelijke beelden, de juiste en welaangebragte gelijkeniſſen en ſtevigheid van verſificatie, die wij bij ANTONIDES roemen en bewonderen, ver te zoeken zijn, en die dit alles op een' beſliſfenden kunſtregterlijken toon, zoo wel in openbaren druk als in genootſchappelijke voorlezingen, ſtout weg voor valsche vernuft, kwaden ſmaak, *bombast* en wildzang verklaren. Ver van ons deze onregtvaardigheid! Wij maken het ons ten pligt aan te toonen, dat, zoo het alles geen goud is wat hier blinkt, het echte goud daarom niet verworpen moet worden, dewijl

(1) . ANTONIDES Gedichten, II Deel, LIZ. 208.

dewijl het minder of ook wel in het geheel niet blinkt; en dit oordeelen wij best te kunnen doen, wanneer wij slechts die dichtstukken doorloopen, die hij bij zijn leven heeft uitgegeven. Met uitzondering van zijn' eersteling, het treurspel *Trazil*, achten wij juist zijne *Bellone aan bant*, *De Teems in brant*, den *Oorspronk van 's Lants ongevallen*, en vooral zijn' *Tfroom*, die allen bij zijn leven in het licht kwamen, als zijne beste voortbrengselen, die hem zulk eene algemeene toejuiching verwierven als HOOGSTRATEN getuigt (1), en waaruit wij met dit oogmerk eenige proeven zullen mededeelen.

Wij beginnen dan met zijn' *Tfroom*, het uitgebreidste en ongetwijfeld het beste zijner dichtstukken. Hetzelve is niet alleen door den Heer DE VRIES (2) zeer geprezen, en opzettelijk door J. MACQUET scherpszinnig beoordeeld (3), maar ook zelfs door een' Engelschman op zijne waarde geschat (4), die het een zeer edel dichtstuk noemt.

Wij zullen ons niet angstvallig verpijnen, om te onderzoeken of dit dichtstuk onder de heldendichten

(1) D. VAN HOOGSTRATEN, Leven van ANTONIDES, voor diens gedichten gepiaatst.

(2) Gesch. der Nederd. Dichtk. I Deel, blz. 273.

(3) Proeven van Dichtkundige Letteroef. II Deel, blz. 149.

(4) VAN DER GOES was a poet of a rich and sublime genius. His poem on the Y, a small river, that floods into Amsterdam, and fills the channels of that great city, is a very noble piece.

The Present State of Holland, pag. 255.

ten behoore of niet; hieraan is luttel gelegen. Genoeg is het dat hetzelfde, ondanks de gebreken, die het met TASSO's *Jeruzalem verlost*, MILTONS *Verloren Paradijs* en CAMOENS *Lusiade* gemeen heeft, ook wegens deszelfs menigvuldige schoonheden, door ware kenners in gelijken rang met dezen geplaatst, en voor de vergetelheid bewaard wordt. Het is ook geenszins ons oogmerk om het plan en de uitvoering van dit dichtstuk te ontleden, of deszelfs bijzondere deelen aan eene strenge critiek te onderwerpen, schoon wij bij het op den voorgrond stellen der schoonheden nogtans de gebreken geenszins onopgemerkt zullen voorbijgaan.

„Het eerste boek, in zijnen aanleg eene eenvoudige beschrijving van den Ijkant te Amsterdam, die bij zoo vele andere dichters eene dorre en koude beschrijving zoude opgeleverd hebben, is hier eene verrukkelijke en stoute schildering van de levendigste en geestigste werkingen (4).” De beschrijving, ook zelfs van de gewoonste voorwerpen, die de dichter op zijne veronderstelde wandeling ontmoet, is stout en krachtig; bij voorbeeld deze

BESCHRIJVING VAN DEN HOUTTUIN.

Nu staet een lange streek, in 't midden ingeboogen,
Gelijk de halve maen zich op doet voor onze oogen,
Ten Oosten op te slaen, de lange Houttuin in;
Die hout in goud verkeert, een kostelijk gewin!

d'Olimp

(1) J. DE VRIES, *Gesch. der Nederd. Dichtk.* I Deel, blz. 273.

D'Olimp mach met zijn kruin voortaan 't gestarnte tergen:
 Wy steigren naer de lucht met vuure en greene bergen,
 Als of men 't Noortsche wout, berooft van telg en blad.
 Tot eene houtmijt hier by een gestapelt had.
 Maer leer niet al te trots op uwe grootheit pronken,
 Een gloet kan al 't gevaerte in eene zee van vonken
 Afweien, dat het stuive in d'oogen van de zon (1).

Of die van

DE NIEUWE VISCHMARKT.

Nu volgt de Vischmarkt, die zich spiegelt in het Y,
 En schaft ons overvloed van waterlekkerny.
 De blanke Baerzen, in 't gezicht der Stad gevangen,
 De bruine en swaere Bot, des yremdelings verlangen,
 Met Geltekarpers, en den Braesslem, geel van kuit,
 De kostelijke Griet, de fiere waterbruit,
 Om wie Domitiaen, in wulpscheit uitgelaeten,
 De breede vierfschaer spande, en daegde uit alle Staeten
 Den Raed by een, om van dat dertele banket
 Te vonnissen, zoo breed, als was 't voor rijk en wet;
 De Snoek, een Vyverwolf, de Zeelten, Barm, en Vooren,
 Van menig, als het puik der Visschen, uitgekooren.
 Hier zwemt van allen kant een stroom van vissen aen,
 Die in het groeizaem veen van 't Y te welde gaen,
 Die d'Yssel stiert, en die de Waterlandsche vlieten
 Uit ruime Kaeren hier op onze banken gieten:
 Maer treên wy herwaerts aen, daer deelt de milde zee,
 In hun saizoen een schat van vischgerechten mee;

De

(1) De Ystroom, I Boek, blz. 3.

De Heilbot, blank van visch, de Rochen, Plaet en Tongen,
 En vette Zalm, die, in het bruischend nat besprongen,
 Daer zich de stroomkruik van de Maes in zee ontaet,
 Noch bloedende op de snee, hier duizenden verzaet.
 Maer wie onthout zich in de May van watertanden?
 Wanneer de Schelvisch, in het oog der Wijkerstranden,
 En al de Duinstreek langs van Zantvoort, tot de kust
 Van Egmont, of in 't diep verrast, hier naer uw lust
 Wort springende aangevoert, en, krimpande onder 't snyden,
 U nodigt vroeg een eind te maken van zyn lyden.
 Maer als de Winter met zyn' zeissen loof en kruut
 Heeft afgemaelt, en steekt het hoofd al brullende uit
 Zyn sneuspelonken op, en tergt de Noordsche Beeren,
 Tot zy Apollo zelf verbaest te rug zien keeren,
 Op 't dreigen van hun klauw, en 't zonnepaert gevlugt
 Uit verder kim alleen begroeten onze lucht,
 Dan zal de Kabeljau, een watervorst gebooren,
 Met leelijk voedzel weér uw oog en mont bekooren,
 En leeren, als hy wort in mooten afgedeelt,
 En d'afgesnede moot in putten krimpt en speelt,
 Dat elke holte u tot een' beker moet verstrekken,
 Om onder zoo veel wijn zijn lichaam te bedekken,
 Als hem weleer een plas van zeenat heeft bevloeit (1).

De dichter aan de woning van den admiraal DE
 RUITER komende, roept met geestvervoering:

Bedrieg ik my? of klimt het water aan die streek
 Ten boorden hooger op, en bruist terwyl ik spreek
 Met open keel vooruit, en lekt de hooge randen
 Met zijne zachte tong? Zoo juichten alle stranden,

De

(1) De Ystroom, I Boek, blz. 4.

De grijze Tiberijn stak 't hoofft ten liezen uit
 Met vreugde, toen August, rijk van Egiptischen buit,
 Zyn' vloet quam opgezeilt met zegenrijke vlooten;
 De Krokodil des Nijls, in ketenen gesloten,
 En dolle Anubis, heesch van blaffen en gehuil,
 Naesleepte op 't Kapitoel by zyn' beschuimden muil,
 En touwt den ruigen rug des Nijlstrooms met zyn zweepen,
 Tot hy zyn' mont bedekt, van schaamte aan 't hert beknepen,
 Om eeuwig in het zant te schuilen met zyn hoofft.
 De naam van Ruiter, die Augustus zeeroem dooft,
 En scheller zal op zee als Tritons hooren brommen,
 Slaet met eerbiedigheid de watergodendommen;
 Die buigen driemaal 't hoofft, en dryven 't zeenat aan,
 En wenschen, dat hem noit de zeekrans moet ontfaen (1).

Welke

(1) De Yfroom, I Boek, blz. 14. Allergelukkigst heeft men deze schoone plaats in Fransche verzen overgebracht. Wij kunnen niet nalaten deze vertaling hier mede te deelen:

Me tromperais-je ? au nom de ce fameux héros
 Le fleuve, en bouillonnant, enfle ses vastes eaux;
 Au pied de son palais je le vois qui s'avance,
 Il en baise les bords plein de reconnaissance.
 Tel le Tibre autrefois, par sa joye entraîné,
 Sortit des eaux; le front de joncs environné,
 Quand chargé de lauriers le magnanime Octave
 Par le chemin sacré menait l'Egypte esclave,
 Et charmant les regards de son peuple surpris,
 Aux pieds de Jupiter attachait Anubis.
 Ruiter, ton nom plus grand que le grand nom d'Auguste,
 Arrache aux dieux des eaux le respect le plus juste;
 Pour ta sage valeur plein de zèle et d'amour
 Je les vois s'incliner trois fois vers ton séjour;

Proeven van Dichtk. Letteroef. II Deel, blz. 261.

Welke heerlijke beelden, welk een' rijkdom van gedachten, welk eene edelheid van uitdrukking, welk eene stoutheid van verbeelding moeten wij bewonderen in zijn dichterlijk tafereel van

HET BOUWEN DER SCHEPEN.

Men leert de wijsheit van Natuur hier over 't hooft.
 Het aardrijk word van bosch en wildernis berooft,
 De boom ontwortelt en ontheiftert van zijn looten,
 Om die in 't water, en onvruchtbaer strant te pooten.
 Wy leeren de Meermin hier zonder voeten gaen,
 En' glijen op den rug door wilden Oceaan.
 Het Zeepaert binden wy den breidel aen van achter:
 De wint verstrekt de zweep, die 't sneller jaegt of zachter.
 Wie twijfelt dat Dedael, het Kreefsche strant ontvlucht,
 Op wasse pennen vont een heirbaen door de lucht?
 De Kreten, zeker, zijn 't niet al gewent te liegen,
 Nu Noordsche boomen zelf door 't water henevliegen.

Hier staet een nieuwe kiel aen 't groeien, en bykans
 Tot aen des hemels tin gebouwt met trans op trans,
 Daer houten ribben, uit den kiel geteelt, van buiten,
 En binnen wel verzorgt, een' hollen buik besluiten.
 Zoo vindt d'ontleder, die, op 't snyfpoor van Vezael
 En Vessing, leeft in doo' geraemten, altemael
 De ribben rechts en links, gewulft als halve ronden,
 Aen eene ruggraet en haer wervels vast gebonden
 En ingelijft, met spier en peezen lecht verknocht,
 En eerst na twintig jaer te recht in stant gebrocht.
 De Boukunst klimt almeê by trappen op in 't bouwen.
 Zy kerst, en klutst, en kromt, woelt met bepekte touwen,
 Splitst

Splijt ankerkabels, hecht met yzre bouten vast,
 En ziet verbaest hoe traeg het bougevaerte wast,
 Dat in een' oogenblik het krijsgevaer zou breeken,
 Quam weér de dolle Mars de bloetklaroen te steeken,
 Te hitsen strant op strant, en vloot op vlooten aen (1).

Met weerzin moeten wij verscheiden prachtige beschrijvingen overslaan, als van het West-Indiesch Huis, het Zee-Magazijn, de Scheepstimmerwerf, en andere voorwerpen, om dat ons bestek de mededeeling hier niet toelaat. Eene bij uitstek fraaije en gelukkig aangebragte episode vinde evenwel hier eene plaats; het is de

VERSCHEENING VAN DEN GEEST VAN ATABALIBA.

Men zegt dat Schippers hier by naeren nacht den geest Van Atabaliba, angstvallig en bevreesd;
 Op 't onbewoonde strant rinkinken zien en spookten
 Met een b'bloede toorts: de zwarte haeren rooken
 Van 't bloedig zweet, dat van de doodsche wangen stroomt.
 Hybromt, maer smoort zijn vloek in 'tharte, als nog beschroomt
 Na zijn rampzalig eind, voor trouwloosheit en laegen.
 Men hoorde hem in 't eind vervoert van gramschap klaegen,
 Met zulk een hol gedruisch, dat al den oever vult,
 Gelyk een boschleeuwin in wildernissen brult,
 Wanneerze dol van praek den roover na wil jaegen,
 Die haer verraederlijk de jongen heeft ondraegen
 En 't weerloos nest geschaekt. O, Sprak hy, diemet my
 De slagen hebt gevoelt der Spaensche tieranny!

't Ver-

(1) De Yfströom, II Boek, blz. 23.

't Verveel u niet mijn ramp en ongeval te hooren.

Zoo drae de nieuwe vloot quam door onze engten booren
 En lande in Panama, (och was zy noit geland!
 Of had ikze in het eerst gezet in lichten brant)
 Liep strax een hosgerucht: op drijvende paleizen,
 Quam een gebaert geslacht uit d'andre werrelt reizen,
 Niet zwart, maar 't aengezigt zoo wit als krijt geverft.
 Een koude schrik rijft door mijn leden, 't hoeft besterft.
 Een deerlijk voorspook! 'k voel mijn' zetel driemael kraeken.
 Een bange en diepe zucht rolt driemael door de daken
 Van 't hof, en hadme toen mijn nootlot niet verraên,
 't Paleis van Magokappe en Kusko zou noch staen (1).
 'k Had hen op strand geslaght, vermant de zwakke vlooten,
 En 't goddelooze bloet al juichende vergooten.
 Noch treênze toe, en zien met arendsoogen om
 Naer gout, hun hoogste goet en eenig heiligdom.
 Zy flokken 't vraetig in als hongerige raeven,
 En hangen op het aes. Men zietze alom aan 't draeven
 En grijpen. 't Eene schip volgt nu op 't ander voort.
 Toen kreet het gansche rijk geduurig brant en moort.
 Wie zouze tegenstaen? zy blixemen en donderen,
 Als of ons d'afgront zelf bestormen quam van onderen:
 En aerde en hemel, van hun dwinglandy vermant,
 Mee had gezworen in hun trouloos vloekverbant.
 Wat dolheit voerde u aen, zegt, bloedige tierannen,
 Zooq verre uit onze lucht en werrelt weggebannen,

Te

(1) Fraaïje naarvo'ging van VIRGILIUS:

*Et si fata deum, si mens non lava fuisset,
 Impulerat ferro Argolicas fudare latebras:
 Trojaque adhuc flares, Priamique arx alto manerens.*

Æneid. II. 53.

Te vallen in ons erf, en 't rijk, daerge u geen' voet
 Moogt eigenen met recht, te mesten met ons bloet?
 Daer 't Esmeraltebosch de vrouwen 't haer zag wringen
 Tot stroppen, of het hart te barste op rotsen springen.
 Terwyl Tunîe noch het albespieglend oog
 Der zonnegodheit smeekt, dat zy haar wangen droog.
 't Gaet wel: de wraek is gaande, en wankt haertaeie roede.
 Ik zie'er duizenden, noch dronken van den bloede,
 Een bloetvlak meeten, en den afgeweiden grond,
 In 't vallen, bijten met een half bestorven mond:
 Den broeder van zijn bloet in 't harnas aengevochten,
 De lijken tot een prooi van honden en gedrochten,
 En met uw eigen zwaert, ô wreede, die verwoet
 Uw felle klauwen verwde in mijn doorluchtig bloet,
 Mijn droeve schim gepaait, die eindijk rust van waeren.
 De schippers zien allengs zijn hevigheid bedaeren,
 En 't ongeruste spook schijnt vrolijker van tret,
 Nu 't hoort, hoe moedig Spanje in Neêrlant is verplet,
 En eindelijk, vervolgt, verjaegt op alle stranden,
 De vlag der hoogmoet strijkt, en groet de vrije landen.
 Daer al de mijnen van het kostlijk Potozy,
 De zilverkuilen van Ciarke, in zulk een ry
 Van jaeren nooit geschaekt, de schatten van Afryke,
 En al het gout van 't uitgeplondert Ameryke,
 Niet stopten aen die bron en springvloet van verderf,
 Dat drie Philippen heeft gestooten uit hun erf (1).

Deze

(1) De Yfroom, II Boek, blz. 40. Ook dit gedeelte is door dezelfde hand als het vorige volgendermate in het Fransch overgezet:

*Compagnons autrefois de mes affreux malheurs,
 Vous, qui de l'Espagnol sentites les fureurs,
 Prêtez, prêtez l'oreille, et de ma destinée
 Ecoutez attentifs l'histoire infortunée.*

Aus-

Deze verzen zijn inderdaad zeer krachtig; en „men zou het gehele stuk,” zegt de Heer van KAMPEN (1), „volstrekt als eene navolging van „OSSIAN aanmerken, wist men niet dat deze toen „nog geheel onbekend was.”

Dat bij zoo veel ware verhevenheid en mannelijke hoogdravendheid, als wij tot hiertoe hebben aangetroffen, de beschuldiging van gezwollenheid en

Aussi-tôt que je vis des gens barbus et blancs
Approcher de nos bords sur des palais flottans,
Mon cœur fut pénétré d'une frayeur mortelle;
Je frissonne, je sens que mon trône chancelle;
Augure trop certain de ma funeste mort.
Que n'étais-je en ce temps attentif à mon sort!
Cusco serait encor; j'aurais de cette harpie
Monstre horrible en naissant percé le flanc impie.
Ils entrent dans nos murs, et les yeux enflammés,
Partout ils cherchent l'or dont ils sont affamés.
Tel un vautour, brûlant d'une maligne joye
Anime sa fureur, suspendu sur sa proye.
Ces tyrans sont suivis par de tyrans nouveaux;
Leurs vaisseaux sur leurs pas traînent d'autres vaisseaux
Qui leur résisterait? La foudre et le tonnerre
Se liguient avec eux pour les suivre à la guerre.
Soumis à leur pouvoir, l'enfer, la mer, les cieux
Dans leurs affreux desseins conspiraient avec eux.
Tout mon peuple est en proye aux fureurs du carnage.
Parlez, bourreaux, parlez; par quelle infame rage
Osiez-vous envahir ce terroir, engraisé
Du sang de mes sujets, à chaque pas versé?
Je respire; du ciel la vengeance s'apprête,
Je vois leur propre foudre éclater sur leur tête.
Ils répandent leur sang, de mon sang enivrés,
Par les mains l'un de l'autre ils tombent déchirés.
Eux-mêmes, pour mon ombre agréables victimes,
Par des crimes nouveaux ils punissent leurs crimes.

Proeven van Dichtk. Letteroef. II Deel, blz. 262.

(1) Verh. van TEYLER'S tweede genootschap, XV St. blz. 350.

en wonderigheid toch niet geheel ongegrond is, moeten wij en zal elk met ons erkennen, na de lezing der volgende vrij wonderige, ja zelfs onstuimige beschrijving van een' orkaan bij de *Kaap de Goede Hoop*,

Die, als een breede tong, weérzijts in zee gelegen,
Om aemtocht hijgt, en roept Neptuïn om storm en regen;
Die meenigmael, vermoeit van 't bidden en gekrist,
Met bei zijn handen 't nat der zee ten hemel smijt;
Dat voert een wint, matroos uit d'oogen, op zijn veder:
't Stort door zijn zwaarte in 't eind gelijk een donder neder,
Knarst rotsen en gebergte in starden, torst de kiel
Aen 't blind gestarnte, en druktze ofze in den afgront viel.
Der wolken spongie schijnt met een' greep uitgewrongen.
Op d'eene stortvlaeg komt voort d'andere aengedrongen.
De zwarte nacht voert storm op storm aen op haer vlerk.
Nu scheurt de stroom den gront, nu rijst hy als een kerk.
't Vervaerlijk onweér loeit met weérlicht, blixem, donder
En donderkloot, en roert, al buldrend, 't opperste onder.
Een donkre Orkaen rammeit, en snort met slag op slag,
Als of weér d'aerdkloot in een ruwen baiert lag.
Eool rukt brullende de stormrioolen oopen.
Al d'onweérwinden, van vier oorden toegelopen,
Beproeven kruin op kruin al zwoegende en verhit,
Daer d'elementen, zelfs geschokt, naen hun gelit
Bewaeren. Febus, 't hoeft verschuillende in zwart laken
En lamfer, hoort zijn as en kopren diffel kraeken
Van 't stormgewelt. De kap des hemels dreunt en beeft.
Het pekelt zied en schuimt; de dulle zeeftorm heeft
Het grondzant omgeroert, het grondloos hof doen beeven
Van Thetys, klippen van haer wortels afgedreven,

De

De hulken, in dien noot verstroit van ree tot ree,
Een hondert mijl te rug gerukt in wilde zee (1).

Dan 's dichters jeugd, zijn weelderig vernuft,
en de smaak van zijn' tijd, waarin zelfs dichters
van naam met valsch vernuft schitterden, en het ge-
zwollen en brommende voor hoogdravend en krach-
tig hielden, dit alles pleit zeer tot zijne verscho-
ning: waarom wij hier er ook niet verder op zul-
len hechten, maar liever de scherpe berisping af-
schrijven, die onze voorvaders, blijkt hier, reeds
zoo wel verdienden als wij. Na de koopmanschap-
pen opgeteld te hebben, die *Frankrijk* ons zendt,
vaart hij in dezer voegen uit tegen der Nederlande-
ren dwaasheid in het het naarmolgen der Fransche
modes:

Met zoo veel nut voorziet ons Vrankrijk; maer met een
Van zijn lichtvaerdigheid en wispeltuigheên,
Die, onze eenvoudigheid verbafterende, zeden
En draghten indringt, by onze ouders niet geleden:
By wien een man in 't veld by 't klinken der trompet
Wiert uitgekoooren, geen hofjonker in 't salet.
Men kende geen pluimaedje, als op den kam der helmen,
Geen deegens, als tot straf van moordenaers en schelmen.
Nu strekt het bei tot pracht, die 't jonkerdom verfraeit,
Zoo dra 't de weérhaen maer in 't hof van Vrankrijk kracit (2).
Die

(1) De Yfroom, II Boek, blz. 42.

(2) In onzen tijd *kraaijen* de *weerhanen* niet, maar wijzen
flechts stilzwijgend de windstreek aan.

Die leert (1) ons nu het hoofd en beide d'oogen duiken
 In 't masker en de pracht van krullende parruiken,
 Ons haer te scheeren, om sieraet met gelt betaelt,
 En licht een' dooden romp van 't schandig rad onthaelt.
 Zoo drae de morgenzon haer roffen heeft geslagen
 In 't gloeiende gareel, en van den gouden wagen
 De werrelt toelacht met een vrolijk aengezicht,
 Gewennen we ons, verwijfde, als was 't onze eer en plicht,
 Te vraegen, welk een wet ons Vrankrijk heeft gegeven,
 Wat kleedinge ons belast. Waer toe vervalt ons leven!
 Zorgvuldige Natuur, gy had ons door uw hand
 Geen reedelijk begrijp genoeg in 't hert geplant
 Om 't lijf te hoeden voor de lucht en haere stormen,
 't En waer men 't laeken sneede in allerhande vormen,
 En elk een Proteus scheen in draghten nae 't geval,
 Of eene kameleoen in kleuren zonder tal (2).

Men

(1) Die zelfde kraaijende weerhaan namelijk; nu, deze rari-
 teit had wel verdiend in het nationaal museum geplaatst te worden!

(2) De Yftroom, II Boek, blz 66. Deze inderdaad fraaije
 en krachtige verzen luiden, in het Fransch overgebracht, aldus:

Avec ces biens réels, sources de nos délices,
 La France dans nos ports décharge aussi ses vices,
 Et, fouillant de nos mœurs l'aimable pureté,
 Introduit des faux airs la puérilité,
 Ce culte extravagant des modes fanatiques,
 Idoles sans autels chez nos ayeux rustiques,
 Un combattant poudreux obtenait leurs faveurs,
 Non un fade Adonis, qui triomphe des cœurs.
 Les plumes seulement sur leur casque flottantes
 Frappaient des ennemis les troupes chancelantes.
 Ils ne portaient le fer que pour venger les loix,
 Ou bien pour secouer le joug trop dur des rois.

Men weet dat er voor de ontdekking van *Amerika* slechts eene soort van fandelhout bekend was, namelijk het witte of bleekgeele; naderhand heeft men in de *Oost-Indiën* en in *Zuid-Amerika* ook het roode ontdekt, en deze bijzonderheid heeft den dichter aanleiding gegeven tot eene bij uitstek geestige en geheel nieuwe vinding; hij levert hier eene uitmuntende

POËTISCH - NATUURLIJKE HISTORIE VAN HET
SANDELHOUT.

D'aeloutheid zag door al d'Oostindiaensche rijken
De Sandels van geslacht en verf elkaar gelijken,
En een citroene kleur verdeelt in al hun hout.
Maer zedert gierigheid zich heeft op zee betrouwt,
En 't stoute Portugael, ter werrelt uitgetrokken,
Heel Indiën vermat in zijne keel te flokken,

En

A présent, dès qu'en France un caprice en décide,
Ces ornemens en paix parent le plus timide.
Pourquoi, lâches mortels, aux ordres de Paris
Assujettissons-nous nos airs et nos habits?
Jusqu'à quand, de la mode esclaves volontaires,
Aux vices étrangers serons-nous tributaires?
Sous des cheveux trompeurs, avec art hérissés,
La nature en gémit, nos fronts sont affaissés.
Selon que de la cour la girouette ordonne,
L'efféminé Batave et parle et se façonne;
Qu'importe qu'on néglige, ennemi du bon sens,
De garantir son corps des injures du temps.
Pourvu que des ciseaux l'étoffe maltraitée
Change l'homme à la mode en bizarre Protée,
Et que de cent couleurs l'inconstante union
D'un être qui conçoit fasse un caméléon.

Proeven van Dichtk. Letteroef. II Deel, blz. 263.

En dreef zijn hengsten in een zee van bloed te wed,
 Dat zelf Auroer, wanneer zy 's morgens uit het bed
 Van Thyton, haer' gemael, verrees aen d'Oosterkimmen,
 Haer vierige oogen zach met roode straelen glimmen
 Door eene wolk van bloet, gedroopen in der nacht
 Door 't dak van 't slaepfalet, terwijlze 't minst verwacht.
 Sints heeft ook dit geboomte, afgrijselijk verslaegen,
 Van haere onmenschlijkheit de teikenen gedraegen.
 Een deel bestorf van schrik, en zweemde nae de door.
 Een deel klom 't bloed om hoog van gramschap, of wierd root
 Van schaemte, en heeft, uit een erbarmelijk mêdoogen,
 De bloedrivieren door zijn wortels ingezoogen,
 Dat nu d'Europër noch met ruime handen plengt,
 Tot mortel raspt, en in zijn roode verwen mengt (1).

Regt levendig, krachtig en waar is de volgende

BESCHRIJVING VAN DEN WALVISCHVANGST.

De Groenlandsvaerder tart, op saemgekleefde boomen,
 In baere zee 't geweld van stormen en van stroomen,
 Ysbergen, rotfen en gedrochten, een gevaert
 Dat vlooten 't lichaem kneust en morzelt met zijn' staert,
 Noch kan hy 't altemael verduuren, en gebrooken
 Door ys en sneeu, in 't oog der hongerige spookten,
 De watermonsters in hun eigen rijk en strand
 Met spoooren noopen, en hun leiden naer zijn hand.
 De walvisch woelt vergeefs met bulderen en wenden,
 Als hem de zeeharpoen gestraekt is in de lenden:
 Hy blaest vergeefs door twee fonteynen nae de lucht,
 En verft het pekël met scharlaeken waer hy vlucht.

Zoo

(1) De Ystroom, II Bock, blz. 49.

Zoo wijkt een hart, te spae bekommert voor zijn leven,
 Den doodelijken pijn hem door den rug gedreven.
 Geen schuilplaats noch spelonk verlost hem van dat wee.
 Hy schrijft zijn vlucht met bloet, en draegt zijn vijant meê (1).
 Dat monster, 't geen een klip kon schijnen voor de vlooten,
 Valt eindlijk meê in 't net, en wort gekapt aen mooten,
 Van zijn baleinen voort ontleed, en al zijn traen
 En smout in tonnen en karteelen afgelaen (2).

Wij zullen van dit tweede boek afstappen met
 de beschouwing van een stout en fiksche naar VIR-
 GILIUS (3) geopenfeeld tafereel der

UITBARSTING VAN DEN BERG HEKLA.

De felle Hekla, van een teering aengerant,
 Spuwt haer verzengde long en brandend ingewand

By

(1) Deze gelijkenis is uit VIRGILIUS ontleend, en hier zelfs
 fraaijer uitgedrukt dan bij dezen; men oordeele:

——— *Qualis conjecta cerva sagitta,
 Quam procul incautam nemora inter Cresia fixit
 Pastor agens telis, liquitque volatile ferrum
 Nescius; illa fuga silvas sultusque peragrat
 Dictaeos: haeret lateri letalis arundo.*

Æneid IV. 69.

(2) De Yftroom, II Boek, blz. 58.

(3) — *Sed horrificis juxta sonat Aetna ruinis,
 Interdumque atram prorumpit ad aethera nubem,
 Turbine fumantem piceo, et candente favilla;
 Attollitque globos flammaram, et fidera lambit:
 Interdum scopulos avulsuque viscera montis
 Erigit eructans, liquefactaque saxa sub auras
 Cum gemitu glomerat, fundoque exactum imo.*

Æneid. III. 570.

By groote brokken uit, die bulderen en draeven,
 Als of de Hemel storte uit zijn gewricht en naven.
 De vlam der binnekoorts, die haer allengs vrijbuit,
 Barst menigmael ten keele en monde al loeiende uit.
 Heel Yslant beeft, wanneer dat groot gevaerte aen 't kraeken,
 Een blaauwe zee van vier en zwavel schijnt te braeken,
 En wentelt uit zijn keel en schoorsteen met een zucht
 Verbrande steenen, aerde en aschen mer de lucht,
 En roltze al gloeiend, met den blaesbalg van zijn aeffem,
 Door d'ooopen lucht, bezwalkt van zwarten rook en waeffem;
 Waer in zy flikkeren als starren met huan' gloed,
 Tot datze al siltende neêrplompen in den vloed (1).

Het meest dichterlijk, en met schoonheden van den eersten rang rijk gestoffeerd, is het derde boek, hetwelk eene uitvoerige en uitmuntend fraai uitgewerkte episode behelst, namelijk de gouden bruiloft van THETIS en PELEUS, op welke de voornaamste stroomgoden, en gevolglik ook de Ygod, genoodigd waren. De vinding is inderdaad vernuftig en gelukkig. Ook de wijze, waarop de dichter, zonder de waarfchijnlijkheid te beledigen, getuige van deze feestviering wordt, heeft niets terugstotends; want toen de dichter

— — — op zijne onbedachte beê,
 Wiert over hals en hof gedompelt in de zee,

werd hij, even als PHAËTON (2),

— met

(1) De Yfroom, II Boek, blz. 58.

(2) Metamorph. II. 122.

— met een lieflijk fap het voorhoofd overstreeken,
Om onder 't water zelf te kunnen zien en spreken,
en

— daelde zachtlijk door de grondelooze kolk,
Van Tritons ondersteunt en zeegroen watervolk.

In het einde kwam hem

— — een stroomherout van onder groeten.
Hij droeg zijn konings merk en groene stroomlivrei (1);
namelijk dat van den god des Ystrooms. Ver-
volgens zag hij

— — in 't verschiat nae hem een' langen rei
Van Yprinceffen, elk gevolgt van kamenieren,
Die yverig Mevrouw opheemlen en versieren (2).

Deze Mevrouw was

De Zuiderzeeprinces met zijne trou vereert (3).

De stroomheraut doet vervolgens eene optelling
der namen, afkomst en minnarijen van deze Ynym-
phen, op het voorbeeld van HOMERUS en VIRGILIUS,
die eene optelling doen van de namen der Griek-
sche helden, en OVIDIUS van de namen der honden
van ACTEON en der nymphen van DIANA. De na-
men

(1) De Ystroom, III Boek, blz. 69.

(2) Ibid, blz. 70.

(3) Ibid, blz. 76.

men van dit Ygodinnentimmer zijn nogtans geene ijdele klanken, maar hebben eene vernuftige betekenis (1). Hierop geeft de dichter de volgende

BESCHRIJVING VAN HET HOF DES YSTROOMGODS.

Het Hof des Ystrooms schijnt uit louterrots geklonken,
 Zoo hecht is 't buitenaen van marmer en albaft,
 (Gevischt uit schepen, door een' storm op zee verrast,
 En tot een hofgebou en voorraet weggeslozen.)
 Met mosch aen een gekleeft, in 't water opgeschoten.
 De paerlemoederschelp en 't eedele geskeent
 Schijnt hier geregent, en de konst met pracht vereent.
 En twijfelt iemant noch uit onkunde aen ons spreken?
 Hoe, zou't een stroom aen schat en heerlijkheit ontbreken,
 Die al den rijkdom van de werrelt noch vertiert!
 Beneem den Moor dan 't goud, den Russen 't wilt gediert.
 De hooge hofpoort wort geopendt midlerwijlen,
 En knarft met yzren monde op zijn metale stijlen,
 Gezien al 't zeehof te verdeuren, ougeschokt,
 Indien een zwarte bui van oorlog, die vast wrokt,
 Zijn' wasdom had, om met een springvloed aen te breken,
 En eene vlam van nift in 't Godendom t'ontsteken,
 Terwijl de voogd van 't.Y noch hand noch vinger roert,
 Maar uit zijn' wapenburg hun aertsgewelt beloert.
 Men mompelde, en het is v n hooger hand gekoomen,
 Hoe d'Ygod vreeslijk wiert benift van vele stroomen,
 Wien 't hert verstikte van venijn en groene gal,
 Vergeefs voorspellende in hun droomen zijnen val.

De

(1) Opheldering van het Ygodinnentimmer van J. ANTONIDES VAN DER GOES, door M. NIEUWENHUIZEN. Werken van het Aanst. Dicht- en Letteroef. Genootsch. II Deel, blz. 331.

De bou van 't hof is zelfs niet zonder fchamper wrokken,
(Dus luit de Waterfaem) zoo heerelyk voltrokken.

Mits d'ingang zich vertoont, en d'eerfte galery
In 't opgaen van de poort, praelt aen de rechterzy
De koninklyke troon, op trappen hoog geheven,
Getooit met beelden, door een net penfoen gedreven,
En overryk verfiert met goud en waterschat:
Geheimen ften van geen fterfelyk brein bevat,
En met een' zwarten nacht en fchaduwen bewonden,
Op Glaukus raed gefchikt, dieze eerft heeft uitgevonden,
Of uit Egipten (eer hy 't fterfelyk kleet verliet
En wiert een Zeegod, rijk en magtig van gebiet.)
Ontleent, en uit den mond van Hermes onderwezen,
Op vyftig pijlers ftaet het zaelgewelf gerezen,
Gehouwen uit arduin en helder bergkryftal.
Veel minder om het dak te ftoffen in zyn val,
Als om de majefteit een grooter glans te geven;
Met root en wit koraal, eerft in de lucht gefteven,
Geflepen, gepolijft, en fierelyk gedraeit,
En ronde paerden en gefteenten rijk bezait.
Men ziet 'er afgemaelt in fenixfchilderijen,
De zeehiftoerien van oude en nieuwe tijden:
Hoe deerlyk Scylla vlucht, en ommezieet naer 't ftrant,
Om d'eechenis (1) van zeegedrochten aangerant,
Met opgefpaerden muil noch fchijnende te blaffen,
Om dus haer preutsheit en verwaenden moet te ftraffen.
Zy ftaet, gelijk een hart, dat, uit den aeni gevlucht,
In eenen waterftroom zich neêrftort met een' zucht,
Een doodfchuip voelt, terwijl het, overlaên van wonden,
Omringt wort van een' troep afgrijffelyke honden:
Het voelt zyn' loop geflut, zyn krachten afgestreeën,
En fchijnt alree van fchrik herfchappen in een' fteen.

Men

(1) KILIAAN: Eechenisfe, *inguen*, de onderbuik, liesch.

Men ziet de Spaensche vloot aen d'andre zy bestreeden
 Van God Neptuin, geschokt, gewrongen uit haer leeden,
 De Kraeken door den storm geplondert van hun want,
 Gevaerten hooger als een krijtberg aen het strand.
 Hier drijft 'er een, berooft van braemzeil en zijn blinden,
 Gins worden rae en mars gescheurt van felle winden,
 De fokken uit het lijk gerukt, de mast aen twee,
 En bak- en schoverzeil met kracht geplompt in zee.
 Al 't hof is rijk voorzien van koninklijke zaelen
 En hofvertrekken, die met kostlijkheden praelen,
 Een koning waert, die, uit een rijk van kleen beslagh,
 Al's werrelts kusten heeft beschaduw't met zijn vlagh (1).

Eindelijk geleidt de stroomheraut den dichter op
 eene *schulpkaros*,

—— ——— gevoert van snelle zee-dolfinen,
 Die hy met zijn gezang den weg wees door den stroom,
 Die strekte 't koetsgespan voor haalter, zweepen toom (2),

naar het paleis van den zeegod, alwaar de gouden
 bruiloft van THETIS en PELEUS zou gehouden wor-
 den, en de dichter,

—— van de bruiloftdisch gescheiden met gordijnen,

alles zien kon wat er omging. Onderweg zeide
 zijn leidsman, dat de dichter welligt

—— geen

(1) De Yfroom, I Boek, blz. 71.

(2) Ibid, blz. 73.

— geen Bruijloftvreugd maer fellen twist zou hooren:
 Hoe 't hart der vorften barnde in een gety van haet;
 Maer dat zijn Koning niet bezweek voor rijt noch smaet.
 Hy kende zijn gezagh, en zijne bontgenooten:
 Zy zouden vruchteloos de hoorens op hem stooten.

De vlugtige beschrijving, die de dichter vervolgens geeft van het zeepaleis van OCEANUS, is te eenemaal verongelukt, en gezwollen wartaal, die geen volledigen zin oplevert. Hetzelve komt

———— opdaegen voor onze oogen,
 Met hooge pijlers en gehouwe marmer boogen:
 Alfamen een gevaert, gelijk van Tyfons rot
 En zijne reuzen tot een eeuwig waterslot,
 Dat, rijzende uit de vloën met twee verheven kruinen,
 Van gansche rotfen en gescheurde marmerduinen,
 Alle eenwen tart en schijnt den tijt ten trots gesticht (1).

TYPHON en zijne reuzen, weet men uit de mythologie, stapelden bergen op elkander, om den hemel te bestormen, even zoo schijnt dit waterslot van gansche rotfen en gescheurde marmerduinen, lomp weg op elkander gesmeten en met twee verheven kruinen uit de vloeden te rijzen. Dit geheele beeld is onedel en louter klinkklank; want wat zijn toch marmerduinen? in de natuur bestaan geené andere dan zandduinen. Behalve dit alles is het opperhoofd der zeegoden in dit lomp gevaarte,

„ge-

(1) De Yfroom, II Boek, blz. 74.

„gelijk van TYPHONS rot,” vrij wat slechter gehuisvest dan de Ygod, die toch in alle geval een god van minderen rang is. Hoe het zij, dit zeepaleis levert een misfelijk loaal op tot het houden van eene feestviering, waarop de voornaamste stroomgoden en andere aanzienlijke perfoonaadjen genoodigd zijn.

Uitnemend gelukkig, fraai en geestig is daartegen de vinding van de gouden bruiloft, tot welker schilderachtige beschrijving de dichter nu overgaat, na alvorens OVIDIUS, aangaande zijn verslag wegens het huwelijk van THETIS en PELEUS (1), op eene regt vernuftige wijze gelogenstraf te hebben. Wij zullen deze schoone epifode, ondanks hare uitgebreidheid, in haar geheel mededeelen:

Vrou Thetys walgde lang van Triton haer' gemael,
 Die, traeg en stram, vergat het minnelijk onthael
 Om zulk een schoonheit, die den Zeegod zelf deed blaeken
 In heete vlam, nae haer begeerte te vermaeken:
 Toen d'ouderdom zoo ver den grijaert overwon,
 Dat al haer vier zijn sneeu niet langer smelten kon.
 De droefheit dwong haer uit het hooftpaleis te schelen,
 Haer' weduwlijken staet en onheil te beschreien.
 Het lust u nu niet meer, ô Thetys, in uw bron
 Het hoofd te spiegelen, uw lokken in de zon
 Te toien, en een' krans van wier, met zeegewaffen
 En paerlen geschakeert, op 't geele haer te passen,
 De schoonste hoorentjes te rijgen tot een snoer,
 Uw kleet te zoomen met koraal en paerlemoer,

E

(1) Metam. Lib. XI.

En door den sluier, van een' zachten wint bewoogen;
 De blanke borsten, by geval, aen 's minnaers oogen
 't Ontdekken, en hoe teer de boezem zwoegt en speelt,
 En aen het blaau sattyn een' dartlen luitter deelt.
 Gelijk de lentezon zich toont aen d'aerdsche volken,
 Wanneerze flikkert door een blaau tapijt van wolken.
 Neptuin wert in zijn ziel medoogende om haer leet,
 Verdroeg niet langer dat zy dus haer leven sleet:
 Hy noodze weêr ten hove, en zweert met heilige eeden,
 By Styx en Acheron, Vloekstroomen, die beneden
 Des werrelts kim gedoemt in eindeloozen nacht,
 Den zwarten afgront met moeras en dubble gracht
 Omsinglen, haer verdriet door zijn gezagh te keeren;
 En stemt haer reukloos toe wat beê zy zal begeeren.
 Wie kan een schoone vrou iers weigren, als zy schreit!
 Geen blixem treft met zulk een onweêritandlijkheit.
 Zy vat den God op 't woort, en tegen zeegeboden
 En wetten, eeuwig in den raet der watergoden,
 Als Hemelval en staetorakels vastgezet,
 Ontheiligt d'echt, en eist verandering van bed.
 Toen had men 't zeepaleis een Troye zien verstrekken,
 De goden in slagorde elkandre tegentrekken,
 En Thetys een Heleen vertoonen in den vloed,
 Had Triton niet, te vuig en vadzig van gemoet,
 Oneedle rust bemint, zich laetende bekooren,
 Met vrijer nu den slemp te volgen als te vooren,
 Noit met den nek begroet te worden van zijn vrou,
 Indien hy nevens hem gedoogde een anders trou.
 't Verbont is vast gestelt. De Vorsten van de stroomen
 Zijn elk de hooftpoort van de hoszael ingekoomen;
 Daer Thetys van een' helt, gekooren nae haer' zin,
 Den trouwing wachte, en hem zou kroonen met haer min.

De

De Koning van het Y mocht dit geluk verwachten;
Had niet een andre reets veroverd zijn gedachten,
En over zijn belofte en min getriomfeert.
(De Zuiderzeeprinces was met zijn trouw vereert,
En scheen hem Thetys verre in schoonheit t'overwinnen.)
Dan was de Maes, dan 't Scheld de vierigste in 't beminnen,
Nu freeken zy de vlagh voor Tyber, Po en Rijn.
Een' staet maer aen haer keur, en hondert willen 't zijn.
Zy had op dezen dagh misschien noch niet gekoozen,
En al de Watergoôn, ontstelt van bijstren tooren,
Elkaer te vier en zwaerde uit minnenijft ontzegt,
Had d'Oppervoogt der zee den twist niet bijgeleght,
En aen het zeegeflacht de trouwhoop afgesneeden,
Om die gevaerlijke echt aen Peleus te besteeden,
Een sterflijk helt, van hem om zijne deugd geacht,
Die dan d'onsterflijkheit met een was toegedacht,
En 't Zeevoogdijfchap tot een Bruidfchat toegewezen.
De breede waterraed heeft d'uitspraak hoogh gepreezen,
En 't vonnis toegestemt. Held Pelens wort gelicht
Van d'aerde, en zijn natuure ontrukd door krachtig dicht
En onbegrijplijk nat, waer meê hy wierd begoten,
En heeft een grooter leeft van lichaem aengesloten,
Waer in zijn gemalin, te vreden en gefiert,
Noch jaerelijx den dag van zijn herschepping viert.
En, krachtiger van min getroffen nae het trouwen,
Nood al het hof, om weêr de gulde feest te houwen,
Tot erfgedachtenis van die doorluchte stont
Dat zy voor 't haetlijk sloot dit wenschlijk echtverbond.
Nu was die blijde dagh verjaert, de waterheeren
Ten hoov' verscheenen, om de Bruijlost te vereeren,
En 't Vloedgodinnendom, getoit en geblanket,
Verwachte om nae haer' staet te worden aengezet.

Ter-

Terwijl me d'Ygezent de namen der Rivieren
Verklaerde, hun gezagh, en door wat land zy zwieren,
De paelen van hun rijk en ouderdom en staet.

Zie, sprak hy, die hier praelt in 't hagelwit gewaed,
Zoo deftig geparruikt met lange en grijze haeren,
Bekranst met matelief, en vroolijk ooft en blaeren
Van vogtig waterlisch, is d'oude Tybergod (1),
Die eer drie werelden het hoofd op zijn gebod
Zagh buigen, of hun dwong met triomfante zwaerden,
En veste 't rijkxgebied den Adelaerstandaerden
Zoo ver de zon het hoofd der vlieten overstraelt.
Zijn bron is d'Apennijn, waer uit hy adem haelt,
En 't aanschijn heft in 't licht, en eindlijk met zijn stroomen
Eerbiedig spoelt en speelt door 't albeheerschend Roomen,
Daer nu de krijgsbannier en heirbijl wort vertreên,
En 't geestelijk gezach, ootmoedig aengebeên,
Van Bisschoppen gesterkt en purpre Kardinaelen,
Blinkt door Europe met een goude trits van straelen.

Die herwaert met een kroon van beukenbladren treet
Is d'Arno, die, in 't eind hoovaerdig, wijt en breed,
(Als niet gedenkende hoe teer hy wert geboren,
Wat steilten in 't begin zijn golven schier versmooren,
Daer 't Apennijnsch gebergt bij Falteroon hem teelt.)
En van veel bronnen maght van water toegedeelt,
Die milt hun aderen en borst in hem ontladen,
Door't schoon Florensen stroomt, befaemt door heldendaeden
En

(1) Bij VIRGILIUS is de Tybergod eigenaardiger gecostumeerd:

*Illic deus ipse loci, fluvio Tiberinus amano
Populeas inter senior se attollere frondes
Visus. Eum tenuis glauco velabat amictu
Carbasus, et crines umbrosa tegebant arundo.*

Æneid. VIII. 31.

En 't lot der Medices, van 't weifelend geval,
 Dat eedle zielen treft, gekaetst gelijk een bal,
 Nu als bandijsten sel vervolgt, vermoort, verdreven,
 Dan boven 't grimmen van de nijt ten troon geheven;
 Waer uit dat stamhuis nu, ontworfelt alle wee,
 Doorluchtig bloeit en houd zijn erfbezit in vree.
 Zoo rukt hy voort, en deelt de vruchtbre korenvelden,
 En bruischt door Piza heen, vermaert door letterhelden,
 En laest den gront van 't vet Toskaensche Paradijs,
 Tot hy zijn golven stort den Oceaan ten prijs.

Kent gy dien stroomgod niet, die zijn gekrolde haeren
 Versiert heeft met een krans van breede popelblâeren?
 't Is d'Eridaen, gelijk hy wiert genaemt voorheen;
 Maer sedert Faëton, om zijn lichtvaerdigheên
 Op 't gloeiënd zonnespoor, ten wagen uitgeklonken,
 Door eenen blixemstrael, is in zyn' stroom verdronken,
 En al het zonnendom vernietigt aen zijn' grond.
 Heeft hy op Febus beê, te jammerlijk gewont
 Van rou om 't sneuvelen van zyn beminde looten,
 Den haetelijken naem van Eridaen verftooten;
 Die aen den Zonnegod zijn droevig harteleet
 Gestâeg erinnerte, en niet toeliet dat het sleet:
 Nu wort hy Po genaemt, en komt, als d'eer der vlieten,
 Die door Itaeljen met gezwollen aders schieten
 Ten toppen van Vezuul afstroomen door het zand.
 Hy vaert van d'Alpen af, en laest het dorstig land,
 En houd aen 't hemelhoog gebergt' zijn hoofd gedoooken,
 Tot dat hy, loeiende tén afgront uitgebroken,
 En allermeeft versterkt in 't heetste zomerweêr,
 Stort met vijf monden in het Adriatisch meer.
 Men zegt, en 't wort gesterkt door 't woort der zeegodinnen,
 Die zijn welsprekenheit en zucht tot konst beminnen,

Dat

Dat hy pleeg dagen lang te hooren naer de lier
 Van Flakkus, als hy aen den kant van zijn rivier
 De golven luffren deed naer zijn Latijnsche snaeren,
 De dartle Chloë vleide, en Lalage, onervaeren
 In minnekozery, of dankte Melpomeen,
 Dat zy aen haer' Poëet zoo minnelijk verscheen,
 En zong Mecenas lof, en hielp zijn jaerty vieren,
 Bedekt in 't zangprieel van jonge populieren.
 Ook zegme, dat gy, ó doorluchtigste Aertspoëet
 Virgili! aen zijnen vloed doorgaens uwe uren sleet.
 Het water zweeg, om niet uw toonen te verstroien,
 En leerde uit uwen mond den ondergang van Troyen,
 En dreef met min gedruisch zijn' stroom in zee te wed,
 Om 't oor te streelen door den klank van uw trompet.
 Gy zoekt hem dankbaer weêr die diensten te vergoeden,
 Als gy hem Koning noemt der Italiaensche vlooden (1).

Ziet

(1) Quel est ce fleuve altier? Sa longue chevelure
 Du peuplier d'Alcide emprunte la parure.
 C'est l'illustre Eridan: tel fut jadis son nom,
 Avant ton sort funeste, orgueilleux Phaëton.
 Mais dès que dans ses eaux Jupiter trop sévère
 Du char brûlant du jour jetta le téméraire,
 Pour ne pas aggraver le deuil d'un père en pleurs
 Dont ce nom rappelait les trop vives douleurs,
 Il prit celui du Pô: des Alpes descendue,
 Son onde prisonnière est cachée à la vue;
 Mais bientôt, plein de fougue, il délivre ses flots
 Des gouffres tortueux de leurs vastes cachots.
 De-là roulant son eau dans sa course embellie,
 Il apaise la soif des sillons d'Italie;
 Et ce fleuve gonflé, par cinq bouches enfin
 Du golfe Adriatique enfle le vaste sein.
 On dit qu'un jour, surpris par l'éloquente audace
 Ces chants harmonieux dont l'amoureux Horace
 Jadis d'un ton touchant célébrait ses amours,
 Ravi de ses accords, il suspendit son cours,

Quand

Ziet gy dien halven Moor, den Indus, in 't verschiet?
 Die-Stroomgod wijkt geen' vloet in grootheid van gebied,
 Wanneer hy, uit het West ten Oosten opgedragen,
 Een krokodilgespan voor zijnen gouden wagen
 Doet spoelen als een pijl, en hondert beeken groet,
 Die elk hun waterkruik uitgieten in zijn' vloed,
 En ziet een lange ry Riviergodeffen blaeken
 Van heete minne, met geschenken hem genaeken,
 En al' haer waterschat uitstorten in zijn' bron,
 Alleen op hoop, of dit zijn hart verzachten kon.
 De klippige Kaukaes, ten wolken ingevaeren,
 Die van 't rijk Aziën in d'Afrikaensche baren
 Met zijnen wortel reikt, is min bekend door straf
 Des (1) Vierdiefs, die de klay bootseerde en leven gaf,
 Met zijn gestolen vlam de Zon ter sluik ontnomen,
 Als dat hy voed dien voogd der Indiaensche stroomen,
 Die 't rijkste landgewest met zijnen naem vereert.

Noch lijd de Ganges niet door hem te zijn verheert.

Gy

Quand le chantre exaltait les charmes de Glycère,
 Ou peignait tendrement l'amour et le mystère,
 Invoquait Melpomène, ou chantait les vertus
 Du fameux Mécénas sous des arbres touffus,
 D'Auguste il rehaussait les exploits et la gloire
 Ou bien chez lui priait des amis pour y boire.
 Et toi du dieu, des vers le plus cher favori,
 Tu fréquentas souvent ce rivage fleuri,
 Virgile, et l'air pompeux de tes chants héroïques
 Frappait d'étonnement les nimphes aquatiques.
 Le fleuve interdisait le murmure à ses flots,
 Quand d'Ilion en feu tu sauvais ton héros,
 Et le mépris vainqueur en la riche Ausonie,
 Destiné par les dieux au lit de Lavinie.

Proeven van Dichtk. Letteroef. II Deel, blz. 264.

(1) PROMETHEUS.

G

Gy ziet hoe moedig hy hem naetreet op de hielen.
 Die vloed bruifcht allerbreestst met zyne waterwielen,
 En glipt op zijn karros, als hy van hoogmoed zwelt,
 Verre over strand en peil, en sleept op 't kruidig veld
 En specerywarande een' oegst van goude zanden,
 En edlen diamant, geplengt met ruime handen,
 Die in het kristalijn van zijn' doorluchten vloed
 Als starren tintlen, en verschieten met een' gloed.
 Gy ziet de sluiers zelf, die van zijn schouders daelen,
 Met starren geborduurt en breede goude stralen.
 Die Fenixvederkroon, verzamelt aen zijn strand,
 Is hem tot een juweel gevlochten, door de hand
 Der Brounajaeden, en 't kanneelaltaer ontdraegen,
 Wanneer de Fenix aen zijn kolk in zomerdagen
 Zijn eigen lijkvier stookt, en uit zijn vruchtbaere asch
 Een schooner nazaet teelt, en Fenix, als hy was.
 Noch roemt de Gangesgod zijn' ouderdom met reden,
 Als die het Paradijs, den hof van 't Oostersche Eden,
 Heeft met zijn zilvren well' doorwatert en verquikt,
 Doen 't aerdrijk, overhoop, noch ruw en ongeschikt
 En ongebout, was met zijn' eigen last verlegen.
 Hy komt in 't oog der zonne al bruischende opgestegen,
 En hoort het ongedierte ombrullen aen zijn vliet.

Daer staet de Nyfroomgod, die met een kroon van riet
 En wier om 't grijze hair, zoo breet komt ingestreken.
 Hy schept zijn' waterval en opkomst uit de krekten
 Van 't Sagelaensch gebergte, en spoeit met snellen gang
 Door dorre zanden en woestijnen, wijt en lang,
 En smachtende van dorst, tot hy, door grove klippen
 Gestuit, beneden d'aerde allengskens voort komt glippen,
 En met zijn hoornen breekt door schenkels en geraemt
 Van klipsteen, om hun trots en zynen last bezaemt.

Ilier

Hier barst hy eindelijk uit met neêrgestorte wateren,
 Die vreeslijk barnen in dien steilen val, en schateren,
 Gelyk of Triton, op 't bevel van god Neptuin,
 Den zee storm wekte, en dreef de golven tegen duin
 En bevende oever, dat het kraekte en schuimde, en d'ooren
 Verdoofden op 't getoet van zynen onweêrhooren.
 Niet anders knarst en brult de donder, die, gestuit
 In 't rollen, als hy groeide en toenam in geluit,
 Op Atlas schoften breekt; die, van dien slag getroffen,
 Den donderkloot in zee al barstend neêr hoort ploffen.
 Egypte groet op 't laetst dien grooten Watergod,
 En dankt hem billijk voor het kostelyk genot
 Van haere vruchtbaerheit, alleen door hem verkregen
 Wanneer hy 't land verquikt met zynen waterzegen:
 Dan ziet d'Egyptenaer met vreugd het korenveld
 Verdrongen, en zyn erf in baere zee gestelt.
 Als die, wanneer de Nyl laet d'astochthoorens steecken,
 En al de golven in hun boezem zyn geweken,
 Voor zulk een' waterstroom, die 't braekland had verkracht,
 Een kostelyker zee van koorenschat verwacht.
 Wie kent de Naelden niet aen zyn beroemde baren,
 Met hunne spits zoo hoog ten wolken ingevaeren?
 De grafgevaerten, om hun pracht en boubeleit,
 Als werreltswonderen met recht d'onsterflijkheit
 Geheiligt; maer laet u zyn schoonheit niet verlokken.
 Het schadelijkst vergif schuilt in vergulde brokken.
 De goude schotel dekt het doodlijk Akonist.
 Maer reist gy aen zyn strand, ziet voor u, en vermijdt
 Den schalken Krokodil, die, onder 't riet gedoken,
 Verraderlijk komt uit zyn' schuilhoek opgebroken,
 Den onvoorzigtigen op 't lijf valt en vrijbuit,
 En in 't rampzalig graf van zynen buik besluit.

Meer had hy licht tot lof des Nylftroomgods gefproken,
 Had mijn nieuwsgierigheit zijn reden niet gebroken,
 Twee goden, even fier in 't waterblauw gewaad,
 Maer d'een woeft'er en geftrenger van gelaet,
 De breede borst gekerft met eerelijke wonden,
 Toen 't fel Janiffardom hem trotste op eigen gronden,
 En d'ander, 't hooft bekranst met groene wijngaerdblaën,
 Noch met hun rijpe druif en troffen overlaën,
 Begroeten 't godendom der heerelijcke stroomen,
 En 't hofgezin, voor hun ter seestzaele ingekomen;
 Den Ygod bovenal, die zijn aenzienlijkheit
 Voirmaekte met een ingetoogen majesteit:
 Het was de Donau en de Rijnftroom, die, gefcheiden
 Voor eeuwig, nu alleen vereenden met hun beiden.
 Hun volgt de Seine, met een breet gevolg en ry
 Van watergoden, die zijne opperheerschappy
 Erkennen, hem als 't hooft der Fransche vloeden eeren,
 En op zijn' last het land met koelen drank stofferen.
 Nu naderde de Teems, Brittanjes eëlste vloed,
 Met d'Iber, Wijsfel, Taeg en Bosfor, root van bloet
 Der Kristenen, de Maes en Schelde, en al de stroomen,
 Die vader Oceaen op zijne rol ziet komen,
 Bekent en onbekent van naemen en geslacht.

Nu wiert de hooftherout van 't Y ten d'ich verwacht.
 De schoone Therys quam met zedige gebaeren
 Ter hofzele innetreën. Zy had de losse haeren
 Omvlochten met de geele en witte waterroos.
 De tedre schaemte gaf op elke wang een bloos,
 Die lieflijk afstak op den blanken hals, gedreven
 Van levendig albast, of schooner als het leven.
 Zoo blooft de dageraet by helder weër, en muit
 In 't root scharlaeken schoonst op witte wolken uit.

Prins

Prins Peleus stut haer arm, noch even jong van wezen.
 Zy hebben 't wreet geval der jaeren niet te vreezen,
 Het nootlot staet hun toe eene onverwelkbre jeugd.

Elk wort zijn plaats beschikt, en 'tscheen de bruiloftvreugd
 Zou nu het godendom eerst recht aen 't harte raeken;
 Ten ware al vroeg een vlam van nijt begon te blaeken:
 Om dat de stroomvorf van het Y, door Thetys wet,
 Op 't wenken van Neptuin, wiert boven aengezet,
 En volgde 't godenheir der zeen, en wilde meeren,
 Die onder 't hooftgezagh des Oceaens regeeren,
 En dwingen vlieten en rivieren, kleen en groot,
 Om hunne schattingen te storten in den schoot
 Der vorsten, die met recht hun leen verbeergewaeden.
 d'Ykoning scheenme in 't eerst met zulk eene eer beladen,
 Als die meer toeleit op ziju zeegezag en machr,
 Dan in te zien hoe hem de waen der vreemden achr.
 Nochtans hy volgde, en dacht de belgzucht voort te dooden,
 Nu hy niet zat, als daer 't Neptuin hem had geboden.
 Geenlins om dat die plaets te hoog was voor zijn' staet,
 Maer dat zy hem te dier te koopen scheen voor haet.
 De zedigheit des gods, en 't diep ontzich der grooten
 Hield lang het wrokken in hun boezems opgesloten

De jonge Tritons en Najaeden, elk om strijt
 Op 't puntigste gehuld, en voor de bruiloftstrijt
 Van overlang bereit, begonden 't oor te streelen
 Met kunstig maetgezag en vreemde waterspelen.
 Men zagh een' regenboog van allerley gewaet
 En kleuren, geschakeert tot wellust en sieraet.
 Die had het glansrijk haer met gout gestrikt naer boven.
 Dees' praelde, om prachtig uit te munten in het hooven,
 Met losse vlechten, die zich spreien om den nek
 En nakten boezem, blank als marmer zonder vlek.

Een andre, om 't heerlijk stal te toonen van haer leden,
 Wist, met een eng satijn die geestigh te bekleeden,
 Dat alles uitpilde, en bedekt zich stelde in 't licht.
 De fiere Watergaerde, op treken afgericht,
 Kon krachtigst in dien rei de minnetoght verwekken,
 Met achteloos zomwijl haer schoonigheit t'ontdekken.
 Terwijl de dochters van vrou Doris, en de stoet
 Der Ymevrouwen, en zeejoffers, vlug te voet,
 In hun volmaekten dans verbeelden d'oude veede
 Van wrokkende Eris, die, uitbuldrende en t'onvrede,
 Op 't eerste huwlijxseest van Thetys, die de goôn
 Van hemel, aerde en zee toen liet ter bruiloft noôn,
 En haer alleen vergat, den appel, onder allen
 De schoonste toegekeurt, liet op de tafel vallen:
 Waaruit die Ilias van ooreloogen sproot,
 Op 't schendig vonnis, 't geen de Troysche harder sloot,
 En 't scheeneen voorspook van den twist, die nu zou rijzen.
 Dees hoorde men 't gespeel, dien d'eedle danssen prijzen,
 En hoe ze naer de kunst zich wenden keer om keer,
 Nu sluiten in een' kring, dan, triplende op en neer
 Met lossen zwier, zich zelf weêr sloopen, weêr vermengen,
 En vol verandering dus den dans ten einde brengen.
 Een ander vergde vast den grooten hospoët
 Heer Proteüs 't bruiloftliet, voor deze seest gereet,
 Als suffer Triton noch half-tonkende aen quam sleepen,
 En voort een goude kop met wijn heeft aengegrepen,
 Die Zeebachant, noch vol en dronken van het nat,
 Hetgeen hy 's morgens zelf gesloken had voor 't vat.
 Hy sloeg met moeite zijn gezwollen oogen open,
 En klaegde dat de wijn nu weigerde in te loopen,
 Op zulk een hooge seest, dat hy zoo lang een tijt
 Verwachtte, en wiert de vreugde in haer geboorte quijt.

Die

Die kop was evenwel tot 's Bruigoms eer gedronken.
 Hier op wort hoofd voor hoofd een beker vol geschonken.
 't Gewoel vermeerderde in het plengen van den wijn.

De dichter, onderwijl door Ygod, Seine en Rijn
 En andre watergoôn, en Thetys zelf bewoogen,
 Om 't gulde feestgedicht te leezen voor hun oogen,
 Hield mijn gedachten als betovert aen zijn' mond.

Hy zong in 't eerst den lof van 't heilig echtverbond,
 En 't kuifche minnevier, belachte de Poëten,
 Die nooit als by den wijn van Venus toghten weeten,
 En noemen alles, wat in zee leeft, koel van aert,
 Schoon Venus uit een schelp in zeenat is gebaert.
 Hy prees de sluikery der goddelijke grooten:
 Want zelf de minne was van 't wuste schuim gesprooten,
 Het zeefchuim, daer de wint meê guichelt naer zijn' zin.
 Hy noemde 't snoepen een stantvastigheit van min,
 't En ware een zelve schoonte en d'eigen lust van leven,
 Waer door de minnaer eerst tot liefde werd gedreven,
 En d'echteling het hart aen d'egaê trouw verbont,
 Bleef kleven in haer ziel en zachten rozemond:
 Gelijk dit groot geluk hield Peleus, onder allen,
 En schoone Thetys was alleen te beurt gevallen,
 Nu zulk een' langen ry van eeuwen achtereen.

De vader Oceaan was met dien zang te vreên,
 En Boreas, die stout de kuifche Orithye
 Ontschaepte, vleide zich in zijne snoeperye.
 (Want 't was zijn beurt nu hier te drijven over 't vlak)
 Men hoorde hoe hy voort zijn vinnen hooger slak,
 En dapperder als ooit de stormklaroen liet klinken.
 En zeker op zijn tijt: want nu quam onder 't drinken
 De haet weêr boven. Al de hooftrivieren zijn
 Verongelijkt, de Taeg, de Donau, Seine en Rijn.

De Seine meest. En 't stont geschapen, dat dit baeren
 Den schippers zelf, die nu dees streek der zee bevaeren,
 Zou klinken in het oor. Gelijk een wolk, die lang
 Betrokken, en reets zwart gezwollen door 't gedrang
 Der winden, hangt en pruilt, tot ze endelijk aen 't scheuren,
 Als eene zeefluis, die vast bruischt met open deuren,
 Van boven met een zee van water nederstort.
 Dus woelt men hier, zoo drae de nyt heeft uitgemort,
 In 't heimlijk binnen 's monds: wie durf ons hier braveeren,
 En zitten bovenaen by zoo veel waterbeeren?
 Riep d'opgeblazen Seine, en grimmende overzy,
 Rand dus den Ygod aen: gy heerschap van het Y,
 Oneedele, wie raed u dus om hoog te streeven,
 En boven d'eedelen u aen den disch te geven?
 Kom, slae uw stamboek op, en toon ons uw geslacht;
 Die niet dan visschers zaegt in 't slijm van uwe gracht,
 En kleene kreeke een bot en bruinen baers verrassen,
 Of taciën haring, waerd den roem van uwe plassen.
 O waterplaeg! van waer komt u het hart zoo groot!
 Of zou 't uw scheepsmaght doen (1)? wy konnen meê een vloot
 Uitleevren, en uit zee onze oevers hooren schateren,
 Wanneer 's Rijxamirael, gegroet van onze wateren,

Ge-

(1) In 1805, en dus honderd vierendertig jaren later, zong
 de Fransche dichter ESMÉNARD:

Aux rives de l'Amstel, au milieu des roseaux,
 Le Batave affermi sur l'onde obéissante
 Ajoute à chaque ville une ville flottante.
 Une forêt de mâts s'élève dans les airs;
 Les navires pressés couvrent les flots amers;
 Et bientôt s'éloignant d'une terre chérie,
 Sur les deux océans transportent leur patrie.

La Navigation, Ch. VI. Tom. II. pag. 87.

Geroofde prijzen sleept ten mond in van mijn' vloed:
 En lokt den Franschen Mars, zoo vol beleid als moet,
 Die al de werrelt noch zal dwingen met zijn grooten,
 Om op mijn' rug te zien den rijken oegst der vlooten,
 Zoo ver de wint haar volgt, nu 't aerdrijk omgedwaelt.

Maer d'adelijke glans, die uit ons wezen straelt,
 De grootsheid, die, besaemt door eeuwen en kronijken,
 En flamregisters, elk met openbaere blijken
 Onze eedele afkomst toont, is iets waer op ik meer
 Als onze maghten roem. Mijn adeldom en eer,
 En schat en grootheid gaen' alsaemen u te boven:
 En gy braveert my in 't gezicht van dese hoven
 En hooge vierschaer, die zo menigmael mijn maght
 Erkent heeft, en my naer mijn waardigheid geacht?
 Gy watervorsten en hoofdstroomen, hoog van waarde,
 Die in uwe armen sluit het grootste deel der aerde,
 Hoe? zal nu een klein heer van een bekrompen vliet,
 Die 'k zelf niet weet of een riviergod is of niet,
 De vorstelijke achtbaerheit, en zonder straf, schoffseeren!

Hierop begon 't gedruisch afgrijpslijk te vermeerren.

Terwijl veel watergoon uit heimelijke nist

Grimlachen in hun vuist, om zulk en bits verwijt.

De god des Ystrooms rees wel driewerf om te spreken;
 Maer driewerf zach men weér de Seine een keel opstecken.
 En in zijn hevigheit ten laetsten boven staen.

Dus vaert hy eindlijk voort. Gy twijfelt mooglijk aen
 Mijn hooger adeldom, en weigert my te wijken.
 Wel aen, ik zal met reën u flux de vlag doen strijken.
 Want lang zagh ik mijn' naem en grootheid aengebeên,
 Eer noch uw brakke poel van visschers wert betreên,
 En gy ter naeuwer noot wist uw vervalte wegen,
 Met zulk een handvol nat, van slijm en wier te veegen.

En lichtlijk laegt gy noch tot een moeras begroeit,
 't En waer de Zuiderzee zich uwer had bemoeit.

Hoe onverdraeghelijk is 't opgeblazen leven
 Van hun, die onverdient door 't blind geval verheven,
 Het al beneden zich waerdeeren, en te stout,
 Het onbeschaemt gezicht bemaskren met hun gout!
 Maer schaemte is als het vier, dat, hoe geheim versteeken,
 Te sterker flonkert, en weet klaerder door te breeken:
 Zy knaegt, als zy de mont der naekte waarheit hoort,
 Het drief geweten; 't geen haer gaeren zach gesmoort (1).
 Maer leer, verwaende, leer voortaan uw moed betoomen,
 Herdenk uit welk een laegte uw maght is opgekomen.
 't Rechtvaardig noodlot kaetst de trotsen als een bal,
 Verhefze alleen, om weér te lachen in hun val (2).

Maer

(1) Met deze uitmuntend fraaie regels als eene scherp berispende zedeles in den mond der snorkende *Seine* te leggen, en den Ygod op eene schampere wijze te laten toeduwten, heeft de dichter de les van HORATIUS uit het oog verloren:

Qui didicit patriae quid debeat, &c.

Reddere personas sibi convenientia cuique.

De Arte poet. 311—315.

Althans de Ygod had, naar mijn oordeel, dezelve integendeel met vrij wat meer regt de *Seine* kunnen toevoeren.

(2) Het gevoelen der ouden, dat de dichters tevens waarzeggers zijn, wordt hier als het ware bevestigd; want hoewel ANTONIDES in 1670 zeker de trotsche minachting bewust was met welke LODEWYK XIV op ons vaderland nederzag, en dienvolgens de *Seine* hier eene taal tegen den Ygod laat voeren, geheel in den geest van dien tijd, kon hij toch met geene mogelijkheid op dat tijdstip weten dat men, twee jaren daarna, in

16;2,

Maer hoe verheerlijkt gy nu schijnt in top geklommen,
 Hoe luide gy de Faem van uwen lof hoort brommen,
 Ja, schoon al 't waterrijk uw staet en roem verbreit,
 Noch haelt gy zeker niet by mijne majesteit.

Of zoudge uw grootheid meê wel boven mijne stellen,
 Die moede en buiten aêm geronnen, en aen 't zwellen
 Ten einde van mijn bron, met zulk een kracht van nat
 In zee valle, als gy pas in uwe wadde omvat,
 En 't geen gy zelf niet zoud verzweigen in uw paelen?

Verschoonne, zoo'k mijn roem te hoog schijne op te haelen,
 O groote Koning en Monarch, in een gebied.
 Dat Thetys zoontje met zijn handboog t'enden schiet.
 Het schijnt Natuur heeft zelf voor u, noch eerst geboren,
 In uwe bakermat, een' spotnaem uitgekooren,
 U met een letter, en een' enklen klank vereert,
 Net op de leeft geschoeit van 't rijk, dat gy beheert.

Nu gingen altemael de monden weder open.
 De hofgeant, terwijl van tafel afgeslopen,
 Vertelde my, die, kout en bleek van schrik, den grond
 Niet kende van 't krakkeel, waer uit het eerst ontsont.
 Hoe onlangs Y en Teems, te trots op hun vermogen,
 Door kunst der Seine, elkaer was in den schild gevlogen
 Met openbaer beslag van oorlogh, daer de god
 Des Teems, belegert in zijn eigen waterslot,
 En op zijn' eigen grond geplondert van zijn schepen.
 In rook en vier vergaen, of in triomf gegrepen,

Ver-

1672, te *Parijs* een' schimpenning op de Nederlanden zou
 staan, voerende eene zon, die de dampen uit de moerasfen op-
 trekt, en tot bijschrift de genoegzaam woordelijke vertaling
 van dezen regel in het Latijn: *Evexi sed discutiam*. WAGENAAR,
 Vad. Historie, XIV Deel, blz. 6.

Verzoende met het Y in een verhaefte vree,
 En zegelde het zwaard des oorloghs in de schee,
 Na een beuaende trits van jaeren, dat het weilde
 In bloed en moord, 't geen al het waterdom beschreide.
 De Seine alleen zagh dit met lachende oogen aen,
 En hoopte saemen hun te gronde te zien gaen,
 Vernielt door eige kracht. Gelijk twee steile rotfen
 Te mortel spatten, als zy saemen nederbotsen,
 En horten tegen een. Maer 't eeuwige verbond
 Der waterkoningen stort zelf zijn hoop te grond'.

Hy zweeg; gelijk al 't hof: want d'Ygod, opgerezen,
 Verhief zijn stem, en sprak met een bezadigt wezen:

Grootmachtig koning, die van uwen glazen troon
 Zoo veel rivieren dwingt, en ziet voor uwe kroon
 De waterlingen met eerbiedigheit gebogen,
 Wat wolk van gramfchap heeft uw heerlijkheit betoogen?
 Wy hebben ongeveinst uw vrientschap gewaerdeert
 Tot noch, zo lang ons die niet heimlijk heeft verheert,
 En weigren ooit de vlagh voor uwen staf te strijken.
 Maer zal de zeevorst meê voor uwen tijtel wijken?
 Dien wijt het, dat hy ons, verhoogt door zijne macât,
 En buiten ons verzoek, deze eere waerdig acht.

ô Thetys, die aen ons deze eerplaets hebt beschoren,
 En gy, ô goden, die mijn reden aen zult hooren,
 Vergeeft het my, zoo ik, geteistert buiten schult,
 Dus bits en onverwacht, de maet van uw gedult
 Te lange rekke, en mijn verdading buiten reden,
 En mijn belang vermene in uwe vrolijkheden.

De Seine, schoon hy ons voor geenem stroomgodacht,
 Draegt noch eerbiedigheit tot mijne watermacht,
 En had my 't eene met het andre lieft benomen,
 Indien hy stoppen kon den mond van zijne stroomen,

Die

Die daeglijx vloot op vloot zien drijven langs hun kust.
 Met duizenden, ten strijde of koopvaerd uitgerust;
 Die Vrankrijk met een zwarm en vliegend bosch van schepen,
 Tot zinkens toe gelaën, aen mijnen oever sleepen.
 Maer schoon hy niets van al mijn scheepsmaght had gezeit,
 Geen golf spanfeert in zee, die niet mijn' lof verbreit.
 Geen starren fieren 's nachts de blauwe wolktapeeten,
 Hoe ver verdeelt, die niet van mijne kielen weten;
 En hier valt zijn gezagh by 't myne veel te licht.

Maer laet eens zien, hoe ver mijn afkomst voor hem zwigt:
 Want schoon geen waere roem kan op den nazaet kleven,
 Van 't geen de voorzaet voor vele eeuwen heeft bedreven,
 Noch noopt des stamheers deughd den eëdlen naeuefaen,
 Om met zijn loflijk spoor groothertig in te slaen,
 Gy durft ver boven my op uwen adel boogen.
 Maer welk geval heeft eerst u in het licht getoogen?
 Want d'outheit, zoo haer geen vermaerde daet verzelt,
 Is doot, en wort vergeeffsch by uwen roem gestelt.
 Gewislijk 't Roomsche juk heeft eerst uw' naem doen leven,
 Waer onder gy met dwang uw schouders hebt gegeven,
 En vreesde 't slaefsch gezicht te steeken uit uw kil.
 Maer hoe, lagh toen mijn vloed noch ongerept en stil?
 Die glori evenwel behoude ik onbesproken,
 Dat ik de tieranny van Nero heb gewroken,
 De legtoenen zagh verstuiven als het kaf.
 En sloeg hun vaendelen en Arentstanders af.
 Onze oevers dronken 't bloet der Roomsche dwingelanden;
 En Nederduitslant red zich moedig uit hun banden,
 Daer gy uw' vrydom hen opveilde laf en blind.
 Maer stae hem toe, dat hy op ons dat voordeel wint.
 Zijn stamboom evenwel heeft eens begin genomen,
 En hoe veel vroeger hy aen 't wassen is gekomen,

Hoe eer het noodlot dreigt die weelderige spruit
 Te snoeien, en met stam en diepen wortel uit
 Te scheuren, schut dat vry, verdraeg 't met al uw krachten,
 Gy hebt dien zwaeren slag mede op uw beurt te wachten;
 En mooglijk of het rat, dat alle staeten keert,
 My lang na u, gelijk ik opwaerts klom, verneert.

Maer schoon mijn vloed niet sproot uit adellijke looten,
 Ik heb noit minder eere in 't zeepaleis genooten.
 De Teems en Ibergod, de Beltmonarch en Zont
 Versmaeden niet met my te treden in verbond.
 De Bosfor zelf, hoe fors op zijne maenbannieren;
 En Tyger weigeren mijn vriendschap niet te vieren;
 Al vorsten minder van geslacht noch staet als gy,
 En die de grenzen van hun trotsche heerschappy
 Niet naeuwer zien bepaelt, als gy uw ruime stranden,
 Al had gy mede mijn' vloet geslaegen in uw banden.

Nu roem uw grootheit, en verhef ze boven maet.
 Z'is klein, zoo lang als u begeerte ruimer gaet.
 Ja, schoon u god Neptuin den drietant gaf te draegen,
 Een heimelijke vlam zou noch uw' boezem knaegen,
 En maelen u by nacht uw eigen kleinheit af,
 Sprong uwe heerschzucht dan noch verder als uw staf.
 Genoegen geeft mijn' staet, wiens kleinheit ik durf roemen,
 Een grootheit, met uw rijk niet op een' dagh te noemen.
 Ook rekke ik mijn gezagh tot d'andre werrelt uit:
 Dat weten Tritons en de vorstelijke bruit,
 Die van de stroomen, die my hunnen leenheer groeten,
 De tollèn menigmael opofferde aen myn voeten,
 Met leenschenkaedjen, my gestiert uit West en Oost.
 Maer wy zijn uw bravaede en schamperry getroost,
 En voelen dezen pijl niet slechts op ons geschoten,
 Maer op den Golfgod mede, zoo eng als wy besloten,

En

En echter doizend en meer jaeren achtereen,
 De krijgselenden en gevaeren doorgestreên,
 En uit de klippen, na lange aanwas, opgeklommen,
 Nu heerschende in een ry van Watervorstendommen.
 Verhef den Walvisch, om zijn onbesuift gevaert,
 Meer als den Dolsijn, zoo gezwint en fier van aert:
 Daer stort hy op een droogte, en blijft in 't midden hangen,
 Door zijn zwaerlijvigheit en groote zelf gevangen;
 Waer flus de Dolsijn vlugge is overheen gezwiert.
 Gelijk een vloet, dien ruim de teugel wort geviert,
 Voorby schiet, en zijn kracht voelt wijt en zijt verspreiden,
 En kabbelt slechts, en kust de lippen van de weiden.
 En hoe hy ruimer velt met zijne golven wint,
 Hoe meerder hy allengs zijn' loop gesleten vint:
 Maer zoo hy van een rots en steilte neêr moet bruizen,
 En barsten door den mond en naeuwen hals der sluizen,
 Dan zwelt zijn' moed, dan kraekt en daverd al het strand;
 Hy slokt en wentelt in zijn kolken akkerland
 En stulpen, vee en hofgevaerten, schokt in 't rukken
 En storten, rotsen en arduingebergte in stukken;
 En wikt dan eerst te recht hoe ver zijn krachten gaen,
 Zoo lang hy beeren vint, die zijne drift weêrstaen.
 Dus gaet het in 't gebiet. De grootste heerschappijen
 Zijn allerzwakst te voet en in gevaer van glyen.
 Geduurige onrust knaegt, gelijk een kanker, 't hart
 Der staeten, in hun grootte en ommeslag verwart.
 Maerlanden, die de vorst kan van zijn troon beheeren,
 En net geëvenaert naer reik van zijn begeeren,
 Staen onbeweeghelijk: een zelve liefde en zucht
 Drijft boven, en verwekt een ongedwonge tucht.
 Het zelve voordeel houd al 't lichaem aen elkander.
 't Geen 't eene lid verheft, versterkt de kracht van 't ander.
 Eu

En schoon van binnen zich een staetkrakkeel verheft,
 Het wort gefuft, eer hun een storm van buiten treft.
 Al 't lichaem wort gequetst in 't minste van zijn leden.
 Zoo ziet men stieren, die elkandre fel bestreden,
 Den païs vernieuwen, en in eene maetschappy
 Den wolf verwachten, die hen aengrimt van ter zy.
 Maer rijken, aengegroeit uit allerlei gewesten,
 En door geweld in 't juk geslagen, zien ten lesten
 Hun dwingelanden het belang en voordeel af,
 En vloeken, en ontvlién uit wraek hun yzren staf.
 Maer dwongt gy me opentlijk in 't veld het hooft te bieden,
 Wy zouden, hoe gering, u niet een stap ontvlieden.
 Nu voegt geen oorlog, en te min daer 't bruitsbanket
 Dus openhartig en tot vreugd is opgezet.
 Wy hadden allerlieftst gezwegen op uw reeden,
 Om 't gulde feest, had dat mijn eer en staet geleeden.

De visschersknaepen, die voor menige eeuw mijn vloed
 Met booten ploegden, en gelukkig op dien voet,
 Geen ander werreltdeel, als mijne plassen kenden,
 Geen andre rijkdom als hun armoede en elenden,
 Waardeerden mogelijk, indien het graf zijn' mond
 Ontfloot, en levend hen herstelde aen mijnen grond,
 Hoe nieuw, en in den loop des oorlogs onervaeren,
 Mijn staet nu groot genoeg om d'uwen t'evenaeren.
 Maer schoon zy zwijsen, en het veen hun stem versmoort,
 Al 't golvendom (1) hier meé vergadert, spreekt hun woort.

De

(1) De dichter schijnt zeer met dezen uitgang ingenomen :
 allerwegen treft men denzelfen aan, en vooral in koppelwoor-
 den, gelijk straks nog, hiervoor blz. 111, *Watervorstendommen*.
 Dit *Golvendom* behaagt mij zoo min als het *Zonnendom*, blz. 95.
 VAN EFFEEN sp't recht geestig met dezen uitgang in zijn' *Holl.*
Spectator, 1 Deel, N°. 2, blz. 10.

De vader Oceaan, noch Peléus met zijn Raeden,
En gy misschien zoud zelf mijn aenzien niet versmaeden.

Ook heeft mijn naem (hoe scherp gy met zijn kleinheit lacht)
't Waerachtig voorspook, en een teken van mijn maght,
Die naederhand zoo wist zijn takken uit zou spreien,
Als beide d'armen van de poelen hem geleien.

Hy is de sleutel, die het hemelsche besluit
En 't werreltsche geval elk opent en beduit.
Hy strekt een kort begrip, een stapel van de schatten,
Die zoo veel boeken en kronijken in zich vatten,
En wijst, als in een schets, het menschlijk leven aen.
De linkerzijde is breed, en makkelijk op te gaen.
Maer boven zit de straf alle ongetrouwe zielen
Met bolpees, wroegingen en zweepen op de hielén.
Heel snel loopt d'andre kant nae boven, met gevaer,
En steiler in den top. Al valt de heirbaen zwaer,
De loon zal rijkelijk den arbeit weér verzoeten,
En leggen hen de kroon en lauwer voor de voeten,
Nū pronk met langer naem, en laet alleen aen my
De beeldespraek en 't merk der Pitagorische T.

Zoo lang hield d'aendacht al het zeedom opgetoogen
Wanneer de Seine, met ontsieke en dreigende oogen
Omloerende, gelijk een arend, die een vlucht,
Van valken, drijvende en braveerende in de lucht,
Wenscht in te vliegen, en, verstrikt in twijffelingen,
Niet weet van waer hy best het leger zal bespringen,
Dat, in een ronde zich besluitende als een wal,
Aen allen kant hem bek en klauwen bieden zal,
Dus uitbarst, brullende en ontselt, in grāmmen moeds:
Begunstigt iemand noch die scherpe waterroede?
Kan d'iber, van haer' slag tot in het ingewand
Getroffen, noch het hoofd ontkreuken in deez' stand?

H

(Ook

(Ook was het zoo; hy scheen zich heimlijk te verblijven,
 Ik zagh 't door d'opening der zaeltapeetserijen,
 En 't donkere gezicht der watergoden strak
 Opheldren, toen het Y de Seine tegensprak)
 En zal hy mijn gezach en kroonen vergelijken,
 Met bannelingen en rebellen van zijn rijken?
 Gelijk hy onlangs al dien aenhang van het Y
 Heeft uitgekreten, voor behipt met mytery?
 Lafhartige, onderwerp u wederom den Mooren.
 Geef my den septer, die, tot hooger drift gebooren,
 Door mijn geluk en kracht van 't zegenrijk geweer,
 De schenders dwingen zal te buigen voor hunn' heer.

De destige Iber, 't hoofft met kroonen overlaeden,
 Rees op in 't midden van zijn koninglijke raeden,
 En koningen, die hem bedanken voor zijn leen.
 Waer voert u d'overmaat van uwe driften heen?
 Waer zien wy eens het eind van 't onrechtvaardig wrokken,
 Dus sprak hy, schuddende tot drywerf toe zijn lokken:
 Nu vaer den Ygod vry in 't diamanten schilt:
 Wy zien de schichten van uw hevigheit gespilt,
 En mogelijk den vloek en dat ontaert braveeren
 Met meer schandael noch tot uw zelve wederkeeren.
 Heeft d'oude wrok my in het oorlogsavontuur
 Gewikkelt met dien god, voorwaer het stond my duur.
 Help, onze vyantschap het hevig bloet aen 't kooken,
 En heeft men vier en vlam aen wederzy gesproken,
 't Is al door 't oorlogsvier gezuivert en verteert.
 Wy hebben hem als vry, en wettig vorst geëert.
 Wy braken zelf de straf- en krijgsroef voor zijn voeten,
 Noch weigeren hem noit als een' Monarch te groeten:
 En wijken niet een' voet van 't oude vreedverbond.
 Zie toe, gy zeilt op hem uw rijxhulk in den grond.

En

En nu gy 't alles wenscht in uwen klaen te grijpen,
 Ziet licht de laegerwal 't gespannen zeil aen 't grijpen.
 Maer wenscht gy 't Ygezagh te bonzen uit den troon,
 Waerom my onverwacht gevloogen in de kroon,
 En al het godendom, ten bruilofdfisch gezeeten,
 Dus van ter zijden meê getaistert en verbeeten?
 Mijn lasheit zeker brak den vijand bitter op,
 Toen Agars slaeffsch gebroet zich met bebloeden kop
 Ter vlugt begaf, en ik mijn magtigste gewesten
 Zagh op een' sprong gevaegt van Mooriansche pesten,
 By hondertduizenden, te vier en zwaerde ontzeit,
 Ten trotfen wrack van mijn gehoonde Majesteit.
 Gae, zie in Barbarye, en haere plondersteden,
 Hoe moedig ik dat vier verbránt heb uit mijn leden,
 En denk, hoe lang gy zelf, versuft in slaverny,
 Den Teems hebt ingeruimt uw troon en heerschappy.

De groote Seine riep: my zult gy niet vervæeren,
 Al stoftge op 't vlugten van vertwijfelde Barbaren,
 Griffioen en dol op roof, ontaert van regt en eer.
 Indien ik u zoo lang had onder mijn geweer
 Gedwongen, en mijn' stam gewortelt in uw landen,
 Gy laegt noch vast gedrukt, geknevelt in mijn banden;
 En 't Y, met zijne borst gedoken in het riet
 En brak moerasch, verhief zoo hoog de horens niet.
 Ily zou zijn scheepvaert zien met zijne kolk bepaelen,
 En 't Zuiderzeerak 't verst' daer zijne booten dwaelen.

Al voelde ik van uw juk mijn schouder ingedrukt,
 Noch zagh ik uwen wensch, sprak d'Ibër, niet gelukt;
 Zoo lang de Siciljaen ons met zijn Avondzangen (1)
 Het hart verquikt, en u by d'ooren weet te vangen.

Zoo

(1) Demoord der Franschen in Sicilië, in 1282, is in de geschiedenis bekend onder den naam van Siciliaanschen vesper...

Zoo lang de Denre en Leie, als 't moedige genet,
 Onechten band versmaede, en trots en onverzet,
 Durf achteruitslaen; maekt zich zelf een veilig open,
 En werpt de vremden af, die hem met spoores noopen.
 De Loire wringt de Scharp' geen halster in den mond,
 En 't Schelde slaapt geruſt op 't baſſen van zijn' Hont(1).
 Maer ſchoon die wachter in zijn' droom wiert overrompelt:
 De Scharp' gemuilband, en in zijne kruik gedompelt,
 Ik zag hen beide weêr ontworſtelt uw gewelt,
 De banden afgelcheurt, de kluiſteraers gevelt,
 En d'oude Waterdogge aen 't balken, rijten, breken,
 Op d'erfgeweldenaers met winſt de ſchaden wreken.

Ja wreek u, ſchreent de Seine, en ſtijgt van zijnen ſtoel,
 En grijpt, voortbarſtende en opſtievende in 't gewoel
 Der goden, 't ſtorten en rinkinken van de bancken
 En kriſtalijnen, daer geweer en bekers wancken,
 Den Iber, eer hy zich kan redden aen den diſch,
 By zijnen mantel (2) ſleept en ſleurt hem, en gewis
 Het koninglijke kleet was in dien ſtorm geſchonden,
 Had zich de Belt en 't Y en Teemsgod niet verbonden,
 Den overweldigden, aen allen kant benart,
 En in zijn eigen pracht en breed gewaed verwart,
 Voor snellen overval te redden naer de wetten,
 En moedig 't alles tot zijn welvaart op te zetten (3):

Zy

(1) De *Hond*, een arm van de *Schelde*, ten weſten van *Zuidbeveland*, voorbij *Pliſſingen*, in zee ſtortende.

(2) Zinſpeling op den inval van LODWIK XIV in de *Spaanſche Nederlanden*. L. VAN AITZEMA, *Zaeken van Staet en Oorlog*, VI Deel, blz. 255.

(3) Het drievoudig verbond tuſſchen *Engeland*, de *Vereenigde Nederlanden* en *Zweden*, dat toen op 'het tapijt was, en in het begin van 1668 tot ſtand kwam, onder den naam van *Triple Alliantie*. Secr. Refol. van Holl. 17 Mei 1668, II Deel, blz. 669.

Zy stonden nu geschaert om in te vliegen. Al
 Het hof rees overende in dit verwart geval.
 De grijze Triton, in 't voorbijgaen aengestooten,
 Quam dronken uit den slaep en struiklende opgeschoten.
 De Brongodinnen met het Waterjofferdom
 Bestorven, hoorens en schalmeien wierden stom.
 Het feesstruor verdooft de waterorgelkeelen;
 Zelf Thetys wanhoopt door haer beë dees scheur te helen:
 De Tiber, Ganges, Po en Indus zien het aen,
 Met d'Arno, Nijl en Rijn, in dit gedruis begaen.
 Zy slaen een' ronden ring, en al de stroomelingen
 Zijn bezigh om hun haet en gramschap te bedwingen.
 Wanneer de Seine, in zijn oploopenheit verzet,
 Van zelf den purpren rok liet slippen, en belet
 In zijnen aanslag, deisde, en liet den god bedaeren,
 Die, hoe zorgvuldig om zijn' tabbert te bewaeren,
 Noch zag, een groote scheur gereten in het kleet,
 En d'eene slip gekort. Nu stont hy op; gereet
 Dien onverwachten hoon te wreken, en in 't vechten
 Met bloet te zegelen de handvest en zijn rechten,
 Als d'Oppervorst van zeën en vloeden, op zijn' stoel
 En hooge Brulofstroon, bespieglende al 't gewoel,
 't Ontzaglijk hooft begon te schudden, en een teken
 Met zijnen drytant gaf, om hem te hooren spreken.
 Een oogenblik sloot al het godendom den mond.
 Gelijk een biezwarm, in een' frisschen morgenstont,
 Naer tijm en majolein ten korven uitgestreken,
 Indien een vlaeg van twist den kam komt op te steken,
 De honigrenteniers en vorsten ondereen
 Krioelen, brommen en hun weérparty vertreên,
 Zoo zich de koning mengt in 't heir der twistelingen,
 Strax zwigt, en yder poogt zijn gramschap te bedwingen.

H 3

Gy

Gy vorsten, zegt hy, wat verwoetheid schent u aen,
 Om regens mijn gebied dus reukloos op te staen?
 Is dit een bruiloftgalm? hoe? helpt hier, onder 't rollen
 Des appels, Eris weér het godendom aen 't hollen?
 Wie heeft de harten dus vervreemt en afgekeert?
 Heb ik met hooger gunst den vorst van 't Y geëert,
 't Was om zijn waardigheid, en op des bruids behaegen,
 Maer eindelijk, wie heeft my reden af te vraegen,
 En zoo ontijdig hem, op ons gebodt gereet,
 Gelijk een onderdaen, die zijne plichten weet,
 Op 't lijf te vallen, en de goden te beroeren.
 Wy weten best wat elk in zijnen schild zou voeren,
 Indien het oorlogsveld, de koningen, gekant
 In 't harnasch, strijden zagh voor hun gebiet en stant.
 Maer hoe het zy, en wie de zege zou bevechten;
 Met bitter smaelen valt vooral niet uit te rechten.

Ik ken den Ygod voor een' fromm van maght en moet.
 Hy toont my grooter zucht als eenig ander vloed,
 En volgt ons even trou aen alle zeën en stranden.
 Dan daer de Noordpool prat mijn golven slaet in banden,
 De groote Noordbeer met zijn' klau en dwarsch gezicht
 Het Zonnepaerd verbaest, tot dat het lijdend zwicht,
 En weigert lang uit schrik die heirbaen op te rennen.
 Dan daer de zuidewint den regen op zijn pennen
 Vooruitjaecht, en van verre al d'aerde op 't aenschijn spreit.
 Nu daer Apollo mij zijn eerste heerlijkheit,
 En 't uitgerust gespan, vast brieffschende en te vreden,
 In 't Oosten toont, eer hij ter kim komt uitgereden:
 En daer ik hem, vermoeit van zijne daghsaert, troost
 Met koel kristal, en bluscht de fakkelt, die hem rooft
 En blaekert, en noch smerkt en sparkelt in de baeren.
 Geen stroom komt zoo getrou door mijne rijken vaeren.

Hoe

Hoe ver gelegen, en van wat gestarnt bestraelt.

Dat weet gy, vlieten, die zijn kielen blijde onthaelt,
 En zaeght den rijkdom en kleinnoodjen uwer stranden
 Beschimmelt en bewelt, begraven in uw zanden;
 Indien niet d'Ystroom zelfs u aenpreste, en met lust
 Zijn schatten ruilde, en d'uwe afhaelde aen zijne kust.
 De breede Maes, de fiere en trotse waterstroomen,
 Wier opgezwollen moet wy zelve naulix toomen,
 Zijne eigen broeders, aen een zelve borst gezoogt,
 Door zijne aanzienlijkheit en rijkdom meest verhoogt,
 Volmaeken met hun plas en ruime waterkreen,
 De groote en 't water, 'tgeen den Ystroom schijnt t'ontbreken;
 Gelijk zijn schat dien dienst weêr rijkelyk vergeld.
 Maer zelve hebben wy hem pael noch eind gestelt,
 Hem rustig vrijheit en volkomen maght gegeven,
 Om in zijn' boezem met zijn golven door te streven,
 En uit ons eigen rijk twee kamers toegestaen,
 Om al zijn schatten in te sluiten, en t'onlaên:
 Het ruime Tessel, vry van haveplonderaeren,
 En 't Vlie, met dubblen monde inzwelgende onze baren.
 Gaet! blaf nu weder! stel mijn Majesteit de wet,
 Als ik dien vorst, naer zijn verdienste aen tafel zet.
 Elk houde zich voortaan gerust en ingetoogen:
 Want hoe gy triomfeert en steunt op uw vermogen,
 Elk strijkt de vlag voor my, die u gebiê het vier
 Der twist te doven. Gaet! roept weêr de joffers hier.
 Zy zullen met muzik en woelderige spelen
 't Vervaerlijk onweêr der verberen harten streelen,
 En sluiten 't seefskrakkeel met een gewenschte vree.
 Elk geef zich vrolijk en' gehoorzaam op zijn stee (1).

Met

(1) De Ystroom, III Boek, blz 75.

Met deze uitmuntend fraaije epifode besluit de dichter het derde boek. De menigvuldige schoonheden van den eersten rang, die hetzelfde bevat, vergoeden ruim de gebreken die men in hetzelfde aantreft, en op welken wij om die reden niet zeer zullen hechten; bij voorbeeld, dat TRITON, de eerste echtgenoot van THETIS, op het bruiloftsfeest zijner hertrouwde vrouw, en nog wel dronken! verschijnt; de goede smaak en kieschheid mogen dit afkeuren; maar bij HOMERUS verschijnt immers ook de hinkende VULCANUS op eene bespottelijke wijze in de vergadering der Goden. Baarblijkelyk heeft ANTONIDES deze plaats, gelijk meer anderen, uit de *Ilias* gevolgd. Nog eens, de schoonheden doen bijna de gebreken niet opmerken.

Met zeer veel oordeel heeft de dichter van het wonderbare gebruik gemaakt. Op dezelfde wijze als hij uit zijn op het Y zeilend vaartuig onder het water is geraakt (1), waar een *deus ex machina* hem ooggetuige der feestviering maakt, even zoo wordt hij van daar weder weggevoerd. De twist onder de stroomgoden was bedaar,

En Peleus zag vernoecht weêr d'eerste vrolijkheden
Verrijzen ——— ———

zegt de dichter in den aanvang des vierden boeks,

Want

(1) Hiervoor, blz. 85.

Wanneer een schielijk licht de zael, daer ik geschole
 De goden aenzagh, scheen te zetten in een vlam.
 Een snelle schrik, of een bedwelmde droom, benam
 My al 't geheugen, en het spelen der gedachten.
 Ik vond my levende, en, ver buiten mijn verwachten,
 Noch twijfelende of ik 't al gezien had of gedroomt,
 Vast drijven op het Y (1).

Deze wenk, dat men het hier verhaalde voor eene poëtische verrukking of droom te houden hebben, wordt hier zeer van pas gegeven en de eenheid daardoor bewaard. De dichter had zich bij den aanvang des tweeden boeks in een vaartuig op het Y begeven, in zijne bespiegelingen onder het zeilen verdiept, geraakte hij in deze verrukking, uit welke hij bij zijne aankomst te *Zaandam* ontwaakte. Hoe eenvoudig, natuurlijk en fraai is deze gang des dichtstuks! Nu heeft de dichter gelegenheid om al wat het Y merkwaardigs heeft meer of min uitvoerig te beschrijven, en de bijzonderheden van sommige steden en dorpen te vermelden. De hulde aan onzen beroemden hooft toegebracht, bij gelegenheid dat de dichter het Muiderflot in het gezigt krijgt, verdient hier hare plaats:

— 't Hooft, dat, uitgeleert in staethistoryschriften,
 Zoo net de waarheit wist van loogentael te schiften,

De

(1) De Ystroom, IV Boek, blz. 301.

De Duitſche Tacitus en deſtige Lukaen (1),
 Die menigmael de Vecht met zijn gedicht hielt ſtaen,
 En 't Y, wel meer gewoon in 't zeepark uit te ſpringen;
 Omhoog getogen op zijn zielberoerend zingen,
 Heeft d'eer van 't waterſlot vereeuwigd door zijn geeſt.
 Het zy hy, ſchoeiende op een Sofokleeſchen leeſt,
 De wraek van Velzen zingt en Batoos ongelukken;
 Het zy 't hem luſte op 't land het veltgewaſch te plukken,
 Granidaes drooge borſt te laven, uit een brôn
 Door 't boſchtoppijt bedekt, voor ſteeken van de zon,
 En in zijn moedertaal de Poëzy te bouwen,
 Die met haer eige ſchoonte en pennen ſtant kan houwen (2).

Regt geeſtig heeft de dichter partij weten te trekken van zeker volksvertelſel wegens eene zoogenaamde meermin, die in de *Zuiderzee* gevangen zou zijn, om haar eene voorspelling te laten doen van de opkomst en aanſtaande grootheid van *Amsterdam*. Dergelijke voorspellingen met betrekking tot deze ſtad waren in dichtſtukken van vroeger' tijd
 zeer

(1) Als geſchiedſchrijver draagt HOOFT met regt den naam van tweeden TACITUS, dien hij ook vertaald en in zijne oorspronkelijke geſchriften heeft naargevo'gd. Doch met LUCANUS kan hij, als dichter, in geenen deele vergeleken worden; hij heeft meer van OVIDIUS en HORATIUS. Beter dan HOOFT zoumen ANTONIDES zelve met LUCANUS kunnen vergelijken; in de *Pharfalia* zijn inderdaad plaatſen die in ſtontheid, verhevenheid en kracht van uitdrukking, maar ook in gezwollenheid, winderigheid en valsche vernuft met ſommigen van ANTONIDES vrij gelijk ſtaan.

(2) De Yſtroom, IV Boek, blz. 108.

zeer in den smaak. Hooft laat in zijn treurspel *Geraard van Veizen* den Vechtstroom de lotgeval-
len van *Amsterdam* voorstellen, en VONDEL in zijn *Gysbrecht van Aemsfel* den engel RAPHAEL met
hetzelfde oogmerk van den hemel afdalen. Hoe het
zij, zulk eene versierde persoonaadje voegt hier on-
eindig beter dan in een tooneelftuk, waar de hande-
ling door natuurlijke middelen in werking gebragt
en geleid moet worden. Het invlechtsel dezer
meerminne en hare voorspelling is inderdaad een
fraai dichterlijk stuk, dat wij hier gaarne affchrijven.

Het vond van outs geloove, en uit de landkronijken
Der Goiers, zou misschien noch elk de waarheit blijken,
Indien de zeissen van den tijt en oorlogsbrant
Het niet had afgemaait: hoe aen den Muiderkant,
Daer 't hooge zeekasteel bespoelt wort van de baren,
Een schoone zeemeermin, met ongevlochten haeren,
Vast golvende op haer' rug, gelijk een stille zee
Van goudtraet, uit den gront opborrelde aen deez' ree.
Zy was een Heroutin, hier van Neptuin gezonden.
Een kostelijk karkant was om den hals gebonden
Met witte parelen van schelvissoogen, net
En geestig geschakert. De sluier hechtze met
Een paerlemoederhaek op 't schouderblad na boven.
Aen d'ooren wapperden, om geelliger te hooven,
Twee Esmerouden, met een groene strael van vier,
Zy volgde met haer keel de klanken van een lier,
Uit vischbeen opgemaakt. Nu kon zy lieflijk daelen:
Dan scheenze, als in een' rei doorluchte kerkkoraelen.

Al-

Alleen den bovenzang te houden, dat die toon
 Door trans en daken klonk, en 't zangkoor zijne kroon
 Gewillig overgaf: Een ander magh beklifven,
 Maer 't nedrig Muiden zal voor eenewigh Muiden blijven (1).
 Een groote wasdom blijft alleen aen 't Y verpant,
 En Amsterdam, eens milt te zegnen door zijn hand.

Dus zong ze, en schoon het Goy dit scheen aen 'thart te rae-
 Noch luisterde 't om niet te steuren dit vermaeken. (ken,
 Het Y hielt altemael zijn golven streng in tucht.
 Het heefche strant wiert stom. Men hoorde geen gerucht.

Nu hief zy weder aen! Gy zult my spellen hooren
 't Geen in den breiden raet der goden leit beschooren.
 Het wankelbaer geval, 't geen met een' dartlen voet
 Op 't hert der rijken trapt, de staten ommewroet,
 En alle banden plag t'ontrennen op zijn vleugelen,
 Wort eens de wiek gefnuikt, en voelt zijn wulpscheit teugelen.
 Het heeft een eenwige eer den Ystroom toegestaan;
 Hoewel het overal de wisselbaere maen
 Gelijk is, die zoo licht haer hoorens kan veranderen,
 Nu dreigenze van ver, dan sluitenze in elkanderen
 En geven daagelijks de maen een ander oog;
 Die sluit een' ronden ring, en slus een' halven boog:
 Dan, met een teering om het flaeuwe hart geslagen,
 Verdwijntze, en smelt als voor het vier van Febus wagen.
 Fortuin belooft het Y een vriendelijk gelaet,
 En onverdeelde gunst. Wat hangt dien stroom een staet
 En glory over 't hooft! wat zal hy zijne baren
 Besaemt zien boven 't perk van Herkules pilaeren!

Wan-

(1) Toespeling op een oud versje:

Muiden zal Muiden blijven.

Muiden zal niet beklifven.

Wanneer de boukunst, 't hooft opsteekende aen zyn' kant,
Een nieuwe werrelt schept van kielen, die gemant
Met watervorsten, stout het zeepk uitgestooven,
Alom het ziedend schuim der blaauwe golven klooven,
En gy, ô Aemstel, die met kabbelenden vloed
Zijn kruik stoffeert, en dien doorluchten broeder groet,
Hoe diep is 't u gegunt in zijn geluk te deelen!
Hoe moedig zal uw vliet langs rijke graften spelen,
Als eens de hoofstad, hier te stichten aen zijn' wal,
Het merk van uwen naem op 't voorhoofd voeren zal.
'k Zie reets dien gouden tijt met wijde schreden komen,
Dat een geweldig bosch van omgekeerde boomen,
Zoo diep de wortels neêr zal schieten in 't moeras,
Als 't met zijn torens hoog tot aen des hemels as
Staet op te vaeren, 't geen verbeerlijkt, allen rijken,
En koningsteden zelf de boukroon af zal strijken.
Dan giet de Koopfortuin en Welvaart, milt van hand,
Haer rijke zegeninge u toe van allen kant.
Gelijk 't rivierendom uit allerlei gewesten
Zijn daelend stroomnat geeft den Oceaan ten besten,
Zoo drae het bergsnoeu, nu gesmolten in de zon,
Ten bergkruin afbruïcht, zwelt en overgaept zijn bron.
Dan strektge, ô stad, zoo trots te bouwen op twee stroomen,
Een wijk, voor die gedrukt verleegen tot u komen,
Een herberg zoeken in het nijpen van den nood.
Gy zultze koestren en ontfangen in uw' schoot;
En meermaels afgebrant, geplondert en vertreden,
Verrijzen uit uw asch met schooner stal van leden.
Tot op 't gehengen van den Zeemonarch, het Y,
Aen mijn orakelzang en diepe profecy
Gedachtig, u gebiet zijn' brede vloed te bouwen;
En op een zeilend vlot uw leven te betrouwen

In

In wilde zee, getrooft dat Nereus dit bestemt.
 Wat wondren zult ge zien, wanneer ge uitheemsch en vreemt
 Een andre werrelt zoekt door onbekende plassen,
 En zonder graedboog en de lely der kompassen
 Den werreltgordel snijft, en werpt met rijken buit,
 Voor 't zwaere paelwerk van uw' stroom, het anker uit,
 Dan moet ge leren de gestarnten onderscheien,
 Die veilig by den nacht uw vloot in zee geleien,
 Of licht bedriegen op de zorgelijke plas.
 De wreede Beeren, dicht aen 's hemels niterste as.
 De Paeu, die haeren staert wijt uitspreit in het Zuien.
 Orion, zwart om 't hoofd gezwollen van de buien.
 De Boer Arktofilax, die met zijn zwaere leen
 Het wed der zee beroert, wanneer hy moe gereen.
 Op zijn besneende sleede, al hijgende afkomt treden,
 En weér met stormen dreigt, ten wolken ingereden.
 Ook zult ge letten op het vreesfelijk Serpent,
 Dat, als een breede strael van vier, zich krult en went
 In 't Noorden, als gy 't ziet van blaauwen zwavel gloeien,
 Hael in de schoot, 't zeil neér. Een nachtfurmaen het loeien
 Steekt van de Noordpool op, en mengt de zee en lucht.
 De Regenstarren, bleek en kout van waterzucht,
 Staen op den norssen kop des Hemelstiers te grimmen.
 Maer als de Pleiades beginnen op te klimmen,
 En snoeren 't haer met gout, of Pollux uit zijn' trans,
 Of Kastor 't water kust met tintelenden glans,
 Dan zal de Dolfijn zich niet kronkelen in bochten,
 Noch 't pekkel schuimen van omtuimende gedrochten.
 De zeeman zet gerust dan alle zeilen by,
 En troost zich met de gunst der winden en 't gety.
 Dus staen uw borgerije en gilden aen te groeien.
 Gy zult gewetensdwang en tieranny besnoeien,

De

De vrijheit voor blaезoen omvoeren in uw' schild,
 En teugelen, al wat te reukeloos en wilt
 Durf steken naer die kroon; dus leert gy 't volk bestieren,
 Met naer den eisch den toom te korten en te vieren,
 O koopjuweel! want in den ring van Nederlant
 Noemt u mijn zanggodin met recht een diamant.

Maer eer gy vierwerf zult uw oude wallen sloopen,
 (Want zulk een' wafdom laet u 't noodloot toe te hoopen)
 En springen verder uit, moet menige oorlogsvlaeg
 Afsluiten op uw borst: nu zal de goud' Taeg
 U vaeren in den schild, en d'Iber met zijn Kraeken;
 Begort van vier en vlam, als Kolchis toverdraeken,
 Uw stranden dreigen, tot een Jazon, trots van moet,
 Den stroom van Gibraltar verf met het Spaensche bloet;
 De waterslang verniele en wreede roofharpije,
 Met zijnen donder schokk' de kust van Barbarië,
 En slaet Toledo met een dootschrik voor het hooft.
 Nu heeft de Teems zich zelfs de waterkrans beloofd,
 En hecht van Doever en zijn' krijtberg, te vermeren,
 Op Schevelingen den metaelen waterkeren.
 Hoe is 't? ik voelme 't bloet ontroeren, en 't geluit
 Bezwijken in mijn keel, maer neen! het moet 'er uit.
 Wat zultge hooren, ó doorluchte waterlingen!
 Als weér Kartage en Rome elkander hier bespringen.
 Op, Yfroomgod! beman uw vlooten, voort in zee.
 De vijand blixemt vát afgrijslijk op uw ree.
 Ruk aen! de Vriessche leeu, de Maes en Zeeusche baren,
 Uw bontgenooten zijn bereit hem in te vaeren (1).

Onmiddelijk hierop volgt deze uitmuntend fraaije

BE-

(1) De Yfroom, IV Boek, blz. 109.

BESCHRIJVING VAN EEN' ZEESLAO.

Daer dondert zee en strant. Ik zie 't, zy rukken voort.
 Kanonnen, zwanger van salpeter, vier en moort,
 Aen 't baldren in een' storm; de blixemgloet, geschooten
 Uit monden van metael, drijft dolle donderklooten
 Door buik en ribben van de kielen, scheurt en rijt,
 En steekt het water aen. De korst der stranden splitst,
 De strandduin davert, als de losgeborste zwavel
 Het marmer schokt in zee tot op des afgronds navel.
 De buskruitrook bedwelmt de zonne, die het bloet
 In d'oogen spat. Men ziet hier niet dan vier en gloet.
 Een schriklijk krijgsmuzijk van trommels, zeetrompetten,
 En scheepsklaroenen, en kortouwen en musketten,
 Wort met een' naeren toon en heeschen kreet verzelt
 Van stervenden, gewont, geblaekert, neérgevelt,
 En 't kleed van 't lijf gezengt, en in de lucht gevaeren,
 Zoo dra de scheepsmijn springt, weér plompende in de baren;
 Half levende, en verminkt, en nu in deeze ellend
 Te spaé vervloekende het oorlogselement (1).

Hier-

(1) De Yftroom, IV Boek, Blz. 113. Ook deze krachtige regels zijn door dezelfde hand als de vorige op de volgende wijze in het Fransch overgebracht:

Qu'entends-je? Justes dieux! quels éclats de tonnerre
 Font bouillonner la mer et tressaillir la terre?
 Neptune est éperdu, quand le cruel métal
 Vomit partout la mort de son ventre infernal.
 L'océan est en feu; de carènes brisées
 Je vois flotter partout les côtes fracassées;
 Le rivage le fend. Crains, Pluton, que les mers,
 Par leur fond déchiré, n'inondent les enfers.
 De l'épaisse fumée un horrible nuage
 Du soleil, qui recule, obscurcit le visage;

Hierop vervolgt de meermin hare voorfpeiling:

Stae vast: u staet noch meer t'ontworstlen. 'tZal gebeuren
 Dat eens de Zont, met toegebonsde waterdeuren,
 Aen 'tpruilen in zijn kil, uw vloot zijn' stroom ontzegt;
 Dan moet de zeekortouw weér pleiten voor uw recht.
 Het Deensche Zeelant, en de Zontfluis, opgebroken,
 Getuigen of ge uw eer manhaftig hebt gewroken.
 'k Hoor d'onderdrukte Belt, belegert op zijn' grond,
 En d'armen op den rug gevleugelt door de Zont,
 Uw machten, daer hy zucht, in zijn paleis besloten,
 Om bijstant roepen. Voort te water met uw vloten,
 Verlos den rijkstoel! red uw bondgenoot! Ruk uit
 De kramme en grendel die den waterdraeiboom sluit!
 De sleutel van kanon zet alle poorten open.
 Dus moogt gy overal op d'overwinning hopen,
 En zien den lauwer der triomfe te gemoet,
 Hoe fel een oorlogstorm op uwe grenzen woed;
 O Yfroomgod, zoo lang uw hoofstad het geweten
 Den vrijen teugel viert, en God, in 't licht gezeten
 Op 's hemels troon, alleen de straf der zielen laet,
 Die, niet schofferende het lichaem van den staet,
 Indien zy dwaelen, uit onnozelheit geweken
 Van't rechte pad, den mond des lands noit wederspreken.
 Zoo lang gerechtigheit de hand slaet aen het roer
 Der stedé, en in 't gericht den gouden septer voer,

En -

Les instrumens guerriers par leurs accords bruyans
 Accompagnent les cris des héros expirans.
 Quelle nouvelle horreur! une mine flottante
 Porte au ciel de guerriers une troupe mourante;
 Qui, brûlés dans les airs, par un étrange sort,
 Rencontrent dans les mers une seconde mort.

Proeven van Dichtk. Letteroef. II Deel, blz. 266.

En Eendracht haer verbind met haere bontgenooten,
Is alle maght te zwak haer grootheid om te stoten.

Maer och! wat heeft uw stad niet uit te staen te land',
Als zy allengs begint te groeien aen uw strand!
En gy, ô Muiderstot, wat zult ge van uw' tooren
En prachtig burgtkanteel gekerm en jammer hooren!
Hoe deerlijk zal de Vecht, met bloetkoralen root
Besprenkelt en geverft, beschreien zijnen noot:
Wen 's lands Andromeda, geklonken met een keten
Aen barre rots, en voor het ongediert gesmeten
Ten roof en schoufpiel, met erbarmelijk gezucht,
Vergeefs de handen wenscht te steken naer de lucht,
(Zy zijn geboeit) vergeefs haer naekte leën te dekken,
Daer vast de kluifsters haer gewricht en spieren rekken,
Zy, afgemartelt, en gedoodverft van den schrik,
Den muil van 't strandgedrocht verwacht alle oogenblik.
't Is uit met haer, ten zy een Perseus, uitgekoren
Door 't zeeorakel, tot haer hulp en troost geboren,
Op zijne pennen aen koom streven, hare smart
Verlichte, en sloot zijn zwaert het mouster in het hart.
Schip moet! gy moogt gerust op zulk een' wachter slapen,
Die, onbezweken, en gedurig in de wapen,
Zijn' krijgsleeuw weiden laet in een Oranjen velt.
Den fellen landdraek, die noch van venijnen zwelt,
De blaauwe kam verheft, begint den staert te krollen,
Te schuifelen, en slaet van bloetdorst voort aen 't hollen,
Zal hy met kracht de pan inklinken, onverzet,
En d'eerste Heiland zijn, die uwe paelen red.

De Staeten, en des lands gewettigde overheden,
Op 't bloetspoor van Tarquijn, de hoofden afgesneden,
Uit have en erf geschopt, en 't vaderland ontzeit,
Verrijzen weêr op 's mans vernult en dapperheit.

De

De forſſe Tuinleeuw, met vergiſte tooverdranken
 In ſlaep getoovert, hoort van ver de wapenklanken;
 Verrekt de ſpiereu, ſlaet en ſlingert met den ſlaert,
 Schud zijne maenen, en, opſpringende, onvervaert,
 Rukt met de klauwen om verwaten moortſchavotten,
 Noch rookende van 't bloet der trouſte patriotten,
 Staetmartelaeren, ſchelms met landverraet beticht.
 Dan wort de tieranny de wreede voet gelicht,
 De groote Wilhem, door de keur en ſtem der Staeten,
 Die nu 't ondraeglijk juk des dwingelands verlaten,
 De ſchoone Zevenſtar, die met een heilig licht
 De Nederlanden noch zal ſtraelen in 't gezicht,
 Ten veltheer ingewijt, drijft voor zijn leeuwsbannieren
 't Ontuchtigh roofgeſpuiſ van havikken en gieren
 Groothartig op de vlucht. Maer duikt vry in uw bron,
 ó Vlieten, en verbergt het aenſchijn voor de zon,
 Die u, zelf togedamt, uwe afgestormde ſteden
 Zal toonen, binnen van den hongersnood beſtreden,
 Van buiten met den brant der burgermoordery,
 En plondering gedreigt. Dan gaet ge zelf niet vry,
 Vermaekelijke Vecht! Een weêrwolf, tuk op logen,
 En met een ſchaepevacht, het lichaam overtogen,
 Dreigt uwen ſchaepeſtal, betrouwende op zijn woort;
 Hy ruſt niet, voor hy 't al bloetdorſtig heeft vermoort.
 De lammers, veel gewoon te watren in uw vlooden,
 Staen voor zijn tanden bloot, geen blaeten ſchut het woeden,
 En gy, t'onzacht gewekt door 't vreeſlijk moortgerucht,
 Hebt niets tot haere hulp als traenen en gezucht.

Wat krijgt de ſtormbok werk! wat zal men muren rammen!
 Wat ſteekt men ſteden aen met oorlogsblixemvlammen!
 Hoe menig ſtroomgod zal, verkropt van burgerbloet,
 Opſtuiten naer zijn bron met aerzelenden vloed!

Apollo zelf wil weêr, in zulk een' vloek beladen,
 Den diffel wenden, en met ongerukte raden
 Te rugge spoên, als op Thyëstes moortbanket.
 d'Onmenschlijke Alba meest zich woedend geil en vet,
 Hy slint den zuren oegst des landmans met zijntanden,
 Slokt gansche steden in zijn gulzige ingewanden,
 En tapt den burger 't bloet met zijne tranen af.
 Gelijk een winterbeer, geborsten uit zijn graf,
 En naere sneeuspelonk al grommende aen kooft stuiven,
 En grijpt d'onnosse kudde en harders in zijn kluiven,
 En knaegt en zuigt het merg uit schenkels en gebeent':
 Zijn wreetheit holt, en kreunt zich niet, wie dat 'er weent,
 Maer zoo een bergleeu, daer hy weid, en onverdroten
 Plaft tot den buik in 't bloet, hem komt op 't lijf geschoten,
 Uit zijnen schuilhoek, op den driesprongh, hem verrast,
 Dan druipt hy bevend weg, en trekt, van vrees vermaest,
 Den staert van achtren in; de ruige borstels rijzen
 Van doodschrik overend; hy zelf verloopt zijn spijzen,
 En wenscht alleen nu 't lijf te bergen in dien nood.
 Dus wil het Alba gaen, en allen die te snood
 De vrijheit knevlen, en opgroeiende in het woeden,
 Den burger taisteren met Inquisitieroeden.

Meer heeft de Waermont uit zijn koor my niet gespelt.
 Maer gy, ô Vecht, die 't Y zoo hoog ziet opgestelt,
 En zelf d'orakelkerk en waterwichelaren
 Hem kroonen tot een hooft der Nederlandsche baren,
 Verheug u, en begroet dien grooten bloetverwant,
 Wiens zegen rijkelijk toe zal stroomen aen uw strand.
 Hy neemt uw staet ter harte, en voor zijn bonigenooten
 Is zijne milde hand en schatkist noit gesloten.

Hier zweeg de Poëtes en waterprofetin.

Waer vlugt ge, riep het Y, waer vluchtge, ô wichlaerin?

Och!

Och! keer die nooden af, die donkere onweêrvlagen!
Of zoo een bloetstorm tot ons onheil op moet dagen,
Zalf onze wonden met de godlijke artzeny!

Hy riep vergeefs. Zy zonk nu neêr, om in den ry
Der vorsten, 't werk van haer gezantschap te vermonden.

Gansch Neêrlant heeft hierna al zuchtende bevonden,
Hoe die gedreigde orkaen van oorlog heeft gewoet;
Toen zy haer vrijheit op moest wegen tegen bloet (1).

Zeër geleidelijk komt de dichter nu tot de dapperheid der Amsterdammers; de lof bij deze gelegenheid aan den vrijbouter 'r HOEN gegeven, die

— nu geen Hoen geleeek, maer Engelsche haen (2),
Die scherpe spooren durft in 's vijands spieren slaen (3),

is

(1) De Yfroom, II Boek, blz. 114.

(2) Deze naamspeling is triviaal, en zelfs belachlijk, hoezeer de gelijkenis juist is, en fraai zou zijn, als de held niet ongelukkig met het beeld eener *henne* in aanraking gebragt ware. Wegens het slot van 's dichters griffchrift op den zee-kapitein DE HAZE, insgelijks in eene naamspeling bestaande, heb ik mij, in mijne *Verhandeling over het Punsdicht*, blz. 35, reeds verklaard. Met dergelijke naam- en woordspelingen had men veel op in 's dichters leeftijd; zelfs VONDEL dacht misschien den admiraal TROMP al heel wat aardigs te zeggen met

O Harpertszoon, ghy zijt ons *harp*,

O Tromp, men zal uw deught *trompetten*.

VONDELS Poëzy, I Deel, blz. 65.

of

(3) De Yfroom, IV Boek, blz. 118.

is wel krachtig, maar overdreven en winderig; hij vergelijkt hem met een' grooten omflag en klinkklank van Turksche namen bij SCANDERBEG, het geen met een paar woorden had kunnen geschieden. Vrij wat beter, en edel zelfs, is de lofspraak van BOSSU, dien hij, hoezeer in dienst van den vijand ons bestrijdende, regt laat wedervaren, en hulde doet aan 's mans dapperheid en heldendeugd, eene edelmoedigheid, die anders zeldzaam plaats heeft; immers

Men eeft het ongelijk in koper, en op bladen
Van eeuwig parkement, en voed het als een wond'
In 't hart: maer weldaet valt op een' onvruchtbren grond:
Die wort als op een blad van water aengescreven,
En teffens met den stroom in doode zee gedreven (1).

De vinding, hoe de Noord-Hollandsche vloot,
op verzoek van den Ygod, door den god der Zuid-
der-
Of den Amsterdamschen burgemeester G. SCHAEF een fraai
compliment te maken, toen hij hem dus aansprak:

Wat gaf de zon een' blijden schijn,
Toen Schapen *Herders* zouden zijn
Van Menschen.

VONDEL'S Poëzy, I Deel, blz. 335.

VONDEL levert hier een onderwerp voor de kinderprent van de verkeerde wereld. *Quandoque bonus dormitat Homerus!* zeer fraai is nogtans de woordspeling in zijne *Gebroeders*, blz. 17:

Wy *raedeloozen* gaen, ó Godt, by u om *raet*.

(1) De Yftroom, IV Boek, blz. 119.

derzee opontboden, op het Y in het ijs bezet raakt en wonderdadig behouden wordt, is zeer vernuftig.

D'aenzienlijke Raed tcrwijl, en borgery
In 't wonderwerk verftomt, beginnen aen d'een zy
Te wankelen —

of zij nu eindelijk het Spaanfche juk ook willen afwerpen. *Amfterdam*, weet men, was de laafte ftaad in *Holland*, die de Spaanfche zijde verliet; de beraadflagingen deswegens en de uitkomst worden hier zeer juist en natuurlijk vergeleken met

HET AFLOOPEN VAN EEN SCHIP.

De fcheepsbouwkunfenaer helpt dus het oorlogsvlot
Eerft aen 't bewegen, viert weérzijts het flagbed bot,
Daer 't nu, aen 't wiegen door geweld van dommekrachten.
Vast op zijn rollen fchokt: al d'ommeflanders wachten
Met fmart dit draelen af, tot dat het, lang gefolt,
Getrimelt en gefchraugt, met kracht voorover rolt,
En spoelt den mont in 't Y, en fcheurt het water open.
De ronde kimmen en rantfoenen zijn beloopen
Van fchuim door zulk een' flagh oprijzende uit den grond:
Terwijl 't nu aerdig ftrookt, en prijft des bouheers vond.

De vrijheit, t'Amfterdam zoo lang een tijd verfchoven,
Stak eindelijk dus haer hoofd met grooter aenzien boven(1).

Grootsch en deftig is hier de eer der ftaad gehand-
haafd tegen hare mededingfter *Venetië*, die zich in
dien

(1) De Yftroom, IV Boek, blz. 122.

dien tijd op eene zinnebeeldige wijze de opperheerschappij der zee toeëigende :

Veneedje trouwe vry, om 't jaer, het zeegeval
Met 's Hertogs ring, wen hy, op 't prachtige uitgestreken,
Op 't feest der Hemelvaart, die werpt in zee. —

Wy heffen met meer recht den waterstander op;
Want Amsterdam verbont nooit watren met geschenken (1).

Overigens vermeldt de dichter de scheepvaart op het Y, het aankomen en afgaan der veerscheepen, het zeilvermaak der jagten en boeijers; hij, wien het lust

— — — voor wind door 't zilver heen te streven
Van 't bruijschend Y, kan zich in sloep of jacht begeven.
De havens, tot vermaak geschikt en afgedeelt,
Zijn rijk voorzien. Indien hem d'eenzaamheit verveelt,
't Zal hem in zoo veel keur op geene vrienden steken,
Bereit op zijn verzoek, om mede grond te breken.
Zijn Rozemont verzelt hem lichtlijk op dien togh.
Wanneer de wint hem dan heeft op het ruim gebroght,
En 't jacht naer zijnen zin recht door den vloed gaet strijken,
Hoe zal hy haeren bals by blank yvoor gelijken,
Het hair by goude draën, de kaken by een blad
Van witte lelien, met rozebloet bespat;
De lippen by den daeu van kersten en moerellen;
De borsten, half ontdekt, en lieflijk aen 't zwellen,
By hemelsche appels, waerd van goden afgeplukt.
Wat spelt hy hem een vreugd, dien 't eindelijk gelukt
Te

(1) De Ytroom, IV Boek, biz. 124.

Te smelten in haer' schoot, en op de lieve wangen,
 En frissen mond, verrukt van min, te blijven hangen.
 Met hoe veel traenen smeekt hy haer het jawoord af.
 Zy wankelt naer het schijnt, en valt veel minder straf.
 D'Ygoden maeken hem welsprekender in 't minnen.
 De schoone Venus zelf ontvonkt haer borst van binnen
 Met een geheime vlam. Nu ziet hem Rozemont
 Verliefder aen, en voed een diepe minnewond (1).

'Tot een' tegenhanger geeft de dichter een levendig geschetst tafereel van

HET IJSVERMAAK OP HET Y.

De winter zelf belet den Amsterdammaeren
 Geen vreugd, wanneer het Y, met toegevrozen baren,
 De rossen op zijn' rug laet streeven, zoo gezwint
 Als een Tartaersche pijl geschoren voor den wint.
 Zy snuiven vier en rook ten neuze uit, onder 't nopen
 Der jeugt, en schijnen nu zich zelf voorby te loopen.
 De schoone jufferschap, gedekt met kostlijk bont,
 Streelt hen in 't jaegen met het orgel van haer' mond.
 Men ziet 'er andren, met de vleugels aen de voeten,
 Voortvliegen als een schim, 't godinnendom begroeten
 Met duizend zwieren; nu laveren heel in 'ly
 Op d'eene schaets, en voort gezwiert aen d'andre zy,
 't Omwerpen, sneller als een arend op zijn pennen,
 En sneller als door 't sneeu de Samojeeden rennen.
 Mijn oogen scheemren door dat drijven hene en weér:
 En daer ik hier meê sprak, zie ik nu nergens meer.

Hoor

(1) De Yftroom, IV Boek, blz. 126.

Hoor, Rome, en hoor, Atheen, wie dorst oit flouter liegen,
 Als dat men menschen zag met yzre wicken vliegen?
 Hier zeggen wy 't met recht: en gy denkt uit de wijs,
 Hoe snel het glippen moet, glad yzer op glad ys (1).

Eindelijk worden eenige andere stroomen door den dichter tegen het Y opgewogen, en — te ligt bevon'en! In zijn' tijd, ja, kon de dichter met regt zeggen:

————— de Jordaen
 Ziet zoo veel ceders niet om zijne bronnen staen,
 En spieglen in zijn plas, als d'Ygod daeglijk kielen
 Op zijne ruime kolk laveren ziet (2).

In onze dagen zou welligt een HELMERS of BILDERDIJK met deze *hyperbole* — uitglagchen worden.

Hoezeer wij nog straks (3) ons niet zeer gunstig omtrent de naamspelingen geuit hebben, vinden wij toch dat ANTONIDES een niet onaardig gebruik heeft gemaakt van de namen der oorlogschepen om hunne uitwerkingen aan te duiden.

Hoe

(1) De Ystroom, IV Boek, blz. 123. MACQUET houdt, *Proeven van Dichtkund. Letteroef. II Deel*, blz. 258, de vier laatste regels voor „een Pundicht, dat men niet gaarne in „eene deftige stoffe van langen adem ziet.” Hij heeft wel geen ongelijk, maar het „vliegen met yzren wicken” is toch aardig.

(2) Ibid. blz. 125.

(3) Hiervoor, blz. 133.

Hoe nader mijn gedicht aen 't einde schijnt te spoeien,
 Hoe minder ik mijn' trant en rijkdom kan besnoeien(1);

zegt hij, en het gaat ons even zoo met den lust tot het doen opmerken van dien rijkdom. Dat dit dichtstuk bij ons op hoogen prijs staat, blijkt aan de uitvoerigheid van onze beschouwing, en nog hebben wij dezelve moeten bekorten; dan wij vertrouwen genoeg gezegd te hebben om de begeerte tot het lezen des geheels bij die geen en aan te prikkelen, die den verdienstelijken dichter geheel niet of mogelijk slechts bij naam kennen. Overigens onderschrijven wij gaarne, zoo wel ten aanzien der gebreken als der schoonheden, het oordeel van MACQUET wegens dit dichtstuk. „Die kenners,” zegt hij, „welke AN-
 „TONIDES een gezwollen dichter noemen, hebben
 „zeker gelijk. Gezwollenheid is zijn hoofdgebrek,
 „en onthuilt dit dichtstuk zeer. Hij houdt de
 „waardigheid zijner hoofdperfoonaedje dikwerf niet
 „genoeg op, en toont menigmael een valsche ver-
 „nuft en vergezogte geleerdheid, in de plaats van
 „naturelijke schoonheden. Zijne overdragen zijn
 „nu en dan onvoldoende, en in de netheid der
 „tale is hij niet groot, alzo hij menigmael de
 „ware kragt der woorden niet weet. In het won-
 „derbaere van zijn dichtstuk verliest hij de waer-
 „schijnlijkheid, en is in vele gevallen duister.
 „Deze zijn alle wezenlijke gebreken, die men
 „geens-

(1) De Yfroom, IV Boek, blz. 134.

„geenszins in een' dichter kan verschonen. Dan wij
 „moeten ook overwegen, wat 'er tot zijn voordeel
 „uit deze Proeve mag worden opgemaakt, eer wij
 „hem zonder beroep vonnisen. Het is buiten
 „tegenspraak, dat de Yftroom een orgineel werk
 „is, ten eenemaal de vinding van den dichter. Hij
 „heeft aen zijn plan en oogmerk, de glorie van het
 „Y en Amsterdam zeer wel voldaan. De meeste
 „epizoden vloejen uit de stof en helpen een geheel
 „uitmaken, dat door zijne goede schikking en scha-
 „kering, en den rijkdom der gedachten, treft en
 „behaegt, schoon het niet ten eenenmael in alles
 „den goeden smaek voldoet. De uitgebreide kun-
 „digheden van den dichter in de aerdrijkskunde,
 „natuurlijke historie van vele gewesten, in den
 „koophandel en andere wetenschappen, zetten het
 „werk eene ongemeene aengenaemheid en verschei-
 „denheid bij, die behaegt en teffens leert. De
 „verzen klinken zeer rustig, en men mag zeggen,
 „dat 'er, in vergelijking van anderen onzer dichte-
 „ren, weinige regels gevonden worden die profa
 „zijn (1)”.

's Mans overige dichtstukken, waaromtrent wij
 nu slechts kort kunnen zijn, dragen allen den stem-
 pel van een echt dichterlijk vernuft, kracht van
 uitdrukking en waar gevoel. Zijne *Bellone aan
 bant* (2), vervaardigd bij gelegenheid van den vre-
 de

(1) Proeven van Dichtk. Letteroef. II Deel, blz. 259.

(2) J. ANTONIDES Gedichten, II Deel, blz. 92.

de met *Engeland*, in 1667, zouden wij geheel moeten affchrijven, om ons gezegde te ftaven; liever geven wij, tot hetzelfde oogmerk, zijn'

TEEMS IN BRANT.

Furit immiffis Vulcanus habenis.

Transra per & remos, & pifcas abiecte puppes.

De Britze wolven, uitgelaten
 In breidelooze razerny,
 Verbranden Neêrlands koopvaardy,
 En blakren Holland in zijn gaten,
 En zetten, tegen krigsverbant,
 't Onnoſſe Schelling in een' brant,
 Die, Engeland om 't hart getroffen,
 De koningſtat begraeft in puin,
 En blixemt haer verheven kruin
 Tot dat ze in de afch komt nederploffen:
 Noch hoort ze na geen vreêgeſprek,
 Maer trapt haer bureu op den uek,
 Helt Michaël, van edlen toren
 Ontſtoken, blaekt van ongedult
 Om tirannie, zonder ſchult,
 Den armen dorpeling beſchoren,
 En wenſcht, door heldenmoet, met lof,
 Haer trotsheit neêr te treên in 't ſtof.
 Zoo rukt hy, met een boſch van kielen
 Den Teemsſtroom op, in 't ingewant
 En aengezicht van 's vijands land,
 Maer niet ten plaeg van arme zielen:
 Dat voegt geen oorlogsleeu vol moet;
 Maer winterwolven heet na bloet.

Hy

Hy sluit de stroommond zelf van buiten,
En houd den Watergod in toom.
Daer Gent, die zeemars, zonder schroom,
En van geen driefst geweld te sluiten,
Het ondlir, met ons bloet gemest,
Verworgt en foltert in zijn nest.
Zoo volgt de Boschleeu, opgestoven,
Na lang gedult door wildernis
En wegen daer geen uitvlucht is,
Den Tiger in zijn hol van boven;
Geen woestenyspelonk hoe naer
Beschermt zijn vijand in gevaer.
D'Aeloudheit juichte op alle straten,
Europa had niet keels genoeg,
Toen Haerlem met getanden boeg
De keten brak van Damiaten,
En rukte, d'Aziaen ten spot,
Gevangen Kerstens uit het slot.
Nu zelt men over yzre vloeren
En schepen, uit verbaesden moet
Gedompelt in den steilen vloer,
Om hier den Waterleeu te snoeren,
Die bruiſt door duizent kogels voort,
En klampt de Britze magt aen boort.
Nu smookten al haer oorlogschepen
En ſtrantkaſteelen kloek vermant,
En magazijnen in een brant
Die Londen eeuwig na zal ſlepen:
De Teems kroop opwaerts nae zijn bron,
Beducht of weder Faëton,
Ten zonnewagen opgeſtegen,
In zulk een' onverwachten ſtont
Hem blakerde op zijn' eigen gront.

De

De Teemsnimf, fchreiende en verlegen,
 Versmachte op haer gewoone ree
 En dompelt haer paruik in zee.
 Zoo beefden eertijts d'Italjanen,
 Toen Hannibal zijn legermagt
 Voor Romen, over d'Alpen bragt.
 Met uitgevouwen standertvanen.
 Dat heet de zeefflang, trots en dol,
 Verwurgten in zijn eigen hol,
 Die, buiten recht gefpat en banden,
 Als of de leeu van Holland fleep,
 Nog flus door al de werelt riep:
Wy hebben 't Zeegewelt in handen (1).
 Maer gy, die in den lichten brant
 Uw leven waegt voor 't Vaderland,
 En 's vijands magten durft befnoejen
 Als gy hem in den boezem boort,
 En op zijn eigen frant verfmooort,
 Om vrede uit oorlog te doen groejen,
 Hoe maekt ge met uw halsgevaer
 Den heelen ftat uw fchuldennaer (2).

Zijn' Oorfprong van 's lands ongevallen had men
 voor 1795 wel mogen herdrukken; en misfchien
 doen wij in dit oogenblik nog wel, met dit dicht-
 ftuk onzen landgenooten in zijn geheel onder het
 oog te brengen.

Wat tuimelgeest beheerscht het land? wat bafteerdy
 Valt in ons eigendom, en fmet, als een harpy
 Tot ons fchandael geteelt, met haer vergifte pennen
 De ganfche lucht, zelf eer wy 't gruwzaam monfter kennen,

Dat,

(1) *Pene nos imperium Maris.*

(2) J. ANTONIDES Gedichten, II Deel, blz. 6.

Dat, reukeloos het hoofd verheffende als vorstin,
 De tael van Neêrland schopt, en dringt 'er Vrankrijk in
 Met hare bastertspraek en dartele manieren?
 Ontaerden wy met recht van d'oude Batavieren?
 Zijn dan die helden in zoo schandelijk een' naem,
 Dat nu de naneef zich met reden hunner schaem?
 En zijn onze ouders, in krijgstochten afgesleten,
 Het vreesfelijk geweld van Rome doorgebeten,
 En in een later eeuw, door Naffaus krijgsbeleit,
 Gewasschen boven reik der Spaensche mogentheit,
 Nu waardig, dat men die vergete als Fransche slaven,
 Op hun gebeente spuwe, en trappele op hun graven?
 En kan men 't stamhuis van Oranje, dat noch pas
 Met zoo veel zorg 't gebouw des Staets leide in tieras,
 En overladen van bevochte krijgslaurieren,
 De blijde zege alom zag volgen haer bannieren,
 Verlaten trouweloos in deez' verlegen stant,
 Om slaefs te volgen een' uitheemschen dwingelant?
 Want wie kan 's vijands wijze en tael zoo hoog waerdenen,
 Als die lafhartig zig wil laten overheren?
 Zoo helden al van ouds de volken, lang geschokt,
 Naer hunnen ondergang. Noch blijven wy verstokt,
 Of van een dikke mist bezwijmelt en betoogen.

Waekt op ! 't is tijt ! wrijft eens de dampen uit uwe oogen.
 En zoekt niet buiten u, met schandlijke achterdocht,
 De bron der nederlaeg waertoe wy zijn gebrogt.
 Wy zijn verraders van ons zelven; wy vergeten
 Ons zelfs, maer hebben 't liefst aen anderen verweren.
 De Fransche weërbaen kraeide (1) ons lang zijn wetten toe.
 Toen ketelde ons zijn stem. Nu krimpt men voor de roê
 Van

(1) Zie over dit *kraaijen* van den *weërbaen* hiervoor blz.
 80, 81.

Van zijne schachten en afsgriffelijke spooren,
 En dwazen schijnen noch met lust zijn' klank te hooren:
 Vergapen zich noch aen 't schakeerzel van zijn' staert
 En wieden, daer hy eerst mee lokt, maer flus vervaert.
 Verleidende meermin, daer blinden nae verlangen,
 Die gy behendig nu by d'ooren hebt gevangen,
 Wat toverzang-maekt u behaeglijk in ons lant?
 Wat ketens zijn 't, die gy zoo fijn en listig spant?
 Vervloekte ketens, die wy eerst met vreugde zochten!
 Och! was nu 't zoeken uit, was eenmael den gedochten
 Nu 't masker afgerukt! en zagen we in het licht
 Den moortklaeuw root van bloet, het dreigende gezicht,
 Daer zich de wreetheit en baldadigheid vermengen,
 De droge keel beluft om menschenbloet te plengen,
 't Blanketsel van den mont verandert in venijn,
 En ons alom verräen door ingebeelden schijn!

De Fransche Circe wist al lang die rol te spelen.
 Nu wagen overal noch zoo veel moorttooneelen
 Van hare tieranny. Maer wie ze trapte op 't hart,
 't Was tot hun weêrwil, en zy kropten 't leet met smart,
 Om, als de kans zich toonde, eens tevens opte springen.
 Gelijk de Siciljaen ons leert den Vesper zingen.
 Daer wy den vijant zelfs en zijne wulpsche jeugt
 Inhalen, onzen val verhaestende met vreugt.
 De weêrgalm van de keur der Fransche geestigheden
 En spraek, van ons zoo lang eerbiedig aengebeden,
 Klinkt over Hollant heene uit Bodegraves puin,
 En Zwadenburgerdam, 't vermaek van onzen tuin
 Voorheen, nu smokende asch, ten schouburg uitgekoren
 Der wreetheit, die ons leert eens recht de klanken hooren
 Van haer muziek. Gaet, lacht de Duitsche tael nu uit,
 En dwingt uw voeten naer de toonen van hun fluit.

K

Tro-

Trojaenen haelen weêr met reien, zange suaren,
Het zwangre krijgspaert in; 'tgeen'smiddernachts aen'tbaren,
Van oorlogsvolk verloft, dat knot des konings stam,
En zet tot dankbaerheit al 't rijk in vier en vlam.
De geest van Nero vint 'er weêr die zich vermaken,
En zingen Vrankrijk nae; en zingen onder 't blaken
En deerlijk moortgeschrei van vader, kint, en vrouw,
Daer d'een ten hemel schreeuwt, daer d'ander slikt van rouw.
Nu is met hun gezang de dolheid uitgelaten.
Men trapt den zwangren buik te barste. Propt de straten
Met maegdenlijken, eerst ontuchtig geschoffeert,
Gebrant, geblakert, vuil mishandelt en onteert.
De drempels kraken van gekneusde bekkeneelen.
De lijken grijnzen aen de takken van abeelen
En linden, en de moort, die vrouw noch zuigling spaert,
Mackt Alva, Neêrlands vloek en geessel, zacht van aert.

En lust het langer ons noch op zijn Fransch te leven?
Wort groene gal en bloet noch niet in 't hooft gedreven?
Hoe? zien wy noch met vreugd de laffe geilheit aen,
Die ons vervoert, en komt den Staet zoo dier te staen?
De vlam dreigt ons, en wy verspreiden zelf de vonken.
Zoo wort uit gouden kop 't vergif met smaek gedronken.
De wisseling van zoo veel dragten en gewaet,
De zotte mommery van treden en gelaet,
En dat verwijft gebaer, waer nae w'ons lichaem wringen,
Op hun gebod, zoo vreemt en vol veranderingen,
Zijn zoo veel vonden lang tot ons verderf gezocht:
Dus hebben wy ons zelf de stroppen opgekocht.
Wat landaert voelde zoo onstuimig zich getreden,
En volgde noch met lust zijn's wreeden vijands zeden?
Als Pan te driest zijn baert en lokken heeft gebrant,
Vliet hy de vlam, die hem verlokte, met verstant.

De

De Hoofstervijant van den Staet der Nederlanden,
 Stooft als een weêrwolf voort, indien wy hem verbanden
 Met ernst, en met een' vloek, gelijk zijn' moortlust past,
 Vervolgden, daer hy nu in 't bloet der borgren plast,
 Dan zag het Hollands hart, herstelt, weêr met behagen
 De lantontheilstraers in verdiende wraek verslagen.
 De Harp ontsnaert, de Roos de doorens afgesneên;
 De Lely in haer bol gedoken, of vertreên,
 En 't Zwijn van Munster fors den slagtant uitgebroken.
 Dan vond de nazaet fier zijn oudren bloet gewroken,
 Den plonderaer betaelt zijn onverdient geweld,
 En 't Fransch gebeente blonk noch eeuwen lang op 't velt.
 Herneemt den ouden moet gy vrijgevochte steden.
 Verjaegt den vijant; maer verjaegt eerst zijne zeden:
 Men koopt den Franschen zwier te duur voor lijf en goet.
 Nu wascht die smetten af in 's vijants dartel bloet (1).

Wij eindigen onze beschouwing van dezen voortreffelijken dichter op dezelfde wijze als de Heer DE VRIES de zijne:

De grafworm maele vry het kout gebeent tot stof;
 Zijn deugt hout stant, en vult den aertkloot met zijn' lof (2).

„Zoo houdt ook de roem van den nitmuntenden
 „ANTONIDES stand, schoon de grafworm zijn ge-
 „beente reeds lang tot stof vermaalde (3)“.

ANT-

(1) J. ANTONIDES Gedichten, II Deel, blz. 92.

(2) Ibid. blz. 203.

(3) J. DE VRIES, Gesch. der Nederd. Dichtk. I Deel, blz. 278.

ANTWERPEN (BARENT DIRCKSZ. VAN) is de opsteller van zekere *Tragi-comedie*, getiteld: *De Behouden Onnozelheyt*, gedrukt te *Amsterdam* 1612, hetwelk slechts de waarde der zeldzaamheid heeft(1).

ARENDS (ROELOF), DE JONGE. Deze niet onverdienstelijke dichter, van wien ons geene levensbijzonderheden bekend zijn, gaf in 1757 een' bundel gedichten in het licht van onderscheiden aard en inhoud, in sommigen van welken de beschavende (dikwijls de verdervende) hand zijner nette en zoetvloeiende tijdgenooten duidelijk te onderkennen is. Trouwens de dichter was te *Dordrecht*

— aan den Merwestroom gezeten, in een oord
 Waar noit geen Mecenaten
 Zijn' dichtlust koesterden:

hij zag zich aldaar

— — — — — onaangespoord,
 Van alle hulp verlaten (2).

Weshalve hij zijne toevlugt tot PHILIP ZWEERTS nam, te *Amsterdam*, die hem „ten dichttooneel deed stappen”, naar de gewoonte van dien tijd, in
kwarto

(1) Een exemplaar werd te *Leyden* in 1774 op eene openbare veiling voor f 6-5- verkocht. Naemrol der Tooneelspeelen van J. VAN DER MARCK, EZ. blz. 48, N°. 729.

(2) Gedichten van R. ARENDS, den jongen, Opdr.

kwarto, met lofdichten, en eene vereerende opdracht aan zijn' MECENAS, den Heer ZWEERTS. Deze bundel bevat inderdaad enkele goede dichtstukken, waarin het niet aan vernuft en aardige wendingen ontbreekt. De zoogenaamde „Bijbel-„dichten” zijn weinig meer dan berijmde pasfages uit de Heilige Schrift. Zijne „Klinkdichten” zijn — klinkdichten, zoo als zij behooren te zijn: van veertien regels; dat, getiteld: *De Drie Razernijen* (1) heeft in ons oog eenige dichterlijke verdiensten. De weinige „Minnedichten” zijn los en bevallig: de dichter heeft poort met gevoel gelezen. Onder de „Mengeldichten” verdient de *Zedeprent van een' geldzugtigen Pleitbezorger* (2), in den smaak van HUYGENS, hare plaats; hier ruimen wij er eene in voor het niet onaardige stukje, getiteld:

VERRUKKING.

Wie voert my onverhoeds van de aard,
Met uitgespreide wieken?
Wie stuurt myn klanken hemelwaart?
Wie doet my, in die vlotte vaart,
Een' Paradyseur sieken?

De wolken dryven aan myn zy.

De trotsche torens deizen.

De heuvelen ontsinken my.

o Dichtkunst! sta uw' dichter by:

't Is schroomlyk hier te reizen.

(1) Gedichten van R. ARENDS, den jongen, Opdr. blz. 70. Hoe

(2) Ibid, blz. 150.

Hoe dikwyls tuimelden voorheen
Hoogvliegende Ikarussen
Van deze steilte naer beneên!
Wie hier zyn kragt wil overschreên,
Ziet haast zyn' yver blusschen.

Maar zagt, wat hemelsche Pandoor
Komt my van ver genaken!
Wie is het? Venus of Auroor,
Belust om op het veld zig voor
Een nagtje te vermaken?

Daal neer, ô schoone! wie gy zyt:
Ik zal u niet beklappen.
Ik weet dat alles heeft zyn' tyd,
En dat zig een, die kust en vryt,
Niet gaarne ziet betrappen.

't Gaat wel: zy komt me naderby.
Nu kan ik haar beschouwen.
ô Goën! het is de Poëzy.
Wees welkom, schoone, op wie ik my
Gerust hier durf vertrouwen.

Dan och! uw hemelsblauw gewaad,
Bezaaid met heldre sterren,
Wier glans op 't koninglyk gelaat
Zoo luisterryk te schitteren staat,
Zal myn gezigt verwarren.

ô Ja! ik zie my ziende blind
Op zulk een' gloed van stralen.
Best vlugten wy van hier gezwind.
Waar zig een godlyk licht bevindt,
Daar zal ons oog verdwalen.

Maar

Maar stil: daar roept ze my weêrom:

„ô Bloedel vlugt niet heenen;

„Gy zyt my dubbel wellesom.

„Ik koom, om u by 't dichterdóm

„Myn' bystand te verleenen.”

Wat 's dit? terwyl ik met veel spoeds

My diep voor haar verneder,

Verdwynt ze met haar vlugge koets;

En ik, ik vind my onverhoeds

Hier by myn boeken weder (1).

De besten van zijne Bijschriften en Puntgedichten hebben wij reeds elders opgenomen (2).

In 1772 gaf hij een' tweeden bundel met gedichten van denzelfden stempel uit, dien hij in 1774 volgen deed door eene vertaling van KLOPSTOCKS treurspel, *De dood van Adam*.

ARENTS (THOMAS) (3), geboren te *Amsterdam*, den 6 Junij 1652, en aldaar overleden in 1700, was een in zijn' tijd niet ongeacht dichter, en lid van het kunstgenootschap: *Nil volentibus arduum*. Hij genoot veel vriendschap en aanmoediging van den burgemeester JOANNES HUDDE, een groot voorstander der fraaije wetenschappen (4). „Was zijn „geest,”

(1) Gedichten van R. ARENTS, den jongen, blz. 99.

(2) Epigrammatifche Anthologie, blz. 117.

(3) PAQUOT, Mém. Tom. V, pag. 206. WAGENAAR, *Amst.* fol. III St. blz. 251. J. KOK, *Vaderl. Woordenboek*, IV Deel, art. ARENTS.

(4) WAGENAAR, *Amst.* fol. III St. blz. 238. KOK, XXI Deel, blz. 109.

„geest,” zegt de Heer DE VRIES (1), „in 't zoo
 „even genoemde Dichtgezelschap niet zoo zeer ter
 „neder gedrukt, ARENTS had mischien de grootste
 „vorderingen gemaakt, daar hij nu, blijkens zijne
 „Treurspelen, niet dan middelmatige Fransche ver-
 „talingen aan 't licht bragt.” Zijne tooneelstuk-
 ken (2) hebben zeker weinig waarde; doch onder
 zijne andere gedichten (3) worden er toch gevon-
 den, die gansch niet verwerpelijk zijn; dat op den
 veldslag bij *Fleurus* in 1690 is inderdaad stout,
 krachtig en echt dichterlijk. De hertog van
Luxemburg,

Die vaak tot hulp den Afgront riep
 Door toverkunst en helsche treken,
 Begaf, toen elk de slaap beliep,
 Om met een' helschen Geest te spreken,
 Zich in het naarf van 't naafte wout.
 „ô!” Bad hy, „wees met my bewogen,
 „Gy, spoken! maakt my wreet en stout;
 „Toont 't ketterfch heir uw groot vermogen:
 „Ver-

(1) *Gefch. der Ned. Dichtk.* I Deel, blz. 259.

(2) *Bajazet*, 1682. *Roeland*, 1686. *Amadis*, 1687. *Cadmus*
en Hermione, 1687. *Krooning van Willem Henrik en Maria*
Stuart, 1689. *Mithridates*, 1694. *Lykstatie van Maria*, 1695.
School voor de Vrouwen, 1701. *Silo, de Hemelfche Minnaar*, 1714.
Jean Galeafse, 1718. *Sortorius*, 1722.

(3) Door M. BROUERIUS VAN NIDK bijeenverzameld en uit-
 gegeven in 1724, onder den titel van TH. ARENTS Mengelpoëzij.

„Verzelt me, frydt aan myne zy ;
 „Jaagt schrik en vrees door hunne benden,
 „Blaaft in de myne uw razerny ;
 „Doet 's vyands magt met schande wenden.
 „Ik zal , wordt myne beê verhoort ,
 „Met maagdebloet uw' dienst betalen ,
 „En paaijen u met kindermoort ;
 „Ja , 't alles doen te helle dalen ,
 „Als eer te Zwadenburgerdam ,
 „En 't omgekeerde Bodegrave
 „Daar ik zoo braaf met vuur en vlam
 „Verwoefte volk en hof en have.”

Een spook , van duizenden verzelt ,
 Gaf antwoord , onder 't vreeslyk loeijen
 Van dollen moort en wreet geweld ,
 Het doet als vuur zyne oogen gloeijen
 Door gift dat 't in zyn' boezem schoot ,
 En 't rookent hair als borstels ryzen.

Nu zweert hy 't vrye volk de doot :
 Zyn vloeken doen de starren yzen.

Straks hitst hy zyne benden aan ,
 Van eenen zelfden geest ontfleken.

„'t Za , makkers !” schreeuwt hy , „laat ons gaan :
 „'t Is tyt myn' ouden hoon te wreken.”

Met rukken 's moorders benden voort ;
 De Sambre kan hunn' loop niet stuyten ,
 Maar gaat zich , angstig en gestoort ,
 In 't diepste van zyn' kil besluyten.

De geesten vormen zich , vol schrik ,
 In monsters , yffelyk te aanschouwen :

Geen ruyter kan op hun geblik
 Den klepper met den toom weêrhouden.

't Gebrul der spoken, 't dondren van
 't Kanon, doet hem 't gebit verbreken.
 Daar bleef de moet van menig man
 En dapper heldt, door dwang, bezweken.
 Toen golt het u, ô Nasfaus roem!
 Zoo out in moet als jong van jaren:
 Nog in uw lente, ô eedle bloem!
 Toont ge u zoo moedig als ervaren,
 En zet u voor uw benden pal,
 Het puyk der eeuwig vrye Vriezen,
 Wier inborst liever 't leven zal
 Als hunne vryheyt oit verliezen.

De schim van Styrum, reets ontzielt,
 Streeft door den vyant heen en weder:
 Zy worden t' zyner zoen vernielt,
 En vallen als het zaat ter neder.

Gelyk een beer, die, afgemat
 Van met een' kloeken stier te stryden,
 Niet meer naar zyne horens vat,
 Maar, om zyn nederlaag te myden,
 Zich neêrzet, en naar adem hygt,
 Verheugt van hem te zyn ontslagen,
 Terwyl hy magteloos nederzygt:
 Zoo zag men 't moorders heir zich dragen (1).

Minder dichterlijk, maar toch doeltreffend is zijne
Verbeelding van de Dronkenschap; een dronkaard,
 zegt hij,

— — — — — verspilt zyn erfgoed zonder vrucht,
 En maakt dat zyn gezin om zyne dwaasheit zucht.

Hy

(1) TH. ARENTS Mengelpoëzy, blz. 36.

Hy doet van voddevaërs het zyne zich ontrachen,
 Die, als hy is berooit, om zyne dwaasheit lachen.
 Hy stelt zich zelf ten spot van elk die hem ontmoet,
 En wordt van brave liën gestoten met den voet.
 Naakt, haveloos, bedrukt, gevoelt hy alle plagen,
 En moet nog boven dat elks schots verwyrt verdragen.
 't Gemoet vol kommer, en het lichaam vol van pyn,
 De leden bevende van 'jicht en sierefyn,
 Zyn ogen root en zwak, de handen krom gebogen
 De beenen knikkende en zyn kragten ganzsch vervlogen,
 't Gedenken sporeloos, en, in een woort gezeit,
 Het ware voorbeeld van volstreckte elendigheit (1).

Zijne erotische stukjes zijn inderdaad naïf, los en
 bevallig; bij voorbeeld, dat getiteld:

OP MYN ANNA.

Als ik myn Anna kusschen magh,
 Lach ik met godenlekkernyen.
 De zon op 't schoonste van den dagh
 Kan my min als haar oog verblyen.

Laat Febus in het morgenroot
 Zich met Aurora vry vermaken,
 'k Legh liever in myn Anna's schoot,
 En pluk de roosjes van haar kaken.

'k Misgun Jupyn zyn spytig wyf,
 Noch Mars zyn boeltjen uitgelezen,
 Dat Bacchus by zyn Ceres blyf,
 'k Wil liever by myn Anna wezen.

Haar

(1) TH. ARENTS Mengelpoëzy, blz. 84.

Haar aanschyn my een hemel strekt
Haar oogjes zyn myn zonnestralen.

Ach! als ze my dat licht onttrekt,
Verquyn ik in een nacht van qualen.

Het root koraal is zonder glans
By 't geurig blos van hare wangen.
Myn ziel blyft in den gouden krans
Van haar gekrulde lokjes hangen.

Ze is altyd tot myn min bereit,
Nooit heeft de hare my verdroten.
Wat heb ik vaak al zoetigheid
In hare omhelzingen genoten!

Die vreugd ga nooit uyt myn gemoet,
Noch nimmermeer uit myn gedachten.
Myn Anna, ach! hoe zoet, hoe zoet
Is 't in uwe armen te vernachten (1)!

Het kon schier niet wel anders of ARENTS moest
insgelijks den wansmaak van zijn' tijd huldigen: van
valsche vernuft, oneigen uitdrukkingen en verge-
zochte of ongepaste beelden is hij gansch niet vrij.

Ik zie dan haast dien dichter als een helt,
En wakker hoofd, zyn volk voortreën in 't stryden,
Of op den rug van 't blaauwe pekelvelt
Een *houten paart* door zyn gebied *beryden* (2).

Hij wil „dien dichter” als kapitein op een oor-
log-

(1) TH. ARENTS *Mengelpoëzy*, blz. 150.

(2) *Ibid*, blz. 101.

logfchip plaatfen, en plaatst hem in goeden ernst — op een hobbelpaard!

“Nog een staaltje van — hoe zal ik het noemen? — ’s mans onnozelheid of fijne boert met den Heer RYK, aan wien hij de gedichten van VIRGILIUS en JAN VOS gelijkelyk toezond:

Het fchynt dat geeften van een’ aart
 Zyn garen by elkaar gepaart.
 Vint gy zoo veel vermaak in ’t lezen
 Van Vos, als ik, dan zegt ge wis
 Dat Maro ook in hem verzezen
 En ook met hem geftorven is (1).

APOLLO vergeve hem de zonde, als ARENTS dit in ernst meende!

ARKSTEE (HENDRIK KORNELIS) heeft eene befchrijving van *Nijmegen* in dichtmaat, of liever op rym, in het licht gegeven (2); dezelve heeft, wegens de aanteeeningen, meer hiftorifche dan wel dichterlyke waarde.

ARNTZENIUS (PIETER NICOLAAS). Deze verdienstelyke regtsgeleerde, werd geboren te *Amsterdam* in 1746, en overleed aldaar in 1799. Hij beëfende met vrucht de fraaije letteren, en zoowel de Latynfche als Nederduitsche poëzij. Hij was

(1) TH. ARENTS Mengelpoëzy, blz. 98.

(2) Nijmegen, de oude Hoofdstad der Batavieren, in dichtmaat befchreven, door H. K. ARKSTEE, met prentverbeeldingen, ’s Hage 1733, herdrukt te *Nijm.* in 1788.

was lid van het letterkundig genootschap: *Concordia et Libertate*. Eene uitmuntende levenschets van den beroemden JOANNES JOVIANUS PONTANUS, aldaar in 1792 door hem voorgedragen, heeft zijn zoon, de nog levende verdienstelijke dichter R. H. ARNTZENIUS, door den druk gemeen gemaakt (1). Van zijne Latijnsche dichtstukken hebben wij er geene dan in geschrift gezien; van zijne Nederduitsche kunnen wij het volgende ter proeve mededeelen:

LIEERZANG AAN DE BENZAAMHEID.

Geen woelend schynvermaak kan ooit vernoeging kweeken,
 O Eenzaamheid, zo schaars bezocht, zo ras ontwaken,
 Wier rust nogthans de vreugd der weeldefeesten tart!
 Heeft aller englen Heer, in 't sterfelyk vleesch geboren,
 U menigmaal met lust verkooren,
 Ontfang ook 't offer van myn toegenegen hart.

O Hartvrindin der deugd, naar waarden nooit volprezen!
 O Toets der onschuld, voor den vroomen nooit te vreezen!
 Verzwaart ge, in 't wroegend hart, der boozen soltering,
 Gy kunt verwonderlyk de zuivre vreugd vergrooten
 Van Gods geliefde gunstgenooten,
 In u bedaard en stil, schoon 't groot heelal verging.

De

(1) Vadersl. Magazijn van Wetenschap, Kunst en Smaak,
 I Deel, biz. 409.

De wyze smaakt by u, van God hier niet begeeven,
 Een blydschap, nooit gekend in 't altyd woelend leven:
 Der dartle waereld, die der vroomheid netten spant:
 Uw stil verblyf geeft hem geen naare schrikvertooning;

Het Godlyk oog bewaakt zyn wooning;
 Hy vreest, in uw gebied, geen norschen dwingeland.

Toen Jesfes vroomte telg, 't bedrieglyk hof ontweken,
 Voor Saüls aangezigt vlood in schaarsbezochte streken;
 Toen Gibiaas gebergte aan hem een schuilplaats schonk,
 Waart gy, ô Eenzaamheid! getuige van zyn klagten:
 Gy kost zyn harteleed verzagten:
 't Geprangd gemoed vond heul, zelfs in een bergspelonk.

Maar hen, die 't wuft gevele der snoode waereld kiezen,
 En, voor een' valschen schyn, de ware vreugd verliezen,
 Baart uw behaaglyk oord het wreedste zielsverdriet:
 Voor hen kunt gy, helaas! niet dan verschrikking weezen,
 Daar zelfs uw denkbeeld hen doet vreezen,
 En 't sluimerend gewisfe uw wekkende inspraak vliedt.

Beef, wreevle Saül! laat u vry door haat verblinden;
 Leen vry uwe ooren aan uw wraak en valsche vrinden;
 Het lieflyk snaarenspeel stryk' de onrust u van 't hart:
 Wy zien u in den stryd, door wanhoop aangedreven,
 Welhaast u zelf den doodsteek geeven,
 Verlaaten van uw' God, verwonnen door uw smart.

Wy dikwerf de eenzaamheid uw levensöogenblikken,
 ô Sterveling! zy zal uw' moeden geest verkwikken:
 De waereldgrootheid schaft zo veel genoegen niet.
 Zy kan een vroom gemoed veel zoets, veel vreugd doen smaa-
 Zy doet de ziel in Godsvrucht blaaken; (ken;
 En hem, die deugd bemint, verschaft zy nooit verdriet.
 Geen

Geen veinsäart, heb vermomd, zet in haar' hofzyn treden,
 Geen laster kan hier twist, geen nyd hier tweedragt smeeden;
 De Godsvrucht en de vreë bewaaken steeds dit oord;
 De vryheid kluistert hier den norschen dwang in banden;
 Hier schenkt de waarheid de onderpanden
 Van 't eeuwig heil, beloofd in 't nimmerfaalend woord.

Ik zie, helaas! voor u eene eenzaamheid genaaken,
 Eene yslyke eenzaamheid, het eind' der snoë vermaaken:
 De zeis des bangen doods wordt reeds voor u gewet:
 Het aaklig graf zal eens uw valsche vreugd bepaalen:
 Dáár kan geen hoop u meer bestraalen:
 Beef, snoode! beef: dat u dit denkbeeld vry ontzett'!..

Maar, zoeter Eenzaamheid! dat my uw gust beveilig'
 Voor 's waerelts schynvermaak! uw invloed zy my heilig!
 Ach, dat myn vryheid nooit voor schatten word' verpand;
 Dat vuige baatzucht nooit myn jeugdig hart genaake;
 Dat steeds de rede my bewaake!
 Zo kies ik uw verblyf voor 't beste vaderland.

Maar zo van myne dengd, helaas! zo zwak van krachten,
 Myn vaderland, myn huis, iets nuttigs mogt verwachten;
 Zo myn genegen hart een' vriend tot vreugd verstrekt;
 Kan myn menschliefvendheid der droefheid bystand geeven;
 Dan kies ik een gezellig leeven,
 Schoon gy, ó Eenzaamheid! het zekerst heil verwekt (1).

ARP (JAN VAN) voorzag de oude Amsterdam-
 sche kamer: *In liefd' bloeiende* van eenige too-
 neelstukken, als de *Heiyaert van Iyno*, 1631, het-
 zelf-

(1) Kleine Dichterl. Handschriften, IX Schak. blz. 95, en
 nog eens, X Schak. blz. 133.

zelfde stuk, onder den titel van *Prixus, Prins van Theben*; herdrukt in 1640, *Chimon*, 1639. *Droncke Goofen*, 1639. *Tolimond, Prins van Rodes*, 1640; en *Claes Klick*, 1640. Allen dragen blijken van de kindsheid der tooneeldichtkunst in 's dichters leeftijd.

ASSCHENBERGH (HARMANUS), geboren te *Amsterdam*, den 22 April, 1726, en aldaar overleden, den 18 November, 1792, was een zeer ijverig beoefenaar der poëzy, en beproefde zijne krachten in genoegzaam alle vakken der kunst, in een tijdvak, dat men zich meer op zoetvloeiendheid, nietheid en zuiverheid van taal, dan wel op oorspronkelijkheid van denkbeelden, stoutheid van uitdrukking en verheffing van den geest toeleide. Hij was lid van verscheiden letteroefenende en dichtlievende genootschappen, met name van die onder de zinspreuken: *Diligentiae omnia en Oeffening beschaaft de Kunsten*, en had ook deel aan de Psalmberijming, bekend onder den naam van *Laus deo, salus populi*, en aan de *Christelijke Gezangen*, bij de Doopsgezinden, onder den naam van kleinen bundel, in gebruik. Den Amsterdamschen schouwburg leverde hij verscheiden uit het Fransch en Hoogduitsch vertaalde tooneelstukken (1); zijn zwanenzang was een oorspron-

(1) *Clement*, 1747. *De Graaf van Essex*, 1758. *De Wispelstrijde*, 1762. *Albert de eerste*, 1776. *Silvaan*, 1777. Hetzelfde

spronglijk tooneelftuk *De Deugdzame Zoon*, waarmede hij in de toewijding afſcheid nam van de zanggodinnen, en ook kort na deszelfs uitgave overleed. Zijne gedichten zijn door zijn' vriend P. J. UYLENBROEK bijeenverzameld en in 1793 uitgegeven. Deze verzameling beſtaat, behalven uit eenige brieven en verzen van gemengden aard, grootendeels uit vertelfels en berijmingen van bekende anecdoten, die zich niet onaangenaam laten lezen, en vrij ſnedige puntdichten, die nog onlangs ook elders hunne plaats gevonden hebben (1). Zijne vertelfels zijn inderdaad naïf, los en luimig, en wel het beſte wat deze verzameling bevat. De brieven zijn weinig meer dan deſtig gerijmd proza, en dezen, zoo wel als de overige gedichten dragen, bij eene gladde verſificatie, de duidelijke blijken van door *oefening* dermate *beſchaafd* te zijn, dat men 'er vergeefs het geringſte foutje in zou zoeken tegen dat geen wat men in 's dichters leeftijd „kunſtregelen” geliefde te noemen, en meer bedacht was om met angſtvaltige naauwgezetheid het voorschrift van HORA-

TIUS

zelfde, *zangſpel*, 1783. *De uitmuntende Minnaar*, 1786. Voorts vertaalde hij gemeenſchappelijk met H. J. ROULLAUD: *De Jaloerſche Vrouw*, 1789. *De Optimist*, 1790, en *De Twee Jonge Saverejards*, 1790. Als lid van het kunſtgenootſchap: *Oefening beſchaaft de Kunſten*, had hij ook de hand in de vertalingen van *Olimpia*, *Zarucma*, *Zelmire* en den *Deugdzamen Galei-roeijer*.

(1) Epigrammatiſche Anthologie, blz. 130.

TIUS omtrent het beschaven (1) op te volgen, dan op geestverheffing, stoutheit van uitdrukking, nieuwhed van denkbeelden en dat krachtig en levendig gevoel, waardoor vele dichters der zeventiende eeuw zich zoo zeer onderscheiden hebben, doch al het welk door **PELS** en zijn beschavend genootschap, in het welk een stout genie als dat van **ANTONIDES** het onmogelijk harden kon, zoo wel als door de volgende groote menigte genootschappen genoegzaam eene eeuw lang verbannen scheen, tot dat **BILDERDIJK**, **HELMERS**, **TOLLENS** en andere ware dichters ons eindelijk weder echte poëzy van bloote verzenmakerij hebben leeren onderscheiden. Wij zullen nog gelegenheid genoeg vinden om op dit onderwerp terug te komen.

ASSELYN (THOMAS) (2), die in de laatste helft der zeventiende eeuw bloeide, was, voor zijn tijd, gansch geen onverdienstelijk dichter. Behalven zes oorspronkelijke treurspelen, als: *Op- en Ondergang van Mas-Anjello*, 1668. *De Groote Kuriën*, 1669. *Moort tot Luik*, 1671. *De Dood van de Graven van Egmond en Hoorne*, 1685. *Juliaan*

- (1) *Vir bonus & prudens versus reprehendit inertes,
Culpabit duros, Incomptis allinet atrum
Transversa calamo signum, ambitiosa recidet
Ornamenta, parum claris lucem dare cogit,
Arguet ambigu dictum, mutanda notabit.*

De Arte poet. 453.

- (2) **J. xox**, Vaderl. Woordenb. IV Deel, Art. **ASSELYN**.

aan de Medicis, 1691, en de *Belegering van Samaria*, 1695, en elf overaardige en geestige blijfpelen, namelijk *Jan Klaafen, of de Gewaande Dienstmaagd*, 1683. *Het Kraambed van Saarije Jans*, 1684. *De Stiefmoer*, 1684. *Echtscheiding van Jan Klaafen en Saarije Jans*, 1685. *De Stiefvaer*, 1690. *De Schynheilige Vrouw*, 1691. *Melchior baron de Ofsjekop*, 1691. *De Schoorsteenveger door Liefde*, 1692, en *De Kwakzalver* 1692. *De Spilpenning*, 1693. *Gusman de Alfa-rache*, 1693. Wat nu zijne bovengenoemde treurpelen betreft, zijn wij ver, zeer ver van het met zijn' vriend A. BÓGAERT eens te zijn, die hem dit weidsch compliment wegens zijn' gezamenlijken tooneelarbeid maakte:

D'aloudheid roeme op Sophokleessen,
 Op Plautussen, Eurpidessen,
 Menanders, Aristophanessen;
 Doch als een half geknakte bloem
 Versienst haar waan en ydle roem,
 Wanneer ik haar den Dichter noem,
 Die, onafhanklyk van een ander,
 Op 't Schouwburg plant den zegeständer,
 En zoeter boert als eer Menander:
 Gy zyt die Dichter, ASSELYN (1).

Die treurpelen zijn het opdelven uit de vergetelheid geenszins waardig; maar zijne blijfpelen, ja, dezen

(1) A. BÓGAERT, Gedichten, blz. 376.

dezen zijn, bij herhaling, tot in onze dagen toe, met genoeg op den Amsterdamschen schouwburg vertoond, vooral zijn *Spilpenning*, *Stiefvader* en *Stiefmoeder*, die niet alleen aardig van vinding, naïf, los en vrolijk zijn, maar ook eene levende schilderij voorstellen van het karakter, de zeden, gewoonten en spreekwijzen der Amsterdammers in zijn' tijd. Met volle regt komt hem de naam van Amsterdamschen PLAUTUS toe. Het bezoek der drie hanneke-maaijers, de vader en broeders der stiefmoeder, is comiek van de echte soort; zoo ook dat de man en vader van de verkwistende Joanna, als Joodsche oude kleerenkoopers, en hare moeder, als eene uitdraagster verkleed, met haar komen kwanselen; wij slippen dit slechts aan, maar de geheele zamenstelling, handeling en afloop dezer verdienstelijke blijspelen wordt op de natuurlijkste en eenvoudigste wijze door eene *vis comica* bewerkt, die in het onderwerp zelf schijnt te liggen. In één woord, onder onze nationale blijspeldichters verdient ASSELYN eene eervolle plaats.

ASSENDELFT (ADRIANUS VAN), predikant te *Leyden*, heeft, hoewel er geene bijeenzameling zijner gedichten voorhanden is, in enkelen, welken in de werken der Leydsche en Haagsche dichtgenootschappen aangetroffen worden, zich als een dichter van fijn gevoel, smaak en goed oordeel gekenmerkt. Inzonderheid is zijne vertaling van A. VAN ROYENS Latijnsche *Heilgroete der Leydsche*

sche Zanggodinnen aan Willem V. (1) inderdaad fraai. Er bestaat ook nog een zinnebeeldig toneelstukje van hem, *Leeuwendaal in vreugde*, in 1755 uitgegeven.

ASSENEDE (DIDERIK VAN), denkelijk dus genoemd, om dat hij welligt te *Asfenede*, een dorp in *Vlaanderen*, bij het *Sas van Gend* geboren was, vervaardigde in het laatst der dertiende of begin der veertiende eeuw eene berijmde vertaling van den Roman *Florys en Blancefloer*, dien men in het oorspronkelijke houdt voor een gedeelte der *Philocope* van BOCATIUS (2). Men kan denken welk een allereelendigst voortbrengfel uit de tedere kindsheid onzer letterkunde dit zijn moet; het heeft niet eens, gelijk MELIS STOKES, eenige historische waarde. De heeren WILLEMS (3) en VISSCHER (4) hebben ons de moeite uitgewonnen onzen lezers iets van dit walglijk wanscheppel onder het oog te brengen.



(1) Werken van de Maatsch. der Nederl. Letterk., te Leyden, II Deel, blz. 1.

(2) P. VAN LELYVELD, Aant. op HUYDECOPERS Proeve, I Deel, blz. 143. H. VAN WYN, Hist. Avondst. blz. 314.

(3) J. P. WILLEMS, Verhand. over de Nederd. Taal- en Letterk. I Deel, blz. 169.

(4) L. G. VISSCHER, Bloemlezing, I Deel. blz. 25.

BAARDT (PETRUS). Het werkje van dezen Frieschen geneesheer, getiteld: *Deugden-Spoor, in de On-Deughden des Wereltes aff-gebeeldt*, voor de tweede maal te *Leeuwarden* in 1645 verbeterd gedrukt, en sedert herhaalde malen herdrukt, was zeer geächt bij onze voorvaders. Hetzelve bevat in den vloeienden dichttrant van CATS verscheiden vernuftige invallen, en satyricke toespelingen op allerlei ondeugden en gebreken der samenleving, in 35 afdéelingen of, gelijk die hier genaamd worden, *Ver-Eeringen*, met even zoo vele niet onaardige koperen platen, en aantekeningen of *Notæ* uit verscheiden schrijvers. Het werkje verdient nog wel eens ingezien te worden, en dat wij tot eene proeve er iets uit affschrijven.

AL-BESCHIK EN 'T SIJNE-NIET.

*Als ghy u eygen Kofken hoet,
So denckt vry dat ghy dan voldoet.
Die sich in vele Saken mengt,
En meerder lasten op hem brengt,
Als sijne macht uyt-voeren kan;
Die onnut arbeydt vangen an;
Die sich in aer-luy Saken steeckt,
Dien, dunckt my, dat verstandt gebreekt,
En dat hy sich, voor morgen vroeg,
By 't vorige geselschap voeg.*

Haer is gelegen aen de schat,
 Die tot Venédjen in de stadt
 Uit verre landen is gebracht;
 Haer is gelegen aen de vracht.
 Sy weten wat ons heyl'ge Vaer
 Te Romen doet het gantsche jaer,
 Wat aff laet-brieven, en hoe veel.
 't Gemeene volckjen valt ten deel;
 Wat volck men by de Keyfer werft,
 En waer sijn crijgs-volck henen swerft;
 Hoe menich Turcken dat hy laest
 Versloeg, verjoeg, en maeckt verbaest;
 Hoe dattet mette Sweed al gaet,
 Hoe dattet mette Fransman staet:
 Wat Spangjen, Polen, wat de Deen,
 Ja, ginder in der Moskouw heen;
 Wat tot Constantinopelen,
 Den Turckschen Raedt besluyten ken,
 Wat saeck op 't hoogst nu in den Raedt
 Der Princeen te bedencken staet;
 Hoe veel ons landen zijn beswaert,
 Waer toe men clooster-saten spaert:
 Waer toe men op financy leeft,
 Daer men wel ander middel heeft;
 En waer de gelden zijn gegaen,
 Die 't landtschap te betalen staen;
 Sy weten't, off sy soeckent't soo,
 Gelijck een luy in 't bedde-stroo:
 Dees Al beschicks waer't ruym so nut,
 Te cruypen in haer eygen hut,
 En sien, of daer nock nodich was
 Haer kinders broot; haer vrou-luy vlas (1).

(1) P. BAARDT, Densden-Spoor, blz. 255.

BACKER (JAN AUKE), het derde deel zijner *Proeve van Dichtlievende Mengelingen* in het licht gevende (1), beloofde in zijne voorrede nog een vierde deel te leveren, dat, mogelijk, verzeld zou gaan van zijne levensschets, die „nog al aanmerkingen tot de menschkunde” zou opleveren; dan, zoo als het met meer andere wereldsche zaken gaat, dat vierde deel, 's mans levensschets, en dienvolgens ook de aanmerkingen tot de menschkunde zijn achterwege gebleven, en wij weten van BACKER niets meer dan, bij geruchte, dat hij een Fries en welgezeten koopman te *Harlingen* geweest is, die zich met zulk een' ijver aan de beoefening der fraaije letteren overgaf, dat hij — zijne laatste kommerlijke levensdagen daarmede zoo lang mogelijk rekte. Het is dus natuurlijk dat de man *veel* geschreven hebbe, gelijk de groote menigte riemen misdruk, die zijne poëzy en proza hebben opgeleverd, ontegensprekelijk bewijzen, en zeker geen bewijs zijn dat hij tevens *goed* geschreven hebbe.

En in waarheid van iemand, die zich op alle vakken der fraaije letteren toelegt, of genoodzaakt is zich naar den smaak der boekverkooperen te voegen, die zijn' arbeid — niet beloonen, maar — betalen, is *goed* schrijven ook niet wel te vergen.

BAC-

(1) Het eerste deel kwam te *Hoorn* in 1774 in het licht; het tweede insgelijks, in 1781, en het derde te *Amsterdam*, eerst in 1793.

BACKER moest in zijne laatste dagen voor alles hen ten dienst staan, binnen bepaalde termijnen toneelstukken en romans vertalen, gelegenheidsverzen opstellen, couranten, weekbladen, almanakken, maandwerken schrijven, en al leveren wat de speculative geest der bibliopolie van een met den honger worstelend vernuft voor klinkend geld vorderen kan. Waarom wij de moeite ook niet zullen nemen om de titels af te schrijven van 's mans reeds lang tot scheurpapier verbruikte werken.

Het eerste deel ondertusschen zijner *Proeve van Dichtlievende Mengelingen* bevat verscheiden stukjes, die een' goeden aanleg, smaak en gezond oordeel aankondigen; en wij hebben grond om te vertrouwen, dat, bij eene aanhoudende oefening, onder genot van een onbekrompen bestaan, welligt BACKER onzer vaderlandsche letterkunde eer zou hebben aangedaan, daar nu, door den invloed der omstandigheden, een verongelukt genie van hem geworden is. Het stukje getiteld *Mijne Bezigheden* (1), te uitgebreid om hier eene plaats te vinden, staat volkomen ons gevoelen. Het smart ons in de ziel dat hij, die, blijkens de dagteekeningen zijner voorberigten, van stad tot stad, schrijvende en vertalende, in ons vaderland rondzworf, zijn verlangen niet voldaan heeft mogen zien, zoo bescheiden uitgedrukt in het stukje getiteld:

DE

(1) J. A. BACKER, *Proeve van Dichtlievende Mengelingen*, I Deel, blz. 71.

DE WENSCH.

Ik bad om ryksstaf, kroon, noch troon;
 'k Wierd door geen staatzucht aangedreven,
 Zo ik naar mynen wensch mogt leeven.

Verdriet is 't lot der aardsche goón.

Die lust heeft, moog' om magt, en ydle grootheid woelen;
 Ik schrik voor roodfluweelen stoelen.

Het listig hof broeit snood geweld:
 Geveinsdheid, vleiery en logen,
 Gevolgd van 't helsche wraakvermogen,
 Zyn hier op de eerste plaats gesteld.

Elk hunner voert een dolk, dreigt Vorst en Burgervaders;
 En tapt het bloed uit de edelste aders.

Men duikt geruster in de schaduw
 Van hooggetakte lindeboomen,
 By 't kabbelen van zilvren stroomen,
 Op bloempjes, nat van koelen daauw.

Daar zit men veilig neêr in frische zomerluchten,
 En heeft vergift noch staal te duchten.

Indien myn wensch dan wierd bekroond,
 Indien ik naar myn lust mogt leeven,
 'k Zou straks ter logge poorte uit streeven
 Naar 't open veld, daar wellust woont.

Daar zou een kleene en laage stulp my meer vermaaken,
 Dan marmren muuren, kopren daken.

Ik zou, voor 't huis, eene ipenlaan,
 Een starreboschje aan beide kanten,
 Daar achter moes en vruchten planten;
 En een prieel van wyngaardblaên

Zou, aan een eind des hofs, my met zyn schaduw dekken,
 En menigmaal ter slaapzaal strekken.

Een

Een frifche beek zou ; daar omheen ,
 Met twee paar kromme bogten vloeiën ;
 De zwaantjes in dat water roeiën ,
 Of netten de gepluimde leën.
 Hier zou ik , als het licht maar pas begon te daagen ,
 Met hengels 't fchubbig vee belaagen .

Mogt ik daar by , in 't lachend groen ,
 Een aantal vette runders weiden ,
 Myn fchaapjes op den driesprong leiden ;
 En fchonk het milde herftfaizoen
 My honigzoete most , de zomer korenairen ,
 Wat lot zou 't myn dan evenaaren ?

o Welk een wellust zou het zyn ,
 Te wandlen , als de blyde morgen
 De Stad bekroop met nieuwe zorgen ;
 Of 's avonds by den maanfchyn ,
 Langs heuvels , bosch en veld en vliet en beemd en dalen ,
 In eenzaamheid herom te dwaalen !

Als ik , by klaaren morgenftond ,
 Te velde trad , om bly te zingen ,
 Zou my het hoenderdom omringen ;
 De duiven vielen op den grond ,
 En zouden , korrende , met eenden , ganzen , zwaanen ,
 My om een handvol voeders maanen .

Trad ik by middag door het woud ;
 Een heir van bloedeloofe dieren ,
 Van rupfen , uiltjes , vliegjes , mieren ,
 Met een oplettend oog befchouwd ,
 Zou my de Godheid in haar almagt leeren kennen ,
 En tot des Hoogften dienst gewennen .

Des

Des avonds als de gouden zon
 In 't scheemrig west was neêrgezonden,
 De sterren aan den hemel blonken,
 Daar 'k neêr zat by een koele bron,
 Zou 't zanggezinde koor der blyde nachtegaalen
 Myn luistrende aandacht vaak bepaalen.

En als my deeze zaligheid,
 Door storm, door sneeuw- en hagelvlaagen;
 Of 't branden van de zomerdagen,
 Hoe zeer 'k haar wenschte, wierd ontzeid,
 Zou 'k, in myn boekvertrek, beschut voor onweêrwinden,
 Tot nieuwen wellust stoffe vinden.

Daar zouden Vondel, Rotgans, Brandt,
 Antonides, de Decker, Moonen
 (Met eeuwigen laurier te kroonen)
 En Poot, dat edele verstand,
 My, met den zuivren glans van hun gewyde dichten,
 Op 't pad des steilen zangbergs lichten.

Somwylen zou een vriendenrei,
 Oprecht van hart en heusch van zeden,
 Gansch onverwacht my tegentreedén,
 Wanneer ik, uit de klaverwei,
 Te rug trad naar myn hut, daar Kloris, vol verlangen,
 Haar blyde gasten zoude ontvangen.

Dan zouden we aan den ruimen disch,
 Repronkt met room en moes en vruchten,
 Daar ons geen kwelling stond te duchten,
 Eerst leeren wat genoegén is.
 Daar zou een vriend zyn'vriend met blydschap onderrichten,
 En de een den ander streefend lichten.

ô Dierbre vrienden! ô, hoe zoet
 Zou my 'uw nutte leering smaaken!
 Myn hart, met zulk een vlam aan 't blaaken,
 Smolt weg door onweérstaanbren gloed.....
 Maar ach! Ik raaskal.... want, door zangdrift opgetogen,
 Bedriegt een ydle schim myne oogen.

De deugd alleen dient nagejaagd.
 Zy is de bron van 't waar genoegen;
 Wie haar bemint, zal nimmer zwoegen
 Van angst, die 't hart der boozen plaagt.
 ô Baak ter zaligheid! U zal ik eeuwig roemen,
 En leiftar van de vroomen noemen (1).

BACKERE (PETER DE) een Vlaamsch dichter, geboren te *Gent*, in de zestiende eeuw, door den Heer WILLEMS (2), die zijne dichtstukken misfchien beter kende dan wij, met stilzwijgen voorbij gegaan zijnde, volgen wij zijn voorbeeld, en verwijzen, even als hij, den belanghebbenden naar FOPPENS (3).

BADON (JOANNES), geboren te *Leyden*, in 1706, zijne echtgenootte, KLARA GHYBEN, geboren te *Dordrecht*, in 1708, door den dood in 1747 verloren hebbende, gaf hare en zijne dichtstukken
 ge-

(1) J. A. BACKER, *Proeve van Dichtlievende Mengelingen*, 1 Deel, blz. 65.

(2) Verhand. over de Nederduytsche Tael- en Letterkunde, 1 Deel, blz. 284.

(3) *Biblioth. Belg.* Tom. I, p. 951.

gezamenlijk in het licht (1). „Buiten eene gladdere „verfificatie hebben dezelve weinig of geene waarde (2)”. 's Mans bijchriften op de afbeeldingen onzer voornaamste dichters kunnen in lang na niet halen bij die van VONDEL of BRANDT. Hij overleed te *Vlaardingen* in 1783.

BAERLE (CASPAR VAN) (3) werd den 12 Februarij 1584 geboren te *Antwerpen*, alwaar zijn vader het ambt van griffier bekleedde, doch toen deze stad door den hertog van *Parma* was ingenomen, de wijk nam naar *Zalt-Bommel*, alwaar hij als rector der Latijnsche school overleed in 1595. De jonge VAN BAERLE schikte zich tot den predikdienst aan de *Leydsche* hoogeschool, en werd in 1608 als hervormd leeraar beroepen in de *Nieuwe Torge*, op het eiland *Overflakkee*, slechts vier jaren bleef hij aldaar, doch werd toen in 1612 aangesteld als onderregent van het Staten Collegie te *Leyden*, en in het laatst van 1617 bevorderd tot hoogleeraar in de Logica aan de hoogeschool aldaar. VAN BAERLE had in de toen zwevende hevige kerkgeschillen de zijde der Remonstranten gekozen, en

(1) Mengeld. van K. GHYBEN en J. BADEN, Dordr. 1756.

(2) J. DE VRIES, *Gesch. der Ned. Dichtk.* II Deel, blz. 175.

(3) *SAXII Onomasticon*, Tom. IV, pag. 251. *FOPPENS Bibl. Belg.* Tom. I. p. 165. BRANDT *Historie der Reform.* II en III doorg. *Leven van Ned. Mannen en vrouwen*, II Deel, blz. 222. WAGENAAR, *Amst. fol.* III St. blz. 226. *Kok, Vaderl. Woordenb.* V Deel blz. 115.

en nadat op de gehouden synode te *Dordrecht* derzelver leer veroordeeld was, werd hij ook dadelijk eerst als onderregent en vervolgens als hoogleeraar afgezet; als predikant had hij reeds vroeger schriftelijk moeten belooven niet meer te zullen prediken. Hij leide zich nu toe op de geneeskunde, en werd te *Caen* in *Frankrijk* tot doctor bevorderd. Intusschen bleef hij toch in *Leyden* zich bezig houden met jonge lieden in de wijsbegeerte te onderwijzen. In 1631 werd hij tot hoogleeraar in de wijsbegeerte en welsprekendheid beroepen aan de eerst kortelings opgerigte doorluchtige school te *Amsterdam*. Aldaar werkte hij met lust en ijver aan de bevordering der fraaije wetenschappen, en sprak van tijd tot tijd in het openbaar verscheiden deftige en schoone Latijnsche redevoeringen uit, die bijeenverzameld en door den druk gemeen gemaakt zijn (1), beoefende met goed gevolg de Latijnsche en Nederduitsehe dichtkunst, en gaf verscheiden werken over verschillende onderwerpen in het licht, die met ongemeene goedkeuring werden ontvangen.

Toen in September 1638 MARIA DE MEDICIS *Amsterdam* bezocht, en van stadswege dezer vorstin een prachtig onthaal zoo door openbare

ver-

(1) C. BARIÆT *Orationes variae*, Amst. 1643, in 12°. In 1689 verscheen eene Nederduitsehe vertaling van dezelve in het licht; getiteld: C. VAN BAERIES *Oratiën en Blijde inkomst van MARIA DE MEDICIS, nieuwliks met zijne Gedichten verrijkt*, in 8vo.

vertooningen, als anderszins was bereid, gaf hij eene breedvoerige beschrijving in het Latijn van deze vreugdebedrijven in het licht (1), die men nog als een voorbeeld van schoonen stijl aanhaalt. Niet minder fraai en prachtig uitgevoerd is zijne voortreffelijk geschreven Latijnsche geschiedenis der achtjarige verrigtingen der onzen in *Brazilië* onder het beleid van graaf JOHAN MAURITS van *Nassau* (2), welke een jaar voor zijn' dood in het licht verscheen.

VAN BAERLE sleet de zeventien laatste en genoeglijkste jaren zijns werkzamen levens te *Amsterdam*, algemeen geëcht en bemind, in den aangename omgang met zijn' vriend HOOFT. „Mij dunkt,” zeide de Hoogleeraar VAN CAPPELLE (3), op dezelfde plaats, waar, honderdzeventig jaren te voren, VAN BAERLE in het openbaar sprak, „mij dunkt ik „ zie

(1) *Medica Hesper, sive Descriptio publica Gratulationes, qua MARIA DE MEDICIS &c.* Amst. 1639, in fol. met uitmuntend fraaie platen, die ook gevonden worden in de Nederduitsche vertaling, die gelijktijdig met het oorspronkelijk, in hetzelfde formaat en met dezelfde letter gedrukt, uit de beroemde drukkerij van C. BLAAU in het licht kwam.

(2) C. BARLÆ *Rerum per octennium in Brăstia Gestarum, sub præfectura ill. Comitiss JOANNIS MAURITH, Nassovæ Comitiss &c. Historia. cum fig. elegantiss.* Amst. 1647. Atlas form.

(3) Redevoering over de verdiensten der Amsterdammers, enz. gehouden in de Doorl. school te Amsterdam, den 4 Maart 1816, blz 31.

M

„zie hem, ten huize van dezen, met de beroemdste
 „mannen van dien tijd zamen komen, en aldaar met
 „de geestige TESSELSCHADE het zout en de vreugd
 „van het gezelschap uitmaken.” Zijn ambtgenoot
 VOSSIUS, VONDEL, HUYGENS, BRANDT, BAEK en
 andere fraaije vernuften, die in dien tijd bloeiden,
 beijverden zich om hem blijken van genegenheid en
 vriendschap te geven, en hij bragt zijne dagen aldaar
 vrij wat aangenamer door dan te *Leyden*, waar hij,
 wegens het voorstaan der Remonstrantsche gevoe-
 lens, niets dan verdriet en onaangenaamheden had,
 en zelfs de onbeschofte schout BONT zich niet ont-
 zag om hem op de openbare straat een geschrift uit
 den zak te halen. Ondertusfchen het doorgeftane
 leed, het verlies eener geliefde echtgenootte en het
 gemis van zijn' boezemvriend HOOFT fchokten zijn
 reder ziel- en ligchaamsgeftel dermate, dat hij den
 14 Januarij 1648 bezweek, in den ouderdom van
 66 jaren, en begraven werd in de Nieuwe kerk,
 dicht bij het graf van HOOFT. VONDEL eindigt zijn'
 lijkzang op dezen verdienstelijken man met dit graf-
 fchrift:

Hier flumert Baerle neffens Hooft.

Geen zerk hunn' glans noch vrientschap dooft (1).

Wij hebben 's mans leven hier een weinig uit-
 voerig overzien, om dat hetzelfde inderdaad, gelijk
 de

(1) VONDELS poëzy, II Deel, blz. 31.

de Heer DE VRIES te regt aanmerkt (1), zoo vele treffende, zoo vele fijne punten van schoonheid heeft, dat het ons even als hem verwondert, dat VAN BAERLE tot heden nog geenen lofredenaar heeft aangetroffen, en wij wenschen hartelijk dat hij dien nog in den Heer DE VRIES zelve moge aantreffen, gelijk JEREMIAS DE DECKER dien in hem gevonden heeft.

De Nederduitsche gedichten van onzen geleerden VAN BAERLE zijn niet in grooten getale, en dan nog hier en daar in andere dichtbundels verspreid. De besten heeft de heer DE VRIES opgespoord en in zijn verdienstelijk werk (2) voor verdere vergetelheid bewaard. Wij kunnen ons nogtans het genoeg niet weigeren, ten minsten hier een enkel stuk, dat toch daar niet gevonden wordt, eene plaats in te ruimen, namelijk dat

TEGEN HET LYSTERVANGEN,
AAN JACOB BAEK, *Rechtsgeleerde.*

Wat moogt gy Jacob Baek, goedaardig, vreedzaam borst,
Die noit naar wreedheid, bloed, of moorden hebt gedorst;
My tot een overwreed en droevig schoupsel noden?
En wilt dat ik kom zien de halfgehangen doden,
En leden, fel verscheurt, en beenen uit haar lid,
Verflikte strotten daar uw strik noch vast om zit,

Zo

(1) Geschied. der Nederd. Dichtk. I Deel, blz. 135.

(2) Ibid, blz. 136—143.

Zo velerhande slag van die haar zelfs verhangen?
 Hoe 't menschelijk bedrog de vogels weet te vangen,
 En voor d'onnozelheid de strik door 't aas verbloemt,
 En zonder reden vangt, en zonder recht verdoemt.
 Ik las Ixions pyn, op 't schriklyk rad gebonden,
 Hoe Tantalus vergeefs werd van zyn hoop verflonden,
 En hoe Prometheus is aan Caucasus geboeit,
 Hoe Sisyphus de steen slaag rollende vermoeit,
 En hoe Megeer verschrikt met haar gewisse slagen,
 En geeffelt met een toorts om ons gemoed te plagen,
 En hoe Arachnes trots in 't eigen net bleef valt,
 Orions dochter straf en lyden: ook wat last
 Van straffen Pluto op het heftigste kan brouwen;
 Maar alles was verziert. 'k Plag 't voor verdigt te houwen,
 Wat d'aangesteken geeft der dichters had bedacht:
 Maar 't doón en 't wurgen van het vliegende geslacht
 Geloof ik zo te zyn, en houd 't voor ware woorden:
 Uw laan strekt voor't schavot van streng gericht en'tmoorden;
 Uw hoef is 't schoutoneel van dit bloedstortend spel.
 De lyfter weekt uw zand in bloed; de vink, te snel
 Van het bedriegelyk net, op 't onverzienst gegrepen,
 Word van de wreede duim des veld-tyrans genepen,
 Dus oeffent hy zyn magt, en kneust het kleene hoest,
 Van 't tere vogeltje, dat hy zo 't leven roest.
 Maar zo zyn klachte kon de grage lyfter uiten,
 Zy zou dan tegens Baek met deze reên besluiten:
 „Dat haar een snode dood werd t'onrecht aangedaan;
 „Dat vogels onder wet noch ook geboden staan;
 „Dat zy de nootwet volgt, daar 't al zich naar moet neigen;
 „Dat vrye keur noch wil haar nooit geweest is eigen;
 „En dat de wyde lucht voor elk een open staat;
 „Dat zy en haar geslacht den honger en haar quaad
 „ Voor-

„Voorzigtig vlieden, en het Noord om 't Zuid begeven,
 „En lyden na de wil van 't weér een dolend' leven:
 „Roóbfessen eeren, of al 't geen het afgeand' jaar
 „Haar fchaft tot levensnut. Zy zyn geen oorlogs-fchaar
 „Die Ryken drukt: noch zyn in kerk-krakeel bevonden,
 „s'En eifchen zold, noch geld, noch roof; noitschuldigftonden
 „Op haren naam, die valsch by haar zyn uitgefchapt;
 „s'En raán tot pleiten niet, dat goed en bloed aftapt;
 „Noch zy verdubbelden haar haav' met fchendig liegen;
 „Noch voeren oorlog met geweld of met bedriegen;
 „Of plagen ftad of dorp, of vreemd' of nagebuur,
 „Of nesten immermeer in 's huismans korenschuur;
 „Noch komen over, om een maagt haar borst te grieven,
 „Of huwlyksbant t'ontdoen van twee vereende lieven.
 „Zy eifchen deurtogt flegts, en 't geen m'een dolend gaste
 „Niet weig'ren mag na 't recht dat de natuur belaste.
 „Sulks dat fy 't hanzen als onfchuldig nooit verdienden;
 „Noch dat men ftrikken aan een tak span, daar fy fiende
 „Doch blind uit hongersnoot, geen noot fien voor haar dood:
 „Maar dat zelf Jupiter haar klachten niet verftoot,
 „En dat de moordenaar haar dood zal ftaan te boeten.
 Indien 't, myn waarde Baek, geoorlooft is, 'k zal moeten
 Medoogend' klagen met de lyfter en patrys;
 De papegaai voorwaar te hoof, als waar hy wys,
 Die wenscht fyn Vorst geluk, en eert de purpre kleeden,
 De reiger fit hier op fyn olmboom ook met vreden,
 En veilig fit de gier daar hy fyn wildbraat eet,
 De pauw leeft veiliglyk terwyl fy moedig treet,
 De swanen fwemmen vry in 't diepte der moerassen,
 De oyevaar is door fyn deugd 't gevaar ontwaffen,
 En 't meeste pluimgesiert dat berg en boffchen ziet.
 En ken die flag van dood noch 't diefelyk hangen niet;

De lyfter vol ellend, in wilgenschauw gehangen,
 Moet van de felle mensch dees snode straf ontvangen,
 Haar keel word toegeknoopt gelyk een moordenaar,
 Of dié gestraft werd, die 't gemeen bracht in 't gevaar.
 Het doet my seer, ja zelf myn oog verpynt haar stralen,
 Daar zy de lyken reis op reis sou in sien halen,
 Haar dood, haar uitvaart geeft aan geen Poëet vermaak.
 Maar lust u 't lacchen en dat ick myn klachten staak?
 Zo zoek my Nymphen, die vernoegt op 't land nu leven,
 Zo laat my Tefsefschaë een deftig praatjen geven:
 Ik hoorde liever dat Duarte vriendlyk zong,
 En dat door dit geluit uw veltstrik stukken sprong (1).

BAGELAAR (JOAN), De Heidelbergfche Catechismus was in vroeger' en later' tijd meermalen een voorwerp, aan hetwelk de rijmzucht hare krachten beproefde, om denzelven in de wonderlijkste rijmvormen te wringen (2), gelijk wij in den verderen loop van dit werk zullen zien; BAGELAAR heeft deszelfs twee en vijftig Zondagen in even zoo vele klinkdichten — geklonken, kunnen wij niet zeggen, maar als in eene pers geprangd, en met deze famenpersing in eene opdragt den Amsterdamschen burgemeester

N.

(1) Achter C. VAN BAERLES Oratiën, blz. 679.

(2) Dertig jaren geleden gaf de Heer J. HAZEU, cz. dezen Catechismus in 52 zangen in het licht; de vragen en antwoorden van denzelven zijn op Psalmwijzen berijmd, en de noten er bij gedrukt. Men had evenwel toen reeds gezond oordeel genoeg om met deze rijmende en zingende catechisatie billijk den spot te drijven. Zie *Vad. Biblioth. van H'etenfch, Kunst en Smaak*, III Deel, I St. blz. 528.

N. WITSEN, en vervolgens het publiek met de uitgave lastig gevallen (1). „Dat de kenners der Neder-
 „landsche poësy in deze 52 klinkdigten meer beval-
 „ligheid sullen vinden, dan sy in de beryming van
 „sulken kerkstof verwacht hadden,” was bij **PARS** (2)
 in 1701 nog „buiten alle twiïfel”!!!

Nog in het midden der vorige eeuw waren de klinkdichten zeer in de mode; men vindt er verscheiden van

BAK (HENDRIK) in de *Dichtkundige Lauwerbladen voor Z. D. H. WILLEM KAREL HENRIK FRISO*.

BAK (ABRAHAM DE), geneesheer te *Dordrecht*, een vriend en begunstiger van **A. HOOGVLIET**, was een man van smaak, liefhebber der fraaije letteren, en sloeg somwijlen de hand zelf aan de lier, blijkens eenige hier en daar verspreide losse dichtstukjes, die wezenlijke verdiensten hebben.

BAKE (LAURENS), Heer van *Wulverhorst* (3), gesproten uit het aanzienlijk Amsterdamsch geslacht van dien naam, was de zoon van **JUSTUS BAEK** en **MAGDALENA VAN ERP**, eene zuster der eerste vrouw
 van

(1) De Ware Gereformeerde Kristelijke Katechismus, in 52 klinkdichten, benevens eene naberigende bedenking over de hedendaagfche Rijmoeffening. Amst. 1694.

(2) Naamrol, blz. 243.

(3) **WAGENAAR**, Amst. fol. III St. blz. 253. **KOK**, *Vad. Woordenboek*, V Deel, blz. 29.

van P. C. HOOFT; hij was een der verdienstelijkste dichters van zijn' tijd, blijkens zijne *Bybelse Gezangen*, die hij in het jaar 1682 in het licht gaf. Zijne *Mengelpoëzy* is na zijn' dood door L. VAN DEN BROEK in 1737 uitgegeven. Hij was lid van het kunstgenootschap, onder de zinspreuk: *In magnis voluisse sat est*, hetwelk zich meest met de tooneelpoëzy bezig hield. Zijne afbeelding is door J. C. PHILIPS in het koper gebragt.

BAKE heeft in zijne *Bybelse Gezangen* de gewijde stoffen met waardigheid behandeld. Zijne lezenswaardige verhandeling over de Bybelpoëzij, die dezelve vooraf gaat, draagt vele blijken van 's mans geöfend oordeel en grondige geleerdheid. En men moet het aan de opverdraagzaamheid van zijnen tijd toefschrijven, dat hij zoo vinnig gebeten was op den braven, verlichten BEKKER, en hem wegens zijne *Betoverde Wereld* zoo fcherp doorhaalde in zijn *Antwoord van de Kristelijke Gemeente te Amsterdam* (1); waarlijk, de wakkere bestrijder van domheid, dweepzucht en bijgeloof had dit aan BAKE zoo min verdiend als aan zoo vele anderen, die hem miskend en mislândeld hebben. L. VAN DEN BROEK, in de opdracht aan JOAN COUCK, eene foort van rijmregister gevende van BAKES Mengeldichten, zegt:

Een zeker Rymer, vol van waan,
Loopt in een vierling by hem aan,

En

(1) L. BAKE, *Mengelpoëzy*, blz. 110.

En wie is deze *Rymer*? Men sla de daarbij aangewezen 135^{te} bladzijde op, en men zal met de hoogste verbazing zien dat het de edele, deftige, geleerde, vindingrijke, geestige, verdienstelijke CONSTANTYN HUYGENS is, dien VAN DEN BROEK, *alias* PALUDANUS, zich niet schaamt een' „Rymer vol van waan” te noemen, om dat BAKE geen smaak in diens *Korenbloemen* vond, blijkens het aldaar geplaatst punt dicht, dat VAN DEN BROEK liever had mogen verscheuren. Dan desniettegenstaande blijft BAKE een zeer verdienstelijk dichter, vooral in het vak der Bijbelpoëzy, in hetwelk hij door kracht van uitdrukking en deftigheid van stijl, zijn' leeftijd in aanmerking nemende, boven velen zijner kunstgenooten uitmunt. Tot eene proeve geven wij hier zijne

KORTE UITBREIDING OP HET DERDE HOOFDSTUK
VAN DEN PROFEET JESAIAS.

Wat steunt gy langer op den vleeschelyken arm,
Verblind geslacht, en hoopt dat hy uw land bescherm?
De hoogste, wiens gebied, van tyt nog eeuw gemeeten,
't Heelal bestiert, wil, streng in 't heilig recht gezeten,
De stad Jerusaleem, d'oudankbre, tot een straf,
Berooven van al 't goed, 't welk hy haar eertyds gaf;
Van voedzaam brood, van drank, en alderhande gaven
Van nooddrift, en al 't geen haar spyzen kon en lavea.
(Wie smelt nu niet van rouw en bitter harteleet?)
Van dappren krygsheld, van waarzegger en profeet,
Van vorsten, rechters, van raadsluiden en van tolken,
Geleerd en wel ter taal by alderhande voiken,

Van schrandre kunstenaars, en wat ooit tot sieraad
 Of steunfel strekte van den Godtsdienst en den Staat;
 Geen gryze haaren, die doorzocht, nooit raad ontberen,
 Maar jongens ziet men hier vermetel 't land regeren,
 En kinders, onbequaam ter rykstoel, Judaas volk;
 Daar helse burgertwist, het moordgeweer, den dolk
 Durft wetten, om door dwang, of snoode schellemstukken,
 Den vromen burger en den adel t'onderdrukken.
 Een jonge schaamt zich niet, zoo trots en onvervaard,
 Den man van aanzien, en den ouden in den baard
 Te varen, daar 't gespuis der hollende gemeente
 Den mond des Sanhedrins, dat dierbre puikgesteente
 Aan Judaas rykskroon, tot verachting van den Staat,
 By 't heilig outer zelf, mishandelt met veel smaat.
 Een troep van schelmen, die op recht noch reden passen,
 Vertreên de vromen, en zyn 's landts gezag ontwassen.
 Dies zult ge, ô Juda! dus geslingerd heen en weer
 Van burgerkryg, een van uw broedren tot uw' Heer,
 En hoofd van uwen staat verkiezen en dus spreken:
 Nu, wees ons landvoogd, ay! laat ons niet langer steken
 In dees verwarring; kom en wees onze oppervorst;
 Gy zyt vermogende, en kunt Jakobs heeten dorst
 En honger boeten; gy hebt kleders om te dekken
 Der broedren naaktheid; maar hy, om zyn hals t'ontrekken
 Het lastig pak des ryks, zal zweren: 'k heb geen brood
 Noch kleders in myn hof; ik kan in dezen nood
 U geen geneesdrank voor uw dolle quaal verschaffen;
 Godt wil Jerusaleem met zware plagen straffen:
 Dus zet my niet tot vorst; ik neem 't niet aan, ô neen!
 De stad Jerusaleem, gansch Juda valt daar heen,
 Getroffen van Godts hand; zy liet uit hare lippen
 Al t'onbedachtzaam, veel godtslasteringen glippen.

Haar

Haar boosheid terge Godt, om 't snood misdryf gestoord,
Met bozer gruwelen, hartnekkig, voort en voort;
Zy schroomde zelve niet by ieder die te noemen,
En haar godtloosheid in het openbaar te roemen:
Gelyk weleer de stadt van Sodom, zonder schaamt,
By alle vo'ken zich door ontucht zag befaamd.
Wee u, Jerusaleem! Godt zal met ongelukken
En rampen zonder tal, uw trotse Vorsten drukken.
Daar, tegens, 't vroom geslacht, verheven tot de lucht,
In eere en voorspoed, de bekoorelyke vrucht
Der deugden maien en in eeuwigheid genieten;
Terwyl 't verworpen zaad, door rampen en verdrieten
Zich ziet getroffen en verbryzeld van Godts hand.
Hoe! heerschen jongens in Godts erf, en heilig land,
Vermetel dus myn volk? durst hier geweld door wyven,
Vol baarzucht, Judaas leeuw gelyk een ezel dryven?
Och, Juda! och, myn zoon! gy kent geentrooster meer!
Elendige, gy zwerft mistroostig heen en weer,
En vindt u hopeloos dus eenzaam en verlaten,
Van uwe leiders, die alom uw weg en straten
Verspieden; doch Godt komt en zit ter rechterhand,
Daar zyn rechtvaardigheid de hoogste vierschaar spant
In zyne heerlykheid, van duizend hemellichten
Beschenen, en gereed de heidenen te richten,
Zet hy zich in 't gerecht, met d'oudsten van het volk
En Judaas vorsten; als zyn stem uit eene wolk
Dus dondert, en met schrik de volken klinkt in d'ooren:
Bloedgierigen, dorst gy myn heiligdom verstoren?
Hebt gy myn' wynberg, eer zoo mild met gunst besproeid
Uit myn genadetroon, baldadig uitgeroeid?
Zyn ranken afgescheurd, geplondert van zyn vruchten,
Des landmans oogst vertreen, en sieurde u aan geen zuchten?

Men

Men ziet uw hand van bloed beklad , uw huis vol roof ;
Uw oog voor jammer blind , uw oor voor klagten doof.
Maar Godt, dus antwoordt gy u zelf op deze reden ,
'k Behoef u Jakob hier geen oorzaak van t'ontleden ,
Die hoort , ondankbare , u genoeg te zyn bewuft :
Of zo 't u uit myn , mond die noch te hooren lust ;
Daar hebt gy d'oorzaak : ziet uw preutse dochter treden
Met uitgerekten hals , en pracht van stacykleden ,
Het aanzicht geblanket , dat fier en dertel staat ;
Zy bootst met haren gang een dans na langs de straat ,
In schoenen geborduurd met paalen en gesteente ;
De hovaardy zit diep in 't merg van haar gebeente.
Maar wacht , haar straf genaakt ; de hoogste wil eerlangk ,
Haar voor dien blonden lok , die als een wyngaartrank
Om 't hooge voorhoofd krult , een kaal hoofdschedel geven ,
Dan zal ze in 't stacykleed niet meer langs Sion streven ;
Godt wil de dertle , die de nedrigheid belacht ,
En zedigheid bespot , berooven van haar pracht ;
Van keurs met goud omzoomd en zyde feestgewaden ,
Van haar kleinnoodien en aanlokkende sieraden ;
De purpre tabberd spreit niet meer een' heldren gloed ;
Geen schoen , met goud gestikt , omvat haar tedre voet ,
Noch gulde hairband vlecht de blonde tuit en lokken ,
Geen zilvre haak schort nu een lange sleep van rokken ,
En Babiloons samaar , geen goude keten hangt
Haar van den middel af , noch gulde spanfel prangt
De tuiten , als een krans om 't hoofd , met duizend vlechten ,
Men ziet geen paarlespeld den sloersen sluier hechten
Aan 't kapsel , met een zwaay , dat ze om de lokken zwiert ,
En den albasten hals met paarlesnoer versiert :
Het oor pronkt langer niet met diamante ringen ,
De borst met baggen , noch de hand met vingerlingen :
Geen

Geen Tyrifch dundoek speelt op purpre zyde keurs,
 Geen amber, muskusknoop, noch geborduurde beurs,
 Geen fpiegel, om de maagd te toien en te hullen;
 Geen balfemreuk, maar fank zal haar de neus vervullen.
 Voor eenen zyden band, die haren middel floot,
 Omgordt een haire koord of tonw, ter nauwer nood,
 Een kleed van lappen, die haar los aan 't ligchaam hangen;
 Een doodsch en naar gezicht voor bos op lip en wangen,
 Een fchurfde en kale kruin voor een gekrulden lok,
 En eenen engen zak voor een' geplooiden rok.
 Men ziet in flecht gewaad de pracht der ftacyklerin,
 En Sions fchoonheid in affchoulykheid verkeren;
 Daar 't woedend oorlogszwaard de kracht van Juda flyt,
 De mannen door 't geweer, de krygsfien in den ftryd
 Gevallen, Salems ftadt, de hooge poort en deuren
 Der hofpaleizen, als de droeve weduws, treuren,
 Zoo naar, zoo doods, en gansch van menfchen uitgeput,
 Dat zeven vrouwen, nu ontbloot van fcherm en fchut,
 Beroofd van man en kind, van huis en hof, van fchatten
 Geplonderd, eenen man uit hoogen nood aanvatten,
 En zeggen: kom, myn vrind, wees onze zorg en trooft,
 Neem deze fmaadheid weg, en geef ons weer een krooft⁽¹⁾.

Veel fchoons en krachtigs heeft ook de hier
 door ons overgenomen

ZEGEZANG OP DE VEROVERING VAN AZOP,
 DOOR CZAAR PETER I.

Ga, trek, als Nafø, meê na 't Noorden,
 Myn zangfter! (niet in ballingschap)
 Naar Pontus vergelegene oorden;
 Maar volg Czaar Peters heldeftap;
 Om met nooit dorrende laurieren,
 Het hoofd van Ruslands Vorst te gieren.

Volg

(1) L. BAKE, Bybelſe Gezangen, blz. 138.

Volg met gezang zyn' zegewagen;
Terwyl, aan 't woest Meötis meir,
De wrede Tarter legt verflagen;
Of knielt gekluistert voor hem neer.
Daar Tanäis de puin komt schuren
Van Afofs half gesloopte muren.

Dat Afof, 't welk zyn hooge wallen,
Wel eer, door Ruslands Vorst hersticht,
Den Tartaar zag ten prooi gevallen,
Beroofd van 't Evangelielicht,
En 't kruis, geverfd in bloed en tranen,
Gevlucht voor Meccaas halvemanen.

Dat kon Czaar Peter niet gedogen,
Die blakend van een edel vuur,
Met Ruslands krygsheir opgetogen,
Ten schrik van d'onverwinb'ren muur,
Reed toe, om met gelyke schreden,
Alcides stappen na te treden.

Hy, met zyn Russische Bojaren
En Scyten, moedig toegerust,
Ontziet geen arbeid, noch gevaren;
Maar, als van 's Hemels lot bewust,
Trekt op, met vaste hoop van zegen,
Door woeste en ongebaande wegen.

Geen winter, met geheele bergen
Van sneeuw en ys, belet zyn' togt;
Dat kan zyn' heldenmoed maar tergen,
Tot hy 't behouden overbrogt:
De deugd, om eer en prys te halen,
Gedoogt geen perk noch hinderpalen.

Dus

Dus als de Vorst de sterke muren ,
En burgten hemelhoog gebouwd ,
Die dwang en plaag der nageburen ,
Met gramschap in 't gezicht , beschouwt ;
Hy spreekt , gy moogt met torens brallen ;
Maar 'k zal die trotsen haast doen vallen .

Met dreunt van boven en van onder
De grondslag , torentrens en wal ,
Geschokt , als van een fellen donder ,
Een voorboo van d'aanstaanden val ;
d'Aloude koopstad met haar daken
Begint te sidd'ren en te kraken .

Fluks zet hy toe op Afofs vesten ;
Daar d'Ottoman een wyl hem stut ;
Doch ziet de stad en burgt ten lesten ,
De wal verheerd door 't grof geschut ,
Zich aan dien winnaar overgeven ;
Hem in triomf naar binnen streven .

En schoon het hoofd der aartstirannen
Hem zocht te keren met geweld ,
En magt van twintigduizend mannen ;
Hy ziet door Ruslands oorlogsheld
Den krans der zege weggedragen ,
De vloot en 't gansche heir verslagen .

De Donstroom stak zyn gryze haren ,
Op dit gerucht , ten golven uit ,
En dobbert vrolyk op de baren ,
Gewekt door 't schel triomfsgeluid ,
't Welk met een' weêrgalm door de wolken
Klonk tot in d'ooren van de volken .

Wat

Wat stoft het beuzelagtig Grieken
 Op Argo, 't schip zoo wyd vermaard,
 Daar 't, als een vogel op zyn wieken,
 Met zeil en riem naar Kolchos vaart?
 Wat mogen d'oude dichters melden
 Slechts van een kiel met vyftig helden!

Dees Herkules voert heele vloten,
 Ruim honderd mylen, over land,
 Met honderden van zulke boten,
 En oorlogschepen, trots beinand,
 Galeien, faiken, galeäffen,
 Die bruisen door d'Euxynse plassen.

Hy gaat de wrede moordharpyen
 Met magt bestoken in haar poel,
 En, als de Griekse held, bestryen;
 Daar zy, met vreselyk krioel,
 In dichte bosschen, rots en kuilen,
 Zich voor zyn schitterend zwaard verschuilen.

's Helds naam, de schrik der dwingelanden,
 Treft fluks gants Traçien in 't hart;
 Terwyl 't langs Bosphors vloed en stranden,
 Alom beangstigd en benard,
 Czaar Peter ziet den zabel zwaaien;
 En op d'Euxyn zyn vlaggen waelen.

Vaar voort met uw manhafte daden,
 O Russen Cæsar! onvermoeid,
 'k Zie u met versche laurebladen
 Bekranst; zoo ge u naar Prekop spoelt.
 Dan moet de klaauw dier selle draken
 Haar vetten roof van menschen slaken.

Al-

Alcides toog naar hellsche kolken,
 Tot hulp van Theseus en zyn vrind,
 Ten schrik der onderaardsche volken;
 Daar hy die twee, zoo trouw bemind,
 Met zyn gevrèesde knots en handen
 Redt uit die duisternis en banden.

Maar gy, red honderd duizend zielen
 Uit Prekops bittere slaverny,
 Die met gebeden voor u knielen,
 In myn gezang: ay maak ze vry!
 Zoo wil gantsch Kristenryk u looven;
 Zoo streeft ge Alcides ver te boven.

Hoe wil de donder der kartouwen,
 Het snelle en onvermoeid gerucht,
 Uw' naam, die nimmer moet verouwen,
 En lof uitbrommen door de lucht,
 Terwyl, van vrees, het trots Byzantien
 Schudt met zyn hooge toorentanzen.

En gy, myn Nimf, ga hem geleiden,
 Zoo ver zyn glorieryke naam,
 Langs beemden, bergen, bosch en heiden,
 Wordt uitgeblazen door de Faam!

Maar streef niet al te stout! wie kan, naar waarde, kronen
 Dien Alexanders zoon, en 't krooft der Amazonen (1)!

BAKKER (PIETER HUISINGA), afkomstig
 uit een deftig Groninger geslacht, en, welligt al-
 daar, geboren in 1713, en overleden te *Amsterdam*,
 in

(1) L. BAKE, Mengelpoëzy, blz. 86.

in 1801, onderscheidde zich in alle opzigten voordeelig boven zijne kunsttoefenende tijdgenooten, door zijn' vindingrijken geest, levendige verbeeldingskracht, gezond oordeel, geleerdheid en goeden smaak, waarmede hij die zuiverheid van taal en zoetvloeiendheid van versificatie paarde, waarop het in zijn' tijd hoofdzakelijk aankwam; doch deze keurigheid is slechts de lijst tot 's mans dichttrafereelen, die eene onmiskenbare kunstwaarde hebben, bij elk die fraaije dichtstukken op prijs stelt; het was enkel de slordige LE FRANCO VAN BERKHEY, die ze op eene onbeschofte wijze „stijve en afgelikte Gedichten" noemde (1); doch diezelfde gedichten zijn ongemeen zin- en zaakrijk, vol schoone gedachten, geestige wendingen en aardige vonden, allen zijn zij verwarmd door den gloed van vaderlandsliefde, vriendschap en huwelijksrouw, en dragen den stempel van den kernachtigen dichttrant van vroeger' tijd.

Welk eene innemende bescheidenheid was het reeds in den rechtchappen, zedigen man, dat hij eerst in zijn zestigste jaar als eigenlijk gezegd dichter optrad, met een' kleinen bundel gedichten, meest allen ouder dan dertig jaren (2)! en hoezeer sommige reeds vroeger afzonderlijk verspreide stukjes hem als een' zeer verdienstelijk' dichter aankondigden,

(1) J. LE FR. VAN BERKHEY, Ged. I Deel, Voorr. blz. IV.

(2) Poëzy van P. HUISINGA BAKKER, Amst. 1773.

den, worden dezelve echter daarin niet aangetroffen. In weerwil van het gunstig onthaal, dat dit bundeltje bij het publiek genoot, en het loffelijk verflag der maandwerkschrijvers (1), wachtte hij nog negen jaren, eer hij met een' tweeden bundel te voorschijn kwam (2), en eindelijk in zijn zeven-enzeventigste jaar verscheen eene derde en laatste verzameling (3). Sedert heeft hij geene dichtstukken meer in het licht gegeven, schoon hij nog elf jaren daarna leefde.

Het blijkt uit het tijdverloop tusschen de uitgaven dezer drie bundels hoe Kiesch de dichter dachten aanzien van dat publiek, voor hetwelk hij eigenlijk schreef. „Een dichter kan erkennen,” zegt hij (4), en erkent het inderdaad, „dat hy met „eene aenhoudende rymkoortse gekweld zy, zonder dat hy voorhebbe het gemeen met zijne „kwaele lastig te vallen;” ook dit heeft hij met de daad getoond, en het *nonum prematur in annum* van HORATIUS, velen onzer vurige jeugdige dichters ten voorbeelde, bedachtzaam in het oog gehouden: hij behoefde dus in zijn' vergevorderden ouderdom geen berouw te hebben over de poëtische zonden zijner jeugd.

In-

(1) Hedend. Vaderl. Letteroef. III Deel blz. 80. Nederl. Biblioth. I Deel, blz. 694.

(2) Poëzy van P. HUISINGA BARKER, II Deel, Amst. 1782.

(3) Idem, III Deel, Amst. 1790.

(4) Idem, I Deel, Voorr. blz. VI.

Ingevolge ons gemaakt bestek, om proeven in dit werk te leveren der voortbrengfelen van dichters, die zulks waardig zijn, zullen wij thans eene keus moeten doen uit de drie voorhanden bundels van HUISINGA BAKKERS poëzy; en inderdaad wij zijn huiverig om de stukken, die wij opnemen, voor zijne besten te verklaren; daar die, welken wij wegens derzelver uitgebreidheid, of om het minder belang, dat zij mogelijk in dezen tijd inboezemen, moeten overslaan, niet te min een' rijkdom van echte schoonheden bezitten, dubbel waardig aangeduid en opgemerkt te worden.

Om de eenvoudige, schoone, treffende en ware schildering, zoowel als om de opregte, ronde, hartige taal, ruimen wij de eerste plaats in aan zijn dichtstuk op de

AENKOMST VAN HUNNE HOOGHEDEN WILLEM V
 EN ZYNE GEMALIN TE AMSTERDAM,
 DEN 30 MAI 1768.

Wat aengenaeme morgenstond,
 Wat lentelugt, zoo frisch van geuren,
 Wat dubble Mai van duizend kleuren
 Waeit d'Amsterdammers in den mond
 De stad, in loutre vreugd herschappen,
 Ziet schemeroogende in dien dag,
 En woelt te voet, te ros, te wapen;
 Zy laet de wrange zorgen slaepen:
 De blydschap heeft nu al 't gezag.

Al-

Alleen geen bloeifemryke lugt
 Doorwaait, doortintelt alle geesten,
 En noodt de Stad op hooge feesten:
 Een andre Hoogtyd, fyner zugt
 Speelt, met de lente, elkeen door de aëren;
 Die, sterker dan 't Idalisch vuur,
 Niet slegts in 't hart der jeugd gevaeren,
 Haer werking toont in 't volst der jaeren,
 En past op neiging noch natuur.

Van 't Haegsche Bosch naer Amsterdam,
 Zweeft deeze lieve Mailugt over:
 Zy voert ons toe het Vorstlyk lover;
 Twee Telgen uit een' bræven Stam,
 Die, in de lente van haer bloeien,
 Elks hoop, elks liefde zyn en zorg;
 De Oranjbloem, zo braef in 't groeien,
 Gehuwd, door malsche minneboeien,
 Aen de eedle Roos van Brandenburg.

De magtige Yvest, min gewoon
 Een' Hooffchen hoogen dag te aanschouwen,
 Durst pas zig in dien glans vertrouwen:
 Zy, door den rusteloozen toon
 Der beurs- en handelklok gedreeven,
 Vindt schaers een open in haer' tyd,
 En flyt haer woelig werkend leven,
 Om 't Vaderland het deel te geven
 Der winst, gewoekerd uit haer vlyt.

Zy wyk' den Haag in Hooffschen zwier;
 Maer niet in ongeveinsd genoegen:
 Zy kan het hart by heuschheid voegen,
 En eert den Vorst op haer manier.
 Wie twyflen durft kan zien noch hooren.
 De vreugd van de oude en nieuwe Zy
 Ryst hooger dan de Westertooren,
 En streeft, genoopt van liefdespooren,
 Door alle wyken, langs het Y.

Om 't Vorstlyk Paer, naer orde en eisch,
 In 't woelig Amsterdam te onthaelen,
 Ontsluit de Raed de marmren zaelen
 Van 't heilig burgerlyk paleis.
 Geen hof kan ooit meer veilig wezen:
 Hier bergt de wereld zelf haer' schat:
 Geen list kan hier de wet beleezen:
 Hier heeft de Prins geen leed te vreezen;
 Ons Raedhuis is de Burg der Stad.

De Stad, door dit bezoek vereerd,
 Heeft de eélste rei der vreugd ontboden;
 En voor haer hooge Gast-genooden
 De hindernissen weggeweerd.
 't Vermaek zal zelf den dag verdeelen
 Op trom-, trompet- en klokmuzyk:
 De Schouwburg opent zyn tooneelen;
 Het magtig Y houdt waterspelen,
 En zeiltriomfen in zyn ryk,

De

De Burgery staet hegt geschaerd;
 Uit zestig Wyken toegedrongen:
 De blydschap vindt gebrek aen tongen,
 In duizenden byeen vergaerd.
 Gelyk de Mai aen weide en hoven,
 Waer 't lenteblos de telgen siert,
 Als steiler zon 't plantsoen zal stooven,
 Een winst van vruchten durst belooven,
 Wanneer het jaer den oogsttyd viert.

Aldus in Neerland, wyd bekend,
 Waer vryheid haer blazoën blyft voeren;
 Geen dwang de volksrust poogt te ontroeren,
 Beloofst de groene Oranje - Lent
 Ook schoone vruchten voort te kweken.
 Zo moet geen held aen Nassaus stam,
 Den Staet geen duurzaem heil ontbreken:
 De Zeevaert zeile op alle streken,
 Naer 's werelds Koopmarkt, Amsterdam (1)!

Geestig en luimig is de brief, dien hij, wegens
 het verbranden van twee zijner dichtstukken, schreef

AEN DEN HEERE MR. MICHIËL VAN BOLHUIS,
 IN GRONINGEN.

Ga, traeghe Zangeres, poog mynen vriend te vinden,
 't Zy hy te Warffum woone, aerdszalig en gezond,
 Waer 't Noorderzeegeklots, door 't woën der winterwinden,
 De vruchtbre stranden schaest van onzer Vaedren grond:
 Of

(1) P. HUIJINGA BAKKER Poëzy, I Deel, blz. 42.

Of dat hy de uren slyt' der korte en koude dagen ;
 Der nachten , lang en loom , in Grunoos ruimen wal ,
 En by den warmen haerd , met vrienden , kroost en magen
 De nukken schertsend' mael' van 't weifelend geval.
 Wil daer beschaemd , zo 't voegt , bekommerd en verlegen ,
 Om uwen stuggen aert , in zyne woniug treên ;
 Hem daer , zy 't u vergund , omhelzen , en den zegen ,
 Dien waere vriendschap schenkt , afbidden als voorheen.
 Myn Bolhuis , 't zy haer komst u walgen moge of smaeken ,
 Zy onderneemt den togt , vertrouwende op uw gunst ,
 En hoopt , dat de onde zugt , lang smeulende , op zal blaeken ,
 Uw liefde voor haer deugd , en eereelyke kunst.
 Onze aerdbol heeft zyn' kring eens om de zon voltrokken ,
 Gaf ons den kortsten eens , en eens den langsten dag ;
 Bekleedde 't veld met loof , met bloemen , vruchten , vlokken ,
 Sinds ik , by uwen brief , myn kroost verschynen zag.
 Dat Tweelingkroost , voorheen ontydig , onvoldraegen ,
 Uit hersens , al te jong , gebooren , zag ik weér ,
 Dat geen Patricius , en 't speet ons , kon behaegen ;
 Schoon 't recht vrymoedig sprak voor myn beledigde eer.
 Dit kroost moest jaeren lang by u , myns ondanks woonen ,
 'k Hereischte 't menigwerf uit malle kindermin ,
 Terwyl de tyd den leest en 't wezen myner zoonen ,
 Hun houding , zwier en verw , gevaegd had uit myn' zin.
 Gy schertste ligt , Michiel ! met myne onnosse liefde ,
 Als gy de schepsels zaegt , om wie zy driftig vroeg ,
 Endagt , mischien , gy dwaes , het kroost , dat u zo griesde ,
 Komt zeker , als ik 't zond , by Vader tyds genoeg.
 't Gebeurde eens , niemant spott' met droomen en gezigten ;
 Ik heb , als Socrates , myn' eigen Demon ook ,
 Dat gy , in goeden ernst , myn Twee vergeten Wigten
 Voor 't licht riept uit een' hoek , waer nimmer dag ontlook.
„ Kent

- „Kent gy,” dus was uw woord, „onnooslen ! uwen vader ?” —
 „Alleenig aen den naem die op ons hulfel staet.” —
 „Maer weet gy ook van hem iet meerder, of iet nader ?” —
 „Niets anders, neen, ó neen ! niets van zyn liefde of haet.” —
 „Hebt ge immer trek gevoeld naer Vaders huis en zorgen ?” —
 „Somtyds ; maer schaemte en vrees verdoofden deze zugt.” —
 „Waerom ? zyt welgemoed : reist heen : vertrekt op morgen.” —
 „Wy schroomen, brave man, voor zyne roede en tugt.” —
 „Hoe nu ! wat's dit ? gy weent : zyn min zal u beschermen.” —
 „Wy zyn alte onbeschaefd ; wy zyn mismaekt van leén !” —
 „Het Vaders hart nogthans zal uwer zig erbarmen.” —
 „Hervorm gy zelf, vooraf, gewaet, en sprake, en zeén.” —
 „Goê zeden, nette spraek, fraei tooisfel, hy kan 't schenken ;
 „En is uw leest min schoon, gy hebt geen smaet verdiend,
 „Die wel te leven weet, zal min dien mistand krenken.
 „Welaen ! spoeit heen, en groet uw' Vader van zyn' vriend.”
 Kom hier, vergetenheid, kom hier, uw loom vermogen,
 Schoon 't wakkre zinnen deert, vermeestert onzen geest ;
 Gy wordt, eer 't stomp verstand, eer 't scheemrend zwak der oogen
 Met d'ouderdom verschynt, alreeds gevoeld, gevreesd.
 'k Herdenk nu, met verdriet, den zwymeldrank, de teugen,
 My, u ten dienst, gemengd door de eigenzinnigheid ;
 Waer door ik, dof van geest, beneveld van geheugen,
 Al duizlend uit het spoor der vriendschap werd geleid.
 'k Verloor, door u alleen, een denkbeeld uit myn zinnen,
 Voor dezen 't waer vermaek, de wellust myner ziel :
 Ik scheen dien braven man, dat huis niet meêr te minnen,
 Daer ik, zo menigwerf, in vriendschaps armen viel.
 Ja, Bolhuis ! ja, ik dagtaen u en aen uw magen,
 Min dan Oranje aen 't graf toen Gerards lood hem trof,
 Wanneer my, onverwagt, myn kunstkroost op kwam dagen ;
 Dat kroost, heel ongedaen, van zwier beroofd en lof.

'k Ontving die Tweelingvrucht, en aerselde onder 't groeten;
Ik zag haer; maer, helaes! 'k ontroerde op dat gezicht;
Wat onaenzienlykheid! wat wangestalte, en voeten!
Wat stem! wat tael! wat geest! ô liefde! ô eer! ô pligt!
Verglimt dan de eigenmin de dwaesheid onzer driften,
De malle stoeiery van 't jong en vlot verstand;
Onthaelt en toeft zy ons, voor nectar, op vergiften,
En geeft ze ons kindsch vernuft een lemmer in de hand?
Verleidende eigenmin! elk moet uw werking schroomen,
Zo lang de kragt der rede uw' invloed niet bestiert!
Ik voelde, ô rede! uw spoor, noch 't tokkelen uwer toomen,
Toen dit ontydig kroost een' naem gegeven wierd.
Dit dagt gy ook, Michiel! gy liet die schepsels dryven;
Gy floot hen jaren op, vergeten en veragt,
En wat ge, uws ondanks, poogt voor hun aen my te schryven,
'k Weet, hoe ge, in uwe vuist, om myne dwaesheid lacht.
Hervat uwe aendagt: leen myn' zang opmerkende ooren,
Ik zing den ondergang van dit wanschappen kroost;
Dat, kragteloos gevormd, en voor zyn' tyd geboren,
Der kunst tot smaed verstrekt; den Vader siert noch troost.
't Was avond, alles zweeg, de drukke straten zwegen;
De huis- en levenspligt ontdoken zorg en werk;
De geest, op rust verliefd, genoot dien stillen zegen,
En schiep, in de eenzaamheid, een leerzaam oeffenperk.
Het veenvuur flakkerde op, zyn lugte vonken zwierden
En speelden in den rook, die smeltende verdween;
De vlammen, blank en rood, verhelderden en sierden
Den versch gekuisten haert, en blekten ongemeen.
Geen houtmyt, hoe geroemd, der gryze en wyze alouden,
Geleek, in 't minste deel, by myn eerwaardig vuur;
Elk moet myn' stillen ernst, en aendrift fraeier houden,
Dan al hun feestgebaer, in dat ontzaglyk uur.

Myn

Myn dierbaere echtgenoote, en teergeliefde Elise;
 Wie 'k immer mynen wil en hartsgeheim verklaer;
 Die 'k altoos, by myn kunst, tot priesterin verkieze,
 Stond over de offerhande, en hielp den offeraer.
 Ontydig Tweelingkroost! door 't onryp brein gewonnen,
 Dus sprak ik, volg myn' wensch, 't strekt u en my tot eer!
 Wie zou u, dus mismaekt, huisvesten, dulden konnen?
 Het burgerschap der kunst valt veel te kiesch en reêr.
 Den kindren van verstand voegt geen roemdervend leven:
 Indien zy slamelaers, verdraeid, of krepel zyn,
 Kan hun Augustus noch Mecenaz aenzien geven; (schyn'.
 Hun schande blinkt door 't kleed, schoon 't hel van goud
 Der oudren malle min moog' zulke zoonen streelen,
 Hen zenden, dwaes beraên, de wyde wereld in:
 Helaes! 't elendig kroost zal spoedig elk verveelen;
 Gekerkerd zyn, of slaef by 't laegste huisgezin.
 Dan lydt het duizend doôn, mishandeld en geschonden;
 Ten slegtsten dienst geveild, waerin het langzaam sneeft:
 Of wordt het, hier en ginds, by 't nageslagt gevonden,
 Men werpt het in een' hoek, onnur, en afgeleefd.
 Wat dunkt u? dankt ge niet uw' Vader, die u heden
 Aen zo veel leeds ontrukkt? zie hier uw lykvuur reê:
 Gy knikt: welaen, de vlam verslindt, ontbindt uw leden;
 Uw lyf verkere in lugt, zyn waesfem waelj' naer zee.
 Dit was het eind, myn vriend, dier Tweelingherfentelgen:
 Noem zulks niet Ammoniësch, of Puniesch, vreemd noch wreed:
 Saturnus gloënden eisch kon nooit Natuur verzwelgen;
 Den mynen wil 't verstand: hier voelt Natuur geen leed(1).

BURMANS fraai en krachtig Latijnsch dichtstuk
Ad manes violatos Jani Wittii, zoo wel als HIGTS
 Car-

(1) P. HUISINGA BAKKER *Poëzy*, I Deel, blz. 134.

Carmen trochaicum in reditum veris, vonden in HUISINGA BARKER een' keurigen dichterlijken tolk (1). Eervolle vermelding verdient ook zijn deftig dichtstuk, getiteld *Amsterdam* (2), dat alleen wegens deszelfs uitgebreidheid hier geene plaats vinden kan, gelijk ook, om dezelfde reden, zijne geestige hekeldichten, met name *Hippus, de Kerk-pedant* (3), *Aen den Hollandschen Scriblerus* (4) en *De Bruijlofspoëzy verdedigd* (5). Natuurlijk, en toch geestig en aardig is de wending in de beide volgende stukjes:

AEN ERNST, HUWENDE MET DORIS (6).

Of ge onrechtzinnig, of rechtzinnig,
Verdraegzaam zyt, of styf en vinnig,
Geeft nu geen pas u af te vraegen:
En of u Doris kon behaegen
Alleen om de orthodoxe gronden
In haer, en haer geslagt, gevonden.
De liefde erkent nooit trant of regels
Van strenge, of stugge lettervlegels:
't Verstand, door haere kragt getroffen,
Mag op een vry verklezen stoffen.

Uw

(1) P. HUISINGA BARKER Poëzy, II Deel, blz. 18. 134.

(2) Ibid. blz. 149.

(3) Ibid. blz. 61.

(4) Ibid. blz. 73.

(5) Ibid. blz. 88.

(6) Namelijk 's dichters vriend ERNST WILLEM HIGT, die den 9 November 1749 trouwde met DOROTHEA LEMKE. Zie A. YFET, *Voerr. voor de Gedichten van E. W. HIGT*, blz. X. ALTHUYSEN, *Friesche Rymlery*.

Uw Doris voelde 't minvermogen,
 Toen de eerlykheid, ter neêr gebogen,
 In Ernst om wederliefde vraegde;
 Een minnetael, die haer behaegde.
 Zo komt uw beider hartsgevoelen,
 Dat steeds op de eendragt poogt te doelen,
 Nu, in één zelfde punt, te saemen:
 Myn vriendschap zegt hier, vrolyk, Amen!
 Gy, thans den toets der kerkbegrippen
 Ontworfeld, moogt, met vrye lippen,
 Beminnen, denken, schryven, leeren;
 Met ieder, wien 't u lust, verkeren.
 Zulk leven moet gy lang genieten,
 Van rampen vreemd en huisverdrieten!
 Dan zullen alle uw waerde vrinden
 In uw geluk een voorbeeld vinden;
 En roepen, daar ze uw dagen wenschen,
 Dit zyn recht orthodoxe menschen (1)!

AEN DEZELFDEN, KLINKDICHT.

Wat Rome, wat Geneve, of Augsburg, ook beweeran;
 Wat Dordrecht voor een punt van waer gevoelen stelt;
 Hoe vast het kerklyk snoer van eenheid bindt, of knelt,
 Geen dooling, geen verschil, was immer af te keeren.

De hnwlyksliefde alleen kan schoole en dwang ontbeeren,
 Zy luistert naer gezag, gezintheid, noch geweld;
 Zy vindt een lesse in 't hart, die haere keur verzelt,
 Rechtzinnig was, en blyft, welke alle volken leeren.

Zo

(1) P. HUISINGA BAKKER Pozdzy, II Decl, blz. 25.

Zo dwang het aërdsch verdriet, by 't vry verstand, vergroot,
 Geen formulier der kerke ooit dwaling buitensloot;
 Zyn menscheit regels dan geen kragteloze letters?

Zoek dies de Eenstemmigheid van denken by de Min;
 Zy stort in beider Kunne een eensgevoelen in:
 Egthaeters zyn alleen de schadelykste Ketterers (1).

Welk eene behagelyke eenvoudigheid, losheid,
 natuurlykheid en juistheid heerscht in zyne

GEBORTEGROET AAN HYLAS.

Heden hebt gy, achttien jaren,
 's Levens wuste zee bevaren,
 Met des lighaems schip gezeild;
 Zelden hebt ge nog, by 't spoeden
 Op de tuimelende vloedén,
 't Zeil gereefd, den grond gepeild.
 't Was nog varen met een' roeier,
 Dobbren in een boot of boeier,
 Op een' binnenlandschen vloed;
 Daer men zorgloos, onder 't zingen,
 Roer en riem of zeil kan dwingen,
 Nu met meêr, dan minder, spoed.
 't Was nog los en onbedreven,
 Langs de stranden van dit leven,
 Onbekommerd, onberaên,
 Zonder oogwit, voortgetoogen,
 Daer men schaers opmerkende oogen
 Dagt op kaart of koers te slaen.

In

(1) P. HUISINGA BARKER Poëzy, I Deel, blz. 27.

In dit spelend zorgloos zeilen,
 Was de schipper traeg in 't peilen,
 En de stierman min bedagt,
 Of het zeil eens gypste en kraekte,
 Of de kiel een gaping maekte,
 't Werdt slegts lugtig uitgelacht.
 Nu, maer nu, zal 't errenst worden,
 Nu behoort, met wisser orden,
 Beter kennis vaster geest,
 't Lichaems schip de reis te wagen:
 Ligte vloedden, heldre dagen,
 Speelzeilagiën, zyn geweest.
 'k Wil myn' raed voor u niet sparen,
 Schoon 'er wel ervaerner vaeren
 Op des levens holle vloën:
 'k Ben van myn verstand geen pryzer;
 Ondervinding maakt ons wyzer,
 Schoon men snedlg zij, of koen.
 't Lighaems schip, 't zy 't breed of rank is,
 Vast en sterk, vervuuld of krank is,
 Vordert onverwylde vlyt;
 Vlyt in 't breeuwen, teeren, klouwen,
 Vlyt, om 't zinlyk gnep te houën;
 't Geen verwaerloosd wordt verflyt.
 't Schip des lighaems slyt door jaeren,
 't Moet ook slyten onder 't vaeren,
 Maer bekoorlyk onderhoud
 Doet het vaertuig langer duren;
 Weert lekkagie, helpt in 't stufen,
 Houdt het vaerdig, schoon 't veroudt.
 't Zeilt geneuglyk, als we winden,
 Vloën en golven, gunstig vinden;
 Doch wat ziet het byster naer,

Als

Als 'er stormen zyn te wagten,
 Duistre dagen, donkre nachten,
 Tegenspoeden, reisgevaer!
 't Heeft dan werk in wél te stieren;
 Hier te reeven, daer te vieren;
 Nu eens ruim, dan scherp te gaen:
 Wind te houden, als 't wil gypen;
 Somtyds kort een klip te ontknypen;
 Steeds, ter wagt by 't stuur, te staen.
 Uwe stierman, de oedle Reden,
 Moet zyn' raed en kunst besteden,
 Eer een draeiwind hem verrasf,
 Staedig op het nachtglass letten,
 Om den rechten koers te zetten,
 Naer 't verstaad, uw zeilcompas.
 Zyn scheepshoofden wys en schrande,
 Zyn ze eenstemmig met elkander
 In 't bestieren, in 't beraén,
 Min gevaer is dan te vrugten (1),
 Of verlies van 't Schip te duchten,
 Op des levens waterbaen.
 Egter beurt het, wie zal 't wraeken?
 Dat, ondanks voorzigtig waeken,
 Ondanks kennis, nugtre vlyt,
 Stormen, stranden, dondervlaegen,
 't Lighaems schip zyn kragt ontjaegen,
 Of bederven voor den tyd.
 Dan, nooit moeten ongelukken
 Ons aen onzen pligt ontrukken;
 Braeven blyven dien getrouw:

Ram.

(1) KILIAAN: vruchten, vurchten, vorchten, *Timers*, vrezen.

Rampen, die wy niet verwekken,
 Schoon zy ons tot nadeel strekken,
 Wekken nimmer naberouw.
 Wiltge voorrs gelukkig spoeden
 Door de bulderende vlooden,
 Zeil niet zonder waterkaert,
 Die u kusten, baeien, stranden,
 Stromen, streken, rotfen, zanden,
 Net beteekent, juist verklaert.
 Deze reiskaert, niet te misfen,
 Doet ons naer den koers nooit gissen;
 Wyst den waren op elk blad:
 Velen zouden zeker varen
 Op de ontrouwe levensbaren,
 Als men haer beoefend hadt.
 De Opperreder zal u roemen,
 Uwe reis gelukkig noemen,
 Als ge in 't einde uw' scheepstogt fluit;
 U de winsten doen genieten,
 Opgegaerd in reisverdrieten,
 Eindlooze eeuwen in en uit (1).

De tot hiertoe medegedeelde proeven zijn voort-
 brengfelen uit 's dichters vroegeren leeftijd. De
 vruchten van zijn' ouderdom, in den derden bundel
 bijeenvergaderd, zijn in geenen deele overrijp, en
 dus onmakelijk. In de meeste stukken flikkeren de
 fprankels nog helder op van zijn eerst laat verdo-
 vend dichtvuur. Het dichtftuk op des Heeren VAN
 WINTERS lustplaats *Voorland*, in de *Diemermeer*,
 waar-

(1) P. HUISINGA BAKKER Poëzy, II Deel, blz. 50.

waarmede deze bundel besloten wordt, en welligt de zwanenzang des grijzen dichters is, bevat een' rijkdom van natuurlijke schoonheden, die altijd treffen en behagen. Het dichtstuk is tamelijk uitgebreid; een gedeelte willen wij hier 'er toch van mededeelen

Is 't waer? hoor ik Mevrouw ginds met haer telgen spreken?
 Kom, laet ons door die laen, langs die beplante strecken
 Haer zoeken: hoé! wat 's dit? is zy reeds zelve alhier?
 Wie roept daer? Hekaté, of Unjer, mensch of dier?
 Ontmom u, laet ons zien, wie 't zy, die aen dees boorden,
 Of in boschagie schuilt, en steeds de laetste woorden
 Te rug roept: ach, ik merk 't: de praetnimf woont hier ook,
 Nimf Echo, die de min aen lugt versmolt en rook,
 En in een stem herschiep, toen haer Narcissus griefde,
 Maer die zig zelf beminde en schertste met haer liefde:
 Blyf vry, woon altoos hier, nooit word' gy stil en stom:
 Kaers Winters trouw, en zyner vrienden stem weërom.

Wy volgen het geleide, om ons den weg te baenen,
 Want anders dooiden we in dees slingerende laenen:
 Was ik alleen, ik riep om Ariadnes draed,
 Die my hier baeten moet, en Theseus heeft gebaet
 In 't doolperk van Dedael en zyn onzekre paden.
 De mantelingen, schoonze d'oogen nergens schaden,
 Verbystren, evenwel, 't gezigt des wandelaers;
 Hy gaet, en zoekt en keert, doch vindt den uitgang schaers.
 Hier woont de nachtegael, die met zyn' gorgel toovren,
 Den wandlaer streelen, en zyne aendagt kan verovren;
 Wien de opperzanglof lang in 't woud werd toegedeeld,
 Waeronder 't grof muzyk des traegen kockocks speelt.

Gy

Gy schildergeesten, die door verwen en penfeelen
 Onze oogen op 't paneel verrukken kunt en streelen,
 (Van Winter is uw vriend, en kent uw' zwier en kunst),
 Komt hier, en laet Natuur u leeren: haere gunst,
 Haer onderrigting kan den schrandersten bekooren,
 Hier schildert zy zo schoon voor oogen beide en ooren;
 Wy hooren hier haer werk in 't rammelen der blaen,
 Wy zien de schilderkracht in 't groene boschloof aen;
 De heldre zon verwekt dien luister, schiet haer straelen
 Door telgen heen en struik, als 't koeltje, menigmaelen,
 Hen allen zagt beweegt, en door de bladen zwerft,
 Hier helder blaekt, daer kwynt, ginds donker schaduw verft
 En vormt het licht en bruin, dien tint der zachte kleuren,
 Dien wy op 't tafereel zo geest verrukkend keuren:
 Het scherpe en ronde, door den schilderzwier verspreid,
 Leert ons Natuur in 't bosch, toont dag en donkerheid.

Zo, Hofheer! leidt ge ons nu door moeilijke wegen?
 Dit gangspoor is wel breed, maer steil en hoog gelegen;
 Wy klimmen moedig op: wat zien we, of is 't een schyn?
 't Onsterffelyk verblyf van moeder Mnemozyn?
 Ryst hier de tempel van der zanggodinnen moeder?
 Van Winter! 'k weet, gy zyt der kunsten vriend en voeder;
 Ik weet, dat ook de lier in uwe handen past,
 Dat gy de letterliën op uw vernuft vergast,
 Doch, waerde Heer! wie zon, wie zal gelooven mogen,
 Dat zig 't geheugenischoor hier opdeed aen onze oogen?
 Graveert die tempel uw gedagtenis en naem
 Op pylers niet of poort, uw loffelyke saem,
 Niet slegts door Amsterdam, maer verder rond gedraegen,
 Doet de Oostermaatschappy ook van uw' lof gewaegen:
 Hoe vrolyk juichen zelfs, terwyl ik Voorland zing,
 Het Burgerweeske, en ook der Zeevaerts kwekeling!

Uw meêgenootſchap ſtiert hun beider zin en zeden;
 Kweekt goede burgers, vormt de jeugd tot nutte leden
 Van Hollands Zeevaerdy; de ziel van deezen Staet.
 Maer 'k treed uw' Tempel in, die voor ons open gaet.
 Men bouw', zoo veel men wil, luthovenen (1) en hoeven,
 Om zig zyn gezin op 't lustig land te toeven,
 Uw vast verſtand maelt hier der ouden wedergaê,
 Gy bootst dus, in onze eeuw, hunn' ſmaek en bouwtrant na:
 Dees hoogte, en dit gebouw, wat wil het anders zeggen
 Dan dat de kunſten hier te gaſt op Pindus leggen?
 Een dichter, zulk een plek, en zulk een dak, gewoon,
 Heeft Cyrraës lauerveld, of Parnas niet van noên.
 Hier weiden de bogen langs de ruime veldlandouwen,
 Waer vesten aen de Vegt, en burgten zyn te aenſchouwen,
 Het needrig Muiden, Weesp, ook Naerden, dat zig bergt
 In zyne wallen, ſterk gelegen, ſchaers getergd
 Door Hollands vyand, als het dezen mogt geluſten
 Dit vreêgezind gewest in zynen bloei te ontruſten.
 Het vlak en vrolyk veld ſtreelt Gysbregts burglary
 Wanneer zy vierdag houdt, en, nu van zorgen vry,
 Den daegſchen booge ontſpant, dan zien we ontelbre zielen
 Te voet, of ook te paerde, in ſchuiten, en op wielen:
 Decz Tempel heeft de vloên, en Diemen voor de borst:
 De ringdyk, die 't gevaerte op zyne ſchouders torst,
 Omſingelt hoeve en hof, en, door al 't ſchoon bewogen,
 Vat by het Meir in d'arm, en ziet, met minzaeme oogen,
 Op beemd en groen geboomte, op Veldman en op Heer,
 Op al het landvermaek, van zynen kruin, ter neêr.
 Als ik by dit gezigt nog langer bleef vertoeven,
 Myn kunſt zou Helikon, noch Caſtalis behoeven.

Hoe!

(1) *Luthovenen*, voor *luthoven*, is eene *epenthese*, die wij den grijzen dichter wel vergeven, maar niet goedkeuren.

Hoe! is dit land zo groot! wat wykend vergezigt!
 Is deeze laen zo lang, zo breed, zo recht gerigt!
 Zo weet men 't nut en 't schoon zo heuschelyk te paeren:
 O Voorland! zoet verblyf! groot voorwerp van myn snaeren!
 De tyd verschoone uw' stand! de weg van Appius
 Duurt nog op zyne wys, hoe zeer vervallen: dus
 Is geen bestendigheid op dezen kloot te wagten:
 Men arbeidt, poot en plant voor zig en zyn geslagten.
 Hoe ver het reiken moog' laet gy aan 't lot alleen;
 Gy kent die zedekunde, ik leer u niet, o neen!
 Zie Pales runders in de velden zig vermeien,
 Waer zy de dierbre melk naer de uivaten leien:
 Admetus osfen, nu voor roof bedugt of leed,
 Zyn, als de herfst verschynt, met vleesch en vet omkleed.
 Dus zyn we al wandelende uw lange laen ten einde,
 Den ryken tafeltuyn, den keukentuyn, die heinde
 Aen 't huis, en agter 't huis, zig ruim en breed vertoont,
 En door staketfel, haege of latwerk blyft verschoond.
 Van plukker, ongevraagd, of ongenoodde monden:
 Pomoon wordt hier en ginds geëerbied, en gevonden;
 Zy biedt het bloozend ooft uit volle hande aen,
 En laet den lekkertand niet ongezegend gaen.
 Daer hoor ik reeds de bol ons aen de tafel nooden,
 Wy volgen allen haer luidklinkende geboden:
 De disch is toebereid: uw Gade wenkt ons all';
 Treên we op dat teeken in: wy zyn hier liefgetal (1).

Verscheiden keurige dichtmatige vertalingen, en
 daaronder ook eene van het achtste boek van
 MILTONS *Verloren Paradys* en eene vrije naartvol-
 ging van den scherphkekelenden *Idolelenchus* van

J.

(1) KILIAAN: *Liefghetal, Acceptus, Gratus, Amabilis, &c.*
 P. HUISINGA BAKKER, Poëzij, III Deel, blz. 153.

J. GEESTERANUS, zijn hare plaatsen in dezen 'bundel overwaardig.

HUISINGA BAKKER was lid van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te *Leyden*; overigens had hij weinig op met de gouden en zilveren medailles uitloovende dichtgenootschappen, die in zijn' tijd zoo zeer in ons vaderland vermenigvuldigd waren, en onder ons dichters en dichtersessen deden ontstaan, die men anders daarvoor waarlijk niet zou aangezien hebben. Hoe hij over deze *métromanie* dacht blijkt uit het stukje, getiteld:

PINDUS. BURGERSCHAP.

Genootschappyen, schrandre lién,
 Kunstrechters, stoute lettertolken!
 Komt gy een' gouden eerprys bién,
 Om Neêrlands zangberg te bevolken?
 Neen! volkryk was de zangberg nooit;
 Te kiesch, te streng zyn daer de keuren;
 Daer mogt 'er schaers den lauwer oot,
 Geplukt met eigen hand, gebeuren.
 De buitenbuurt van Pindus voedt
 Een goed getal van rymgezinden,
 Maer op Parnasfus zelven moet
 Een Burger zig alleen bevinden.
 Geen geld of goud koopt dezen rang;
 En Midas kon dien nimmer geven;
 Een Cherilus, hoe stout van zang,
 Moest in haer voorburg blyven leven.

Weet,

Weet, dat Natuur den Dichter schept:
 Als dan 't verstand die neiging regelt,
 De kunst, terwyl de vlyt zig rept,
 Apollos handvest merkt en zegelt,
 Dan wordt, door zulk een pergament,
 Parnasfus Burgerschap erkent (1).

De verstandige man had wel gelijk. Hoe menig
 aldus met goud of zilver bekroonden dichter (?),
 dien hij te voren nooit als zoodanig had hooren
 noemen, mag hij wel met medelijden aangezien
 hebben!

Leer nu aen jonger Dichtrenschae,
 Die zo veel Maetschappyyen scheppen,
 En om een' goudprys vingren reppen,
 Den rechten trant der vedelsnaer.
 Ik leg de pen, uw' cyter neêr (2),

zeide hij tot een vaarwel aan de dichtkunst.

Zijne voortreffelijke *Beschouwing van den ouden
 gebrekkelijken en sedert verbeterden trant onzer
 Nederduitsche verzen* (3) en zijn *Leven van JAN
 WAGENAAR* (4), met wiens zuster hij gehuwd was,
 kenmerken hem ook als een' zeer verdienstelijk
 prozaschrijver.

BAL

(1) P. HUISINGA BAKKER, *Poëzy*, III Deel, *Voorb.* blz. II.

(2) Ibid, blz. 3.

(3) Werken van de Maatsch. der Nederl. Letterk. te Leyden,
 V Deel, blz. 85.

(4) Amst. 1776.

BAL (HENDRIK), van *Mechelen*, was een rederijker, die in de laatste helft der vijftiende eeuw bloeide, en zijne tooneelstukken zelf hielp vertoonen; onder anderen had hij voor het landjuweel der hand- en voetboogschutters van *Lier* in 1466 drie stukken vervaardigd, en kreeg daarvoor twintig Brabandsche stuivers; vroeger, in 1441 en 1443, had hij van de regering dier stad twee stoopen wijns ten geschenke gekregen, „omdat hy Sint-Gommers spel „gemaakt hadde,” en vier stuivers tien penningen, „omdat hij het spel van O. L. Vrouwe had ge- „dicht (1).” Nu, de belooning was ook geëvenredigd aan de kunst!

BALIEÉ (JOANNES), *konstgreffier der oud vermaerde en wydberoemde vrje Redengilde der dry Santinnen, binnen de stad Brugge*, gaf aldaar in 1769 een dichtstuk in het licht, getiteld: *De Menschelyke Wysheyd*. Hetzelve behelst niets anders dan plat en lamberijnde gemeene plaatsfen, door monnikken en priesters reeds honderdmalen in sermoenen aan den man gebragt; bij voorbeeld:

Gelukkig zyn bestaet geenzins in prael en pragt,
In groot vermogen, in gebied en oppermagt,
Niet in te zyn ten top van heerlykheyd geklommen,
Niet in den overmaat van schatten en rykdommen
Noch in begaest te zyn met groote wysheyd, neen.

Niet?

(1) J. F. WILLEMS Verh. over de Ned Taal en Letterk. I Deel, blz. 205, en de aldaar aangehaalde schrijvers.

Niet? Nu, waarin dan? Dat zal de Brugſche „konſtgreffier,” u dadelijk verkondigen: *Arrigete aures!*

— in 't welſchikken van al ſyn hoedanigheên,
In al ſyn driften en ſyn hertsgenezenheden
Te doen eenſtemmig ſyn met 't rigtſuoer van de reden (1).

Wel verpligt, heer konſtgreffier! dat weten wij al vast. Maar nu hebben wij ook genoeg van uwe *Menschelyke Wysheyd*: te veel is ongezond.

BARA (JAN). Van dezen heeft men twee rijmwerken, getiteld: *De Godvruchtige Verklikker*, Amst. 1656, en *Helen Hemel, of Zegen en Vloek*, 1658, benevens vier tooneelftukken als *De Herſfelde Vorst*, 1650. *Galtano en Alimene*, 1656. *Het Verſlingert Moekroesje*, 1668, en *Ik kenje niet*, 1664. Deze laaſte is eene ſoort van *Patelinage* en vuile bordeelklucht, waaruit nogtans het Nederduiſch met drie nieuwe werkwoorden verrijkt is:

't Kuſſen, ſoenen, 't ſtreelen, likken,

't Onbehoorlyk *klikkebikken*

Dat valt veeltyds ſeer ſlecht uyt,

Want 't *ontvryſtert* en 't *ontbruydt*.

BARBONUS (JOHANNES) kwam op den invál om in 1641 Prins FREDRIK HENRIK te verjaren met
LVII

(1) Blz. 198. De Heer WILLEMS heeft het geduld gehad om nog eenige regels meer van deze ellendige *placititudes* af te ſchrijven. *Verhand.* II Deel, blz. 174.

LVII Morale Sinne-Beelden, enz. Makende al foo, uytdruckende ende begrypende het getal deser Sinne- Beelden, het getal syner jaren. De goede man was zeer bekommerd dat de vorst zijn 63^{ste} jaar niet doorleven zou, want hij geloofde sterk aan zoogenaamde moordjaren (1). Het werkje is met aardige plaatjes verfiert, door Latijnsche zinspreuken en Nederduitsche versjes verklaard, en door historische aantekeningen opgehelderd; bij voorbeeld, het XVII^e zinnebeeld vertoont een' gekroonden leeuw, met zijn' linkervoorpoot op een' wereldkloot rustende, nevens dit bijchrift:

IMPERAT UT SERVIAT.

Hy ghebiet om te dienen.

Het is een wonder dinck, dat die schynt te regeeren
 Die dient, hoewel hy schynt te zyn een Heer der Heeren:
 Want het gebiet dat is een dienst en anders niet.
 Dat ghy dan vlytigh dient, o Heeren, wel toefiet.

BA-

(1) „Wanneer Godt Almachtigh,” zegt hij in goeden ernst,
 „sal ghelieven noch seven jaren tot syne Hoogheys ouderdom
 „te doen, foo sal syne Hoogheyt gepasseert syn *Annum Uli-*
 „*mactericum*, dat is het dry en 't seftichste, oft het negemael
 „sevende jaer, 't welk by experientie bevonde is te syn een
 „fatael, dootlyck, ongeluckigh ende twyfelachtigh jaer. — —
 „In het sevende jaer verandert het kind syne tanden, ende
 „krygt nieuwe, ende in yeder sevende jaer daerna isser altyt
 „eenige veranderinge oft accident aen des Menschen lichaem,
 „maer principalyk in het negenmael sevende, dat is, in het
 „dry-

BARENTZ (JAN) komt op de naamrollen voor als opsteller van eene klucht, *Bachelioen 't Kaboutermannetge*, gedrukt in 1655.

BARON (JOHANNIS ZACHARIASZ), een geleerde letterzettersgast te *Leyden*, bloeide en rijmde in het midden der zeventiende eeuw. Op de naamrollen staan drie treur- en twee kluchtspeelen van hem bekend, namelijk: *Rododaphnee*, 1651, *Konstantin en Elisea*, 1656, *Het Belêg van Leiden*, 1659, *Lichthart en Aarsgat*, 1653, en *Kees Louwen, of de geschoore Boer*, 1667.

BARTELINK (JAN). *De Beemster Kermis, in twee Zangen*, door dezen in 1774 te *Leyden* uitgegeven, behelst eene natuurlijke en levendige beschrijving der kermisvreugd, genoegzaam in den smaak der *Boerenkermis* van L. ROTGANS. De stijl is, even als bij dezen, aan het onderwerp geëvenredigd, zonder plat of laag te zijn. Het stukje laat zich met genoegen lezen. Eenige weinige kleinere stukjes van BARTELINK worden hier en daar verspreid aangetroffen.

BARTJENS (WILLEM), wiens ouderwetsch cijferboek onze vaders en grootvaders in hunne jeugd menigmaal het angstzweet heeft uitgedreven,

was

„dry-en'tseftichste jaer, 't welck *Annus Climactericus* genoemd wort, gelyck gheseyt is." Ondertuschen was de vrees van BARBONUS toch niet ongegrond. De prins was den 29 Januarij 1647 wel drieënzestig jaren oud; doch hij stierf reeds den 14 Maart, en overleefde dat noodlottig jaar dus slechts vierenveertig dagen.

was ook — dichter! Voor de aardigheid willen wij hier een zijner rijmpjes mededeelen, die al lang met zijn cijferboek vergeten zijn. Het is een lof-dicht op K. VAN MANDER.

Welaen myn Luyte schoon, ghedooght doch goedertierich,
Dat ick uw snaren slaë: en speel op u manierich

Een Lof-sanck, soo 't betaemt:

Voor een, 't is noodich (1): want soo wy dat niet en deden,
't Ghemoedt ons wroeghen sou, van groot onachtsaembeden,

En blyven heel beschaemt.



Aldergrootste t' allen tyden
Hooft men Godes naem belyden:
Hy voedt en troost al dat leeft:
Syn cracht en verborgentheden
Volckeren leert, end'elck meden
Wonderlyck syn consten gheeft.

Musen jaghen droefheyts smerten
Door ghesang uyt droeve herten:
Prysen Godes goetheyt seer.
Pieriden gieten hare ghaven
In elcx hert, en coment laven,
In Pegafums soete meer.

Yvrigh worden dan Poeëten,
Maken condit (als goe Propheten)
Godes lof: dit siet men wel
Aen dy MANDRE, vriendt vol eeren:
Hoe dy pooght dyn pondt te meeren
Elcker een door letter-spel.

Den

(1) Symbolum of zinspreuk van K. VAN MANDER.

Den tydt die 'er veel ontvaret,
 En voor niemant tydt en spare,
 Is dy cost'lyck ende duer:
 Want dy grypt met beyd' dyn handen
 Die, en duyts in vaste banden,
 Sonder t'achten d'arbeyt fuer.

Nacht en dach 't gheduerigh schryven
 (Segh ick) nae dyn huys-bedryven:
 Wort de leerlingh hier bekent,
 Die met errenst pooght te lesen
 't Schilder-boeck, wel weerdt geprefen,
 Dat g'hem schenckt tot een present (1).

BASTERT (CHRISTIAAN NICOLAAS). Deze voortreffelijke jongeling, in wien zich een waarlijk edel en groot dichterlijk genie ontwikkelde, zou gewisfeijk onzen vaderlandschen zangberg tot eer en luister verstrekt hebben, had de dood hem niet geheel onverwacht in de schoone lente zijns levens weggerukt, op den 19 Junij 1806.

Eerst sints twee jaren had hij zich doen kennen door eenige afzonderlijk gedrukte gelegenhedstukjes, die de goedkeuring der kenners wegdroegen. De Amsterdamfche afdeeling der Bataafsche Maatschappij van Taal- en Dichtkunde nam hem tot medelid aan. Zijn dichtstuk: *Kunst en Vriendfchap, de waardige Genoegens voor den Redelijken Mensch* (2), bij zijne intrede in dezelve voorgelezen,

ge-

(1) Voor in K. VAN MANDERS *Schilder-boeck*, Amst. 1613.

(2) Amst. bij W. HOLIROP, 1806.

getuigt van 's jongelings edel, dichterlijk gevoel,
verheven aanleg en zuiveren smaak voor het goede
en schoone. Eene enkele plaats uit dit fraaije dicht-
stuk stave ons gezegde:

Gelijk een breede stroom, in stille kalmte vloeiënd,
En met zijn kabb'lend vocht den oever mild besproeiënd,
Een stil gemurmél aan den wand'laar hooren doet,
Die veld en hemel ziet in zijn' azuren vloed,
Maar als een woeste orkaan, gestoven uit het noorden,
Zijn golven koken doet, noch oevers kent noch boorden,
En ijlíngs veld en hoev', die hij op 't felst bestormt,
Door Nereus heerschappij in enkle zee hervormt:
Zoo is de onzek're stroom van 't menschelijke leven:
Na eens door 't blij geluk in stilte voortgedreven,
Dan weér door 't woest geweld der rampen wreed verstoord;
Daarschokopschok zijn'geest bedwelmt, zijn rust vermoord.
Wie staat aan 's levens boot, in dezen storm, de handen?
Wat Godheid hoedt dit uur haar voor een dood'lijk stranden,
En voert met wijs beleid, door golf op golf bestreên,
Haar midden door 't gewoel van all' die baren heen?
Wie rigt den geest weér op, dien 't woen der ongelukken
In mateloozen rouw verkwijnend neér doet bukken,
Als ons het leven, als een sombre droom, verveelt,
Wanneer geen zachte straal van hoop ons hart meer streelt,
Als alles ons verlaat, als we in 't heelal verloren, (ren?...
In 't streelendst maatgezang geen toon van troost meer hoo-
De kunst? — ó Neen, zij mist haar' invloed op het hart,
Verstompt door 't scherp gevoel van duidelooze smart. —
Dan wat bevalligheid zie ik thans nader treden?
Zij strooit met vlugge hand de rozen voor haar schreden;

De

De rimpels vallen weg , waar zij het voorhoofd streelt;
 De rouw wordt door haar hand allengskens weggespeeld.
 Zie haar den geest haars vriends zijn kwijning stout ontscheu-
 En't nederhangend hoofd weervrolijk opwaards beuren. (ren,
 Daar bij de kunst versmaadt , door droefheid overmand ,
 Wringt zij , met zachten dwang , hem 't speeltuig in de hand.
 'k Herken , ô Hemeltelg ! ô Vriendschap ! uw vermogen ;
 Schoon als de morgengloed , straalt me ook uw glans in de ôo-
 In wiens vereelde borst uw vlam nooit heeft geblaakt , (gen.
 Heeft 's levens blijde vreugd ter helfte niet gesmaakt !
 Maar hooger klimt uw waarde , ô Vriendschap ! in dit leven ,
 Als vrienden , aan uw hand , vereend naar kennis streven.
 Dan sterkt gij hunnen voet op de ed'le gloriebaan ,
 Dan spoort des eenen lust des andren ijver aan.
 Geen eerzucht kan daar wrok noch ijdlie twisten baren ;
 Verdienste wekt geen' nijd , slechts zucht die te evenaren.
 Door uwen arm gesteund , streeft met gelijke kracht ,
 Elk naar de glorie-kroon , die op verdiensten wacht.
 Schoon onderscheiden kunst der vrienden hart moog' streelen ,
 Mag elk , met blij genot , in 's andren gaven deelen.
 Ook buiten 't heilig uur , aan oef'ning toegewijd ,
 Spilt lage beuz'larij , daár nooit den kostbren tijd.
 Neen , ook het oogenblik van gulle zaamverkeering
 Is , voor 't kunstminnend hart , een school van nutte leering.
 Waargeef met kunst vereent , o Vriendschap ! daar bereidt
 Gij zamen , voor den mensch , op aard reeds zaligheid.
 Zoo kan de wijngaard-rank , om d'ouden olm geslagen ,
 Den moeden wandelaar op 't liefelijkst behagen ,
 Die in 't verkwikkend zoet van hare vruchten deelt ,
 Terwijl de boom hem met zijn koele schaduw streelt. (1).

Gaar-

(1) Blz. 12.

Gaarne zouden wij de weinige hier en ginds verspreide verdienstelijke dichtstukken van dezen Nederlandfchen HÖLTY in een' bundel bijeenverzameld zien. Die, welken wij hier laten volgen, zouden daaronder geenszins de minsten zijn:

AAN CORNELIS LOOTS,

OP ZIJN' LIERZANG: DE VOORTREFFELIJKHEID VAN DEN
MENSCH, IN DE BEÖEFENING DER SCHOONE KUNSTEN.

Van waar die kracht om 't hart te roeren,
Om geest en zinnen te vervoeren,
Op 't godlijk klinken van uw lier?
Van waar dat wonderbaar vermogen,
Dat ieders hardt houdt opgetogen,
Wanneer uw hand haar staat met onnavolgbren zwier?
Zijn 't Orpheus zilvren tooversnaren,
Die, als weleer, hier wondren baren?
Wrocht Phebus zelf het vuur, waarvan uw boezem zwelt?
Of heeft hij, om uw kunst te kroonen,
Aan u, den grootsten zijner zonen,
U, Loots, met zoo veel roem ten Zangberg opgefneeld!
Zijne eigen lier ter hand gesteld?
Hoe weet uw zang elks geest te boeijen,
Elks hart in heete drift te ontgloeijen!
Gij voert den bliksem in uw vuist,
Die, krachtig door uw hand bewogen,
Met goddelijken gloed den kunstvriend straalt in de oogen,
Maar drieste onwetendheid verguist.
Nu stapt ge, als schriklijk god, verheven,
Op bangen storm en watervloed,
Elk boezem wordt door killen schrik gedreven,

Die

Die 't haar te bergen rijzen doet.

Gevaar en dood zweeft om ons henen,

Maar ijlings, op uw' wenk, is al de schrik verdwenen,

En alles valt uw kunst te voet.

Wij, door uw' gloed gewekt, zien stout u voor ons zweven,

Ge ontsijgt ons oog in hooger lucht;

Wij pogen, vol van vuur, uw krachten na te streven,

Maar duizlen voor zoo steil een vlugt.

Verga wiens trotsheid, niet te teuglen,

Op roekloos aangeschoten vleuglen,

De zon op 't gloeiend spoor ontzind te volgen tracht!

Vermeeten! staakt uw ijdel pogen

Om stout den adelaar te volgen in den hoogen,

Of ploft door eigen zwaarte in 's afgronds jammernacht.

't Is weinigen, als u, gegeven,

O dichter der natuur! ten top der kunst te streven,

Vanwaar ge u aan ons oog zoo glansrijk kennen doet.

Wie minder krachten heeft, laat minder eer hem streelen;

Slechts de aadlaar van Jupyn mag met den bliksem spelen,

Die alles buiten hem verzengt door zijnen gloed (1).

Stout en krachtig, edel en doeltreffend is een
zijner vroegste dichtstukken, in 1804, gerigt

AAN DE BATAAFSCHE DICHTERS.

Wanneer, door overmaat van ramp en ongelukken,

Die 't zuchtend vaderland verdrukken,

Des burgers oog een tranenvloed ontglijdt,

Wanneer hij van zijn noeste vlijt

Geen

(1) Amsl. bij P. J. UYLENBROEK, 1806.

Geen enkele vrucht voor zich kan plukken,
 Door trotschen overmoed zich altijd voelt verdrukken,
 Zijn wee vermeerderd met den tijd,
 Dan is de geest des volks en lust en veerkracht kwijt.
 Zie, hoe het, daar 't geweld het eerlang gansch doet bukken,
 Vergetende al' zijn waarde, in keetnen zuchtend lijdt.
 Vergeten is zijn roem, zijn moed is reeds daar heenen,
 Daar magtloosheid hem overheert,
 De bliksem uit zijn oog verdwenen,
 Zijn arm verslapt, zijn zwaard verteerd.
 Zoo ligt aan 's afgronds rand een dwaas door slaap getroffen,
 Zich zelven onbewust, ontbloot van alle kracht,
 Ten prooi van elk, die naar zijn' val slechts tracht,
 Om, zonder tegenstand, hem daadlijk neer te ploffen
 In eindelooze jammernacht.

Dan, ziet een wijze bard 's volks wisslen val genaken,
 Zijn drift ontvlamt, hij wil, hij zal het doen ontwaken.
 Hij treedt, daar hij den dwazen volksgeest tart,
 Vol moeds hervor, en doet, door godlijk zingen,
 Zijn' dondertoon in sluimrende ooren dringen,
 En door elks ooren tot in 't hart.
 Hij zingt, de sluimring is verdreven:
 ('t Schijnt dat een god zijn lier die krachten heeft gegeven!)*
 Elks boezem zwelt thans op van moed.
 Hij stelt het volk den roem voor oogen,
 Waarop hun voorgeslacht mogt bogen;
 Nu blinkt hun oog, nu kookt hun bloed;
 Elks ziel blijft aan zijn tonen hangen:
 Hij schetst, in zijn vergode zangen,
 De deugd, het vaderland, en de eer der zegepraal;
 Nu vliegt elk rustloos op en grijpt alreeds naar 't staal.

Zoo

Zoo heeft een eedle held, weleer, in vroeger tijden,
 Door zijn' vergoden zang, onsterflijke eer behaald.
 Hij zong; en Sparta's jeugd vliegt, brandend om te strijden,
 En zet Mesfene's volk zijn' ijden trots betaald.
 Zij, die vol angst, den vijand duchten,
 Doen thans dien zelfden vijand vlugten:
 Tyrtens zingt, en Sparta zegepraalt.
 Zoo voelt, in Barca's zandwoestijnen,
 De fiere leeuw fomtijds zijn' moed verkwijnen,
 Terwijl de smart hem nederdrukt
 Wanneer een welp hem listig is ontruikt;
 Maar slechts één oogenblik kan hem de smart vervullen:
 Hij voelt zich sel getergd, hij, steeds de schrik van 't woud:
 Zijn moed herteest, en, onder 't ijslijkst brullen,
 Zoekt hij en vindt zijn prooi, en slaat nu stout
 Zijn' schrikkelijken klaauw en tanden
 Zoo lang in 's rovers ingewanden,
 Tot hij hemaan zijn' voet, maar gansch ontzield, beschouwt:
 Nu kent en voelt hij weer zich zelf als vorst van 't woud.

Gij, wien de dichtlauwrier, ô eedle stervelingen!
 In Neerlands kunstenkoor het heilig voorhoofd siert;
 Gij, die, door wijze reën en zielverrukkend zingen,
 Naar dat uw kunst het wil, den geest geleidt, beeftiert;
 O gij, Apollo's voedsterlingen,
 Wier goddelijke lier, door uwe hand besnaard,
 De drift kan wekken of bedwingen,
 Die streelt, ontroert, verrukt, en altoos wondren baart!
 Begaaftde dichtrenreil aanschouwt, met weenende oogen,
 Dit eertijds roemrijk volk, in kwijning neergebogen;
 Het duldt, door de overmagt vermand,
 De slaafsche kluiusters aan zijn hand;
 Zijn moed is met zijn kracht vervlogen;

Wat godheid redt dit volk, en doet zijn drift herleven?

Wie zal 't den ouden moed hergeven,

Die, eens ontwaakt, mischien zijn' ganschen val verhoedt?

Dit, dichters! is uw werk, doet gij uw' invloed gelden,

Grijpt thans de lier: een god bestiert gewis uw hand.

Volgt gij Tyrteus na, en vormt, uit kindren helden!

Laat Rome en Grieken daar, en zingt voor 't vaderland.

Uw stoute zang dreune elk onzagt in de ooren:

Doet in dees logennacht de stem der waarheid hooren:

O, wekt de geestdrift op, die diep in sluimring ligt!

Doet deugd en moed de plaats vervangen

In 't hart, waaruit de doodsche kwijning zwicht.

Stelt elk der vaders deugd, verwijtend, voor 't gezigt.

Hun voorbeeld jage een bos hun kindren op de wangen,

En spoor' hen aan tot deugd en pligt.

Gij, Neerlands roem, die ons, door uw vergode tonen,

Der eedle Witten roem zoo heerlijk hebt gemaald;

Wiens kruin in 't heilig koor van Phebus echte zonen,

Door Grooten Hugo's lof, met eeuwig eerloof praat!

En gij, wiens stoute lier zoo manlijk aan onze ooren

Den lof van Nederland, op hoogen toon, deed hooren!

Gij allen, wien 't bekoort, door kunst, naar roem te staan!

Grijpt, grijpt voor 't vaderland, het gouden speeltuig aan.

Zingt thans met zwier en kracht, 't is tijd, hoog tijd, wel aan!

Doet elk zijn dwaasheid en zijn pligten krachtig hooren!

Laat ijdele waan u niet verstoren,

Geen laffe vrees uw stem versmooren!

Tart dwazen volksgeest en der dwingelanden magt!

De waarheid, deugd en pligt, verleene uw' zangen kracht.

Geen magt weerstaat hen, die hunne eigen krachten kennen.

Zal ooit een wolkendrom, gerezen op zijn spoor,

Den

Den fieren adelaar weerhouden in zijn rennen?

O neen, hij breekt die rustig dóór.

Een enkele slag, en reeds verdwenen ze uit zijne oogen:

Het treft hem nimmer, in den hogen,

Schoon, ver beneden aan zijn' voet,

De schorre donders romm'len mogen,

Daar hij, met onbezweken moed,

Met opgerechten hoofd, zich baadt in zonnegloed.

Ziet, door uw' zang, alreeds den Batavier ontwaken,

Ziet hem in heete drift aan 't blaken,

Daar spijt een bos van schaamte op'teerlijk aanzigt spreidt.

Het beeld der grootſche ſtervelingen,

Gefcherst in uw vermogend zingen,

Verrukt zijn ziel, ontvonkt zijn dapperheid.

Hij wil, door eer en pligt gevleid,

Nu Ruiter volgen op de baren,

De Groot, in grootheid evenaren;

Wenscht zich der Witten deugd en ſchrander ſtaatsbeleid.

Ziet heldenvuur in hem ontbranden!

Nu klemt hij 't ſtaal in de ijzren handen,

En ſtort het op de dwingelanden,

Met nooitgekende kracht, ter neer!

Nu doet hij, voor zijn' arm der trotschen zetels zinken,

Terwijl zijn moed en kracht Europe in de oogen blinken.

Hij vest 's lands grootheid vast en ſtaaft zijn glorie weer;

Zijn zegezang zal ſchoon langs 't puin van tronen klinken;

Dan zullen, heerlijk loon na zoo veel angst en pijn!

Weer welvaart en geluk dit lagchend oord doorzweven,

Genoegen, orde en rust in Bato's erf berleven,

En de eerkroon zal den dichter zijn (1).

Te

(1) Kleine Dichterl. Handschr. XVIII Schak. blz. 97.

Te fraai en keurig is des jongelings dichtmatige vertaling van eene der schoonste odes van FREDRIK II, om dezelve hier niet ten besluite mede te deelen; het is

DE KRIJG.

Hoe lang zult gij, Belloon! in razernij ontfteken,
 De volkren siddren doen en slaan met wonde op wond?
 Waarom zien wij het bloed der helden, zelfs bij beken,
 Alom, van oord tot oord, nog stromen langs den grond?
 De onthelsterde aard' word steeds door plundering bestreden,
 Ten prooi aan vuur en strijd, moord en bloeddorstigheden;
 De zee, op welk een strand zij hare baren stoot,
 Ziet niets dan schipbreuk en den dood.

De krijg, wien vlammen vuurs in 't koopren voorhoofd bran-
 Dat monster, heet op bloed, steeds op verwoesting uit, (den,
 Greep dan alleen 't gebied' der zuchtende aarde in handen,
 Opdat zijn arm haar aan verwoesting geev' ten buit?
 Neen, nooit zag Caron nog zijn boot zoo vol geladen,
 Nooit sneed de schikgodin zoo vele levensdraden,
 Met haar gevreesde hand, als op dit tijdstip af,
 En dolf voor zoo veel helden 't graf.

De tweedragt, rood van bloed, waar de onschuld in moest smo-
 Schudt hare toorisen uit en hitst haar slagen aan, (ren,
 Wenscht d'ouden mengelklomp op nieuw te zien geboren,
 Ontroert natuur, vervolgt den mensch op all' zijn paën,
 En tracht steeds dieper in den afgrond hem te stoten:
 De misdaad, wanhoop, dood, 't verraad, de deelgenooten
 En wrekers van al 't kwaad, door haar alleen gebaard,
 Bedekken saam met rouw deze aard'.

Wat

Wat drift, wat vuur voel ik door all' mijne adren zweven!

Een god vervoert mij gansch en grijpt mijn zint en aan:
Apollo zelf vervult me uit Pindus heilige dreven:

Zal hij door mijnen mond zijn godspreek doen verstaan?
Het aardrijk zwijge ontroerd, op 't klinken mijner snaren.
Gij, vorsten! volken! hoort wat ik u doe ervaren:

Verbant de drift, die u verblindde op dezen stond,
En hoort de waarheid uit mijn' mond.

Gij, rechters van het volk! gy, goden dezer aarde!

o Gij, wier overmoed het gantsch heelal verdrukt!
Wanneer uw doudrende arm, tot heden, 't all' vervaarde,
Zoo gij de volken in uw ketens houd gebukt,
Verbant de dwinglandij en heerschzucht uit uw rijken:
De volken zijn uw kroost, doet vaderharten blijken:

Ziet 't staal, waarmee gij in hunn' boezem hebt gewoed,
Nog druipen van uw eigen bloed.

Gelijk de herder, die, altoos, het waken eigen,

Zijn kudde trouw verzorgt, beschermt, gelijk 't behoort,
Als hun der wolven muil, of wrede klaauwen dreigen

Eens leeuws, door honger fel tot bloeddorst aangespoord:
Wanneer de vorst des wouds terug stuift in zijn holen,
Dan kan, op zijn gelei', de kudde rustig doolen,

En, zoo zich 't schaapje door zijn hand gegrepen ziet,
Hij scheert het zacht, maar moordt het niet.

Zoo is voor 't volk een vorst door teerheid aangedreven,

Daar zijn menschlievendheid, in raad of daad, nooit zwicht:

Hij rekt den onderdaan, als 't waar', 't gelukkig leven,

En telt zijn dagen bij het goed', dat hij verricht.

Hij koopt nooit voor hun bloed zijn prachtige eerlauwrieren:

Zijn nooitvergeetbre deugd moet zijn gedachtenis vieren.

Zoo waren Titus, en all' de edlen steeds geacht

Als de eer van 't menschelijk geslacht.

ó Schuwt ten allen tijd' de burgeroorelogen!

Door heerschzucht brandt dat vuur, dat alles nederfloort,
 Gij maakt het wijd heelal ten puinhoop voor uwe oogen,
 Terwijl geheel deze aarde een enkele grafplaats wordt.
 Wat aklig teurtooneel! wie zag ooit iets verwoeder!
 Europa, voor haar kroost eene al te wreede moeder,
 Geeft hun de wapens zelve in handen, hun ter straf,
 En wijdt haar kindren zelve aan 't graf.

'k Zie 't zuiden naar 't gevecht zijn volkeren geleiden:

Het noordlijk ijsgewest voert woeste horden aan:
 Men rukt thans van alom verhit bij een tot strijden:
 Bataaf, Brit, Frank, Germaan, ontrolt nu de oorlogsvaan.
 Hoe! door wat dollen geest voelt ge uw gemoed bestreden?
 Europe is zelfs te klein voor alle uw spoorloosheden:
 ó Ja! de drift ten strijd geleidt zelfs 't zeekasteel,
 En floort een ander waerelddeel.

Daal eens van 's hemels trans goedgeunstig naar beneden,
 Godin, gij, die alleen al onzen druk verligt!
 ó Vree, beminde vree; zoo lang door ons gebeden!
 Daal neer op 't aardrijk en sluit Janus tempel digt.
 Doe vuig belang en nijd dit blij gewest ontzweven,
 Schenk aan verdiensten roem, en doe de kunst herleven;
 Dan zullen mirthenkrans en frische olijvenblaën
 Bij d'eerlauwrier te schooner staan (1).

BASUEL (PHILIPPUS CLAUDE). Van dezen
 bestaat een tooneelftuk, getiteld: *Het Leven en
 Wonderdaden van den H. Rombout*, 1680, en
 van

BAU-

(1) Kleine Dichterl. Handfchr. XVIII Schak. blz. 83.

BAUDOUS (WILLEM DE) het treurspel: *Edipus en Antigone* 1618.

BEAUMONT (ABRAHAM VAN). Van dezen kennen wij *Stigtelyke Mengeldichten*, gedrukt te Haarlem, 1743, waarbij ook de *Heidelbergfche Catechismus* op rijm; alles zeer flichtelijk voor eenvoudige yrome zielen, wier geheugen het rijm te hulp komen moet.

BEAUMONT (SIMON VAN) (1), geboren te Dordrecht, in 1574, was een beroemd regtsgeleerde en staatsman. In 1606 werd hij pensionaris van Middelburg, en in 1627 van Rotterdam. In hetzelfde jaar werd hij als afgevaardigde wegens Zeeland ter Algemeene Staatsvergadering, met den raadsheer R. VAN DEN HONAARD, den Amsterdamschen burgemeester A. BICKER en G. VAN BOETZELAER, naar het Noorden gezonden om den vrede te bemiddelen tusschen Zweden en Polen (2); in 1633 werd hij met R. HUIGENS aan den keurvorst van Keulen en den hertog van Nieuwburg gezonden, om hen tot het houden van onzijdigheid te bewegen in den oorlog tegen Spanje, en andere gewigtige belangen van dezen Staat te bevorderen (3). Ook werd hij gebruikt om de onlusten,

in

(1) J. SCHELTEMA, Staatkundig Nederland, 1 Deel, blz. 63. PAQUOT, *Mém.* Tom. III, p. 407. KOK, *Vad. Woordenboek*, V Deel, blz. 306.

(2) WAGENAAR, *Vad. Hist.* XI Deel, blz. 65. Op zijne terugkomst maakte hij een fraai Latijnsch gedicht, *In reditu à Polonia*, *Tyt. Snipp.* blz. 108.

(3) WAGENAAR, *ibid.*, blz. 170.

in *Friesland* gerezen, te dempen. In alles leide hij eene groote bekwaamheid en voorzigtigheid aan den dag, en beoefende tusfchenbeiden de Latijnsche, Fransche en Nederduitfche poëzy. Behalve de stukjes, die van hem in den *Zeeuwfchen Nachtegael* gevonden worden, heeft zijn zoon zijne gedichten bijeenverzameld en nog bij zijn' vaders leven, in 1640, uitgegeven onder den titel van *Horæ Succifvæ. Tyl-Snipperingen*. Hij overleed, tachtig jaren oud zijnde, in 1654.

Deze bekwame staatsman behoort ongetwijfeld onder de verdienstelijkste dichters van zijn' tijd. Hij stond in letterkundige betrekking met CATS, HOFFER, VAN BAERLE, de dochters van VISSCHER en andere fraaije vernuften van dien tijd. Het werkje is uiterst zeldzaam, en wordt op de boekveilingen vrij duur betaald. Wij, zullen er eenige stukjes uit mededeelen.

AAN JONCKVROUW ANNA ROEMERS, OP HARE
OVERCOMSTE IN ZEELANT.

Ghy heerscher van de zee, Neptun, wilt nu de baren
Doen ligghen stil en vlack, en houden in den band
De winden Noort, Zuyt, West, dat sy het Zeeufche land
Met haren rouwen storm niet vreeslick en vervaren;
Want in een plancken-hol komt met ons overvaren
Een kostelick juweel, een onwaerdeerlick pand,
Een Maecht, wiens eer en roem, verspreyt aen elcken kant,
U hooghlijck heeft verplicht haer fchip wel te bewaren:

Sy

Sy sal tot uwer eer doen klincken* hare stem,
 En met een soet gesangh het danssende geswem
 Van u Zee-Nymphen al doen gaen voor onsen steven.

Maer als u wil of macht ontbraeck tot haer gheluck,
 Soo sal sy bergen noch op der Delphynen rugh,
 Meer als Arion deed', haer end' ons aller leven (1).

Bij uitnemendheid geestig, los en bevallig is het
 bij deze gelegenheid vervaardigde

L I E D.
 HERDERINNEN.

Seght ons, ghy herders van dit land,
 Waerom, waerom, naer u verstand,
 Heeft in de Iest - gheleden daghen
 De Weste wind soo soet ghewaeyt,
 En bloemkens over 't velt ghesaeyt,
 Meer dan het is ghewoon te draghen?

En waerom sendt de Son nu neer,
 Soo lieffelick ghetempert weer,
 Die ons soo vyerich plach te branden
 In 't velt, wanneer de heete hond
 Soo nae by sijnen waghen stont,
 En dede splijten 't kley der landen?

De moefel klinckt door 't gantsche velt,
 Gheen herder meer sijn schapen telt,
 Pan selver slaet de kudden gade;
 Men vreesst voor dieven, wolf, noch vos,
 Valeyen, weyen, bergh en bos
 Sijn vol van blyfschap, vry van schade,

Diana

(1) S. v. BEAUMONT, Tyt-Snipp. blz. 94. Zeeuwscbe Nach-
 tegael, blz. 6.

Diana sien wy dagh aen dagh
 Ten danſſe gaen , meer dan ſy plagh ,
 De Nymphen al zijn vol van wreughden.
 Schoon Chloris , wacker Amaril ,
 Philemon gheestich , of Myrtil ,
 Haer noyt met ſinghen ſoo verheughden.

HERDERS.

Ghy herderinnen , weet ghy niet
 Waerom dat al dees vreught gheſchiet ?
 Hebt ghy 't alleen noch niet vernomen ?
 Die Nymph die op den Amſtel woont ,
 Die met laurieren is ghekroont ,
 Die waerde Nymph is hier gekomen.

Sy is gekomen over zee ,
 En met haer ſijn gekomen mé
 De Gracien en Sangh-Goddinnen ,
 Cupido roeyde met ſijn boogh ,
 Een koppel ſwanen 't ſcheepken toogh ,
 End de Zee-Nymphen ſtuerden 't blunen.

Sy ſtuudent aen den Zeeuſchen kant ,
 Terſtont verheughde 't gantsche land ;
 En daerom iſt dat al dees daghen
 De Weſte wind ſijn bloemkens ſaeyt ,
 De Son ſoo ſchynt , het velt verfraeyt ,
 Hemel en aerd van vreught ghewaghen (1).

In

(1) S. V. BEAUMONT, Tyc-Snipper. blz. 96. Zeeuwſche
 Nachtegael, blz. 7.

In de meeste stukjes van dezen bevalligen dichter, heerscht eene losse, natuurlijke eenvoudigheid, die behaagt. Zijne, puntdichten, door hem „Grillen” genoemd, en waar van wij eenigen elders eene voegzame plaats hebben aangewezen (1), zijn inderdaad aardig, en zelfs beter dan die van SPIEGHEL en VISSCHER zoowel ten opzichte van de maat en trant als in juistheid der denkbeelden. Zijne *Rymspreucken* zijn ware apophthegmen, vol levenswijsheid; de volgenden mag men nog wel als eene geheugenoefening aanbevelen:

Die u vermaent te doen, dat ghy van selfs al doet,
Die pryst u, en verklaert 't gedaene werck voor goet.

Hebt ghy oneerlijcks yet beloofd, dat u berouwt,
Uw rouw sal grooter sijn, met reden, soo ghy 't hout.

Die sich in jonckheyt wat oudtachtich heeft ghedraghen,
Heut wat van jonckheyts kracht tot in sijn oude daghen.

Soeckt in den ommegangh met sulcke te verkeeren,
Dien ghy wat goets, of die u self wat kunnen leeren (2).

Het fabeldicht was in zijn' tijd nog weinig, of liever in het geheel niet, door onze vaderlandsche dichters beoefend. BEAUMONT had in dit vak de Nederlandische LA FONTAINE kunnen worden, bijaldien hij er zich op toegelegd had. De weinige fabelen, die hij heeft opgesteld, strekken daarvan ten bewijze.

D E

(1) Epigrammatische Anthologie, blz. 19.

(2) S. v. BEAUMONT, Tyt-Snipp. blz. 120. *Rym-Spreucken*; No. 6, 7, 27 en 22.

(D E P A U W.)

't Ghevoghelt van verscheyden aerdt
Was staets-ghewijs by een vergaerd
Om eenen koningh nyt haer allen
Te kieser die haer mocht gevallen.

Doen trat hervor met syn gieraet
De pauw, en seyde, dese staet
Soud' immers wonder wel my passen
In sulcken schoonheyt opghewassen.

Siet hoe den hals my is omringht
Met schoonen glants, hoe 't lijf my blinckt:
Dit scheen de kiesers te bewegen,
En wierden meest tot hem geneghen.

Maer doen betoonde daer de kauw
Dat sy verstandigh was en gauw,
En seyde, de pauw lijkt wel een joncker
En in 't ghewaed een moye proncker,

Maer als de havick off de ghier
Off eenigh ander vreeslijck dier
Ons jaeght, en brenghen wil in lijden
Hoe sal hy voor ons kunnen strijden?

* * *

De kleedingh, seyt-men, maeckt den man
En diese heeft die treck se an:
Maer om 's lands-dienst wel te betreden
Is niet genoegh, kaf, pluys, satijn,
Maer moet voor al ghevonden sijn
Vroomhertigheyt, verstand en reden (1).

(D E

(1) S. V. BEAUMONT, Tyl-Snipp. blz. 173.

(DE HOND EN DE RUNDERS.)

Een birtigh' hond lagh dickwils in het hoy,
 En maeckte van den offenkrib sijn koy,
 Die dan verschrickt, het hoy niet dorsten eten,
 Vreesende van den hond te sijn ghebeten.
 Van welcken een tot desen vremden gaff
 Seyd met bescheyt, ghy hond, leght hier en baft
 Uyt enck'le nijdt, om d'offen te beletten
 De spijs, daer ghy den muyl niet an wilt setten.

* * *

d'Afgunstighe doet and're menschen quaedt
 Sonder dat hy daer self van sy ghebaet (1).

(DE MAN VAN EEN' HOND GEBETEN.)

Een die van eenen quaden hond
 Ghebeten was, en met de wond
 Bekommert, om die te ghenesen
 Versocht te werden onderwesen.

Sijn buyrman seyd, ick weet een raedt
 Die u sal gheven goede baet,
 Daer hoeft geen plaester op te legghen
 Soo ghy maer doet, dat ick sal segghen.

Maeckt met het bloed wel nat en roodt
 Dat uyt uw been loopt, een stuck broodt,
 En geest den hond dat op te eten
 Die u soo vinnigh heeft gebeten.

Holà, sey de gequetste man
 Die raedt en staet my gheenens an,
 Ick sou, om my te byten, locken
 Meer honden met alfulcke brocken.

Die

(1) S. v. BEAUMONT, Tyt-Snipp. blz. 173.

* * *

Die ſich beleeft en vriend'lijk ſtelt
Aen die hem ſchae doet en gheweldt,
Sal licht noch andere verwecken,
Oin oock van hem die baet te trecken(1).

(DE TWEE HONDEN.)

Een joncker had gequeeckt, tot ſijnen dienſt twee honden,
Den eenen altijt t'huys, als of hy waer ghebonden,
Moest houden vroegh en laet, forgh-vuldelyck de wacht:
Den and'ren met den baes liep daghelijs ter jacht.
Als dan 't ghevanghen wildt aen taeffel wierd ghegheten,
Werd ghenen alfoo wel, als deſen, voorghefmeeten
't Ghebeente van 't ghebraen, dat van de taeffel quam.
De jacht-hond op een tijt wierd korſel ende gram,
En ſey met ſpijtigheyt, ick moet altijt ghaen jaghen
En all den arbeydt doen: ghy die gheheele daghen
Leght ſomers in de ſonn, of 's winters by den haerdt
Veel beter, als ick ſelfs, van mijnen arbeydt, vaert.
De huyf-hond ſeyde, Maet, ghy moet de ſchult niet legghen
Op my, maer ghaet uw klacht aen onſen joncker ſegghen.
Die u ter jacht, en my ter wacht heeft opgevoet,
En lijdt ghy onghelijck, hy iſſet, die 't u doet.

* * *

Dat kinders blijven luy of bott, en niet en weren
Werd dickwils en met recht d'opvoedinghe gheweren (2).

(DE

(1) S. v. BEAUMONT, Tyt-Snipp. blz. 189.

(2) Ibid, blz. 215.

(DE DUYF EN DE KRAEN.)

Eén duyf die in het kot gevoedt
 Veel eyeren had uytghebroedt,
 Nam in haer jonghen groot vermaecken,
 En roemde van haer vruchtbaerheydt;
 Maer de kraen seyde haer met bescheydt:
 Duyf, ghy sijt slecht in uwe saecken.

Veel jonghen sijn u, dat ghy 't weet,
 Niet dan een droevigh herten-leet:
 Want sy u werden stracks ontnomen,
 En van de kocks ghedoot, ghepluckt,
 Ghebraden, en van een gheruckt,
 Wat vreucht kan u dan van haer komen?

* * *

Alsoo in een onsaligh land
 Daer wreed gheweldt heeft d'overhand,
 En d'ondersaet het al moet lijden,
 Is kinderkrjghen ongevall,
 En hoe sy meer sijn in ghetall
 Hoe minder men sich kan verblijden (1).

De gelijkenisfen, die hij nog al menigvuldig
 gebruikt, zijn allen eenvoudig, juist en uit het
 gemeene leven genomen; bij voorbeeld:

Een flesch, of nauw ghehalsde kruyck,
 Ontfanght in haren hollen buyck
 Den wijn, of water sacht en still:
 Maer als m'er weer uyt hebben will,

(1) S. V. BRAUMONT, Tyt-Snipp. blz. 227.

Sy rommelt, preutelt, ende knort
En 't wort al hortend' uytgheftort.

Soo gaet het met d'ondanckb're mē:
Sy sijn soo wonder wel te vrē
Alsmen se goed of doet of gheeft
Dan sijn sy vriend'lijck en beleeft:
Maer alsmen spreeckt van danckbaerheydt
Vindt men se vol van onbescheydt (1).

Of:

Een mūgh, een vloot, een vliegh, een mier,
Of ander sulcken kleynen dier
Kan met sijn byten of sijn steecken
U geven moeyelijck gequel,
En dan nog sijn soo loos en snel
Dat ghy uw leet niet en kont wreecken.
Die groot van staet is en ghebiedt
En sy daerom te stouter niet
Om mind're met sijn macht te plaghen:
't Gebeurt wel dat een ned'righ man,
Sich van 't geweld soo wreecken kan,
Dat sich de groote sou beklaghen (2).

Men geeft de kinders hier te land
Een duyts off stuyver in de hand,
Die sy dan in den spaer-pot steecken:
Maer als sy willen eenen duyts
Off stuyver daer weer hebben uyt,
Moet men het aerden potje breecken.
Hier by mach, vrecke ghierigaert,
Gheleecken werden uwē aerdt:

Ghy

(1) S. v. BEAUMONT, Tyt-Snipp, blz. 166.

(2) Ibid, blz. 168.

Ghy sluyt uw geld in rycke kassen,
 Maer ghy blijft self een arme man,
 En niemand heeft ghenut daarvan,
 Dan als de doodt u komt verrassen (1).

Het ligt buiten ons bestek om van 's mans Latijnsche dichtstukken proeven mede te deelen, anders ware het *Epithalamium* op het huwelijk van J. CATS (2) zulks wel waardig.

Het is opmerkelijk dat in hetzelfde tijdvak CATS, HUYGENS en BEAUMONT, alle drie met aanzienlijke en gewigtige staatsambten belast, hunne uitspanning in de beoefening der fraaije letteren zochten, en de weinige uren, die zij van hunne menigvuldige bezigheden over hadden, aan de zanggodinnen toewijdden.

BECAUS (CAREL) *Jan Slof en Tryntje Mors*, in 1633 gedrukt, staat op de naamrollen als *extra raar* aangeeteekend.

BEEKE (BERNARDUS). Slechts een kluchtspel, *De Jaloersche Minnares of de Bedroge Vrek*, in 1756 gedrukt, is van dezen bekend.

BEELTHOUWER (JAN PIETERSZ.) liet in 1664 een stukje op rijm in 4^{to} drukken, getiteld: *Adams Antwoord tegen Joost van Vondel, over Adam in ballingschap*; in 1672 werd hetzelfde in kl. 8^{vo} herdrukt.

BEER (PETER DE), een Brabandsche monnik, gaf

(1) S. v. BEAUMONT, Tyt-Snipp. blz. 202.

(2) *Ibid.*, blz. 115.

gaf te *Antwerpen*, in 1657 eene *Gheestlyke Rymkonste* in het licht (1).

BEERTA (JACOBUS), JUNIOR. De *Proeven van Gedichten*, door dezen te *Groningen* in 1778 uitgegeven, behelzen niets bijzonders. Ook heeft de dichter federt derzelver uitgave waarschijnlijk de lier zeer wijslijk maar aan den wand gehangen.

BEETS (JOHAN). De zeer middelmatige men-
gelrijmen en een paar tooneelstukken, *Melissa* en *Daphne of Boschvryagie*, van dezen zijn, onder den titel van *Dichtkunst*, in 1668 te *Hoorn* gedrukt.

BELLAMY (JACOBUS) (2). Lang nog zal *Vlis-
singen* zich beroemen dezen waarlijk grooten, oorspronglijken dichter voortgebracht te hebben. Hij werd aldaar den 12 November 1757 van onaanzienlijke ouders geboren. In zijn vierde jaar verloor hij reeds zijn vader. Reeds vroeg ontwikkelde zich in hem een fijn gevoel voor het schoone, het edele en het groote. Gezond en sterk van ligchaam, krijgshaftig en moedig van geest, wist hij zijne meerderheid bij zijne makkers al vroeg te doen gelden, en zich door zijne krachten bij hen even zoo geducht, als door zijne edelmoedigheid ten aanzien der zwakkeren bemind te maken. De liefde voor zijne moeder wederhield hem zich aan den krijgsdienst te wijden, waartoe hij reeds het stellig besluit genomen had. He-

(1) J. F. WILLEMS, *Verhand. over de Nederd. Tael- en Letterk.*, II Deel, blz. 110.

(2) CHALMOT, *Biograph. Woordenboek*, II Deel, blz. 246, *Biographie universelle*, Tom. IV, pag. 8. *Galerie des Contemporains*, Tom. I, pag. 435.

Helaas! wel toonde de fortuin vooral omtrent hem dat zij blind is, gelijk zijn lofredenaar te regt aanmerkt (1); het mogt hem niet gebeuren zich in de schilderkunst te oefenen, waarvoor zijn aangeboren smaak en gevoel hem genegenheid hadden ingeboezemd; echter moest hij toch een tijdelijk bestaanmiddel hebben, en hij werd dus opgeleid tot het beroep van — broodbakker!

Aldus tot dienstbaarheid en zwaren arbeid veroordeeld, had hij weinig gelegenheid en tijd om zijn onverzadelijken lees- en weetlust te voldoen, dien hij nogtans nu en dan involgde, en daardoor menigmaal zich het misnoegen zijns meesters op den hals haalde.

Toen in 1772 het tweede eeuwgetijde der Nederlandsche vrijheid te *Vlisfingen* werd gevierd, vervaardigde hij bij die gelegenheid een vers, dat hem bij zijne stadgenooten niet weinig lof verwierf, en die lof, hoe onverdiend welligt voor een gebrekigen eersteling, was als het ware de stem die zijne genie opwekte. Hoe naïf schildert hij zelf deze ontwaking van zijne genie in een brief aan zijn vriend KLEIJN (1)! „Ik moet nog lagchen,” zegt hij, „als ik mij dien tijd te binnen breng: „niemand bemoeide zich met mij; men zeide dat „ik zeer zoet begon te rijmen; en ik was van „hetzelfde gevoelen. Van de taal wist ik niets;

„ en

(1) A. VEREUL, Lofrede op J. BELLAMY, blz. 109.

(2) Geplaatst voor zijne *Gezangen*, uitgeg. in 1785, blz. VII.

„en niemand mijner vrienden wist er mij iets van
„te zeggen. De dichters, die mij toevallig nu en
„dan in de handen kwamen, waren meestal van
„dat soort, dat weinig geschikt was om mijn
„smaak te vormen. Op hun spoor begon ik ook
„huwelijks- en verjaargedichten te maken; in plaats
„van wezenlijke gedachten, schaarde ik alle goden
„en godinnen; nymphen en najaden in rijmende
„gelederen, en vergat niet Phebus, als hoofd van
„dit corps, het heerlijkst te doen uitkomen, dit
„begrijpt gij! Dit hoogdravende, zoo als mijne
„vrienden het geliefden te noemen, had toch de
„eer niet van mij regt te behagen, ik gevoelde
„soms zelfs eene soort van schaamte, wanneer
„ik den een' of anderen mijne godenvolle gedichten
„voorlas.”

Deze voortbrengfelen, hoedanig dan ook, werden door het Vlisfingsch publiek bewonderd. Een zeker heer, toevallig kennis van zijn gerijm gekregen hebbende, hielp hem op den weg, wat de taal betrof, en leerde hem zich voor grove fouten in acht nemen, doch zijn smaak bleef nog al dezelfde. Dat er eene andere en betere dichtkunst bestaan moest, leerde hem de natuur en zijn eigen gevoel. Ondertusfchen maakte hij toch opzien; en eenige bemiddelde ingezetenen, die wel zagen dat de uitmuntende dichter weiligt een slecht bakker zou worden, besloten hem van de baktrog te verlossen, en jaarlijks iets bij te dragen om hem te laten studeren en tot den predikdienst op te leiden. De
Vlis-

Vlissingche rector gaf hem afzonderlijk onderwijs in de Latynsche taal, waarin hij die snelle vorderingen niet maakte als welligt het geval zou geweest zijn, wanneer hij vroeger daaraan begonnen had, toen hij minder aan het zelfdenken en opstellen gewoon was. Evenwel bragt hij het daarin zoo ver, dat men hem voor het akademisch onderrigt bekwaam oordeelde: hij vertrok naar de hooge school te *Utrecht*, en begon zijne studiën.

Hier bragten de omgang met lieden van kunde en smaak, eene betere lectuur en de hulpmiddelen die hij thans onder zijn bereik vond, maar vooral zijne hartelijke vriendschap met den verdienstelijken J. P. KLEIJN (1), niet weinig toe ter verbetering en veredeling van zijnen smaak. Vroeger reeds had het Haagsche dichtgenootschap hem tot medelid aangenomen, doch hij had met deze eer weinig op; de aanmerkingen, die hetzelfde op de dichtstukken maakte, kwamen hem te onbeduidend voor (2), en hij gevoelde te zeer zijne waarde, om zijne nu betere voortbrengfels aan de nietige vitterijen van werktuigelijke verzenmakers te onderwerpen; spottende noemde hij de dichtgenootschappen rijmcollegies.

Het tijdvak, waarin BELLAMY in zijne grootheid optrad, het achtste tiental jaren der achttiende eeuw,

WAS

(1) Aan dezen is de uitmuntende brief gerigt, dien BELLAMY als eene voorrede plaatste voor zijne *Gezangen*, gelijk ook het onuitgegeven dichtstukje, geplaatst in de *Mnemosyne*, II St. blz. 109.

(2) Poëtische Spectator, blz. 5.

was ook bij uitstek geschikt om een dichtvuur als het zijne in volle vlam te zetten. Na eenige stukjes in den *Post van den Neder-Rhijn* en de *Vaderlandsche Letteroefeningen* geleverd te hebben, verschenen, eerst bij stukjes, en naderhand in een' bundel, zijne *Vaderlandsche Gezangen van Zelandus*. Het is onbegrijpelijk dat de oordeelkundige Heer VAN KAMPEN heeft kunnen zeggen dat „het „forsche en stoute geheel zijne zaak niet was (1)”. Wij zullen straks doen zien, en het getuigenis van den Heer DE VRIES (2) regtvaardigen, dat dit werk integendeel „overal blijken draagt van stoutheid en „oorspronkelijkheid.” Ja, gewisfelijk, „meest alle „zijne stukken zijn die van eenen meester. Hij „schijnt, gelijk de Goden bij HOMERUS, drie stappen gedaan te hebben en aan het eindperk gekomen te zijn (3)”. Deze *Vaderlandsche Gezangen*, zijn juist de sterkste bewijzen dat het forsche en stoute bij uitnemendheid zijne zaak was, evenzeer als het zachte, gevoelige, erotische, hetgeen door den Heer VAN KAMPEN, behoudens een „jammer,” wordt toegestemd, en, zoo wij hem op zijn woord willen gelooven, hebben wij aan BELLAMY „vele (?) Romances en verscheidene zeer „geestige Minnedichtjes te danken,” om dat — „het

(1) Verhand. van TEXTLERS tweede Genootf., XV St. blz. 410.

(2) Geschied. der Nederd. Dichtk. II Deel, blz. 293.

(3) A. VEREUL, Lofrede, blz. 120.

„het forfche en foute zijne zaak niet was!!” Welkeene fchrale en fcheve beoordeeling (1)!

Deze *Vaderlandfche Gezangen* legden den grondslag tot zijn' onverganklijken roem; men ontving ze met geestdrift, waarvan de tijdsomftandigheid niet alleen, maar vooral derzelver innerlijke waardij de oorzaak was. „Steeds fpreekt daarin de held of de vriend des vaderlands, en dat niet eene gekunstelde opgefmutte taal, maar de fchoone edele taal der natuur, de taal des mannelijken gevoels. „Geene flikkeringen van valsch vernuft, maar het ware heerscht in dezelve; zij ftreelen door hunne harmonie het gehoor, doen de ziel des lezers aan, en boezemen, naar mate der onderwerpen, „groot-

(1) Even fchraal, doch juist omgekeerd, is de oordeelveling des recensents van *BELLAMYS Gezangen*: „Deze stukjes „zijn van een fomberen en ernstigen trant. — Ons gevoelen „is, dat de genie van den heer BELLAMY het krachtigst werkt „in het groote en heldhaftige. Bij ver weg de meesten zullen „zijne *Vaderlandfche Gezangen* grooter goedkeuring wegdragen „dan deze Lieder, zonder dat wij die goedkeuring van de „bijzondere omftandigheden van dezen tijd willen laten afhangen. „'t Mangelt echter in dezelve niet aan fchoonheden.” *Alg. Vad. Letteroef.* VII Deel, I St. blz. 405. Daarheen is het vergelijkend oordeel van den Heer DE VRIES geheel anders om uitgevallen: „Een' buitengewonen aanleg tot een' groot „Dichter befpeurt men niet alleen in deze *Vaderlandfche Gezangen*; zijne andere *Gezangen* en *Nagelaten Gedichten* zijn, „indien al niet zoo stout en krachtig, toch zoo vol geestigheid en zacht gevoel, dat wij ze verre boven de *Vaderlandfche* „stellen.” *Gefchied. der Nederd. Dichtk.* II Deel, blz. 201.

„grootheid, schrik, eerbied of weemoed in; de „bloedaard gevoelt voor het oogenblik dat hij ze „leest, moed in zijnen boezem ontbranden (2).” De regering van *Vlissingen* vereerde hem voor de toewijding van deze gezangen aan zijne geboortestad met een aanzienlijk boekgeschenk.

Gelijktijdig met de eerste uitgave van deze *Va-derlandsche Gezangen*, in het jaar 1782, gaf hij een bundeltje minnedichten in het licht onder den titel van *Gezangen mijner jeugd* (2), hetwelk in 1790 voor de tweede en in 1808 voor de derde maal met zijne *Nagelaten Gedichten* gedrukt is. Zijn oordeel over zijne eerstelingen in het erotische vak is inderdaad te streng. „De uitgave dier kleinigheden,” schreef hij aan zijn’ vriend KLEIJN (3), „is, buiten twijfel, al te overhaast geschied; er „zijn verscheiden nietsbeteekenende stukken in, en „vele anderen niet genoeg beschaafd.” Ondertus-schen zijn wij het toch met zijn’ lofredenaar eens, dat zij „het merk dragen van dien goeden smaak, „welke, gelijk men gezegd heeft, den man van „genie onderscheidt van hem, die er geene heeft, „en den dichter van hem, die het *wil* wezen.
„Zij

(1) Voorberigt van de *Twee Nagelaten Leerredenen* van J. BELLAMY, blz. XIII.

(2) Hij gaf die uit zonder zijn’ naam. Men dacht dat hij zich GLEIM en ANACREON tot modellen had voorgesteld, schoon hij GLEIM in het geheel niet, en ANACREON slechts bij naam kende.

(3) T. a. p. blz. XII.

„Zij zijn vol van gelukkige en natuurlijke uitdrukkingen (1).” Wie zou gelooven, en zeker geloofde men het in het eerst ook niet, dat de forsche krijgszanger ZELANDUS en de zachte, tedere minnedichter BELLAMY dezelfde persoon ware? Wie heeft ooit TYRTÆUS en ANACREON voor denzelfden dichter gehouden?

In 1785 verschenen de eerste gedichten met zijn naam, onder den titel van *Gezangen van J. BELLAMY*, die in 1804 herdrukt zijn. Deze verzameling bevat onderscheiden stukjes van gemengden aard, en droeg de algemeene goedkeuring weg van elk die aanspraak maakte op goeden smaak en waar gevoel voor het schoone.

Eindelijk heeft wijlen de verdienstelijke dichtlievende boekhandelaar LOOSJES alle de *Gedichten van BELLAMY* in onderscheiden rubrieken bijeenverzameld en in 1816 als een geschikt zakboekje uitgegeven. Gemakshalven zullen wij hetgeen wij ter proeve mededeelen uit dezen volledigen druk aanhalen.

Behalve deze hier opgenoemde dichtwerken, vindt men ook van hem nog menig dichtstukje en prozaïsch opstel in de *Proeven voor het Verstand, den Smaak en het Hart*, waaronder zijne aandoenlijke vertelling *Roosje* bijzonder uitmunt. „De lezers van smaak zullen zich de oogenblikken niet beklagen, welken zij aan dezelve besteden, en met „het

(1) A. VEREUL, Lofrede, blz. 114.

„het vorderen van elke bladzijde zal hunne aandoe-
 „ning ook eene bladzijde vermeerderen; want onze
 „jonge dichter heeft dit waar voorschrift wel in
 „acht genomen: Schrei gij eerst zoo gij mij wilt
 „doen schrijven (1).” De *Brief aan H. VAN AL-*
PHEN, bij gelegenheid zijner Theorie der Kunsten
en Wetenschappen, is insgelijks van zijne hand,
 gelijk ook de meeste stukjes in den *Poëtischen*
Spectator, „waarin onze dichter met eene lofwaar-
 „dige bescheidenheid zijne gedachten wegens eenige
 „schriften aan het publiek mededeelt, en waarin
 „hij (2) mogelijk wel tot model zou kunnen we-
 „zen aan velen onzer hedendaagfche beoordeelaars,
 „die met den fchrijver omgaan als met de pen
 „welke zij fnijden, om de beoordeeling te fchrij-
 „ven;” een paar boekbeoordeelingen van zijne
 hand (3) ftaven dit gezegde. „Had het hem mo-
 „gen gebeuren in dit vak verder voort te werken,”
 zegt de opfteller van zijne levensfchets (4), „hij
 „zou, door zijne gegronde kritiek, de Nederland-
 „fche Dichtkunde niet weinig voordeels aangebragt,
 „en jonge dichters veel geleerd hebben,” en,
 VOC-

(1) A. VEREUL, *Lofrede*, blz. 117.

(2) „’t Zij met allen eerbied gezegd!” fchreef in 1790
 A. VEREUL (*Lofrede*, blz. 115) hier tusfchen; zonder den min-
 sten eerbied voor deze hongerige fchandvlekken onzer letter-
 kunde, laten wij nog in 1821 dit invoegfel uit zijne hier aange-
 haalde woorden weg.

(3) *Poëtische Spectator*, blz. 36 en 120.

(4) Voorberigt van de *Twee Nagel. Leerrede*, blz. XIX.

voegen wij er bij, ook waarschijnlijk een geducht recensent der recensenten geworden zijn; althans zijne luimige teekening van den *Recensent* (1), in de manier van STERNE, bewijst dat hij die heeren in het geheel niet ontzag, en hunne handelwijze al van zeer nabij kende. Denkelijk waren zij ook uit dien hoofde bang voor hem; althans het is opmerkelijk dat de maandschrijvers van dien tijd zich vergenoegden met zijne dichtwerken, die zoo veel opgang maakten, en waarvan zoo veel te zeggen was, slechts droog weg aan te kondigen, eenige excerpten daar uit te leveren en met het schrale getuigenis: „'t Mangelt in dezelve niet aan schoonheden” af te schepen.

BELLAMY was groot als dichter en oordeelkundige; of hij, met zijne genie, edel gevoel, gezond oordeel en gezuiverden smaak, ook als godsdienstleeraar groot geworden zou zijn, lijdt bij ons geen den minsten twijfel; althans zijne proeven in dit vak (2) beloofden reeds veel, en welligt had zich uit hem een VAN DER PALM of BORGER ontwikkeld, dan — helaas! hij overleed, in den ouderdom van nog geen negenentwintig jaren, te *Utrecht*, op den 11 Maart, 1786.

Diep werd zijn verlies betreurd, door zijne getrouwe minnaresse, met wie hij, na eene lang gedwars-

(1) *Poët. Spectator*, blz. 17.

(2) Leerrede voor het volk van Nederland, over NEHEM IV. vs. 14—17. *Utrichts*, 1784. Twee Nagelaten Leerredenen, *Vissingen*, 1790.

dwarsboomde liefde, op het punt was van in den echt te treden, door zijne medestudenten, die hem bij fakkellicht ten grave droegen, door zijne vrienden, door elken hoogschatter der fraaije letteren (1), ja, door geheel *Nederland*, dat nog dankbaar zijnen roem handhaaft; en met regt: nog leven er (2), die getuigen kunnen of de vier jaren na zijn' dood aan het publiek medegedeelde karakterfchets van den waarlijk edelen en grooten BELLAMY (3) naar waarheid geteekend is. Van hem kon men zeggen, het geen men van zoo weinig stervelingen zeggen kan: „BELLAMY was rijk zonder schatten, beroemd zonder waardigheden, gelukkig zonder vleijers (4).”

Thans zullen wij, ingevolge van ons gemaakt bestek, moeten overgaan om eenige proeven van 's dichters voortreffelijkste voortbrengfels mede te deelen. Wij zouden ons bijkans van deze moeite kunnen ontslaan; want zij zijn in ieders handen, in veler geheugen, en wij gevoelen met den Heer DE VRIES de moeilijkheid der keuze; waarom wij ons ook grootendeels zullen vergenoegen met onze land-

(1) Zijn dood werd door bijna alles wat de lier handteerde waardig bezongen en — welmenend berijmd. Zie *Ter Gedachtenis van J. BELLAMY*, Amst. 1786, en vooral *Bij het Graf van J. BELLAMY*, A. VEREUL, *Redevoeringen*, blz. 171.

(2) Bij voorbeeld de Heer W. A. OCKERSE, van wien wij de aankondigde *Eerzuil voor J. BELLAMY* met verlangen tegemoet zien.

(3) Voorber. van de *Twee Nagel. Leerr.* blz. xx.

(4) A. VEREUL, *Lofrede*, blz. 133.

landgenooten op de door hem insgelijks slechts aangeguiden (1) ter herlezing opmerkzaam te maken. Echter, daar wij hier niet volstaan kunnen met enkel, gelijk de heer VAN KAMPEN, te zeggen: „Zachte liefdetoonen vloeiden meestal uit zijne „tot tederheid gestemde ziel (2),” of, gelijk de straks gemelde recensent, gevoelloos neder te schrijven: „’t Mangelt in dezelve niet aan schoonheden,” zijn wij verplicht van dat stoute, krachtige, verhevene, naïve, zachte, tedere, luimige, bevallige, losse en natuurlijke, dat wij allerwegen in zijne dichtstukken aantreffen, rekenfchap te geven, en hebben daartoe slechts weinig voorbeelden noodig.

Stouthed en kracht vereenigen zich in eene groote mate met oorspronkelijkheid in het stukje, getiteld:

AAN EENEN VERRADER DES VADERLANDS.

’t Was nacht, toen u uw moeder baarde,

Een nacht, zoo zwart als immer was;

Een heer van helsche geesten waarde;

’t Gevogelt liet een naar gekras,

Door ’t aaklig woud, tot driemaal, hooren;

De zee werd woedend, klotste en sloeg,

Dat zelfs, tot in de hemelkoren,

Den englen schrik in ’t harte joeg!

Uw

(1) J. DE VRIES, Geschiedenis der Nederd. Dichtk. II Deel, blz. 301.

(2) Zie hiervoor, blz. 248, aant. 1.

Uw moeder zag u — en het leven

Ontvlugtte aan heur benepen hart!

Uw vader schrikte — stond te beven —

Zeeg neêr — verwonnen door de smart,

Wanneer een stem, gelijk een donder,

Klonk door het huis, dat u ontving:

„Dat elk zich van dit kind afzonder' (1)!...

„Natuur wrocht hier een' aterling!

„Zij heeft hem, tot een straf der volken,

„In 's hemels grimmigheid, gebaard!

„De smoodste geest uit 's afgronds kolken

„Zal hem geleiden op deze aard!

„Hij zal zijn Vaderland verraden!

„De Vrijheid trappen op de borst!

„Geen goud zal ooit zijn ziel verzaden,

„Die steeds naar meerder schatten dorst!

„Hij zal, kan 't slechts zijn' heblust voeden,

„Een vuige slaaf der Vorsten zijn!

„Waar hij onschuldigen ziet bloeden,

„Daar zal zijn vreugd en wellust zijn!

„Zijn gansche ziel zal valscheid wezen!

„Zijn mond een kerker vol bedrog!

„Zijn helsehe ziel zal niemand vreezen;

„Steeds juichend denken: 'k werke nog!...

„ Gij

(1) De *Spondeus* afzonder is klaarblijkelijk te hard in deze Jambische voetmaat; BELLAMY zondigde meer tegen de regelen der profodie; hij wist dit, en verontschuldigt zich deswegens:

Klonk soms een valsche toon uit mijn gespannen snaren,

't Was dan, wanneer mijn hand mijn hart niet volgen kon.

Gedichten, Haarl. 1816, blz. 99.

Men geloofst dit gaarne; HORATIUS zeide reeds:

Neque chorda sonum reduit quem vult manus et mens.

„Gy zoudt vergeefsch zijn werking storen!
 „Vergeefsch is hier een fors geweld!
 „Tot ramp voor 't Vaderland geboren,
 „Is hij ten vloek des volks gesteld!”

Verrader! monster! vloek der aarde!
 Vernederd schepfel der Natuur!
 Gods wraak, die u tot heden spaarde,
 Verdelge u eens door 's hemels vuur!...
 Maar neen! — zij doe u slechts beseffen,
 Hoe gruwlijk uwe daden zijn:
 Geen bliksemvuur kan selder treffen —
 Geen donder meer verschrikkelijk zijn!
 Dan zal uw ziel zich krimpen, wringen,
 Gevoelen wat haar wezen is!
 En, in die felle folteringen,
 Gevoelen wat de Godheid is!
 De jongste dag, die oolt zal dagen,
 Leez' dan nog op uw aaklig graf:
 „Hier ligt de vloek van vriend en magen,
 „Die 't Vaderland den doodsteek gaf (1)!”

Even zoo vereenigt zich het stoutte met het gevoelige in het stukje, gerigt

A A N G O D.

Gij die, daar duizend wereldbossen,
 Geregeld, om hunne assen rollen,
 De kracht van hunne werking voedt:
 Gij die, tot op de verste palen
 Der schepping, waar geen zonnen stralen,
 Aan 't Niet uw aanzijn voelen doet:

Gij,

(1) Gedichten, blz. 84.

Gij, op wiens wenk, uit 't hol der bergen,
 Die met hun spits den hemel tergen,
 Een stroom van gloeiend sulfer breekt:
 Gij die, in zalige valleijen,
 Waar zuidewindjes spelemeejen,
 De geurenrijkste planten kweekt:

Gij die, aan duizend, duizend dieren,
 Die wriemlend op een stofje tieren,
 De gunsten schenkt van uwe hand:
 O God! die alles eens deedt worden!
 Die leven, werking geeft en orden!
 Vergeet Gij nu ons Vaderland (1)!!

„Zijn dit niet van die verzen,” vraagt zijn lofredenaar te regt, „die men uit het hoofd kent „zoodra men ze leest, en nog leest, als men ze „uit het hoofd kent; die men twintig malen zal „hooren, en altijd menen voor de eerste maal te „hooren (2)?” en even daarom plaatsen wij dit stukje ook hier, niettegenstaande hetzelfde en een gedeelte van het voorgaande reeds door den Heer DE VRIES in zijn voortreffelijk werk (3) is opgenomen.

Had BELLAMY zijne eerste neiging tot de schilderkunst mogen involgen, het lijdt geen twiifel dat hij het penfel even zoo meesterlijk als de lier

zou

(1) Gedichten, blz. 30.

(2) A. VREUL, Lofrede, blz. 130.

(3) Geschied. der Nederd. Dichtk. II Deel, blz. 299, 300.

zou gehandteerd hebben: hij is schilder, die zulke schoon gekleurde dichttafereelen ontwerpt, als dat van

H E T O N W E D E R.

Hoe is Natuur zoo stil, zoo plegtig!
 Het dartel windje kwijnt,
 En lispelt, op een trillend blaadje,
 Zijn' laatsten adem uit!
 Geen vogel zingt nu blijde toonen,
 Maar zwijgt eerbiedig stil!
 De roos, dat sieraad van de maagden,
 Hangt treurig naar den grond!
 De dag verwisfelt zijn gewaden,
 Voor 't zwarte kleed des Nachts!
 De zee kust, kabblend, heuren oever —
 De gansche Schepping bidt!
 Daar breekt, uit opgepreste wolken,
 Een selle blikfemschicht!
 Daar rolt de klaterende donder! ...
 De gansche schepping beeft!
 Zoo schriklijk klaterde de donder,
 Toen God de wereld sprak! —
 Nog beeft de wereld, voor die stemme!
 Die schrik is dankbaarheid!
 Daar vaart de Godheid op heur stormen,
 Door 't siddrend landschap heen!
 Hoe beven honderdjarige eiken,
 Gelijk een rillend riet!
 Paleizen stuiven, voor haar wielen,
 Als nietig stof, daar heen!

R 2

Daar.

Daar storten trotschgebouwde torens,
 Als smeltend ijs, ter neêr!
 Zoo zinkt uw grootheid, wufte vorsten,
 Als God, door donders, spreekt!
 Als hij, gewapend met zijn' bliksem,
 Zijn forsche orkanen ment!
 Dan werpen de verschrikte golven,
 Haar lillend schuim, omhoog!
 Dan werpen zij de zwaarste kielen,
 Als lillend schuim, omhoog! —

Daar lacht, door de uitgewoede wolken,
 Het lieve zonlicht weêr!
 Zoo lacht een held, na 't bloedig strijden,
 Met tranen in 't gezigt!
 Nu dartelt weêr een lieflijk windje,
 Door 't afgematte bosch,
 En kust de frische regendroppen,
 Van 't schommlend loover, af!
 Nu beuren weêr de schoone bloemen
 Heur lagchend hoofd omhoog!
 Nu zingen weêr de lieve vogels,
 In 't bosch, een dankbaar lied!
 Nu vaart de Godheid op de geuren
 Van 't frische lentekruid.
 Nu durft al 't scheppel haar genaken!
 De gansche Schepping juicht (1)!

Wil zijn verheven en rein godsdienstig gevoel
 zich in Godverheerlijkende liederen uitstorten, dan
 sleept

(1) Gedichten, blz. 193. Lezenswaardig is de beoordeeling
 van dit stukje in de *Proeve van oordeelkunde betrekkelijk de
 Pöëzy*, Utr. 1790, blz. 1.

leept hij voorzeker al wie hem leest mede in die heilige verrukking, die hem bijna tot een' ziender, ja, tot een ætherisch wezen verheft. Wie het vindt hier niet met genoeg en het aandoenlijke stukje met het opschrift:

C H L O Ë.

„Wij hebben een zuster, op de aarde, gevonden!”

Zoo zongen twee Englen, van blijdschap, verrukt.

Zij vlogen den hemel, al zingende, binnen;

Doch keerden weer aanstonds naar de aarde terug.

Nu vlogen hun broeders, al juichende, mede —

De hemel verlangde dit wonder te zien!

Zij vlogen, en kwamen, zoo snel als de bliksem,

Op de aarde, in een boschje van olmen, ter neêr.

Daar zagen zij Chloë, zoo schoon als de morgen,

Verzonken in aandacht, eerbiedig geknielt;

De tranen der godsvrucht versierden heur wangen,

Als drupjes des morgens, de jeugdige roos.

Nu sloeg ze heur oogen, eerbiedig, naar boven,

Als zag, zij de Godheid, in 't heilige bosch!

Nu riepen, eenstemmig, de juichende geesten:

„Wij blijven, o Vader! bij Chloë, in 't bosch!”

Toen schudde de Vader der schepping de toppen

Der olmen — een windje ging, suissend, door 't loof,

En de Engelen hoorden 't bevel van hunn' Schepper:

Zij voerden het meisje, nog biddende, omhoog!

„ Wij hebben een zuster, op de aarde gevonden !”

Zoo zongen al de Englen, van blijdschap, verrukt.

Zij vlogen den hemel, al zingende, binnen,

En bragten het meisje, eerbiedig, voor God (1)!

Welk eene oorspronglijkheid! welk een beeld!....

En deze heerlijke, verheven zieltreffende accoorden, die geene zenuw onaangedaan laten, wist hij nu en dan bevallig af te wisselen, als hij voor zijne getrouwe FILLIS de tederste minneliederen zong; niets van dat dartele, wulpsche, de zinnelijkheid prikkelende, dat men in zoo vele erotische liederen aantreft, en waarmede zelfs die van JOANNES SECUNDUS dermate bezoedeld zijn, dat men ze geene eerbare maagd, al verstond zij Latijn, in handen zou durven geven, wordt bij hem gevonden; hij bezong „niet die liefde, welke het ge-
„laat der eerbaarheid van schaamte doet gloeijen,
„deze verfoeide zijn edel hart; maar die kuische
„liefde, welke, van hemelsche afkomst zijnde, door
„de engelen zelf met welgevallen aanschouwd
„wordt, die de ziel verheft, en het hart de zuiverste
„genoegegens smaken doet (2)”. Waarschuwend zingt hij zelf

A A N F I L L I S .

Mijn Fillis, zoo mijn hand wat al te dartel speelt,

Moet gij die drift betroomen:

Zij zou, daar zij uw' hals en zachten boezem streelt,

Allengskens verder komen.

Nooit

(1) Gedichten, blz. 9.

(2) Voorber. van de *Twee Nagel. Leerred.* blz. xiv.

Nooit heeft de min genoeg; zij dorst altijd naar meer:
 Heur leven is begeeren.
 Doch 't al te ruim genot slaat heur verlangen neêr,
 En doet haar vuur verteren.
 Maar, wilt gij dat dit vuur bestendig gloei' en blaak',
 Dan moet gij minzaam weigren.
 Dan zal mijn liefdevlam, bij 't deinzende vermaak,
 Ten hoogsten toppunt steigren.
 Doch, dat niet al te lang uw lieflijk weigren duur'!
 Dit zou mijn' gloed verdooven.
 Neen, laat mij, als ter sluik, tot voedsel voor mijn vuur,
 Somsijds een kusje rooven.
 Keer met uw handjes dan mijn stoute lippen af,
 Die op uw kaakjes kleven.
 En wil mij, half verstoord, half lagchende, tot straf,
 Een teeder kusje geven (1)!

Welk eene aardige, regt Anacreontische wending
 heeft het stukje, insgelijks ten opschrift voerende

A A N F I L L I S.

Ik bid u, liefste meisje,
 Laat mij uw mondje kussen!
 Gij schijnt mij zoo vreesachtig. —
 Waarom, mijn schoone Fillis?
 Ei, zeg mij eens, wat vreest gij?
 Of denkt gij dat mijn zieltje,
 Terwijl ik u kusse,
 Mij heimelijk zou ontglippen,
 En in uw hartje sluipen,
 Om daar te triomferen (2)?

En

(1) Gedichten, blz. 143.

(2) Ibid, blz. 135.

En ook dat, getiteld:

DE WIJSGEER.

Jongeling, dus sprak een Wijsgeer,
 Jongeling, gij moet den hemel,
 In den stillen nacht, beschouwen,
 Wen geen wolkje hem verduistert;
 Dan moet gij die groote lichten,
 Die ontelbre groote lichten,
 Om hun assen om zien rollen! —
 Gij moet langs de ruime velden,
 't Schoon der Lente vaak beschouwen;
 Frisfche planten, purpren rozen,
 Alles moet uwe aandacht wekken! —
 Gij moet vaak in 't statig boschje
 Hooren, hoe de blijde vogels
 Kunstellooze zangen zingen! —
 o! Natuur is grootsch en edel!
 Gij moet al haar schoon beschouwen!

Ach! zoo sprak ik: lieve Wijsgeer!
 Al de schoonheid, die gij opnoemt,
 Kan ik in een enkel voorwerp,
 In mijn meisje alleen beschouwen!
 't Helder voorhoofd is mijn hemel,
 En heur oogen zijn mijn starren,
 En de blosjes van heur wangen
 Zijn mij meer dan Lenterozen!
 En heur stem! — mijn lieve Wijsgeer! —
 o! Zoo gij heur stem mogt hobren!
 Gij zoudt nooit meer in het boschje
 Naar uw lieve vogels luistren!

Toen

Toen Natuur 't heelal gewrocht had,
 Heeft zij al de pracht en schoonheid,
 Die op al de deelen schittert,
 In een meisje alleen vereenigd (1).

Hoe geestig, naïf en luimig, is het stukje, het
 welk men genoegzaam onder het lezen in zijn ge-
 heugen prent, en lang na het lezen met vermaak
 in het geheugen terug roept! het is

M I J N G E B O O R T E D A G .

Toen ik, op mijn' geboortedag,
 Nog naauwlijks in het wiegje lag,
 Kwam 't dartel wicht, de looze Min,
 Het kraamvertrek al lagchend in.
 Het knaapje schaterde overluid:
 „Veel heils met deze jonge spruit!
 „Hij zal, zoo ik mij niet bedrieg,”
 Dit zeggend keek hij in de wieg,
 „Hij zal nog aan mijn moeders kroon
 „Een parel zijn van 't eersteschoon.
 „Me dunkt dat op zijn kleen gelaat
 „Alreeds een trek der Liefde staat!”
 Men zegt, als of ik 't laatste woord
 Reeds met bewustheid had gehoord,
 Dat ik met eenen lieven lach,
 Naar 't vrolijk minnegoodje zag.
 „Zie! sprak de dartle jongen toen,
 En gaf mijn kleene wang een' zoen.

„Zie!

(1) Gedichten, blz. 160.

„Zie! heb ik nu wel mis geraen?
 „Het kind ziet mij reeds lagchend aan!
 „Gewis, mijn liefste kind, gij zijt
 „Om mijne komst met regt verblijd:
 „Ik zal u, in uw prille jeugd,
 „Genieten doen de zoetste vreugd,
 „Door mij zult gij het puik en de eer
 „Der meisjes... zie... daar lacht hij weêr! —
 „Ja, jongen! wordt maar schielijk groot!
 „Dan schenk ik u een speelgenoot,
 „Een meisje vol bevalligheên,
 „Uitmuntend schoon en juist van leên!
 „Nu lacht gij, maar gij weet nog niet
 „Wat gunsten u de Liefde biedt. —
 „— Kom, nog een kusje, kleine knaap!..
 „En wieg den jongen nu in slaap!” —
 Zoo sprak de Min, en snelde voort;
 De Bengel hield aan mij zijn woord;
 Mijn kindsheid was maar naauw voorbij,
 Of hij was altoos aan mijn zij.
 Hij bragt mij vaak in 't lomrig bosch,
 Daar zaten wy op 't groene mos,
 En hoorden, hoe de nachtegaal
 De ziel verteedert door zijn taal.
 „Ik wil u, sprak het gulle wicht,
 „Ook leeren hoe men, in gedicht,
 „De vreugden van het hart verheft,
 „De ziel der jonge schoonen trest.”
 Toen schonk hij mij een elpen lier,
 En leerde mij, met losse zwier,
 Op allerhande trant en maat,
 Hoe hij de zilvren koorden slaat.

Doch

Doch — schoon mijn speeltuig helder klonk,
 Toen hij mij schoone Fillis schonk,
 Kreeg steeds mijn teedre poëzij
 Een aangenamer melodij.
 Nu zing, nu speel ik anders niet,
 Dan 't zoet, 't geen mij de liefde biedt.
 En zijn eens, door den ouderdom,
 Mijn vlugge vingers stram en krom,
 Mijn lied, schoon kracht en jeugd verdwijn*,
 Zal immer van de Liefde zijn (1)!

Om de zachte gevoeligheid, met welke het stukje
 geteekend is, en de natuurlijke eenvoudige schoon-
 heid, die ons dadelijk treft en inneemt, plaatsen
 wij den

ZANG VAN VADERLANDSCHE MEISJES.

Komt, Speelgenootjes, laat ons klagen,
 Om 't leed, dat, in haar jonge dagen,
 De jeugdige Dorinde lijdt.
 Dorinde, om heur bevalligheden,
 Heur schoon gelaat en heusche zeden,
 De roem en 't sieraad van haar' tijd.

Zij deed, door hare knifche lonken,
 Dametas hart in min ontvonken;
 Zij voedt die liefde met een' lach. —
 De jongling smeekt der jonge schoone,
 Dat zij hem wedermin betoone!
 Zij aarzelt — zucht — en antwoordt: ach!...

Zij

(1) Gedichten, blz. 139.

Zij mint hem? — Ja! de purpreu rozen,
 Die, op haar lieve wangen blozen,
 Getuigen wat haar hart gevoelt;
 Dat tuigen ook heur kwijnende oogen,
 Verteederd door het groot vermogen
 Van 't vuur, dat in haar' boezem woelt.

Nu was de vreugd ten top geflegen.
 Dametas, in haar' arm gezegen,
 Zuigt honig van haar' lieven mond.
 Zij kussen, zuchten, woelen, zwoegen:
 En 't scheen, of 't klimmende genoegen
 De ziel van 't logge vleesch ontbond.

Maar, ach! gij moogt slechts korte tijden
 U in die zuivre vreugd verblijden:
 De Minnaar van uw lieve jeugd,
 Dorinde, wist, door listig vleijen,
 U van het regte spoor te leiën;
 Hij smeekt — en overwint uw deugd!

Nu scheen de Maan heur' glans te derven,
 't Gestarnte aan 's Hemels trans te sterven,
 Terwijl Natuur de handen wong.
 Dorinde, uw oog verloor zijn stralen,
 Daar 't hoofd der vlugge boschkoralen
 Een sterfied op uwe onschuld zong.

Helaas! 't gevolg der strafbre weelde,
 Die haar den jongen boezem streefde,

Was zielverflindend naberouw;
 Dameet, in weêrwil van zijne eeden,

En doof voor tranen en gebeden —
 Die snoode! brak den band der trouw!

Komt,

Komt, klagen wij, mijne Speelgenooten!
Dorinde, van elk een verftoten,

Is al ons medelijden waard.

De smart, die ze, in haar jonge dagen,
Door onvoorzigtigheid moet dragen,

Zij nooit door valsche deugd verzwaaard!

Komt, Speelgenootjes, dat Dorinde,

Bij ons den troost der vriendschap vinde!

Zij, immers, is een meisje als wij?

Maar — dat, bij 't lagchen der vermaken,

De deugd ons altijd moog' bewaken,

En de onschuld onze schutsvrouw zij (1)!

Ten slotte van onze keurlezing uit dezen echt
dichterlijken, rijken bloemhof, plaatsen wij, om
deszelfs aardige epigrammatifche wending, het stukje
getiteld:

HET KEURSLIJF.

Zij, die, tot vrouwelijke pracht,

Het Keurslijf eerst heeft uitgedacht,

Was wis een rimplig wijf van driemaal dertig jaren,

Wier grommigheid der lieve jeugd

't Genot ontzet der zoete vreugd,

Omdat haar 't zoet genot was met de jeugd ontvaren.

Had dan de deugd geen magts genoeg,

Dat ze een vermeetele hand verjoeg,

Die, met een' dartle drift, een' boezem dorst genaken?

Moest dan een mislijk zamenstel

Van walvischbeen, met wreed geknel,

De maagdelijke borst zoo strengelijk bewaken?

Na-

(1) Gedichten, blz. 173.

Natuur! men handelt u tot hoon!
 Gij schept vergeefs uw toovrend schoon!
 Gij kunt der grilligheid der mode niet behagen!
 Ach! mogt zij, die dees dwaze pracht
 Te zinneloos heeft uitgedacht,
 Tot straffe, in Pluto's hof, een gloeiend harnas dragen (1)!

Wij kunnen ons overzigt van BELLAMYS uitmun-
 tende voortbrengselen niet beter eindigen dan met
 de aanbeveling van zijn' lofredenaar: „Wilt gij u
 „ten hemel verheffen, hooren hoe de engelen zin-
 „gen en hoe Jehovah spreekt, leest deze *Heilige*
 „gedichten; wilt gij den bloedenden boezem van
 „uwen Heiland beschouwen, en zien hoe hij de
 „kroon op het hoofd der hemellingen drukt, leest
 „deze *Christelijke* gedichten; wilt gij den jongen
 „Batavier zich in zijn blinkend heldenzwaard zien
 „spiegelen, en in de algemeene vernedering van
 „Nederland het beeld op het graf van WILLEM I
 „een' noodkreet hooren geven, leest deze *Vader-*
 „*landsche* gedichten; wilt gij de weldadigheid, dat
 „edel gedeelte van Gods beeld, dat nog in ons is
 „overgebleven, leeren kennen, aan den burger hoo-
 „ren toeroepen, hetgeen men in alle landen, in
 „alle plaatfen op het marmer moest fchrijven, op
 „dat het volk bij iederen voetftap het las: „Mensch!
 „„maak gelukkig, zoo gij zelf gelukkig wilt zijn;”
 „wilt gij, eindelijk, over u zelv' voldaan, voelen,
 „wat

(1) Gedichten, blz. 179.

„wat een menschenvriend voelt op het einde van een' dag, dien hij in weldoen doorbragt , leest deze *Hemelſche* gedichten (1)!”

BELLE (JAN VAN), ſchoolmeester te *Haarlem*, bloeide in de eerste helft der achttiende eeuw, althans hij overleed aldaar in of omstreeks het jaar 1754. Behalven *David's Psalmen*, Haarl. 1733 (2); *Korte Schets der Nederduitſche Spraakkunst*, Ald. 1755 en *Zinryke Zinſpelingen*, Amst. 1756, heeft men van hem nog *Korte Wegwyzer ter Spel-, Spraak- en Dichtkonden*, Haarl. 1748, inderdaad een curieus ſtuk, hetwelk onder anderen een aantal declinatiën en conjugatiën op rym behelst, benevens al wat verder tot de grammatica behoort: een regt dichterlijk onderwerp voorwaar! Om ons zelve en den lezer te verlustigen, zullen wij eenige ſtaaltjes uit dit zonderling werk mededeelen. Ziehier dan vooreerst eene declinatie op rym:

Nom. *Het Fransche Pad* is te Amsterdam befaamd.

Gen. *Des Franschen Pads* uitroeijing is bernaamd.

Dat. *Den Franschen Pade* is hoog bevel gezonden.

Acc. *Het Fransche Pad* heeft de onderschout verbonden,

Voc. *ô Fransche Pad!* beruchte dievenneft!

Abl. *Van 't Fransche Pad* niets goeds, veelminder'tbest(3).

Be-

(1) A. VEREUL, *Lofrede*, blz. 141.

(2) J. VAN IPEREN, *Kerkelijke Hist. van het Psalmgezag*, Deel, blz. 223.

(3) *Korte Wegwyzer*, blz. 47.

Behalven het Amsterdamsche Fransche Pad heeft deze spel-, spraak- en dichtgids nog vierentwintig andere zelfstandige naamwoorden op rijm gedeclineerd, noemende dezelve

———— een vyfentwintig Droomen,
Als Spookten uit myn Herffenpôt gekomen,
Of eigenlyk zoveel' voorbeelden van
Naambuigingen (1)

Op deze vijftentwintig droomen of eigenlijke voorbeelden van berijmde naambuigingen, die als spoken uit 's rijmers „herffenpôt” kwamen,

———— volgen twee Hulpwoorden, *zyn of wezen*,
En *hebben*, nut in 't schryven, spreken, leezen,
Voor ieder, die door Letterbrillen kykt
En alles aan de Toets der Réde frykt,
Vervólgens zes *Tydvoevingen* (2).

Alles even fraai en keurig in vijfvoetige regels berijmd, gelijk ieder die „door letterbrillen kijkt,” en zoo gelukkig is van dit meesterstuk van Spel-, Spraak- en DichtkundeN te bezitten (want het is raar!) van bladz. 50 tot 65 kan na slaan, alwaar men, behalve de opgenoemde behulpzame werkwoorden (VAN BELLE noemt ze slechtweg metrisch *Hulpwoorden*), de bedrijvende werkwoorden *heten*,

Ne-

(1) Korte Wegwyzer, blz. 48.

(2) Ibid, blz. 49.

weven, koopen, sluiten, treden en selen door alle wijzen en tijden heen op rijm geconjugéerd zal vinden; voor de geenén echter die deze poëtisch-grammaticale curiositeit niet bezitten, en er toch nieuwsgierig naar mogten zijn, zullen wij hier van iedere rijmconjugatie een staaltje mededeelen; ze allen geheel uit te schrijven ware zoo onnoodig als vervelend.

Zyn of Wezen.

Ik ben, is de eerste in 't Tal van drie perſoonen.

Op dat ik zy, staat de eerste in Byvoegswys.

Op dat hy zy, de derde in 't Enkelhoudig,

Op dat wy zyn, is de eerste, doch Meervoudig.

Ik wenschte dat ik ware wys en wakker. enz.

Hebben.

Ik had, is de eerste in den voorleden' Tyd.

't Eerst Meervoud moet *wy zouden hebben* zeggen.

Ik wenschte dat ik hadde duizend Gulden. enz.

Haten.

Ik haat het kwaade en doe tog zelden goed.

Gyliden haat, dien, die vals Goud verkoopt.

Of heeft ook *Cy zult haten* in 't geweld

Des tyds die volgt, *Hy zal* (als voren) *haaten*.

't Meervoudig zegt: *Wy zullen haaten* 't praaten. enz.

Weven.

Hy weeft al me!, doch 't zyn bedorven Linten.

't Aanstande is: Ik zal weeven als een Brand.

Ten tweede Gy zult weeven Musfehand.

Ik wenschte dat hy weefde voor de Smouffen.

Ik wenschte dat wy weefden zyde Kouffen. enz.

Koopen.

Hy koopt geen kat, maar eenen krolfen Kater.

Gyliden koopt een boutje van het Kalf.

Zy koopen voor een' stuiver Luizenzalf.

Gy-lieden kógt een Mandje lange Pypen.

Toekomend: Ik zal koopen Turf en Hout. enz.

Sluiten.

Hy sluit zyn' Mond, om niets onnuts te spreken.

Wy sluiten 't Slot, dat niemand op kan steeken.

Ik wenschte dat zy sloten hun Gemak. enz.

Treden.

Ik tred den Tred, dien nimmer iemand trad.

Treed zagt, tred zagt, en doe den Bloed geen zeer.

Ik, onvolmaakt, zou treden als te voeren.

Gy, tweede Man, zoudt treden naar behooren. enz.

De

De rijmconjugatie van het bedrijvend werkwoord *Stelen* is al te fraai, om dezelve hier niet geheel uit te schrijven.

Ik steel in 't Stal, daar niet te steelen is.
Gy steelt de Schol, een ander eet de Vis.
Hy steelt den Dief, die 't alles had gestolen:
Wy steelen hem, die 't steelen had bevolen.
Gy lieden steelt al wat gy steelen kunt.
Zy steelen 't Kruis, een ander steelt de Munt.

Ik stal den bult dien Joghchem had gekregen:
Gy staalt het staal, geschikt tot eenen Degen.
Hy stal de Val, daar nooit een' Muis in was.
Wy stalen niets uit de openstaande Kas.
Gy-lieden staalt, en egter zonder zonden.
Zy stalen de Eer, die nimmer was geschonden:

Steel, steel, al wie maar Steelen steelen wil.
 En *dat hy steele*, al waar 't eens Blinden Bril.
Ja Laat ons zelf het nooit Gestoolen steelen.
Steelt, steelt al 't geen wat Mast óf Kiel kan veelén.
Met, dat, óf, laat zy steelen Goed en Bloed.
Gebied, voor 't laatst, al wat naar Wetten doet.

Op dat ik steele en ieder 't zyn' laat' houden.
Op dat gy steelt, naar 't Voorbeeld der Alouden:
Op dat hy steele als Faust, die Letterdief.
 Meervond: *Op dat wy steelen* zyn Gerief:
Op dat gy-lién óf Liedén steelt de Banden.
 En, *op dat zy nu steelen*, zonder handen.

Toekomend: *Ik zal steelen* als een Raaf.
 Ten tweede: *gy zult steelen* 't Schurft en 't Gaaf.

Ten derde: *hy zal steelen* als de Funnen.
Wy zullen ook al *steelen* wat wy kunnen.
 Gy-lieden meê *zult steelen* 't Groen en 't Geel.
 Zy zullen 't voort wel *steelen* in 't geheel.

Ik, Onvolmaakt, *zou steelen* voor een' ander.
 Gy, Dievenrôt! *zoudt steelen* met elkander.
 Hy, derde, *hy zou steelen* 't gaarne Ongaar.
Wy zouden 't ook al *steelen*, hoe 't ook waar'.
 Gy-liên, óf *Lut zoudt steelen* om te stoffen.
 Zy zouden zelf wel *steelen* van de Moffen.

Ik wensfe dat ik stale in 't klein en groot.
Ik wensfe dat gy staalt een' heele Moot.
Ik wensfe dat gy stalet witte Kaazen.
Ik wensfe dat wy stalen als de Dwaazen.
Ik wensfe dat gy-lieden staalt in 't Stal.
Ik wensfe dat zy stalen Muis en Val.

't Woord *steelende* is, gereegeld, weêr van *Heeden*.
Gestolen, 't laatst daarvan, is van 't *Voorleeden*.

De lezers, die bij ongeluk deze duidelijke poëtische grammatiek niet regt mogten vatten, worden door wijlen den spel-, spraak- en dichtgeleerden schrijver dus deftig begroet:

Voort, Leezers! schort voor u nóg 't meest hieraan,
 Of kunt gy dit nóg niet genoeg verstaan,
 Doorsnuffelt ook de beste Woordenboeken;
 Is 't nóg vergeefs, loopt eeuwig Eekels zoeken
 En vult daarmede uw' Pensdarm, om, als 't Zwyn,
 Doormeft en vet, Knap voor den Balg te zyn (1).

Voor

(1) Wegwyzer, blz. 32.

Voor eenige jaren werd de Heer HAZEU door een' boekbeoordeelaar aangemoedigd om het A, B, C te berijmen (1); de schrijver wist zeker niet dat VAN BELLE dit reeds gedaan had op de volgende meesterlijke wijze:

Men heeft er zes Klinkletters in, die wy
Verbeelden door A, E, O, U, Y.

Nog twee tweemaal zes Meëklinkkers, *Bee, Dee, Gee, Chee, Ha, Jee, Ka, Pee, Tee, Vee, Wee, Zee*;

Hierneffens nog een ander tal van zelle,

Tweeledige, als: *effe, elle, emme, enne, erre, effe*.

Deze agtien zyn Meëklinkers. — —

C, Q en X zyn enkel basterd klanken (2).

Dit is zoo fraai, dat de arbeid van den Heer HAZEU gewis overtollig zou worden, bijaldien hij er nog lust toe hadde.

BELLEMANS (DANIEL) (3), geboren te Antwerpen in 1640, was kanonik regulier te Grimbergen, bij Brusfel, en naderhand pastoor te Horsfen, alwaar hij in 1674 gestorven is.

Hij was een vrij goed dichter voor zijn' tijd, gelijk blijkt uit zijne twee werkjes van stichtelijken in-

(1) Vaderl. Biblioth. III Deel, I St. blz. 328.

(2) Wegwyzer, blz. 1.

(3) PAQUOT, *Mém.* Tom. IX, pag. 63. Antw. Almanak 1819, blz. 42. J. F. WILLEMS Verh. over de Ned. Tael- en Letterk. II Deel, blz. 140.

inhoud (1), waarin wezenlijk verdienstelijke stukjes gevonden worden, vol gevoel en tederheid; de stijl is eenvoudig, somtijds sierlijk en zelfs verheven.

BENJAMIN (HENDRIK) bloeide in het laatst der zeventiende eeuw. Hij was geen onverdienstelijk tooneeldichter, blijkens zijne vier uitgegeven blij- en kluchtspelen, namelijk *De Minnaar van zyne Vrouw*, 1692; *Krispyn Baron en Afflager*, 1694; *De Koppelaar van zyne Vrouw*, 1698, en *Felicia*, 1699, die allen op den Amsterdamschen schouwburg zijn vertoond.

BENNINGH (JOAN BODECHEER) (2), geboren te *Loosdrecht* in 1606, werd in 1629 hoogleeraar in de wijsbegeerte te *Leyden*, en stierf aldaar, in 1642. Zijne gedichten, benevens een treurspel: *Dido, oft heyllooze Minnetocht*, gezamenlijk onder den titel van *Leydsche Oorlofdagen* in 1634 gedrukt, onderscheiden zich niet van de andere middelmatige dichtstukken van zijn' tijd.

BENT (JAN). Zijne *Rymgedachten over het Leyden van Jesus Christus*; Hoorn 1726, en *Het Kersfeest in drie Boeken*, Amst. 1739, zijn zeer slichtelijke en — zeer middelmatige rijmgewrochten.

BERCH

(1) *Het Cytherken van Jesus, spelende festigh nieuwe Liedekens op het groot jubild van het II. Sacrament van Mirakel te Brusfel*, aldaar gedrukt in 1670 en 1679; en

Den Liefelycken Paradysoogel, tot Godt omhoegh vliegende, tchelsende verscheide gheestelycke Liedekens van de Goddelycke Liefde, enz. Brusfel, 1680 en sedert verscheidenmalen herdrukt.

(2) *Biographie universelle*, Tom. IV, pag. 172.

BERCH (HERMAN VAN DEN) was een rede-rijker, van wien nog een *Spel van Sinne*n voorhanden is (1), genaamd: *Slechttrouw ontwerp, Speelwys verclaert*.

BERG (AHAZUEER VAN DEN). Op den 6den Januarij, 1807, overleed in den ouderdom van bijna vierenzeventig jaren deze eerbiedwaardige en edel-denkende slichtelijke dichter te *Arnhem*, alwaar hij ruim achtentwintig jaren predikant bij de Hervormde gemeente was geweest (2). Zijne dichtstukken zijn eenvoudig, schoon, natuurlijk, vol gevoel, ademen reine godvrucht en echte Christelijke deugd; zij spreken onmiddellijk tot het hart en dragen het kenmerk van waar godsdienstig gevoel. Hooge vlugt, rijke dichterlijke sieraden of stoute denkbeelden moet men daarin niet zoeken; doch daartegen wist de goede smaak des opstellers dezelve ook onbesmet te houden van die dweepzuchtige mystiekerij, onverstaanbare Hebraïsmen en overdreven allegoriën, die ons van vele zoogenaamde slichtelijke gedichten doen walgen. Het lijdt geen twiifel dat VAN DEN BERG, even als SCHUTTE, veel ter verbetering van den smaak in dit vak heeft toegebragt. In 1772, was hij gecommitteerde wegens *Gelderland* tot de
Psalmen

(1) In het *Christ-Rijk Beroep ofte Antwoord op de Kaarte ont-gesonden by de Helianische Camer binnen Leyden, onder 't weest Liefd' es 't Fondament, Leyden 1614*.

(2) Boekzaal der Gel. Wereld, CLXXXIV Deel, blz. 70.

Pfalmberijming (1), en in 1803—1805 tot het vervaardigen van een Evangelisch Gezangboek voor de Hervormde kerk, waartoe hij ook vele bijdragen geleverd heeft. Hij was lid van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te *Leyden*, en van eenige dichtgenootschappen. Zijne afbeelding is door J. HOUBRAKEN, naar de teekening van H. POTHOVEN, gegraveerd.

BERGH (ADRIAEN VAN DEN). Van dezen staan twee treurspelen op de naamrollen aangetekend, als: *Jeronimo*, *Marschalck van Spanje*, 1621, 1638 en 1644. *Polidoor* 1622 en van

BERGH (BARTEL VAN) *Ajax en Ulysus* 1654.

BERKHEY (JOANNES LE FRANCQ VAN) (2) was de zoon van EVERT LE FRANCQ, en werd geboren te *Leyden*, den 23 Januarij 1729. Zijn vader vroegtijdig verloren hebbende, werd hij opgevoed door zijn moederlijken grootvader JAN

BERK-

(1) Toenmaals was hij zelf nog niet geheel vrij van dien wanfmaak, welken hij naderhand zoo ijverig mede hielp verbannen; immers bediende hij zich in zijne voorzittersaanspraak bij die gelegenheid onder anderen nog van deze apocalyptische uitdrukkingen: „En hy brenge uwe Ed. Mog. spade, en na „het uitdienen van zynen raad, over in de zalige gewesten „van lof en blydschap, en aldaar met de vier Dieren en vier- „entwintig Ouderlingen, Hem, die op den troon zit, en den „Lamme eenen volmaekten lofspalm toe te zingen.” J. VAN MEEREN, *Kerkel. Hist. van het Psalmgezag*, I Deel, blz. 352.

(2) *Biographie universelle*, Tom. IV, pag. 263. R. VAN EYNDEN en A. VAN DER WILLIGEN, *Gesch. der Vaderlandsche Schilderk.* II Deel, blz. 198. A. LOOSJES, PZ. *Levensterigt van J. F. LE FR. VAN BERKHEY*. G. NILUWENHUIS, *Alg. Woordenboek*, I Deel, blz. 233.

BERKHEY, wiens naam hij ook vervolgens aannam. Deze een kunsthandelaar zijnde, en de kleinzoon gedurig schilderijen, teekeningen en prenten onder de oogen hebbende, kreeg weldra smaak daarin, en leide zich toe op de teekenkunst. De grootvader vervolgens zijne zaken aan de moeder van zijnzen kleinzoon overgedaan hebbende, werd deze zelf kunstkooper; doch ook smaak krijgende in het beoefenen der ontleedkunde en natuurlijke historie, begaf hij zich aan de studie, en werd in 1761 geneesheer; vervolgens in 1773 tot lector bij de Leydsche hoogeschool aangesteld zijnde, gaf hij eenige wetenschappelijke werken in het licht, waaronder de *Natuurlijke Historie van Holland* hem eenigen naam verwierf (1).

Vroeger had hij ook de hand aan de lier geslagen, en de eerste dichtmatige proeve, die hij in 1764 uitgaf, was een treurspel, getiteld: *Claudius Civilis, Hersteller der Bataafsche Vrijheid*, het welk hij, in 1768, bij gelegenheid van het huwelijk des Stadhouders WILLEM V, door een ander toooneelstukje deed volgen, onder den titel: *Het Huwelijk van Telemachus en Antiope*. Twee jaren vroeger had hij ook twee eenigzins uitgebreide dicht-

(1) Dit werk, hoezeer onvoltooid gebleven, is zeer belangrijk; men weet dat onze voornaamste vaderlandsche geleerden er de hand in gehad hebben. Er bestaat eene verkorte vertaling van hetzelfde in het Fransch onder den titel van *Histoire géographique, physique, naturelle et civile de la Hollande*, Bouillon 1781, 4 vol.

dichtstukken in het licht gegeven: *Het Rhylandsch Wedspel* en *Het Bataafsch Athene*; doch hij begon zijne poëtische loopbaan eigenlijk met eene dichtmatige redevoering, bij gelegenheid van het tweede Eeuwgetijde van *Leydens* ontzet, den 4 October 1774 in de Gasthuiskerk aldaar door hem uitgesproken, en vervolgens in het licht gegeven onder den titel van *Het Verheerlijkt Leyden*. De voordragt en de uitgave beiden van dit stuk werden met geestdrift toegejuicht en bewonderd. Na het uitspreken der redevoering „was het een verrukkend tooneel te zien, hoe sterken indruk zulks „gemaakt had: aller monden juichten des rede- „naars lof, en ieder verspreidde denzelven langs „de straten, des gansch *Leyden* wedergalmde (1).” De uitgave ging verzeld van lofdichten, waarin LE FRANCQ als door wieroookdamp verftikt werd, die hem op de uitsporigste wijze werd toegezwaaide. Het geeft ons een gering denkbeeld van 's mans nederigheid, dat hij die lofdichten voor zijn werk drukken liet. Was het vleijerij, of hoe zal ik het noemen? dat J. DE KRUYFF, een vrij wat beter en oneindig meer solide dichter dan de toen zoo zeer bewonderde, ja vergoode LE FRANCQ, onder anderen zeide:

· Neen groote Dichter, neen, wij kruipen, daar gij vliegt.
 't Is stout, 't is trotsch genoeg, schoon met verstandig schroom.
 Uw Zangeres van ver slechts onder 't oog te komen (2). (men.

En

(1) Hedend. Vad. Letteroef. IV Deel, 1 St blz. 41.

(2) Lofd. voor *Het Verheerlijkt Leyden*, blz. 1.

En J. VAN ROYEN, 112.:

Uw Lier-verstomt Homeer en Naso en Virgil:
Ja, Vader Vondel zelfs zou 't U gewonnen geeven (1).

Maar erger *persiflage* kon LE FRANCO niet
gezegd worden dan door P. VAN SCHELLE:

Nooit trof men schooner stof, nooit grooter Dichter aan (2).

Doch niettegenstaande al deze *testimonia*, niettegenstaande den luidruchtigen indruk, dien dit stuk op de verrukte hoorders gemaakt heeft, en dien wij gerustelijk eer aan plaats en gelegenheid dan wel aan het uitstekend kunstvermogen des redemaars toeschrijven, vinden wij als koele en bedaarde lezers dit zoo hoog geprezen voortbrengsel een wonderlijk samenweeffel van allerlei ongelijksoortige zaken, gezwollenheid, valsche denkbeelden, onpassende gelijkenissen, walglijke uitdrukkingen, doormengd met oude rijmpjes en rederijkers tijddichten, weverstermen, profesforsnamen, en wat niet al! zonder genoegzame orde of plan door elkander gehaspeld en in ongelijken stijl voorgedragen; waar, bij voorbeeld, regels als deze

En hij, die 't Hoekhuis, aan de Koornbrugfleeg, beschouwt
Kan't nog gedenken, want in dees tyd is 't gebout (3),

in

(1) Lofd. voor *Het Verhaarl. Leyden*, blz. 11.

(2) Lofdichten, blz. 40.

(3) *Verheerlijkt Leyden*, blz. 17.

in denzelfden rang staan als deze :

't Zwoer alles , vol van moed , der Stad , den Staaten trouwe ,
't Was , of het zuigend wicht zwoer aan de borst der vrouwe ,
Daar't kinderlijk gezigt aanlachte op 's Vaders oog ,
En klopte op Moeders borst , terwijl het lag en zoog ,
Om haar gevoelig hart , met zyn onnoozle lonken ,
Tot Stads bescherming , op den teedren schoot te ontvonken
(1).

De wakkere J. DE KRUYFF zag wel dat deze poëtische uitdragerij niet publiek door de drukpers uitgesteld moest worden :

Hoe net geplooid , getooid , gelikt het nu moog wezen ,
't Moet altoos van zyn kracht verliezen onder 't lezen (2).

En wie weet hoeveel de goede man zelf 'er aan te plooijen , te tooijen en te likken gehad heeft !

BERKHEY behaalde in 1773 de eerste gouden medaille , door eenig Hollandsch dichtgenootschap uitgelooft , namelijk het Haagsche , onder de zinspreuk : *Kunstliefde spaart geen vlijt* , hetwelk zijn waarlijk zeer middelmatig dichtstuk , *De Lof der Dankbaarheid* (3) , daarmede bekroonde . Met eene soort van parodie op hetzelfde , *De Eigenlof der Ondankbaarheid* , begint eene verzameling van onderscheiden Gedichten , die BERKHEY in 1776 in het licht gaf , en in 1779 door een' tweeden
bun-

(1) Verheerlijkt Leyden , blz. 25.

(2) Lofd. voor *Het Verheerlijkt Leyden* , blz. 8.

(3) Proeven van Poët. Mengelstoffen , I Deel , blz. 179.

bundel deed volgen, nadat hij mede in 1776 zijn' eeuwzang, *Het Vernederd en Verheerlijkt 's Gravenhage* afzonderlijk had uitgegeven. Zijn *Vaderlyk Afscheid* werd in 1781 driemaal gedrukt; de tijdsomstandigheid deed toen eenig belang stellen in dit uiterst flordig en in der haast uit allerlei verwarde denkbeelden bijengelapt rijmwerkje, waarin zelfs overspel en ontucht aangeprezen worden (1). Nog gedrochtelijker wanscheppel was zijn *Zee-triumph der Bataafsche Vrijheid*, hetwelk in 1782 in twee deelen, prachtig uitgevoerd, met fraaije platen en portretten versierd, in het licht verscheen. Het getal der inteekenaren op dit werk was zoo aanmerkelijk, als ooit eenig Nederduitsch werk te beurt viel; maar ook nooit zijn inteekenaren schaamteloos bedrogen geworden. Het is in alle opzigten

— een boek, wiens woeste deelen, gansch
Verschillende, gelyk de droom eens dronken' mans,
Die hoofd, noch staert heeft, zich verwarren én verwild'ren
(2).

In

(1) Bewijs ?

Natuur —————

— wyst u zelf den weg, waar Venus hagelwit
Haar Mavors afwacht op de koets der zwarte smit.
De krygsman wordt welligt een looze minnestoker;
Doch, jongen, wagt u voor Vulkaan en voor den moker.

Ligt vindt gy, hier of daar, een overrype maagd,
Die u, hetgeen gy niet durft wagen, zelve vraagt.

Vaderlyk Afscheid, blz. 32.

(2) A. PELS, Q. Horatius Flaccus Dichtkunst, blz. 1. De
maan-

In hetzelfde jaar gaf hij ook zijne *Eerbare Proefkusjes*, even prachtig uitgevoerd, in het licht. In dit laf, langwijlig en beuzelachtig werk heeft hij de *Arkadia* van den geestigen HEEMSKERK willen overtreffen, en is natuurlijk met zijne oneindig mindere bekwaamheden ver beneden hem gebleven.

Wijders heeft hij nog eene menigte losse stukjes uitgegeven, die wij onmogelijk hier allen kunnen opnoemen, en, zoowel als zijne overige wetenschappelijke geschriften, als niet onder het bereik van onze beschouwing vallende, stilzwijgend voorbij gaan.

BERKHEY schijnt een man geweest te zijn, niet ontbloot van oor/pronkelijk vernuft, doch van een kribbig en eigenzinnig karakter, blind voor zijne feilen en onkunde, die zijne koppigheid beman- telde met zijne spreuk *Vrank en Vry*, zeggende dat hij op een' vrijen trant zong, en daarmede zijne onvatbaarheid voor alle verbetering ronduit te kennen gaf; meestal behaalde men ook on- dank bij hem met hem zijne gebreken welmenend onder het oog te brengen; en ondertusschen moest toch al wat hij in het licht gaf, door anderen nage- zien en beschaafd worden. Uit zijne handschriften,

brie-
maandelijksche boekbeoordeelaars lieten dit kostbaar wansche- pel ongemoeid, als waarfchijnlijk geheel beneden hunne aan- dacht; doch er verscheen eene afzonderlijke scherpe, regt- geestige en luimige critiek op hetzelfde in vijf stuk'cs, onder den titel van *Noodige Bijlagen en Aanmerkingen op den Ze- triumph*, Amst. bij Iz. DE JONGH 1783—1785, die vrij wat le- zenswaardiger is dan de geheele *Zetriumph*.

brieven en de voorrede van den Catalogus van zijn Naturaliën-kabinet (1) blijkt dat hij de regels der Nederduitsche taal volstrekt niet verstond, en de ongelijkheid te dezen aanzien in zijne uitgegeven schriften bewijst dat de zorg daarvoor niet altijd aan dezelfde hand is toevertrouwd geweest. Allerewen in zijne schriften straalt laardunkendheid en wansmaak door. Het is dus geen wonder, dat de man, die ronduit verklaren durfde: „Ik wierd gemelijk „wanneer ik de *Mesias* van KLOPSTOK voor een „waereldwonder hoorde uitbazuinen; verzekert „zijnde, dat zoo een der verhevendste en naauw- „keurigste vernuften uit onze Dichters het in onze „tale oorspronkelijk geschreven hadt, men hem op „de diamanten klompen van SWANENBURG naar „het dolhuis der Miltonsche Duivels hadt verwe- „zen (2),” het is geen wonder, zeggen wij, dat de man, die zoo sprak, zich niet ontzag om den kunstroem onzer edelste en kundigste vernuften, zijne tijdgenooten, aan te tasten, gelijk NOMSZ, HUISINGA BAKKER, MEIJER, VREEDE, VAN LELYVELD, en anderen; ja, ten aanzien van de edele VAN MERKEN zelfs de achting uit het oog verloor, die men ten minsten aan hare kunne verschuldigd is, haar op eene brutale wijze „de trotsche dichteres VAN MERKEN (3)” noemende, en dit nog onbeschaamd verdedigt (4).

Rij-

(1) Verkocht te *Amsterdam*, den 20 Oct. 1789.

(2) Voorrede van de *Eerbare Proefkusjes*, blz. vii.

(3) *Narigt* achter de *Vriendentraanen* op J. C. SCHULTZ, blz. 81.

(4) *Ibid.*, blz. 85.

Rijkelijk had BERKHEY zijn deel in de onlusten van 1780 tot 1787. Als een getrouw aankleever van de belangen des toenmaligen Stadhouders wikkelden de woelingen van dien tijd hem in een kostbaar proces (1), hetwelk hem in zeer bekrompen omstandigheden bragt. Schoon hij zijne beschavende vrienden door den dood verloren of zich hunne vijandschap op den hals gehaald had, wilde hij nogtans in zijne hooge jaren het rijmen niet vaarwel zeggen, niettegenstaande zijne volstrekte onmagt om, op eigen beenen staande, iets dragelijks te kunnen leveren; zijne *Bataafsche Menschlijkheid*, en de zoogenaamde *Origineelen*, door hem 1803—1805 uitgegeven, stelden hem in zijne poëtische nietigheid dermate ten toon, dat men waarlijk medelijden met den ouden man hebben moest. *De Lijkgedachtenis van Z. D. H. Willem den Vyfden*, in 1806 uitgegeven, steekt geweldig daarbij af: men behoeft, blz. III—VI lezende, niet te vragen, hoe de goede gedachten, gelijkvormigheid van stijl en zuiverheid van taal en spelling in dit stuk gekomen zijn.

BERKHEY, wiens verdiensten als dichter bij ons op geringen prijs staan, heeft het onbegrijpelijk geluk genoten van door de voortreffelijkste dichters

(1) Men zie de ophelderende aantekeningen deswegens achter den tweeden druk van zijne *Bataafsche Menschlijkheid*, blz. 228—263, waar hij de zaak zeer ten zijnen voordeele voordraagt; maar — *audi et alteram partem!*

ters, geveleid, bewonderd, en op de uitsporigste wijze bewierookt — wij zouden schier zeggen voorbeeldeloos geperffileerd te worden, want het kost ons moeite te gelooven, dat mannen, tot wie hij stond als JAN VOS tot VONDEL, in goeden ernst al die fraaije complimenten meenden, waarmede zij 's mans in alle opzigten gebrekkige voortbrengfelen vereerden. Wij kunnen toegeven dat in 1774 J. DE KRUYFF, in vertrouwen dat er nog iets goeds van BERKHEY kon worden, om hem aan te moedigen, zeide :

BERKHEY ! ik zweef langs de aarde, uit vrees voor wilsen val:
Denk, denk niet, adelaar ! dat ik u volgen zal (1).

Maar dat tweeëndertig jaren later, nadat BERKHEY dien ellendigen *Zeetriumph* en geheele stapels prulrijmen had uitgegeven, BILDERDIJK — ? ja, BILDERDIJK ! bij de uitgave der straksgemelde *Lijkgedachtenis*, met overtuiging tegen hem zeggen kon:

BERKHEY ! wij volgen u, wij hangen aan uw klanken !

Hef aan ! ons zwakke riet verstormt voor uwe Luit,
Uw Dichtvuur schittert niet, van de echte Hemelspranken,
Maar vlamt, en bruischt, en knalt en barst ten boezem uit (2),

is ons volstrekt een raadsel, dat wij minder kunnen oplossen.

Hoe het zij, deze *Lijkgedachtenis* was het laatste wat van BERKHEY bij zijn leven in het licht kwam.

Een

(1) Lofd voor *Het Verheerlijkt Leyden*, blz. 1.

(2) *Lijkgedachtenis*, blz. VI.

Een jaar na zijn' dood, die den 13 Maart 1812, in zijne geboortestad, plaats had, werden zijne *Nagelaten Gedichten* bij den Boekhandelaar LOOSJES uitgegeven. De uitvoering is fraai en de beschavende hand van den waardigen uitgever zeer bemerkbaar; maar met dat al bevat deze bundel toch weinig bijzonders; de uitgever gevoelde dit zelf, en roept voor deze nalatenschap ook de toegevendheid in „welke men altijd bij 's mans leven omtrent „zijne lettergeschenken heeft moeten in acht nemen.”

Eenige maanden vroeger had de Heer LOOSJES eene foort van bloemlezing uit 's mans werken, onder den titel van *Geest der Geschriften van wijlen J. LE FRANÇOIS VAN BERKHEY*, uitgegeven, en dit werkje zou, indien het ons voornemen ware om proeven uit die geschriften mede te deelen, ons van deze moeite ontslaan. Een oogenblik stonden wij in beraad of wij zijne *Proeven van het Vermogen der Nederduitsche Dichtkunst, om de maatklanken op allerlei onderwerpen te schikken en naar bijzondere geluiden te buigen* (1), waarmede sommige liefhebbers der opzegkunst nog al ingenomen zijn, zouden overnemen; dan, daar dit slechts een beuzelachtig spel met onomatopoëen van woorden meestal zonder zin is; en niet zoo zeer de dichtkunst, *in abstracto*, dit vermogen heeft als wel

(1) Taal- en Dichtlievende Oefeningen van het Genootschap: *Kunst wordt door Arbeid verkregen*, I Deel, blz. 33.

wel de maat en het rijm, die dit vermogen ook zonder poëzy, zelfs met gemeene, ja zinledige uitdrukkingen kunnen uitoefenen, begrepen wij geen veertig bladzijden te moeten vullen met woorden zonder zaken, of ten minsten zaken van weinig belang.

BERKHEYS afbeelding is door J. HOUBRAKEN gegraveerd, naar de schilderij van H. POTHOVEN.

BERNAGIE (PIETER), geneesheer en hoogleeraar aan de doorluchtige schole te *Amsterdam*, en aldaar overleden den 28 November 1696, bezat, volgens het getuigenis van TH. ARENTS (1),

Een geest, voorzien met zoo veel ryke gaven,
Dat hy 't getal der kloeksten heeft vereert,

En dit is, wat 's mans dichtoefeningen betreft, de waarheid; dezelve bestaan in vijftien treur- blij- en kluchtspelen (2); de laatste inzonderheid zijn losse, natuurlijke schilderingen der vaderlandsche zeden van zijn' tijd. Hetzelfde wat wij te dezen aanzien van zijn' tijdgenoot ASSELYN (3) gezegd hebben, is ook op hem toepasfelijk. Zijn *Belagchlyke Jonker en Huwelykenstaat* (4) hebben zich het langst op den Amsterdamfchen fchouwburg flaande gehouden.

BER-

(1) Mengelpoëzy, blz. 273.

(2) Naemrol der Nederd. Tooneelfpelen van J. VAN DER MARCK, Æz. blz. 35. 49.

(3) Hiervoor, blz. 165.

(4) Schouwburgnieuws, I Deel, blz. 220. Tooneelkijker, III Deel, blz. 234.

BERNARTS (JASPER) is opsteller in rijm van een kamerfpeel, genaamd: *Veldlichte, Zamenfpraak* (1); zoo ook

BESTEBEN (MARTEN FRANK) van eene zoogenaamde tragedie, *Vlisfingher Geus, of Vlisfings Verwerping van 't Spaensche Iuck*, 1646, en nog eenige treurfpeelen en andere gedichten, die nooit gedrukt, maar in handschrift openbaar den 19 December 1754 voor f 2-14- verkocht zijn (2).

BETH (DANIEL) heeft in 1737 eene tragedie laten drukken, getiteld: *De Goede Griet*.

BETTENS (MICHIEL). Zeer raar, en ook meer niet, is deszelfs *Martelie der Seven Machabeen*, in 1697 gedrukt.

BEUDEKER (CHRISTOFFEL). Behalven zijne *Sprekende Konstkamer*, in 1748, had deze in 1759 een verbeterd Psalmboek ten dienste der Luthersche Gemeente in het licht gegeven, hetwelk in 1750 herdrukt is (3).

BEUKEN (JOHANNES). Zijne zeer middelmatige gedichten en tooneelftuk, *Ariane in Nicopolis*, zijn gezamentlijk in 1688 onder den zeer gepasten titel van *Rymen* gedrukt.

BEUNINGEN (JAN VAN) had zijne onvoltooidde kreupele vertaling op rijm van CRÉBILLONS *Ido-*

(1) Nederduitsche Helicon, *Alkm* 1610, blz. 109.

(2) Catal. der Tooneelfp. van W. HENSKEs, N°. 20—26.

(3) J. VAN IPEREN, Kerkel. Hist. van het Psalmgez. I Deel, blz. 215.

Idomeneus wel mede mogen nemen naar *Curaçao*, in plaats van dezelve aan VOORDAAGH ter afrijming te laten, die in 1740 dezelve op het Amsterdamsche tooneel bragt.

BEVEREN (CORNELIS VAN) is berijmer van *Mithridaet*, gedrukt in 1679.

BEYERLINCK (LAURENS) (1), geboren te *Antwerpen* in 1578, en aldaar overleden den 7 Junij 1627 was een geleerd geestelijke. Zijn *Magnum Theatrum vitæ humanæ*, 8 deelen in folio, wordt nog in verscheiden openbare en akademische boekeringen gevonden. Zijne Nederduitsche geschriften, en vooral zijne gedichten, zijn erbarmelijk.

BIDLOO (GOVARD) (2), geboren te *Amsterdam*, den 12 Maart 1649, was een beroemd ontleed- en heilkundige. In 1688 werd hij aangesteld tot lector in de ontleedkunde in 's *Gravenhage*, en in 1694 tot profesor in de ontleed- en heilkunde aan de hoogeschool te *Leyden*. WILLEM III, Koning van *Engeland* geworden zijnde, benoemde hem tot zijn' lijfarts, en na dat deze vorst in 1702 in zijne armen gestorven was, aanvaardde hij weder zijn' post van hoogleeraar te *Leyden*, alwaar hij in April 1713 overleed, nalatende twee zonen:

NI-

(1) J. KOK, Vad. Woordenb. VI Deel, blz. 569. Antwerpsche Almanak voor 1820, blz. 54.

(2) J. KOK, Vad. Woordenb. VI Deel, blz. 562. CHAMOT, Bogr. Woordenboek, III Deel, blz. 78. *Biographie universelle*, Tom. IV, pag. 471.

NICOLAAS, die lijfarts werd van Czaar PETER I en opziener van het hospitaal en de geneeskundige akademie, volgens zijn ontwerp te *Petersburg* gebouwd. GOVARD, zijn andere zoon, was fiscaal van den hoogen krijgsraad der *Vereenigde Nederlanden*.

BIDLOO was ook in zijn' tijd geen ongeacht dichter. Zijne dichtstukken dragen echter meer blijken van diepe geleerdheid en koele redeneringen dan van een vlug vernuft, levendige verbeelding en stoute gedachten. Zijne verzen zijn wel niet plat of laag, maar droog en zonder ziel of leven. Hy heeft ook een goed getal tooneelstukken beëindigd (1), waarvan sommigen op den Amsterdam-schen schouwburg vertoond zijn, en waaronder zijn treurspel, *Karel, Erfsprins van Spanje*, zich het langst staande gehouden heeft. Zijne gezamentlijke dichtwerken zijn in 1718 te *Leyden* in drie deelen uitgegeven. Zijne overige ontleedkundige en andere werken zijn genoegzaam bekend (2).

BIDLOO (LAMBERT), broeder van den voorgaanden, mede geboren te *Amsterdam*, den 30 Augustus 1638, beoefende insgelijks de fraaije letteren en de dichtkunst. Hij was apotheker van zijn beroep en een zeer geleerd man. Behalve eenige theologische en historische geschriften, vertalingen en afzonderlijke dichtstukken, heeft men van hem

De

(1) Naemrol der Tooneelspelen van J. VAN DER MARCK, *Æz.* blz. 50.

(2) R. AARENBERG, *Naamreg. van Ned. Bocken*, blz. 49.

De Verwoesting des Joodschen Volks, drie deelen, in 1724 te *Leyden* gedrukt, en A. VAN HALENS *Pan Poëticon Batavium*, te *Amsterdam*, in 1720 uitgegeven. Hij overleefde zijn' jonger' broeder, den *Leydschen* hoogleeraar, en overleed, in den ouderdom van zesentachtig jaren, den 11 Junij 1724. In weerwil der magtspreuk van L. SMIDS:

Geleerde BIDLOO, die u laakt,
Is dom of bitter of vermetel (1),

zullen wij het echter wagen den geleerden man, als dichter, te laken, en zeggen dat zijne poëzij als men dien naam aan zijne berijmde opstellen geven kan, zeer middelmatig, stijf, gewrongen en somwijlen duister is, en hij in dit vak voor zijn' broeder moet onderdoen. Daar, beiden bloeiden in een tijdvak dat de poëzij begon te verslaauwen, en het stoute en krachtige allengs plaats maakte voor het nette en zoetvloeiende. De dichtstukken van beide broeders zijn noch fraai noch slecht genoeg om hier proeven van dezelveu mede te deelen.

BIE (CORNELIO DE), notaris te *Lier*, bloeide in het laatst der zeventiende eeuw, en heeft het Vlaamsch tooneel voorzien van eene menigte treuren en kluchtspelen; achter een derzelven, *Hans Holblock, den Geusen Predicant*, vindt men eene geheel

(1) Lofd, voor L. BIDLoo, Gedachten over het schoon Zaf-
foen van 1718,

heele lijst daarvan (1). Verder heeft men van hem het *Gulde Kabinet der Schilderkunst*, drie deelen in 1661 te *Antwerpen* gedrukt, en *Toetsleen van den Verloren Soon*, Ald. 1689 en nog verscheiden anderen. De Heer WILLEMS levert eene proeve van zijn' dichttrant (2); het lust ons niet in dien vuilnishoop te wroeten.

BIENS (CORNELIS PIETERSZ). *Het Stichtelyke Kabinet* van dezen, zijne *tragedie van Piramus en Thisbe* zijn in 1640 gedrukt, en — zeer raar. Zoo ook van

BIESKENS (NICOLAAS), *Klaas Kloet*, drie deelen, in 1619 gedrukt.

BILDERDIJK (IZAAK). In 1762 gaf deze Amsterdamsche geneesheer een blijspel in het licht, *Het valsch Vooreoordeel, of de Triompheerende Vrouw*; naar het Fransch van DE LA CHAUSSEE, en in het volgende jaar een treurspel, *Tomyris, of de Dood van Cyrus*; naar het Fransch, van juffier BARBIER. De vertaling van het eerste is losfer en vloeiender dan die van het andere: beiden, slechts middelmatige stukken, zijn op den Amsterdamschen schouwburg vertoond (3).

BIS-

(1) Ook in de *Naemrel der Tooneelspelen* van J. VAN DER MARCK, A2z blz. 9.

(2) Verhand. over de Nederd. Taal- en Letterk. II Deel, blz. 133.

(3) Schouwburgnieuws, I Deel, blz. 306.

BISSCHOP (ABRAHAM). Een kluchtspel van dezen, *Ik kenje niet*, in 1662 gedrukt, staat op de naamrollen als *extra raar* aangeteekend.

BLASIUS (JOAN). Behalve eenige verspreide gedichten, zijn van dezen de volgende vijf zeer middelmatige tooneelstukken bekend, namelijk: *Lysander en Kaliste*, 1663, *Oroondates en Statira*, 1670, *Dubbel en Enkel*, 1670, *De Edelmoedige Vyanden*, 1671 en *De Malle Wedding*, 1671.

BLEEKER (DANIEL). In zijne laatste levensdagen trad deze met een treurspel, *Manlius Torquatus*, in 1800, te voorschijn. Eenigen zijner losse dichtstukjes zijn hier en daar verspreid; onder dezelve verdient *De Tempel der Gezondheid*, eene allegorische droom (1), eenige onderscheiding. Hij overleed te *Amsterdam*, den 27 April, 1803.

BLOCK (JOAN). In 1745 gaf deze in het licht een *Vreugdespel ter gelukkige Verlossing van H. K. Hoogheid Anna*.

BLOEM (JAN JACOB) zorgde voor de stichting der eenvoudigen door de uitgave in 1741 van zijne *Zedeverzen op de Psalmen Davids*.

BLOEMAERT (HENDRIK) (2) was een zoon van den beroemden schilder ABRAHAM BLOEMAERT, die

(1) Kleine Dichterl. Handschriften, X Schak. blz. 97.

(2) A. HOUBRAGEN, Schouwv. der Schilders, I Deel, blz. 44.
R. VAN EYNDEN en A. VAN DER WILLIGEN, Gesch. der Nederl. Schilderk., I Deel, blz. 370.

die hem insgelijks in de schilderkunst onderwees. Dat hij eene vertaling in dicht beproefde van GUARINIS *Getrouwen Herder*, die in 1650 in het licht verscheen, is een bewijs van 's mans goeden smaak en gevoel voor het schoone. VONDEL vereerde deze vertaling met een lofdicht (1). Er bestaat nog een tooneelstuk van BLOEMAERT, *Hannibal, den manhaften Veldoverste*, in 1670 gedrukt.

BLUSSÉ (ABRAHAM). Van dezen Dordschen boekhandelaar verscheen in 1784 een bundel Gedichten, onder den bescheiden titel van *Iets Dichtmaatigs*, in het licht; dezelve is geheel van godsdienstigen en ernstigen inhoud. De onderwerpen zijn met waardigheid behandeld. Tot eene proeve nemen wij hier over:

GODS OVERAL TEGENWOORDIG- EN NABIJHEID.

Groote Schepper aller dingen,
 Hooggeduchte Hemelheer!
 Liefde en lust der stervelingen,
 Zie, zie gunstig op mij neêr!
 'k Zal mij voegen, schoon onwaardig,
 Om den toon van 't Englenrijk
 Na te zingen, en wilvaardig,
 Op de nooten der muzyk,
 Speelen, hoe uw goedheid blijk'.

Gij,

(1) VONDEL'S Poëzy, II Deel, blz. 233.

Gij, die in de onmeetbre perken :
 Uwen Rijkstroon hebt gesticht !
 En op de aarde uw magt doet merken
 Voor mijn sterffelijk gezicht !
 Gij, die zee en lucht en winden ,
 Met een' enklen wenk , gebiedt ,
 En de wolken op kunt binden ,
 Waaruit gij den bliksem schiet ;
 Wie erkent uwe almagt niet ?

Vliege ik , op de vlugge wicken
 Van gedachten , waar de zon
 Vrolijk rijst in 't uchtendkrieken ,
 Uit den schoot der pekelbron ;
 Daale ik in de diepe kolken ,
 Zoek ik U in 't hart der zee ,
 Reisde ik tot de vreemde volken ,
 Ik vond u in elke steê ,
 Hoogste Goedheid , op mijn beê.

Ben ik in mijn binnenkamer ,
 Als ik voor U nederkniel ,
 Niets is mij daar aangenamer
 Dan een neêrgebogen ziel ,
 En dat gij me , o Heer der heeren !
 Door den invloed van uw' Geest ;
 Uwe rijksgeboôn wilt leeren ,
 Dan , dan juiche ik onbevreesd !
 God is mij nabij geweest !

Moet

Moet mijn ziel om doemschuld schreijfen,
Wen zij zich ellendig ziet,
Dan wilt gij mij nogtans leiën,
Daar uw hand mij hulpe biedt;
Want gij stelt den hemel open,
Om het lijden van uw' Zoon:
Gij, Gij trekt me, en doet mij loopen;
Ja, gij leert me, om bij uw' troon
Steeds te pleiten om zijn' loon.

Zitte ik in de tempelkooren,
Waar uw woord verkondigd wordt,
Dan krijg ik gebrek aan ooren,
Ja, mijne aandacht schiet te kort:
Soms tijds zwerven mijn gedachten,
En zij worden slecht besteed;
Maar gij leert mij 't pligtbetrachten
Als ik, Heer! die 't alles weet,
Uw nabijheid niet vergeet.

Keere ik tot mijn bezigheden,
Sla ik ampt en roeping gaê,
Dan mag ik, door schietgebeden,
Tot uw zuchten om genaê:
Dwaalt mijn zondig hart, gestadig
Koomt mij uw nabijheid voor:
Gij, o God! gij zijt weldadig,
En geleidt mij weêr op 't spoor;
Dus brange ik de dagen door.

Leg.

Legge ik mij ter ter slaapkoets neder,
Als, bij 't nadren van den nacht,
De avondzon heur afreis weder,
In het westen heeft volbragt,
Dan laat ik de zorgen vaaren;
'k Ruste in uw nabijheid, Heer!
Tot Gij 't duister op doet klaaren;
Worde ik wakker, 'k vinde U weer,
En verhef op nieuw uwe eer'.

Treede ik in de klavervelden,
Wandel ik in mijnen hof,
'k Moet 'er uw nabijheid melden,
Want ik vinde 'er dankens stof;
Uit elk blaadje kan ik leezen,
Hoe ge in uw voorzienigheid
Bloem en gras en kruid doet weezen,
Daar natuur, in arrebeid,
't Zienlijk van uw werk verspreidt.

Zie ik dauw- of regendropjes,
Of de paerlen van den nacht,
Op de verschontloken knopjes
En de blaadjes voortgebragt;
Merk ik, hoe de zonnestraalen,
Door de werking van hun vuur,
Al die vochten opwaards haalen,
Dan bespeur ik, in dat uur,
Uw nabijheid op den duur.

Hóore

Hoore ik hoe de winden suisen
 Door de telgen van 't geboomt',
 En de bladers schuddend ruifchen;
 Lette ik, hoe het beekje stroomt,
 Als de regen, met geklater,
 Uit de wolken nedervliet,
 En de blaaskens vormt op 't water;
 Wie, wie zegt met mij dan niet,
 God is bij ons, die 't gebiedt?

Dommelen uw donderflagen,
 Met verschrikkelijk gerucht,
 Op de winden voortgedragen,
 Door de op één gedrongen lucht;
 Doet ge uw bliksemflitsen slingren,
 Dan herdenk ik, in dien stond,
 Aan de Tafel uwer vingren,
 En hoe, bij het oud Verbond,
 Sina daverde op zijn' grond.

Scheurt uw magt de luchtgordijnen,
 Rolt ge die, gelijk een kleed,
 Zie 'k den regenboog verschijnen,
 Waardoor ik uw trouwe weet:
 Dan mag ik, U biddend eeren,
 En mijn heilbespieglend oog,
 Uw verbondsbeloften leeren;
 Ja, Gij trekt mijn hart om hoog
 Tot mijn' Heiland, door dien boog.

Mag

Mag ik steeds in alle uw werken
 Uw Nabijheid, o mijn God!
 Tot mijn zielgenoegen merken,
 Er, verheugd in zulk een lot,
 U mijn' trouwen Bondgod noemen,
 Die, in 't zalige Englenrijk,
 Eeuwig hoort uw liefde roemen,
 Dan zal ik, door mijn muzyk,
 Speelen hoe uw goedheid blijk. (1),

Dat deze verdienstelijke godvruchtige dichter zijne snaren ook op een' stouten, forfchen toon spannen kon, blijkt uit verscheiden zijner in andere dichtbundels verspreide gedichten (2).

BODDAERT (PIETER) (3) afkomstig uit een aanzienlijk Vlaamsch geslacht, werd geboren te *Middelburg*, den 6 Julij 1694, en was de zoon van KORNELIS VAN DEN HELM BODDAERT, eerst raadsheer en naderhand voorzittende raad in het hof van *Vlaanderen*, te *Middelburg*. De Latijnsche scholen doorgegaan en zijne akademische studiën te *Leyden* volbragt hebbende, werd hij in 1713 tot doctor in de beide regten bevorderd, en in 1718 aangesteld tot griffier van het leenhof van *Vlaan-*

(1) Iets Dichtmaatigs, blz. 41.

(2) By voorb. in de *Lauwerbladen voor de Zonen der Vrijheid*, I Deel, blz. 43, 67, en II Deel, blz. 91.

(3) Levensbeschrijving van Mr. P. BODDAERT voor zijne *Nagelaten Mengeldichten*. Tael- en Dichtkund. Bijdragen, II Deel, blz. 309. CHATMOT, Biogr. Woordenb. III Deel, blz. 193.

Vlaanderen, en kort daarna tot griffier van het edelmogend collegie ter admiraliteit in *Zeeland*, welke ambten hij met lof bekleedde tot zijn' dood toe, die voorviel in zijne geboortestad op den 28 Januarij 1769.

Reeds in zijne jeugd beëfende bij de wetenschappen en fraaije letteren met lust en ijver. P. DE LA RUE, zijn medeleerling op de Latijnsche school, boezemde hem smaak in voor de Nederduitsche dichtkunst, en hij beproefde in zijn zestiende jaar reeds zijne krachten aan gelegenhedsverzen, die niet onbehagelijk geoordeeld werden. Zijn omgang met gemelden LA RUE, STEENGRACHT EN SWANKE deed zijn' lust verder aanwakkeren, en er ontstonden weldra geregelde bijeenkomsten, op gezette tijden, in welken deze lettervrienden elkander in de dichtkunst oefenden. Uit die bijeenkomsten zijn geboren twee deeltjes met gedichten, onder den naam van *Dichtlievende Tydkortingen*, te *Leyden* in 1717, 1718 gedrukt, en naderhand in één deel in 1728 herdrukt. Uit de onderteekening van het voorberigt des tweeden deels bleek dat onze BODDAERT met STEENGRACHT EN DE LA RUE de opstellers waren dezer inderdaad zeer verdienstelijke gedichten. Het goed onthaal, dat de dichterlijke eerstelingen dezer jonge lieden te beurt viel, beemoedigde BODDAERT om gemeenschappelijk met DE LA RUE eene vertaling in Nederduitsche verzen te ondernemen van CRÉBILLONS *Atreus en Thyestes*,
die

die ook in 1717, doch zonder hunne namen, in het licht verscheen.

Nadat BODDAERT door den vromen SWANKE tot eene ernstiger denk- en levenswijze was overgehaald, leide hij zich meer toe op stichtelijke of liever theologische poëzij, als men de orthodoxe verzen poëzij noemen mag, die hij, onder den titel van *Stichtelijke Gedichten*, eerst in één deel in groot 8^{vo} in 1726 uitgaf, dat in 1728 en 1735 herdrukt, en weldra van een tweede en derde deel gevolgd werd, welke drie deelen als een vierde druk in 1741 in 4^{to} met het portret des dichters zijn uitgegeven, terwijl in 1752 een vervolg daarop in hetzelfde formaat verscheen; welk vervolg ook in 8^{vo} als een vierde deel is gedrukt. Zijne *Nagelaten Mengeldichten en Levensbeschrijving* gaf zijn zoon in 1761 in het licht.

In 1730 heeft hij de *Nagelaten Gedichten van ANNA RETHAAN*, en in 1745 die van Mr. JOHAN MOORMAN uitgegeven. Ook is het opstel wegens de provincie *Zeeland*, in den *Tegenwoordigen Staat der Vereenigde Nederlanden* grootendeels van zijne hand.

Na zijne zoogenaamde bekeering schijnt de man zich met allen ijver op de dogmatische en polemische godgeleerdheid toegelegd te hebben; althans hij gaf in 1759 een tractaatje in het licht, getiteld: *Werk van Getuigen voor de Leer der Rechtvaardigmaking*, waarover hij het natuurlijk met

de Zeeuwfche predikanten te kwaad kreeg, die hem tot op zijn doodbed toe met hunnen geestelijken haat vervolgden (1).

BODDAERT levert een zonderling verschijnsel op van achteruitgang in de dichtkunst. Niet de minste zweem van dat echt poëtische, dat zich zoo duidelijk aankondigde in zijne eerstelingen, geen dichterlijk denkbeeld hoegenaamd, is in zijne stichtelijke gedichten te vinden; de regtzinnigheid schijnt 's mans genie blijkbaar uitgedoofd en walgelijke mystikerij (2) de stoute beelden vervangen te hebben, waardoor men ook in deze soort van poëzy kan treffen en behagen. Hij begint zijne loopbaan met de gelukkige ontwikkeling van een' goeden dichterlijken aanleg in vriendschappelijken omgang met lieden van smaak en gezond oordeel, leeft onberispelijk, geniet het leven in onschuldig genoegten, valt een' miltzuchtigen dweeper in handen, die hem zijne bekrompen denkwijze opdringt, en — de geestige dichter, die zelf eens de zoogenaamde fijnen door-

streek,

(1) Levensbeschrijving, blz. LXXII.

(2) Bij voorbeeld:

Laat my van uw' lieven mond
Eens een kusje zyn gegond.
Eén? neen, wil me 'er duizend geven,
Of tienduizend. Al mijn lust
Is van u te zyn gekust.
In uw kussen is myn leven.
'k Heb dat zoet te lang gederfd.
Ach, myn ziel verquynt, zy sterft,
Jezus, mis ik u nog langer.

Stichtel. Ged. Qto. blz 230.

streek (1), wordt een flauw en koel berijmer van schriftuurplaatfen, catechismusvragen, biddagsbrieven en formuliergebeden, verdiept zich in den doolhof der haarklovene orthodoxie (2), verbittert zijne laatste levensdagen door een' twist met geestelijken, die altijd gelijk hebben, en eindigt met dogmatieke muggezifterijen!

Het spreekt van zelve dat wij zijne *Stichtelijke Gedichten* onaangeroerd laten, als weinig geschikt om zijne verdiensten als dichter te doen kennen; ook willen wij de geenen niet afkeerig van dezelve maken, die wezenlijke stichting daarin vinden, zelfs nog sedert VAN ALPHEN, VAN DE KASTEELE, VAN DEN BERG en andere godvruchtige dichters zoo veel beters in dit vak geleverd hebben; maar wij vertrouwen dat wij bij *onze* lezers weinig danks zouden behalen met hier proeven daaruit mede te deelen. Liever doen wij dit uit die stukjes, die hij waar-schijnlijk als de zonden zijner jeugd met afgrijzen aanzag (3). Een paar, van die, welke wij voor de besten houden, zal wel genoeg zijn.

HER.

(1) Dichtlievende Teydkort. blz. 256.

(2) Deswegens maakte P. DE LA RUE hem het volgende compliment:

Schoon gy aan de predikorden
Niet zyt toegewyd geworden,
Schoon een andre levensrang
U van God zy toebefchooren,
Nogtans doet gy ons hier hooren
Menig predikend gezang.

Lofd. voor de *Sticht. Ged.*

(3) Levensbeschrijving, blz. XXI.

V 2

H E R D E R S Z A N G

T U S S C H E N L Y C I D A S , M E R I S E N K O R I D O N .

De nugtre dageraat had d'Oosterhemel pas
 Met levend goud bezoomt, toen herder Lycidas,
 Terwyl hy zich in 't naastgelegen bosch vermeidde,
 Knaap Meris tegenquam: twee veldelingen, beide
 In 't quikste hunner jeugd, en beide door de min
 Geraakt, doch in hun keur niet eveneens van zin:
 Want d'eene liet zich door't uitwendig schoon verwinnen
 Van zyn Rozelle, 't puik der prille herderinnen.
 Dog d'andre schatte vry nog meer 't inwendig goed,
 Het geen gehuisvest was in 't loffelyk gemoed
 Der zedige Amaril, en wylze nimmer konden
 Eens worden, welkers min ruste op de beste gronden,
 Besslotenze de keur aan sneégen Koridon,
 Juist heden hier omtrent, (eer dat de morgenzon
 De heuvelschaeuw verjoeg) te laten, en te hooren,
 Wie hem het meeste mogt van deeze twee bekooren,
 Met dit beding, dat elk zyn vonnis toe zou staan.
 Hierop hief deez', dan die zyn' zang en weerzang aan.

L Y C I D A S .

Gy liefst, o Meris, dan nog d'ingebeelde gaaven.
 Van Amaril, in een ongoelyk lyf begraven?
 Wat is 't, ai zeg het my, dat gy behaaglyx vindt,
 In een', die niemant, om haar schoon gelaat, bemint?

M E R I S .

Gy liefst, o Lycidas, nog d'ingebeelde schoonheid,
 Die op Rozelle, naar uw' waan, zoo zeertentoonleit?
 Wat is 't, ai zeg het my, dat gy behaaglyx vindt,
 In iets, dat eerder, dan de teérste bloem verzwindt?

LY.

L Y C I D A S.

Al agt gy het gestel des lichaams, net en aardig,
 Besnedenheid en verf van 't wezen, luttel waardig;
 Ik schat het evenwel 't'voornaamste, dat het oog
 Van oudsher af behaagde, en 't hart tot min bewoog.

M E R I S.

Al schynt het u heel vreemd en mooglyk buiten reden,
 Dat ik een ziel bemin, begaast met edle zeden;
 Ik houde nogtans zulx veel aangenamer, dan
 Al wat men in een maagd bekoorlyx vinden kan.

L Y C I D A S.

Ga, vraag d'aloudheid eens, hoe zy de Schoonheid roemde,
 En haar zelf met den naam van een Godin benoemde,
 Voor wie, uit eerbied, elk verwondert bleef en stom,
 En die den prys afwon van al 't Godinnendom.

M E R I S.

Ga, vraag d'aloudheid eens, hoe zy de Wysheid roemde,
 En haar zelf met den naam van een Godin benoemde,
 Die, boven al vermaard, door haar geboortelot,
 Geteeld wierd uit het brein van aller goden God.

L Y C I D A S.

Was priester Waarmond hier, hy zou u kunnen toonen
 De hulde en agting, steeds beweezen aan de schoonen,
 Van 's weerelds oorsprong af. Hy zou u zeggen, dat
 De Schoonheid altoos was der Vrouwen beste schat.

. M E R I S .

Was priester Waarmond hier, hy zou u kunnen melden,
 Dat Vrouwen door verstand verwonnen kloeke Helden,
 En meêr vermogten door haar welbeleide reên,
 Dan andre door den pronk van juistgevormde leên.

L Y C I D A S .

Het zy hier meê hoe 't zy, schoon iemand overhelle
 Tot uwe keur, geen nood: 'k waardeere myn Rozelle
 Ver boven Amaril, en zal 't zoo lang ik leef;
 Ten zy een ander my een beetren indruk geev'.

. M E R I S .

Al leefde ik na deez' dag nog meer dan hondert jaren,
 Nooit zal de liefde voor myn Amaril bedaren,
 En nimmer schenke ik aan een tweede myne min;
 Ten zy een ander my met redenen verwinn'.

L Y C I D A S ,

o! Was ik nu zoo wel, als Dorilas, bedreven
 In zangkonst, ik zou u affchetfen naar het leven
 Het minnelyk gelaat, den zwier, het jeugdig vuur,
 Waar meê Rozelle wierd begaast van vrouw Natuur.

. M E R I S .

o! Kon ik nu zoo wel als herder Damon zingen,
 Ik meldde u, Lycidas, ik meldde u duizend dingen,
 Vereêrende Amaril, voorzien van eene ziel,
 Die uit den Hemel in 't gezonde lichaam viel.

LY-

LYCIDAS.

Gy stoft, dog zonder grond, dus breed op Amarillis.
 Of is 't u niet bekend, dat overal geschil is,
 Waar in, waar door, en hoe de regte deugd bestaat?
 't Geen deze keurt voor goed, keurt gene ligt voor quaad.

MERIS.

Gy stoft, doch zonder grond, dus breed, op uw Rozelle:
 Want zoo een tweede eens vry daar van het oordeel velle,
 Ligt vond hy haar, in plaats van goelyk, ongedaan.
 De Schoonheid warelyk bestaat alleen in waan.

LYCIDAS.

'k Wed, niemand is zoo koen, dat hy ooit zou vermogen
 Te laken 't levend bos verspreid op 't lichaam, d'oogen,
 De winkbraauwboog, het hair, gelyk een git zoo zwart,
 Waar meê Rozelle de volmaaktste schoonheid tart.

MERIS.

Gy kost, o Lycidas! uw wedding ligt verliezen.
 Wat zyn 'er menigen, die 't blonde zouden kiezen
 Voor 't bruin; voor 't bloedryk rood, het zagte leliwit;
 Het quynend oogazuur, voor 't blakend oogengit!

LYCIDAS.

Behaaglyk is 't gequeel der schelle Philomelen,
 In 't luw van zomerloof, en groene veldpriëelen;
 Maar nog behaaglyker is 't zangerig geluit,
 Het geen Rozelle huwt aan riet en herdersfluit.

M E R I S.

Het wollig schaapje is wel 't goedaardigste aller dieren :
 De duif der vogelen, die door den Hemel zwieren :
 Maar nog goedaardiger is d'inborst, zegt en stil,
 Die zig vertoont in het gedrag van Amaril.

L Y C I D A S.

De boosfche juffers zyn in 't danffen wel bedreven,
 Zoo als Philander zegt, gewoon aan 't hof te leven :
 Maar schoon Rozelle slechts is opgevoed op 't land,
 Nog danft zy evenwel op voegelyker trant.

M E R I S.

Rozelle flect haar tyd met danffen en met zingen :
 Maar Amarillis met befpiegeling dier dingen,
 Die leeren aan een maagd, hoe datze, na de trouw,
 't Gezin befturen moet, gelyk een wyze vrouw.

L Y C I D A S.

Rozelle is kundig van een menigte andere zaaken,
 Die door verfecheidenheid de gulle jeugd vermaken.
 Haar fchoonheid, faamgepaart met een regt vrolyk hert,
 Maakt, dat zy van elkeen op 't hoogft' geprezen werd.

M E R I S.

Het was in Amaril, dat elk al vroeg befpeurde
 Een kennis, van het geen in deez' landsdouw gebeurde
 Van lange tyden her, en Weetryk heeft gezeyt,
 Dat zy nog dagelyx groeit in weetgierigheid.

LY-

L Y C I D A S.

Een maagd is wys genoeg, wanneer haar teedre reden
 Besprengt zyn met het zout van streelende aardigheden.
 Meer heeftze niet van nood'; indienze dan daar by
 In haar gelaat vertoont de schoonste schildery.

M E R I S.

Een maagd is schoon genoeg, wanneer gebrek noch pynen
 Het lichaam hier of daar misvormen, noch doen quynen,
 Maar laten haar gezond en frisch; indien daar by
 Haar wyze geest vertoont de beste schildery.

L Y C I D A S.

Men kan van langer hand de wetenschappen leeren,
 En door het oefenen daar mee de ziel stoffeeren:
 Maar Schoonheid krygt men door des Hemels ryke gunst
 Alleen, en nimmermeer door oefening noch kunst.

M E R I S.

Schrik, pyn, koorts, onderdom en andere gevallen
 Verderven ras den roem, daar Schoonheid op mag brallen:
 Maar deugdzaamheid, verstand vertoonen meest haar kragt,
 Wanneer het lichaam leit door wederspoed verfmagt.

L Y C I D A S.

Vergeefs is 't, dat men tragte een blinden te bekooren.
 Vergeefs is 't, dat men spreek' met een, die niet wil hooren.
 Men vrage liever aan een derden, wie 't hier won,
 En aan wien beter, als aan u, o Koridon?

- V 5

I M E Y

M E R I S.

Vergeefs is 't, dat men tragt met reden te verwinnen,
 Eén, die niet afstaan wil zyn popje te beminnen.
 Ik stem 't in. Welaan, dat Koridon vry spreek',
 En zegg', wiens meining hem de redelyxte bleek.

K O R I D O N.

Dewyl gy beide my tot scheidsman hebt genomen,
 Melde ik u kortelyk myn oordeel, zonder schroomen.
 Gy preeft, o Herders, uw' Meestressen; zoo 't behoort,
 En hebt my door dien zang en wederzang bekoort.
 De Schoonheid zekerlyk is glansryk, hemelsch, heerlyk,
 Doch, van verstand ontbloomt, voor wyzen nooit begeerlyk.
 Verstand alleen is veel: maar dat een jonge maagd
 Begaast met eél vernuft te meerder nog behaagt
 Aan onpartydigen, wanneer haar schoone leden
 Uitblinken doen den glans van loffelyke zeden,
 Daar twyfelt niemant aan. Doch best is middelmaat
 In uiterlyke schoonste, en innerlyk gieraad (1).

Dat BODDAERT niet alleen de zachte veldfluit
 maar ook de schelle krijgstrompet handteren kon,
 blijkt uit zijn gedicht

OP DE OVERWINNING VAN DEN PRINS FRANÇOIS EUGENIUS
 VAN SAVOÏEN OP DE TURKEN.

Gy vergt, Eugenius, gy vergt dan weér myn zangen
 Door uwen heldemoed,
 En noopt my om de Lier weér van den wand te langen,
 Terwyl gy met het bloed

Der

(1) Dichtliedwende Tydkort. blz. 57.

Der Ottomanten in onsterffelyke bladen
 Uw naam voor eeuwig schryft,
En de onvermoeide Faan uw gloririjke daden
 In duurzaam marmer dryft.
Gy noodt my om u in het krygsgevaar te volgen,
 Daar gy, vol edel vier,
Als Christen Veldheer, op den Turk met recht verbolgen,
 Strydt voor de Kruisbannier.
Terwyl ge Europa doet op uw bedryven staren,
 Daar 't de opgepreste magt
Van duizend volken, al bloedgierige Barbaren,
 Ziet door uw arm verkracht.
Maar van wat zege zal ik toch het eerste zingen?
 Van die van Karlowits,
En Semlin, daar men u groothartig aan zag dringen.
 Op 't vyandlyke spits?
Of van die ge onlangs voor Belgrado's trotse wallen
 Behaald hebt, daar de dood
Der Turken krygsbloem deedt aan uwe zyde vallen?
 Door vuur en staal en lood?
Neen, neen! Eugenius, 't zou my aan magt ontbreken,
 Om d'een en d'anderen slag
Te zingen, die de Zon, u, in het leeuweteeken,
 Tot tweewerf lev'ren zag
Terwyl gy ook in beide een' leeuwemoed liet blyken,
 Zo eigen aan Eugeen,
Zo menigmaal beproeft, tot heil van Karels ryken,
 Tot schae der Agareen.
'k Zal ook, daar Themiswar u moet als winnaar groeten,
 De vrucht van d'eersten slag,
Geen wrevel Bassas doen hun sabels aan uw voeten
 Neerleggen, met ontzag;

Of

Of 't Griekſche Weiſſenburg ten tweedemaal doen buigen
Voor 't Ooſtenryks geweld,
Daar duizend duizenden Janitſers, als getuigen,
Bewaarden 't naaſte veld,
Die ge aan den grooten Heer haalt deedt de tyding dragen,
Hoe de afgestrede ſtad
Zich overgaf, na dat zyn heirkraacht, gansch verſlagen,
De vlucht genomen had.
O neen! myn Zangſter zou zich wiſ en zeker zengen
Aan 't blakend oorlogsvuur,
Of ſmetten aan het bloed, dat gy dien dag zaagt plengen,
Voor den gedreigden muur.
Ook zou zy zich niet in dat groot gevaar vertrouwen,
Daar de Iſter zelf voor beeft,
Die, angſtig voor 't geweld der dondrende kartouwen,
Zich naar den grond begeeft.
Dus zal zy zich ſlechts in den zegewenſch bepalen,
Dien gansch Europe u doet.
Ga voort, o Held! ga voort verwinningen te halen
Op 't Ottomanniſch bloed.
Dring in door de Yzre poort, en doe Konſtantinopelen,
Dat trotſe, dat zo fier
Het Kruisgeloof braveert, op zynen wortel popelen.
Plant Karels veldbannier
Op 't haatlyk puin. Wil u een' weg ter ſtarren banen.
Doe Meccaas halve Maan,
Die gy door dapperheid reeds hebt gebragt aan 't tanen,
Geheellyk ondergaan.
Zo kenne Mahomet in 't eind des Hemels vinger,
Gedreven uit zyn land;
Zo noeme men Eugeen voortaan den Turkendwinger,
Vorſt Karels rechthand (1).

BOD-

(1) Dichtlievende Tydkort, blz. 361.

BODDAERT (PIETER), JUNIOR, deze, waarschijnlijk uit hetzelfde geslacht als de voorgaande, gaf in 1788 en 1739 twee deeltjes met gedichten in het licht, die niet onbehaaglijk geoordeeld werden, en, zijne jeugd in aanmerking nemende, inderdaad iets goeds in rijper' ouderdom van hem deden verwachten (1), dan helaas! tot de ergste zedeloosheid en een losbandig leven vervallen, misbruikte hij zijn vernuft tot het zamenstellen van ontuchtige stukjes, meestal in kroegen en bordeelen voor de vuist vervaardigd (2). Hij was in alle opzigten een tegenvoeter van zijn' voorgemelden naamgenoot, en werd het slagtoffer zijner spoorloosheden; want hij stierf den 9 Maart 1805, te *Amsterdam*, aan de gevolgen van een' val in het half digt gevrozen water, waarbij hij zich deerlijk had bezeerd.

BODE (MATTHYS) (3). Weinig is er van dezen zeer verdienstelijken *Amsterdamschen* dichter voorhanden. Onder opzigt van den hoogleeraar **FRANCIUS** gaf hij in 1696 eenige vertalingen uit **HORATIUS** in het licht; vervolgens een paar vrij goede

(1) Men vindt nog eenige goede stukjes van hem in de *Kleine Dichterl. Handschr.* I Schak. blz. 29, 49, 84; IV Schak. blz. 77 en VIII Schak. blz. 97.

(2) Men heeft een goed gedeelte dezer vuiligheden in het licht gegeven, onder den titel van *Nagelaten Portefeuille van Mr. P. BODDAERT*, Amst. bij H. MOULENIJZER, 1805. „Foeiden „jongeling, die ze met welgevallen leezen, — wee den „Mensch, die zoo dichten kon!” zeiden de schrijvers der *Aig. Vad. Letteroef.* voor 1805. No. 14, blz. 660, en evenwel was dit boek — spoedig uitverkocht!

(3) J. KOK *Vaderl. Woordenb.* VII Deel, blz. 933.

goede vertalingen der Fransche treurspelen *Orestes en Pylades*, 1702, en *Polyxena*, 1703. Zijne losse dichtstukken zijn hier en daar verspreid. Het volgende, als zeer fraai en krachtig, oordeelen wij hier der opneming wel waardig:

P O È Z Y Ʒ A N O.

Nu baat geen diamante slot :
 Nu barst Apolloos kerkdeur open ;
 Zy werd baldadig opgelopen
 Van laffe rymers , 't haat'lyk rot.
 Nu werd zyn heiligdom geschonden :
 De onwetenheid , uit overmoed ,
 Heeft zich , met ongewyden voet ,
 Parnas te nad'ren onderwonden :
 Zo Phebus niet , met boog en hand ,
 Die vilen van den dorpel bant.

De dichtkonst , balsam der gemoeden ,
 Neemt harten in met zoet geweld :
 Ze is hemelval , en rolt , en zwelt ;
 Maar kan zich voor verwaantheid hoeden.
 De rymery , al kruipt zy laag ,
 Beloofst haar' lezer groote wond'ren ;
 En valt aan 't blikfemen en dond'ren ;
 Maar strekt het keurig oor ten plaag ,
 Dat , door geen wildzang te verleiden ,
 Den valschen klank weet te onderscheiden.

Zy

Zy echter durft die gladde baan
Opstreven met haar stompe schachten,
En overweegt noch wikt haar krachten.

Al zou haar kiel te gronde gaan,
Zy steekt in zee van strand en oever;
Maar zinkt wel haast in holler nat,
Als 't krank gestel in duigen spat:
Haar vaarzen hinken langs hoe droever;
De dichtpen past haar even zeer,
Als hopman Ulrich 't krygsgeweer.

Als waaghals Phaëton, door 't rennen
Der zonnepaarden, in den nood,
Neeritortte in Padus droeve schoot:
Zo dryft een rymgek op zyn pennen;
Maar valt, 't hoog vliegen ongewoon;
Zyn veder kan dien last niet dragen;
Getrooft een dichtwerk op te zagen,
Erbarmelyk en valsch van toon.
Wat heeft de Poëzy te lyen,
Geknaagd, geplunderd van Harpyen!

Schep moed, verheve konst, schep moed;
Uw oude glans zal zegepralen.

Geen gans kon ooit by zwanen halen.

Al werd de zangberg omgewroet,
Het kundig oordeel, wys en schrander,
Werd met geen rym'loos rym gepaaid;
Kwakzalvers staan in 't end bekaaid.
Behaagt hun zwetsen de een of de ander,
't Zyn kranke herssens, licht verleid.
De dichtkonst houdt haar waardigheid.

't Ge.

't Getal der rymers te besnoeijen,
 Is stroo gedorft: het vreesf geen roe.
 Dat kaak'lend gild neemt daag'lyks toe:
 't Wil, als het onkruid, weelig groeijen.
 Wanneer een huw'lyk jonge liën
 Door d'echt-knoop paart aan 's Amstels boorden;
 Straks smeeden ze ongezonte woorden,
 Om die ter bruilofte aan te biën,
 Naamdichten, lietjens, letterkeren,
 Die 't-feeft onteeren, niet vereeren.

Verfaart een juffertjes geboort',
 Straks zweeten, zwoegen de arme knechten,
 Om haar een kransje om 't hoofd te vlechten,
 Dan klimt de dichter op de koord.
 Hy roemt de lieve blos der wangen,
 Gelykt het hair by zilv'ren draân;
 Ze is onder 't starlicht, een Diaan.
 Terwyl zyn dicht, door 't ys'lyk prangen,
 Verstuikt en-lam te voorschyn koomt;
 Of alles uitstoot, wat hy droomt.

't Werk is wanftaltig in zyn deelen;
 Het kleeft aan een, als 't drooge zand.
 Gy ploegt vergeefs 't onvruchtbaar strand:
 't Gewronge rym moet elk vervelen,
 Weetnieten, ongeletterd volk.
 Zo 't strenge sterflot aan komt randen
 Een vriend, of man van staat, uw handen
 Geleiden hem ter duist're kolk.
 Uw pen begint straks diep te rouwen,
 En hem een grafzuil op te bouwen.

„ Och!

„Och !” schreeuwt men , „och ! hy is van kant :
 „De pyl des doods heeft hem gestoken :
 „Myn Mufa heeft zyn oog gelooken :
 „Die goede heer moest Clothoos tand
 „En Lachesis geweld bezuren ;
 „Terwyl zyn deugden , zonder tal ,
 „Zyn gebazuind door 't aardfche dal ,
 „En , als myn dicht , de Nyd verduren.”
 Zo jankt de kreup'le rymery ,
 Stout op den naam van poëzy.

Een rymer , door waanwysheid dronken ,
 Al moet zyn vaars op krukken gaan ,
 Zwelt noch om 't hoofd van yd'len waan ,
 En meent , zyn boezem blaakt door vonken
 Van 't heilig vuur , dat Dichters sticht.
 Al moet men naar zyn meening raden ,
 Nochtans vermorft hy zuiv're bladen ,
 En brengt zyn mengelmoes in 't licht ;
 Dat , half gelapt en half gestolen ,
 Zo helder blinkt als doove koolen.

Straks roept een welgeletterd hoofd :
 Men wil uw voddën zien , noch hooren ,
 o Dichter in des Hemels toren ,
 Die weinig uitrecht , veel belooft !
 't Is niet genoeg , als vaarzen slepen ,
 En staan , by beurte ; als om uw klucht
 De aanschouwer gaapt , en geeuwt , en zucht ,
 Was 't best , haar van 't tooneel te zwepen.
 Want , wilt gy dat men 't stuk niet laak' ,
 Zo , doe ons lachchen , geef vermaak.

U held, in 't treurgewaad gestoken,
 Zwetst wantaal: hy behaagt het volk,
 En schermt in 't honderd met zyn' dolk:
 In 't end, hy heeft zo weids gesproken,
 Dat elk om 't treurspel lachchen moet.
 Zo hoort de schouwburg zyn tooneelen
 Weergalmen van de straatkrakkeien,
 Bepleit door helden, heel verwoed:
 Terwyl ze, uit winderige kaken,
 Verwoede en helsche vlammen braken.

o Dichters voor de onsterf'lykheid,
 Die 's Poëzys hulk hoedt voor stranden,
 Begrind van de afgunst, scherp van tanden,
 Daar gy 't verval der konst beschreit!
 Wie kan naar waarde uw yver zingen,
 Die 't onverstand betoomt en snuikt?
 Schoon 't dichtpenfeel wordt stout misbruikt
 Van bloeds, die Helicon bespringen,
 Uw oordeel, vry van gunst of haat,
 Verheft het goede, gispt het kwaad.

En gy, Homerus onzer dagen,
 Der dicht'ren Phenix, roem en lust,
 o Vondel, die uw Clio kust
 In 't zieleveld, bevyrd vóór plagen!
 Zie, hoe nu rymers, dor en schraal,
 Zich 't steile pad ten zangberg banen,
 Zich meesters in de dichtkonst wanen:
 Wie lacht niet om hun trant en taal?
 Daar zy, verdoold van 't spoor der reden,
 Bedroefde wangedrochten smeden (1).

BOE-

(1) Nieuwe Verzameling van Nederduitsche Mengeldichten,
 Amst. 1727, blz. 242.

BOELENS (ADRIAAN), Amsterdammer, is bekend door een paar kluchten, namelijk *De Oneenige Trouw*, in 1648, en *De Bedrogen Vryer*, in 1649 en in 1672 gedrukt en op den schouwburg gespeeld.

BOETZELAER (RUTGER WESSEL VAN DEN) (1) Vrijheer van *Asperen*, geboren in 1566, en gestorven in 1632, vergenoegde zich niet alleen met zijne aanzienlijke afkomst, rijkdom en rang in de samenleving, maar trachtte ook zijn vaderland nuttig te zijn met den degen en de pen. Hij diende in zijne jeugd met lof onder prins MAURITS; naderhand, beschreven in de Ridderfchap, was hij lang voorzitter der vergadering van Gecommitteerde Raden. Hij was een man van groote geleerdheid, wijsheid en ervarenis in staatszaken. Hij beoefende de Fransche en Nederduitsche poëzij. Hooft en HUYGENS waren inzonderheid zijne vrienden, en gaven zijne verdiensten den billijken lof (2).

BOGAERT (ABRAHAM), een tijdgenoot van L. BIDLOO, en, even als hij, apotheker te *Amsterdam* wedijverde met hem in geleerdheid, en overtrof hem ver in het beoefenen der dichtkunst. Hij was geboren in 1663 en overleed in 1727. Behalven

(1) M. EEKMAN, *Beschr. van Asperen*, blz. 237. J. KOK, *Vad. Woordenboek*, VII Deel, blz. 663. J. SCHELTEMA, *Staatk. Nederland*, I Deel, blz. 121.

(2) P. C. HOOFT, *Werken*, blz. 715. C. HUYGENS, *Korenbloemen*, I Deel, blz. 478.

ven zijne *Reizen door Azia*, in 1730 te *Rotterdam* gedrukt, heeft hij bij zijn leven verscheiden dichtkundige en andere werken in het licht gegeven (1), en den Amsterdamschen schouwburg van vrij goede vertalingen der beste Fransche tooneelstukken van zijn' tijd voorzien (2). Zijn zeer verdienstelijk dichtstuk *Geuzevelt* is met eenige andere gedichten in 1723 uitgegeven. Het zelve bevat uitmuntende fraaije en krachtige plaatsen; iets moeten wij er toch uit affchrijven:

——— O Amsterdam, dat myn gezicht bepaalt,
 En in het Oosten met uw toorensptitsen praat,
 Die door de wolken heen tot in 't gestarnte varen,
 En Babels toorenpracht in luister evenaren,
 Wat trekt gy myn gemoedt met kracht van majesteit,
 Die zich alom met glans in uwen wal verspreidt!
 Uw marmre kapitoel, het achtste wonderteeken,
 Van welker heerlykheit al 't aardryk weet te spreken,
 Verrukt den vreemdeling, die stom en roerloos staat,
 Als hy het oog op al die puiksieraden slaat,
 En zich verliest in keur van beeltwerk, schilderyen
 En welven, en wat meer komt om den palm te stryden,
 Verheffende in zyn ziel de wyze Magistraat,
 En eerende haar zorg die alles gade slaat.
 Gy gloort alleen niet op veel treffelyke kerken,
 En hoofstgebouwen, en een reeks van liefdewerken,
 Maat zelfs op risten van paleizen fier van kruin,
 En als geklonken uit een rots van graauwe arduin,

Waar

(1) R. ARRENBURG, Naamreg. van Nederd. Boeken, blz. 56.

(2) Naamrol der Tooneelst. van J. VAN DER MARK, Aez. blz. 51.

Waar in zich spiegelen de Heeregrachtgodinnen,
 De Singelnimfen, en meer andre Grachtmeerminnen,
 De hairlok sierende in 't kristalglas van uw' vloed,
 En hier van 't Y, en daar van d'Amstelnimf begroet.
 Dit gaf de vryheit u, het waardigste der dingen,
 U opgedragen na veel staatsverwisselingen,
 Toen gy gewetensdwang, dat schrikdier, lei aan band,
 En klonk in ketenen van eeuwig diamant;
 Dat duizentduizenden deed naer uw vesten vloeien,
 Geringe woningen tot praalgebouwen groeien,
 En uwen muur verdrong tot viermaal achtereen,
 Voor zulk een meenigte van menschen veel te klein,
 En zoo veel schatten van het goutryke Ameryke,
 En Asie, en Europe, en 't vergelege Afryke,
 Door zeekastelen, barsch van voorhoofd, groot van tal,
 Gesleept van 's werelts eint tot binnen uwen wal (1).

BOGAERT (ANTHONIE VAN). Van dezen heeft
 men twee kluchtspelen, *Het Nieuwschierig Aegje*,
 1679, en *De Buitensporige Jaloerse*, 1681.

BOLLAERT (SAMUEL) vervaardigde gemeen-
 schappelijk met A. ROGGEVEEN 't *Nederlantsche*
Treurspel, synde de vercrachte Belgica, vertoo-
 nende d'Onheylen daer in voorgevallen, 't sedert
 den 25 October 1555 tot den 10 July 1584. Ver-
 thoont op 't Edel Redenhof binnen Middelburgh,
 door het Broederschap van de Edele Bloeme Jesse,
 onder het woort In Minne Groeyende, 2 deelen,
 Middelb. 1669.

BOL.

(1) A. BOGAERT, *Gedichten*, blz. 78.

BOLTINGH (JOAN) is opsteller van het kluchtspel *Mr. Tiribus met zyn Kluchtig Huisgezin*, 1656. — Zeer raar!

BONGARDT (BERNARDUS JACOBUS). Zeer spijt het ons, dat wij, ondanks alle aangewende moeite, niet hebben kunnen bekomen 's mans *Troostzang of Rymkatechismus, in LIV Psalmen voor Davids Huis, geschikt naar URSINUS Leerwyze en DATHEENS Zingtrant, by de zogenaemde waere Gereformeerde Batavieren; om verbysserde Kristenen te regt te brengen, of te koesteren, in de Moederchoot der Heilige Katholieke Kristelyke Kerk, Hóorn, by T. TJALLINGIUS 1762*, ten einde den lachlust onzer lezers in een' ongemeen hoogen graad op te wekken; dan, wij doen wat wij kunnen, en leveren, tot dit oogmerk, uit de tweede hand (1) eenige staaltjes van dit stukje, welks inhoud nog zonderling is dan deszelfs titel;

De Wet doet me eerst opletten:

„Heb God volkomen lief

„En min den naasten.” (Sant

Santinnen, Quant en Sletten)

„Net als a zelven. — (2).

—— Toen Adam is gevallen

Viel ik in hem, en werd, in Aart, Gods mallen

Aartsvyand ——— (3).

Ge-

(1) Vaderl. Letteroef. III Deel, I St. blz. 181.

(2) Troostzang, blz. 3. (3) blz. 5.

Geloof aan God, in God en God verfehille
 Niets in opregt Geloof. 't Koopt aardig:
 't Blyft by de Bruid, fchoon zy 't bedilt.
 Door dit Geloof is ze al Regtvaardig
 En heilig: ja 't geloof maakt haar
 Opregt in Gods Schriftuurzin klaar.
 't Leert ons ook God, met Gods beloften,
 Verftaan, begeeren en in kruis.
 Vertrouwen, niet verwaant, als fchoften,
 Als Huichelaars; maar als Gods Gruis (1).

o Nutte Kruisleer! dat wy zyn gekruist
 Toen Kristus ftierf, gedood en voorts begraven;
 Zoo wy hem zoeken, ons gedrag befchaven.
 En God eerhieden, hinkende en vergruist,
 Dog voor de vuist (2).

De Misdienst zegt: geen heil word ooit veroverd
 Van Kristus kruis, ten zy hy word getoverd
 In Schuim en Wyn: ook moet ge eerst daarvoor knielen
 Eer hy ter keel inftapt, naar Buik en Hielen (3).

Als Leeraars eerst vertoonen
 Wie in Gods Ryk zal woonen
 En voorts wie by de Honden
 In 't Helhöl word gezonden; (1)

(1) Troostzang, blz. 9. (2) blz. 20. (3) blz. 38.

Dan werkt de Predikaatsy egt.
 Verwringt gy dezen Sleutel,
 Dan maakt hy slegts gereutel;
 Want dwarsom draait hy overflegt (1).

———— Dus uitgedost,
 Waardeere ik alle Goede werken nuttig:
 Ten blyk dat ik bekoort ben, om, niet duttig,
 Maar raps te zyn tot 's Naastens Nut, Gods roem
 En mynen troost als Jefus Zonnebloem (2).

Men denke niet dat BONGARDT de dolhuispoëet was, van wien VAN EFFEN spreekt (3), ó neen! toen hij dezen *Troostzang* uitgaf was hij Gereformeerd predikant, of, gelijk hij zich zelve betitelt: „Pastor” te *Hoorn*.

BONTIUS (REINIER) (4) was de zoon van den beroemden geneeskundigen GERARDUS BONTIUS, hoogleeraar aan de akademie te *Leyden*, en werd aldaar geboren in 1576, hij bekleedde aan deze hoogeschool hetzelfde ambt met geen minder' lof dan zijn vader, en was tevens lijfarts van de prinsen MAURITS en FREDRIK HENRIK. Hij overleed in zijne geboortestad, in 1623. Men heeft van hem

(1) *Troostzang*, blz. 34. (2) blz. 35.

(3) *Holl. Spectator*, I Deel, blz. 189.

(4) J. KOK, *Vaderl. Woordenb.* VII Deel, blz. 741. CHALMOT, *Biogr. Woordenb.* III Deel, blz. 310.

hem een tooneelstuk, *Het Beleg ende Ontset van Leyden*, het welk men zeker niet aan de regelen van ARISTOTELES of PELS moet toetsen, maar dat als een nationaal stuk langen tijd den Leydenaren even dierbaar was als den Amsterdammeren VONDELS *Gysbrecht van Aemstel*.

BOOGERT (JOHAN). Zijn treurspel *Coriolaan*, in 1749 gedrukt, is genoegzaam met hem vergeten.

BOOMCAMP (GYSBERT). Deze Alkmaarsche historiefchrijver kreeg in 1743 eene geweldige rijmkoorts, en begon al klappertandende het leven van *Stephanus den Diaken*, „ten voorbeelde in rijm te „brengen;” doch toen de hitte aankwam, en de man ijlhoofdig werd, vergat hij den geheelen STEPHANUS, greep, in plaats van het Nieuwe, het Oude Testament, en rymde nu van ABRAHAM, JOSEPH, MOSES, DAVID, SALOMO, enz. Hoe erg het *paroxysmus* was, kan men nagaan:

Maar deze handelwys wild' hem niet wel gelukken;
Alzoo zyn Broederen niet merkten het besluyt,
Hoe Godt gantsch Izraël door dezen Mozem uit
Egypten voeren zou; zulx een van zyn gellagten
Hem norts ter zyden siet, en sprak, hoe kont gy tragten
Naer 't Baes- of Regterschap, wie heeft u aengefelt (1)?

Het was zeker ook in eene verneffing van koorts, dat de kranke zijn manuscript naar de drukkerij zond.

(1) *Stephanus de Diaken*, blz. 24.

BOOM-

BOOMHUYNS (JAN) gaf in 1771 eene door hem en zijn' vriend P. J. UYLENBROEK vervaardigde uitmuntende vertaling in het licht van RACINES treurspel, *Esther*. Eene fraaije naarmvolging van des wijsgeers van *Sans-Souci* (FREDRIK II). *Epfire sur la gloire et l'intérêt* (1) munt onder zijne overige gelukkige vertalingen voordeelig uit. Hij overleed den 21 December, 1797.

BOON (KORNELIS) VAN ENGELANT (2), geboren te Rotterdam, in 1680; beproefde zijne krachten in genoegzaam alle vakken van dichtkunst, hieldendichten, herderszangen, tooneelstukken en men-geldichten, en, gelijk natuurlijk is, met ongelijken uitslag. „Hij dichtte als niet dichtende,” zegt de Heer DE VRIES (3), en dit ziet men duidelijk aan de ongelijkvormigheid van stijl, dikwijls in hetzelfde stuk. Hij gaf zijne *Heidensche Grootmoedigheden* in 1704, vermeerderd en met platen versierd, in het licht, en vervolgens in 1730 zijne eerst afzonderlijk in 8vo gedrukte tooneelstukken (4) bij elkander in 4to, gelijk ook zijne *Gedichten*. Onder veel middelmatigs vindt men er een enkel goed stuk; wat zijne tooneelstukken betreft,

Mel-

(1) *Oeuvres du Philosophe de Sans-Souci*, Edit. d'Amst. 1764, Tom. I, pag. 86. Kl. Dichtersl. Handschr. V Schöke blz. 15.

(2) J. A. CHALMOT, Biogr. Woordenb. III Deel, b z. 315.

(3) Geschied. der Nederd. Dichtk. II Deel, blz. 77.

(4) Naemrol der Tooneelst. van J. V. D. MARCK, Æz. blz. 58.

Melpomene schonk hem al vroeg de Lauwerkroon.
Een ander poogt vergeefs dien edlen prys te winnen (1),
zegt

BOONEN (IZAAK), doch met dien „anderen” bedoelde BOONEN zeker zich zelven; want zijn treurspel, *Sapor*, in 1737 uitgegeven, bewijst dat hij ten minsten dit „vergeefs poogde.”

BOR (PIETER CHRISTIAANSZ) (2), geboren te Utrecht in 1559, een der vroegste Nederland-sche geschiedschrijvers, wiens *Oorsprong der Nederland-sche Beroerten* en andere historische werken, om zijne onpartijdigheid en waarheidsliefde zeer geëcht zijn. Hij overleed te Haarlem, in 1635. Hij beoefende bij de geschiedenis ook de dichtkunst, die in zijn' tijd nog in hare kindsheid was. Het laatste couplet van zijn lofdicht op K. VAN MANDERS *Schilderboek* luidt dus:

Des Doets Oudij seggen
Heeft hy konstig verben uitleggen/
Tot behulp van d'een en van d'ander:
Ja al dat behoeft tot de Conste/
Schenkt hy mild'licsch. Ons roept uyt jonste/
Tof en prijs zy Carel van Mander.

In proza bestaat er van hem eene *Tragi-Comedie* in twee deelen, genaamd: *Apollonius Prince van Tyro ende syn dochter Tarfia*, gedrukt in 1617.

BORCHT (WILLEM VAN DER), of à CASTRO,

(1) Pan Poeticon Batavum, blz. 22.

(2) J. KOK, Vaderl. Woordenb. VII Deel, blz. 757.

ge-

geboren te *Brusfel* in 1622, was een der voortref-felijkste Brabandsche dichters van zijn' tijd. In zijn negentiende jaar trad hij te voorschijn met *den Brusfelschen Bloemhof van Cupido*, 1641 in 12^o, waarin regt aardige en vernuftige stukjes gevonden worden; doch meer bekend is zijn *Spiegel der eyghen Kennisse*, te *Brusfel*, in 1643, gedrukt. Dit werk, mede in 's dichters jeugd opgesteld en uitgegeven, behelst een' schat van wijsheid en waarheid, voorgedragen in allerlei bevallige dichtvormen, en somtijds met proza afgewisseld. De vinding is geestrijk; iemand toevallig in het bezit geraakt zijnde van een' spiegel, waarin ieder zijne gebreken zien kan, begeeft zich daarmede op reis, en houdt iedereen' zijn' wonderspiegel voor oogen. Men begrijpt ligt dat deze vinding den dichter een' rijkdom van stoffen oplevert, die bijna oneindig is in verscheidenheid. Wij hebben het boek voor ons liggen, en zijn waarlijk verlegen wat wij er uit zullen overnemen: alles is even fraai. Wie het werk niet bezit, en echter naar hetzelfde begerig is, kan uittreksels vinden bij den Heer WILLEMS (1).

Men heeft ook van hem: *Rosmunda, Treurspel, ghespeelt tot eene afscheydt van de Liefhebbers der Rijmerkonste binnen Brusfel op het Stadthuys, en antwoorde op de vrage van wegen den Hoofstman van O. L. V. Kranskamer*, Brusfel, 1651.

BOR-

(1) Verhandeling over de Nederd. Taal- en Letterkunde, II Deel, blz. 78.

BORGER (ELIAS ANNES)(1). Smartelijk valt het ons, dat wij den naam van dezen onvergetelijken man hier eene plaats moeten inruimen; hier, waar geene namen van levenden worden ingeschreven, maar — hij blinke er dan ook in onbezoedelde eer!

Slechts zesendertig jaren was het enge tijdperk, binnen hetwelk zich zoo veel edels, schoons en verhevens in BORGER moest ontwikkelen, bloeijen en rijp worden; zijnde hij, die te *Leyden* den 12 October 1820 stierf, geboren in het dorp *De Joure*, in *Friesland*, den 26 Februarij 1784. Zonder juist een zoogenaamd wonderkind te zijn, gaf hij in zijne vroege jeugd toch reeds blijken van eene ongemeene fchranderheid in het opmerken, eene onverzadelijke leergierigheid, vlug vernuft en fijn oordeel. In zijne geboorteplaats leide de Heer M. VAN DEN ACKER, door een vriendschappelijk onderwijs, bij hem den eersten grondslag van de kennis der Latijnsche taal, in welke hij zich naderhand, mondelijk en schriftelijk, zoo vaardig, schoon en krachtig uitdrukte, als of hij met CICERO zelve mondgesprekken en briefwisseling gehouden had; het verder onderwijs in deze en in de Grieksche taal werd den eerwaarden SCHLIKKER, predikant te *Langweer*, toevertrouwd, zoodat hij op zijn zeventiende jaar zich alleen en zonder iemands aanbeveling naar *Leyden* begaf,

om

(1) Algem. Konst- en Letterbode, 10 Nov. 1820, N°. 46, blz. 307.

om in de tegenwoordigheid der curatoren van de hooge school aldaar een onderzoek te ondergaan, ten gevolge van het welk hem van landswege een aanzienlijke onderstand werd toegelegd om zijne akademische loopbaan met vrucht te beginnen.

Met stillen ijver wijdde hij zich aan zijne toekomstige bestemming, den predikdienst, „zonder „iemand, die zijns zich aantrok, en zonder eenigen „noemenswaardigen voorraad van boeken. Dus „school hij eenen tijd lang in het duister, aan zich „zelven als overgelaten, doch gewoon, om met „kleine hulpmiddelen verder te reiken dan anderen, „wien meer dan zij behoeften ten dienste stond(1);” maar desniettegenstaande zag men hem „als met „arendsvleugelen klimmen en welhaast alles over- „vliegen (2);” want reeds op den 7 Junij 1807 werd hij bevorderd tot doctor in de godgeleerdheid, na het openbaar verdedigen van zijn *Specimen hermeneuticum inaugurale exhibens interpretationem Epistolæ Pauli ad Galatas*, „eene proef, die het „werk scheen, niet van eenen drieëntwintig jarigen „jongeling, maar van eenen zeventig jarigen, door „bestendig letterblokken doorkneden grijsaard (3).”

Nu

(1) J. H. VAN DER PALM, Redev. ter Naged. van E. A. BORGER, blz. 39.

(2) W. BROES, Leerr. bij het Afslerven van E. A. BORGER, Leerr. blz. III.

(3) P. KOUJMAN BROUWER, Tweetal Leerr. over Joh. V. 35. blz. 41.

Nu was hij tot het heilig dienstwerk bevoegd, dan ongaarne liet men hem van eene hoogeschool ver-
trekken, die hij als kweekeling zoozeer tot eer ver-
strekt had; nog in dat zelfde jaar werd hij bij de-
zelfde aangesteld tot lector in de gewijde uitlegkun-
de, doch beklom nu en dan, zoo te *Leyden* als el-
ders, den kansel; geheel het vaderland gewaagde
van zijne zeldzame welsprekendheid niet alleen, toen
men hem gehoord had, maar men bewonderde ook
de zeldzame genie van den jeugdigen geleerden,
toen men het gehoorde ook te lezen kreeg (1).

De inlijving van ons vaderland in het Fransche
Rijk, die zoo veel invloed had op den toestand
onzer beroemde Leydsche hooge school, vertraagde
zijne verhooging tot den rang van buitengewoon
hoogleraar, waartoe hij, kort na de gelukkige her-
stelling onzes vaderlands in 1813, verheven werd,
en bij de hervorming der hooge school, in 1815,
werd ook aan hem het gewoon hoogleeraarschap in
de godgeleerdheid opgedragen. Het volgende jaar
werd hij tot lid benoemd der derde klasse van het
Koninklijk Nederlandsch Instituut, „en van dien
„oogenblik af was zijn leven eene aaneenschakeling
„van eergenietingen, ijverbelooningen, maar ook
„van verbazende rampen (2).”

In 1814 was hij gehuwd met jonkvrouw ABRAHA-
MINA VAN DER MEULEN, zuster van den Amster-
dam-

(1) Leerredenen van E. A. BORGER, 's *Hage*, 1814.

(2) P. KOUMANS BROUWER, t. 2. p.

damfchen prédikant VAN DER MEULEN, en reeds in het volgende jaar verloor hij haar in het kraambéd door den dood. Hartelijk betreurde hij deze geliefde in een roerend dichtftuk (1). In 1817 werd hij aangefield tot hoogleeraar in de gefchiedenis en oude letterkunde, en aanvaardde den 27 September van dat jaar dien post met eene uitmuntende inwijdingsredevoering: *De Historiae Doctore Providentiæ Divinæ adminifiro*. Ook in deze betrekking heeft hij voortreffelijke dienften aan de godgeleerdheid en derzelve jeugdige beoefenaars bewezen. In 1819 trad hij in een tweede huwelijk met jonkvrouwe CORNELIA SCHELTEMA, die hij insgelijks het volgende jaar, benevens haar pas geboren kind, ten grave zag dalen. Hij was met beide vrouwen evenveel dagen getrouwd geweest. Deze flag dompelde hem in een' staat van gevoelloosheid, die hem zelve onverklaarbaar was. „Doch welhaast bleek het dat „zijn ligt beweeglijk zenuwgeftel niet gefchokt, „maar verfcheurd was (2).” Van dat oogenblik kwijnde hij als eene geknakte bloem, levenszatheid en verlangen om bij zijne geliefde doden te rusten, vervulde zijne ziel. Hij bezweek dan ook acht maanden na zijne tweede wederhelft, en werd bij haar te *Katwyk* begraven.

Naauwelijks was de treurmare van het overlijden des waardigen mans bekend, of alles weeklaagde

OM

(1) Iets aan mijn kind, *Leyden*, 1815.

(2) J. H. VAN DER PALM, Redev. blz. 50.

om zijn verlies, en vereerde zijne nagedachtenis op verschillende wijzen. Nog was zijn lijk niet ter aarde besteld, toen reeds de Remonstrantsche leer-
aar J. ROEMER te *Leyden* in zijne gemeente 's mans nagedachtenis in eene opzettelijke lijkrede huldigde (1); andere lijk- en lofredenen werden vervolgens uitgesproken en gedrukt (2); de dichters namen de treurharp in handen, en zongen op een' weemoedigen toon zijnen lof (3); de briefwisseling der studerende jongelingen te *Leyden* met hunne maagchapp had hoofdzakelijk dit verlies ten onderwerp (4); de Leydsche afdeling van de Holland-
sche Maatschappij van fraaije Kunsten en Wetenschappen vierde zijne nagedachtenis plegtig, toen de Hoogleraar VAN DER PALM eene uitmuntende lofrede hield, en de dichter TOLLENS een' roerenden lijk-

(1) Hulde aan de Naged. van den Hoogleraar E. A. BORGER, erz. door J. ROEMER, *Leyden* 1820, bij A. en J. MONKOOP.

(2) Die van BROES, VAN DER PALM, KOUMANS BROUWER, en anderen.

(3) Behalven den uitmuntenden Lijkzang van den Heet TOLLENS, achter de Redevoering van den Hoogleraar VAN DER PALM, verschenen er ook van D. BAX, A. MOLENAAR, FISHER, RUBIER, J. T. WIELANDT en G. MOTMAN, benevens een paar stukjes van onbekenden in de *Vaderl. Letteroefen.*, voor 1821, N°. I, blz. 48 en N°. IV, blz. 168, en een in het *Letterk. Mag. van Wetenschap Kunst en Smaak*, voor 1821, N°. II, blz. 92.

(4) Een dezer brieven is om deszelfs belangrijken inhoud geplaatst in den *Recensent o. d. Revue*, XIII Deel, II St. blz. 449.

lijkzang aanhief, die nog in de harten weergalmt van allen die BORGER kenden en vereerden.

De wijsheid lei haar' schat verzameld in zijn' schoot:
 Hem hield geen' slagboom op, waarheen hij raad ging plegen;
 Hij had geen' gids van doen; zijn kennis was zijn taak;
 Hem was geen leerschool vreemd, geen landaard afgelegen:
 Hun veder was zijn pen, hun tongslag was zijn spraak (1).

En „wanneer hij als dichter,” zeggen wij met zijn' lofredenaar, „de vaderlandsche lier deed klinken, kon hij zijn' geest en luim ruimer den teugel vieren, en onbeschroomd de vlugt zijner verbeelding loslaten. Wanneer, op het huislijk vriendenfeest, der gasten welmeenende wenschen zich in maatgezag uitstortten, dan klonk het lied van BORGER boven alles uit en werkte in ieders ziel eene ongewone stemming. Wanneer de treurtoon galmde uit zijne luit, waar klonk hij ooit dieper, klagender, hartverscheurender en zielverheffender te gelijk? Nederland kan mischien op grooter dichters bogen dan hij was; maar de grootsten van Nederlands dichters benijdden hem steeds zijn vuur, zijne vlugt, zijn vernuft en oorspronkelijkheid (2).” Na dit onwraakbaar getuigenis des voortreffelijken lofredenaars, en dat van den edelen lijkzanger, die BORGER gekend heeft,

De

(1) TOLLERS, Lijkzang, blz. 64.

(2) VAN DER PALM, Redev. blz. 32.

De vonken van vernuft als stofgoud om zich strooijend,
 Ten Muzendisch gevlijd, ten disch van kunst en smaak (1),

moeten wij het bejammeren, dat wij zoo weinig dichtstukken van hem bezitten; en koesteren de stille hoop, dat er nog wel onder zijne papieren gevonden zullen worden, die ten eenigen tijd het licht zien. Voor het tegenwoordige houden wij ons dankbaar te vreden met hetgeen wij van hem bezitten. Zijn' zwanenzang, *Aan den Rijn, in de Lente van 1820*, aanvankelijk geplaatst in den *Nederlandschen Muzen Almanak voor 1821*, en sedert ook elders opgenomen (2), kunnen wij hier onmogelijk zijne plaats ontzeggen

Zoo rust dan eindlijk 't ruwe noorden
 Van hageljagt en stormgeloef,
 En rolt de Rijn weér langs zijn boorden,
 Ontslagen van de waterboef.
 Zijn waatren drenken de oude zoomen,
 En 't landvolk, spelende aan zijn' vloed;
 Brengt Vader Rijn den lentegroet,
 Als Grootvorst van Europa's stroomen,
 Die, van der Alpen top gedraafd,
 De stranden kust of scheurt de dijken,
 De wereld splitst in koninkrijken,
 En 't vorstlijk regtsgebied bepaalt.

Ook

(3) TOLLENS, Lijkzang, blz. 68.

(4) Algemeene Konst- en Letterbode, voor 1820, II Deel, blz. 311. P. KULMANS BROUWER, Tweedal Leerred., *idest*, blz. 71.

Ook ik heb onbewolkte dagen
 Aan dezen oever doorgebracht,
 En warm heeft mij het hart geslagen,
 Bij 't levenslot mij toegedacht.
 Een morgen gronds, een kleine woning,
 Verheerlijkt door de liefde en trouw,
 Was mij en mijne brave Vrouw
 De luthof van den rijksten koning,
 Als wij, in 't kunsteloos priëel,
 Of onder 't ruim der starredaken,
 Van God en 't eeuwig leven spraken,
 En dankten voor 't bescheiden deel.

En nu — ik kan mijn haren tellen,
 Maar wie telt mijner tranen tal?
 Eer keert de Rijn weêr tot zijn wellen,
 Eer ik den slag vergeten zal,
 Dien slag, die mij ten tweede male
 De kroon deed vallen van het hoofd. —
 'k Heb steeds mijn God! aan U geloofd
 En zal, zoo lang ik adem hale,
 Mij sterken in Uw vadertrouw,
 Die nimmer plaagt uit lust tot plagen:
 Maar toch, het valt mij zwaar, te dragen
 Dien zwaren last van dubbelen rouw!

Te Katwijk, waar de zoute golven,
 O Rijn! u wachten in haar' schoot,
 Daar ligt in 't schrale zand bedolven
 Mijn kostbaar offer aan den dood.
 'k Wil tranen met uw waatren mengen;
 Belast u met dien zilten vloed:
 De droeve zanger heeft geen' moed,
 Die tranen op het graf te plengen

Der

Der Gade, nooit genoeg beschreid. —
 Gij, oude Rijn! wees gij mijn bode,
 En voer ter rustplaats mijner Doode
 De tolken mijner menschlijkheid.

Groet ook het kind, welks lijkje de aarde
 Reeds had ontvangen in haar' schoot,
 Eer zij, die mij dat lijkje baarde,
 Voor 't levenslicht hare oogen sloot;

Ik heb mijn dochttertje opgegraven,
 Toen 't pleit der moeder was beflist,
 En lei het in de groote kist,
 En aan de borst, die 't wicht moest laven,
 Dat nimmer laafnis noodig had:
 Ik dacht, één huis behoort aan beiden:
 Wat God vereent, zal ik niet scheiden;
 En sloot in de urn den dubblen schat.

Noem hij deze aarde een hof van Eden,
 Wie altijd mogt op rozen gaan:
 Ik wensch geen' stap terug te treden
 Op de afgelegde levensbaan.
 Ik reken ieder dag gewonnen,
 Met moeite en tranen doorgesloofd,
 God dank, mij draaiden boven 't hoofd,
 Reeds meer dan vijf en dertig zonnen!
 De tijd rolt, als dees bergstroom, voort.
 Druk zacht mijn dooden, lijkgesteente!
 En dek ook eerlang mijn gebeente,
 En 't overschot, dat mij behoort.

BORGHT (JOANNES FRANCISCUS VAN DER).
 Deze Vlaamsche treurspeldichter bloeide in de eerste

helft der achttiende eeuw. Behalve zijne gedrukte treurspelen (1), telt de Heer WILLEMS er nog eenigen op in handschrift, die op den schouwburg der *Jennette te Lier*, tusfchen 1741 en 1750, vertoond zijn. De proeve, die hij uit een derzelven mededeelt (2), komt ons voor de plaats in zijn verdienstelijk werk onwaardig te zijn..

BORMEESTER (ABRAHAM). Vier kluchtspeelen (3) van dezen dichter, geheel in den fmaak van zijn tijd, leveren vrij natuurlijke fchilderingen van verſcheiden vaderlandſche zeden en gewoonten in de zeventiende eeuw; doch zij halen in lang niet bij die van ASSELYN en BERNAGIE.

BORN (HONORIUS VAN DEN) gaf in 1639 te *Leuven* een werkje in het licht, getiteld: *Sedigh Leven, Dagelycks Broodt*; hetzelfde beftaat uit kleine ſtukjes, meestal vloeiend berijmde zedeſpreuken; bij voorbeeld:

S T A D S S T E R C K T E .

Hooge wallen ſchiet men neer ,
Diepe grachten vult men weer :
Deught en eendracht zy uw macht ,
Recht en reden wal en gracht (4).

BOR-

(1) Naemrol der Tooneelft. van J. VAN DER MARCK, *Æz* blz. 11.

(2) J. F. WILLEMS, Verh. over de Nederd. Taal- en Letterk. II Deel, blz. 169.

(3) *Doeden*, 1643. *Infidelitas of Ontrouwe Dienſtmaagt*, 1645. *Zijtje Fobers*, 1647, en *Nieuwſchierig Aegje*, 1664.

(4) Met nog een paar anderen, aangehaald bij WILLEMS, in zijne Verh. II Deel, blz. 76.

BORSELEN (PHILIBERT VAN), burgemeester te *Tholen*, naderhand rentmeester beëosten *Schelde* te *Zierikzee*, en aldaar den 17 Januarij 1627 overleden, beëfende insgelijks de dichtkunst, behalve een stukje van weinig waarde (1) hebben wij niets van hem kunnen opsporen.

BOS (LAMBERT VAN DEN). Deze heeft, behalven eenige historishe werken (2), uitgegeven: *Poëtische Betrachtingen*, Amst. 1640, *Heldendichten*, Dordr. 1661, en eenige treurspelen (3); hoedanig de stijl van dezen is, kan men reeds beoordeelen uit een paar regels:

Met als ik zo sprak, bleef den armen duyvel stom
Staan kyken, en het swaart ontviel hem uyt zyn handen (4).

Zulk eene taal, en dikwijls nog erger, voerde men in de helft der zeventiende eeuw op den Amsterdamschen schouwburg!

BOSCH (BERNARDUS) (5), geboren te *Deventer*, den 4 September, 1746, eerst predikant bij de Hervormde gemeente te *Spanbroek* en *Opmeer*, toen

(1) Zeeufche Nachtegaal, blz. 75.

(2) R. ARRENBURG, Naamreg. van Nederd. Boeken, blz. 61.

(3) Naemrol der Toneelst. van J. VAN DER MARK, Æz. blz. 11.

(4) Rampzalige Liefde ofte Bianca Capellis, IIde Handel. VI Uytk.

(5) Levensschets van B. BOSCH, achter het III Deel zijner Gedichten. *Gallerie des Contemporains*, Tom. II, pag. 309.

toen te *Oud-Karspel*, voorts te *Vollenhoven* en eindelijk te *Diemen*, heeft zich in een drieledig opzigt, als godgeleerde, dichter en staatsman, zeer berucht gemaakt, niëttegenstaande hij voor deze drie rollen met slechts zeer middelmatige bekwaamheden toegerust was, doch die hij door eene groote mate van eigenwaan en laatlunkendheid meer deed gelden dan zij waardig waren, in de tijden van verdeeldheden, beroeringen en onlusten, die ons vaderland zoo jammerlijk geschokt en verscheurd hebben. Dat deze tijden zeer geschikt zijn om dergelijke halfgeniën eenigen naam en invloed te doen verwerven, is aan dezen bosch gebleken; want nauwelijks had hij in 1785 zijn gedicht *De Eigenbaat*, een stuk vol *bombast*, wartaal, onzin en winderige, nietsbeduidende uitroepingen, zonder zijn naam, in het licht gezonden, of een Amsterdamsch patriottisch gezelschap bood in de couranten den maker van dat „allerheerlijkst vaderlandsch dichtstuk” eene gouden medaille aan, ter waarde van veertig ducaten, indien hij zijn naam wilde openbaren. Dit laatste nu deed bosch, doch wees de medaille edelmoedig van de hand, en nu was zijn roem gevestigd; het regende lofdichten en — afgunstige paskwillen op hem. Te *Diemen* moesten de zitplaatsen in de kerk vermeerderd worden, en de deuren in den zomer openstaan, om dat de kerk de menigte niet kon bevatten, die dit orakel kwam hooren; dan bij de komst der Pruisische

troc-

troepen, in het najaar van 1787, onderging zijne gloriezon eene eclips, die derzelver glans te eene maal verduisterde; na het vertrek der Pruisen wilde hij dezelve weder in haren vorigen luister over het nederig *Diemen* laten schijnen, en den kanseldienst hervatten, doch hij had nu de wufte volks-gunst verloren, en het prediken werd hem door de dorpsregering ontzegd, waarom hij van den kerkeraad zijn ontslag verzocht en verkreeg, en zich metter woon naar *Amsterdam* begaf, alwaar hij met G. BRENDER à BRANDIS het Dicht- en Letteroefenend Genootschap oprigtte, het welk in korten tijd twee dikke deelen met verzen uitgaf. Op dezen arbeid en op zijne andere weldaden, aan *Amsterdam* bewezen, liet hij zich niet weinig voorstaan, immers, toen men hem aldaar, ondankbaar genoeg, als een tweede OVIDIUS, in ballingschap verzond, koos hij eerst *Durgerdam*, en toen *Butksloot* tot zijn *Pontus*, en schreef insgelijks een klaagdicht aan zijne vrouw, voor wie dit alles trouwens oud nieuws moest zijn:

Zoo hielp ik Amstels roem door Nederland vergrooten,
 Dat mij deez' oogenblik geen wooning zelf verleent;
 Dat oord — waar 'k duizenden het lieve leven spaarde,
 Toen 'k in den jongsten twist, wanneer de alarmkreet klonk,
 Dat oord voor grooter vloed van wateren bewaarde,
 Op dat noch Pruis, noch Boer, noch Patriot verdronk(1);

dat

(1) Opdragt van het Uitgelezenste van LAVATERS werken, blz. 3.

dat oord, dat zoo veel verpligting aan Do. BOSCH had, waar zijne *Eigenbaat* gedrukt en in ieders handen was, waar een patriottisch gezelschap hem veertig ducaten had aangeboden, die hij zoo grootmoedig vermaade, dat oord moest hij binnen vierentwintig uren verlaten: dat was zeker hard.

Het aanbod van den Prins van *Nieuwied*, die BOSCH tot hofprediker verlangde, wees hij van de hand, doch het beroep naar *Poortvliet* nam hij aan; dan hier was die noodlottige *Eigenbaat* de hinderpaal, die hem het beklimmen van den predikstoel belette. Hij begaf zich toen naar *Bergen op den Zoom*, waar hij een departement der Maatschappij: *Tot nut van 't algemeen* oprigtte en eene vernieuwde uitgave begon van VONDELS werken, die hij echter niet voltooide. Vervolgens woonde hij te *Zaandam*, en vond zijn bestaanmiddel in het schrijven voor de drukpers, tot de groote omwenteling van 1795, die hem gelegenheid verschafte om nu in zijne derde rol op te treden, namelijk in die van staatsman. Hij debuteerde dan met het voorzitterschap der *Zaandamsche municipaliteit*; doch een man met zulke verheven talenten, die zelf gevoelde dat hij op een uitgebreider toneel als acteur van den eersten rang in dit vak schitteren zou, kon zich hiermede niet vergenoegen. Hij begaf zich naar *Amsterdam*, werd aldaar Secretaris van de algemeene Wijkvergaderingen, en in 1796 Reprezentant van het Bataafsche volk, en
dus

duſ acteur van den eerſten rang op het toenmalig ſtaattooneel der revolutie. Vele, zeer vele rollen heeft hij in die hoedanigheid vervuld: conſtitutie-ontwerper, lid van commiſſiën en beſognes, preſident van de conſtituerende vergadering, preſident van de tweede kamer des wetgevenden ligchaams, weekbladſchrijver en wat niet al! Men zou denken dat BOSCH ſchatrijk had moeten worden, of ten minſten zich zelve, gelijk velen zijner mede-acteurs, van een voordeelg ambt voorzien, och, neen! daartoe had de man, die zich zelve, zeer nederig bij SCIPIO en CICERO vergeleek — miſſchien geene gelegenheid; want den 12 Junij 1798 werd hij gearreſteerd, en, met andere Repreſentanten, op het *Huiſ in 't Boſch* gevangen gezet, doch in Auguſtus weder ontflagen, en hiermede was zijne ſtaatkundige rol uitſpeeld, en armoede en gebrek de belooning zijner werkzaamheden. Vruchteloos deed hij aanzoek bij het Departementaal Beſtuur van *Holland* om een penſioen als *Emeritus* predikant, gaf zijne verſpreide gedichten in 1803 in drie deelen, met eene *autobiographie*, in het licht, en ſtierf, zevenenvijftig jaren oud zijnde, op het buitenverblijf *Zeldenruſt*, aan den Scheveningschen weg, buiten 's *Gravenhage*, toebehoorende aan den heer OOSTHUIJSEN, die hem edelmoediglijk huisveſting had verleend, in de maand December van hetzelfde jaar.

BOSCH behoorde onder de ijverigſte veelſchrijvers
in

in de drie vakken waarin hij werkzaam was. De titels alleen zijner menigvuldige geschriften, van zijn' *Geachten Euangelicarbeider en Welgeraden Jongeling*, waarmede hij in 1778 het eerst als schrijver optrad, tot zijn' *Politieken Blixem* en *Heer Janus Januszoon* toe, zouden meer dan eene bladzijde beslaan; behalve dat nog bij de plundering van zijn huis in 1787 een werk van vijf deelen in folio met aantekeningen over verscheiden schoone kunsten en wetenschappen, en een van zeven deelen over de Christelijke zedekunde, in handschrift verloren gingen.

Wij laten 's mans theologische en politieke geschriften onaangeroerd, en zullen slechts een vlugtig oog slaan op zijne poëtische voortbrengselen, waarvan sommigen door de tijdsomstandigheden eene toevallige vermaardheid kregen, en vervolgens vergeten werden. Dit kon een man, die zulk een hoog gevoelen van zich zelven en zijne bekwaamheden had, onmogelijk verkroppen: hij vond dus goed het publik daaraan te herinneren, en zijne vroegere en latere stukken in de straksgemelde drie deelen nogmaals uit te geven. Verwaandheid en laatlunkendheid waren blijkbaar de geheime drijfveeren tot deze vernieuwde uitgave, niëttegenstaande hij verzekert: „Neen, Landgenooten! liefde voor „de kunst zelve was eene voorname drijfveer; mis- „schien, dacht ik, breng ik hierdoor iets toe, om „die schoone kunst in ons vaderland te doen her- „le-

„leven (1).” Welk een nederig gevoel BOSCH van deze voortbrengselen had, valt in het oog: BILDERDIJK, HELMERS, TOLLENS, LOOTS zingen in 1803: BOSCH acht evenwel de kunst doof, en wil iets toebrengen om haar te doen „herleven!” hoe edelmoedig! hoe bescheiden! hoe nederig! „De uitmuntendste Dichters en velen der grootste Leeraren van „het menschedom hadden een beklaglijk lot (2);” dit had BOSCH ook: *ergo*...? MILTON, CORNEILLE en VONDEL hadden het in hunnen ouderdom niet te breed (3); BOSCH ook niet: *ergo*...? en de kunstgreep om zich met vermaarde mannen in aanraking te brengen, en te toonen dat hij de man is die theoriën gelezen heeft, en al vrij wat weet, is door de geheele Voorrede zoo wel als door zijne Levenschets heen verspreid. Het gevolg van dat sterk studeren was, zegt de *Ex-Representant*, „dat „ik mij zelven nimmer in eenig dichtstuk heb kunnen voldoen, altans mijn verwaande eigenliefde „was nu geheel vernietigd (4).” *Credat Judaeus apella!*

Ondertusschen, in weerwil van al het fraais wat hij verder in deze voorrede aangaande de kunst zegt,

(1) Gedichten, I Deel, Voorr. blz. v.

(2) Ibid, blz. III.

(3) (4) Ibid, blz. IV. En hij stelde als *motto* achter den titel van het IIde Deel zijner gedichten het gezegde van den nachtegaal bij GELLERT:

„Ik zing een' korten tijd, waarom? om schoon te zingen, en zo

zegt, of liever anderen nafschrift, die het vóór hem gezegd hebben, toonen zijne latere stukjes, meest tot politieke gebeurtenissen betrekkelijk, juist geene groote blijken van vorderingen in dezelve; integendeel, eer van achteruitgang, want zij zijn nog minder dan zijne vroegeren, waarop reeds vrij wat aan te merken ware, indien zij een voorwerp van onze critiek konden zijn. Gedichtenbundels, waarin verzen voorkomen als deze:

Piet Slijmbulk worstelt met de koorts,
 En brandt gelijk een zwaveltoors;
 Baas Luikes heeft een leverteering.
 Hij zucht, of kermt of bidt, of ijlt;
 Wijl Langbast heel zijn maag verkwijlt;
 Matthijs gebruikt Oranjesmeering.

Een slimme doctor heeft bedacht
 Dat dertig oesters in één' nacht,
 (Doch 't moeten juist koroesters wezen,
 En wel in eenen put gespeend)
 Getrouw gebruikt, als doctor meent,
 De slijmkwaal mogelijk zal genezen (1).

't Was een maagdken, rein en edel,
 Opgesmukt door kostbaarheid,
 Daar geen geld aan was gespenigd (2),
 Maar in goud gebenedijd,

bren-

(1) B. BOSCH, Gedichten, II Deel, blz. 244.

(2) Als er weder een nieuwe druk komt van KILIAANS Woordenboek, moet men niet vergeten in te voegen: Spenigen, *parcere, idem quod* Sparen. Vide B. BOSCH, Ged. II Deel, blz. 262.

brengen hun paspoort mede naar de vergetelheid.

BOSCH (MARIA), deze brave, godvruchtige juffer, geboren te *Amsterdam*, in 1741, en aldaar overleden den 19 November 1773, bezong in een' vloeienden, onopgesmukten stijl eenige godsdienstige en zedelijke onderwerpen, die hare boezemvriendin AGATHA DEKEN, met eenige gelijksoortigen van haar zelve, en daaronder eene aandoenlijke dichtmatige beschrijving van het krankbed en godvruchtig einde harer vriendin, in 1775 in het licht gaf, onder den titel van *Stichtelijke Gedichten van M. BOSCH en A. DEKEN*. Deze dichtstukken onderscheiden zich niet zoo zeer door eigenlijk gezegde hooge vlugt en uitnemende dichterlijke sieraden als wel door eene beminnelijke eenvoudigheid, helderheid van denkbeelden en zuivere godvrucht. Verdraagzaamheid, liefde en deugdbetrachting is de geest die in dezelve heerscht. Een paar klinkdichten, als de kortsten, nemen wij hier over:

JEZUS BIDT VOOR ZYNE VYANDEN.

En Aarde en Hemel zyn door diep ontzag geraakt:
't Is alles stil, men hoort noch Mensch noch Engel spreken;
'k Zie zonder storm, of stoot, of slag de rotsen breeken,
En harten, harder dan een rots, zyn week gemaakt.

Geen wonder: Jezus bidt, terwijl zyn dood genaakt:
Wat bidt hij? ... Dat Gods wraak dien dood op 't felst moog'
(wreken?)

Neen, om vergeeving, om genade, is al zyn smeeken;
Daar hij in 't vuur der liefde omtrent zyn moorders blaakt.

o Wonderbare liefde! o Godlyk mededoogen!
 Ik stamel van uw kracht, uw grootheid, uw vermogen
 Zyn laatste druppel bloeds roept nog genade aan 't kruis!

Dat Aarde en Hemel, Mensch en Engel van u zingen:
 Keer, liefde, keer te rug, naar 't heil der Hemellingen:
 Vaar op met Jezus naar zyns Vaders eeuwig huis (1).

DE GIERIGHEID.

Affchuwlyk Monster, dat, door heblust aangedreven,
 Uw nimmer leschbren dorst naar aardse schatten voedt,
 Behoeftig blyft, ja arm, in al uw' overvloed,
 En 't bly genoegen derst van 't vriendlyk zaamenleeven!

Gy ziet, met recht, Ontaart elk voor uw wreedheid beeven,
 Als gy verschynen durft met uw' gevreesden stoet,
 De onnozelheid bestrydt, en, dronken van haar bloed,
 Nog juicht omdat uw dolk haar deerlyk heeft doen sneeven.

Vervloekte Gierigheid! wat hebt ge al ramps gewrocht!
 Wat onheil niet bewerkt! hoe menig snooden tocht
 In 't hart, dat gy bewoont, gekoesterd of ontstoken!

Ga voort met woeden: blusch dien onuitbluschbren brand:
 Schraap vry uw schatkist vol: win huis, en veld en land:
 'k Zie ras uwe euveldaen door de Almagt zelf gewroken (2).

BOSCH

(1) Stichtelyke Gedichten, blz. 27.

(2) Ibid, blz. 265.

BOSCH (BERNARDUS DE) (1), geboren te *Amsterdam*, den 28 Maart 1709, verwierf in zijn' tijd den roem van een' keurig' dichter. „Indien stichtelijk „onderwerp, kiefche behandeling, behagelijke voor- „stelling, keurigheid van taal en eene rollende versmaat „op dichtverdiensten regtmatige aanspraak geven, „dan kan men den braven, den keurigen, den god- „vrezenden DE BOSCH dezelve niet weigeren (2).” Wij, die deze uitspraak van harte onderschrijven, zijn wel ver van hem die te weigeren, schoon in de vier deelen zijner *Dichtlievende Verlustingen* (3) verscheiden stukken gevonden worden, die meer blijken dragen van koel kunstkeurig overleg en naauwgezetheid op de zuiverheid van taal dan oorspronkelijk vernuft, vurige verbeelding en hooge dichterlijke vlugt. De wakkere man deelde in het zwak zijner eeuw, die netheid, zuiverheid van taal en zoetvloeiendheid de hoofdzaak achtte in een dichtstuk: waarom hij ook op de twee eerste deelen zijner *Dichtlievende Verlustingen* tot in het beuzelachtige toe aanmerkingen en verbeteringen maak-

(1) Vervolg op WAGENAAR, Amst. fol. blz. 555. Vervolg op KOK, *Vad. Woordenboek*, I Deel, blz. 255. CHAIMOT, *Biogr. Woordenb.* IV Deel, blz. 33. *Mnemofyne* VIII St. blz. 79.

(2) J. DE VRIES, *Gefchied. der Ned. Dichtk.* II Deel, blz. 169.

(3) Het Iste Deel verscheen in 1741, het IIde in 1758, het IIIde in 1781 in het licht; het IVde werd na zijn' dood, door H. J. ROULLAUD, in 1788 uitgegeven.

maakte (1). Met dat al getuigen zijne dichtstukken van 's mans reine godsvrucht, braafheid van hart, edele denkwijze en nederig gevoelen van zich zelve. Behalve de vertalingen der beste fabelen van GELLERT, zijn ook verscheiden Psalmen, uitgegeven door het kunstgenootschap: *Laus Deo, salus populo*, en eenige kerkgezangen, bij de Doopsgezinden in gebruik, van zijne hand. Hij was de vriend, raadgever en aankweker van jonge dichters, en zijn huis de verzamelplaats der beroemdste letterkundigen van zijn' tijd.

Hij was gehuwd met MARGARETA VAN LEUVENIC (2), wier blindheid (3) en overlijden, den 11 November 1785 (4), hij zoo aandoenlijk bezong, en volgde haar in het graf, den 27 October 1786. Zijn dood werd door de voornaamste dichters zijne tijd-

(1) Werken van de Maetsch. der Nederl. Letterk. te *Leyden*, II Deel, blz. 15.

(2) Geestig en regt epigrammatisch is de wending van zijn bijschrift op deze voortreffelijke vrouw, die op haar zeventigste jaar haar gezigt verloor:

Beschouw hier 't aanschyn van geliefde Margareet,
Myn dierbre paerel en harttrekkende magneet:
De zedigheid en trouw, die haar beminlyk maaken,
Vereent zy met vernuft: des wyt haar oordeel niet,
Dat zy, die 't nederig hart in kuifche min voelt blaaken,
Haar eigen deugden noch haar' mans getreken ziet.

Dichtl. Verlost. II Deel, blz. 214.

(3) Dichtl. Verlost. III Deel, blz. 274.

(4) Ibid, IV Deel, blz. 94.

tijdgenooten op eene zijner waardige wijze bezongen (1). Zijne afbeelding is door T. REGTERS geschilderd en door J. HOUBRAKEN gegraveerd; eene vroegere afbeelding van hem, door J. M. QUINKHART in 1741 geschilderd, is in het welcer zoo beroemde *Pan poëticon* geplaatst.

Zijn geheele leven, en zelfs zijn laatste ademtogt, was aan de dichtkunst gewijd; zijn dichtstuk *De Ouderdom* (2) voltooide hij op zijn sterfbed, en een uur voor zijn overlijden sprak hij nog met zijn' vriend ROULLAUD over de uitgave zijner overige gedichten, die zulks ook op zich genomen en volvoerd heeft.

Het vak, waar in DE BOSCH het best slaagde, was de godsdienstige en zedepoëzij; ook in het leerdicht beproefde hij met goed gevolg zijne krachten; bij voorbeeld:

OP DE ONNUTTE ZORG VOOR HET TYDELYK LEVEN.

o Kommerzieke mensch, die, voor gebrek beducht,
Schoongaal uwnoodddruftvindt, nog om uw noodddrust zucht;
Angstvallig zwoegt en zweet om de inkomst veeler jaaren,
U tot een' toeverlaat, te schraapen en te spaaren!
Gy, die 't vertrouwen op gebroken bakken stelt,
Verlaat de bron, waaruit het levend water welk,

De

(1) Lykzangen ter Gedachtenis van B. DE BOSCH, Amst. bij P. J. UYLENBROEK 1787.

(2) Dichtl. Verlust. IV Deel, blz. 111.

De heilbron, die het all' tot wasdom moet besproeijen,
 En niet verminderd wordt door onophoudlyk vloeijen,
 Ontzinde! maakt ge u zelv' elendig voor den tyd,
 Om dat uw spys verteert en uw gewaad verflyt?
 Bekommert ge u alreë hoe ge in uw tegenheden,
 Of in uw' ouden dag, u voeden zult en kleeden?
 't Gerust gedierte, dat eenvoudig voor zich ziet,
 Het tegenwoordige op 't genoeglykst geniet,
 Op niets toekomends denkt, moet uwe zorg beschaamen.
 'k Beken, 't is redenloos, 't kan niets tot heil beraamen,
 Waarom 't ook zorgloos leeft. Maar maakt de hoogste gaaf,
 Het redelyk vernuft, u tot den grootsten slaaf?
 't Is u geschonken om Gods grooten naam te looven,
 En dient het om uw' geest in kommer af te slooven?
 Was 't u niet nutter dat ge op Gods voorzienigheid,
 Op 't eeuwigwys bestier der Oppermajesteit, (wen,
 Nooit leerzaam't oog kost slaan, dan dat ge, in't klaar beschou-
 Der wondren van Gods magt, Gods goedheid durft mistrou-
 Wat twyfel trekt u van den hoogsten Vader af, (wen?
 Die u het ligchaam schiep en 't lieve leven gaf?
 Is 't ligchaam min dan 't kleed? Is 't voedsel meer dan 't leven?
 Of zou Hy u het meerdre, en niet het mindre geven?
 Of zou 't, daar Hy de stof bestelde door zyn magt,
 En 't heerlyk werkstuk uit die stof te voorschyn bragt,
 In de onderhouding Hem ontbreken aan vermogen?
 Of is der schepslen nood verborgen voor zyne oogen?
 Of waant gy dat op aarde een blind geval regeert?
 Zie hoe uw ongeloof den goeden God onteert!
 Waar heeft de Alzegenaar van hooge en laage staaten
 Aan eenig schepsel ooit zich onbetuigd gelaaten?
 Maar, ydle sterfeling! vergroot uwe inkomst vry!
 Dat uw gerustheid op uw' schat gegrondvest zy!

Hoe

(ien?

Hoe wint gy'tvoedzaam graan? hoe zult gy 't gras doen groei-
 Hoe de akkers, op hunn' tyd, met vruchtbaar nat besproeijen?
 Hoe weert ge een veepest? hoe den schraalen noordenwind?
 Hoe 't woedend ongediert, dat al 't gewas verflindt?
 Is hier al 't goud in staat uw zorgen af te keeren?
 O Neen! maar 't aardryk en zyn volheid is des Heeren.
 Het is zyn goedheid die ons vruchtbre tyden geeft.
 Wat op uw velden weidt, of door den dampkring zweeft,
 Of in woestynen brult, of wemelt in de vlooden,
 Wacht op zyn hand, die 't all' wat adem schept moet voeden;
 Terwyl zyn wyze zorg zelfs 't musken niet vergeet;
 Zo schoon, zo luisterryk de tengre veldbloem kleedt,
 Dat zy de pracht beschaamt der koninklyke hoven.
 Hoe verr' nu gaat ge een bloem en 't musken niet te boven?
 Gy, die op aarde, door de Hemelmajesteit,
 Gesteld zyt in 't bezit der hoogste waardigheid:
 Een waardigheid, die 't hoofd u doet ten hemel heffen,
 Daar gy Gods aanzyn op het duidlykst kunt beseffen,
 Daar uw vernuft, als in een magtig ryksgebied,
 Al 't heir der schepslen u ten dienste voor zich ziet.
 Ja, kunt gy, vindingryk, zoo wel het slym der wormen
 Als 't bont des tygers u tot pronkgewaaden vormen,
 Dan geeft dit sierlyk kleed u ook getuigenis
 Dat groot en klein gedierte u onderworpen is.
 Voor u ontspringen staag de dierbre zuivelbronnen,
 En vloeit de honig, door der byen vlyt gewonnen.
 Zie, zie uw voedster in de alteelende natuur!
 In ieder element een ryk voorraadfschuur!
 In ieder jaargety ontelbre zegeningen!
 Zie Gods weldadigheên u uur op uur omringen!
 Gy riekt zyn lieflykheid in frisch gebloemte en kruid.
 Gy smaakt zyn milde gunst in hartverkwikkend fruit.

Gy vindt zyn toeverzicht in 't heerlykbloeiend koren.
 Zyn liefdestem moogt ge in 't gezang der vooglen hooren.
 Prangt nog om uw behoefte een wreede zorg u 't hart?
 O Mensch! ken in u zelf' dan de oorzaak dezer smart.
 't Is uw begeerte, die u rusteloos doet zwoegen,
 En u den schat ontrooft van 't zalig vergenoegen.
 Ja 't is uw hoogmoed, die naar ydle grootheid staat,
 Schoon 't boven 't kort bereik van uw vermogen gaat.
 Gy eischt een' breeden disch, met keur van lekkernyën;
 Een ruim verblyf, gemak, vermaak en pronkeryën.
 Doch dit behoort in 't minst tot 's levens nooddrift niet.
 Neen! al deeze omslag baart u kwelling en verdriet.
 Gy zoudt, indien ge uw pracht en weelde kost besnoeijen,
 Uw zorg verminderd zien, uw' rykdom aan doen groeijen,
 Terwyl uw milde hand, met vriendelyk beleid,
 Bedroefden troost verschaft in hun verlegenheid.
 Leer voor uw' medemensch, leer God ter eere leeven!
 't Welk u het waar genot dier zoete rust zal geeven,
 Die nooit bekommring of vrees zich waardig kent,
 Dan die de godsvrucht zelf uw hart heeft ingeprent.
 Maar lach hier niet, o dwaas! die, met wangunstige oogen,
 Uws naasten heil begluurt; met niemands leed bewogen,
 Alleen u zelf' beklagt om uw rampspoedig lot,
 En waant dat ge op 't geluk, waar 't u verleend van God,
 U nooit verheffen zoudt, maar rustig zelfs verzaaken;
 Was boven 't noodige u ooit kon behoeftig maaken.
 Neen! tooh! in tegenspoed dien deugdgewyden aart!
 Verwin uwe afgunst, die u niets dan onrust baart!
 Herstel uw pligtverzuim! erken dat 's hemels zegen!
 Hier blyft in het zweet des aanschyns wordt verkregen!
 Verban uw loomheid! wend vernuft en yver aan!
 Om van den zwaaren last der zorgen u te ontfiaan.

Aan

Aan vadzigheid verlaafd, geen handen uit te steeken,
 Dan om, waanheilig, God uw nooddrift af te smeeken,
 Is God verzoeken, die ons de aarde heeft bereid,
 Ons leerde hoe men ploegt en 't kaf van 't koren scheidt.
 Ja de Opperwysheid zelf behaagde 't ons te ontdekken
 Hoe 't all', door onze vlyt, ons kan ten nutte strekken:
 Wy zyn de vinding van zoo menig eedle kunst,
 Als 't menschlyk leven stut, verschuldigd aan Gods gunst.
 Wie, met den dierbren tyd in ledigheid te slyten,
 Die gunst verwaarloost, heeft gewis zich zelf te wyten
 Dat hy den zegen derst. De ledigheid, gehuwd
 Aan wanlust, baart elende en wordt van angst omstuwd,
 Daar ze, als een veege pest der eedle maatschappyn,
 De vruchtbaarste oorden maakt tot dorre woestenyën.
 De deugdzame armoë klimt, in 't midden van haar' druk,
 Tot op den hoogsten trap van 't wenschelykst geluk.
 Dit kunt gē in Vroomaart zien. Wat rampen hem bespringen,
 Hy werpt op God alleen all' zyn bekommeringen.
 Ja, schoon hy, werkzaam tot vervulling van zyn' nood,
 Niet meer verdienen kan dan 't nodig daaglyksch brood,
 En zonder voorraad leeft, hy doet in 't vriendlyk wezen
 Zyne edelaardigheid en vergenoeging lezen,
 Terwyl men dikwerf in 't gezicht een vreugd beschouwt,
 Als of zyn levensweb geweven waar' van goud.
 Hy beurt zyne ega op met teder mededoogen
 Als haar de zorg bestrydt, en droogt haar schreiende oogen.
 Mynlief, (dus spreekt hy) wacht uw heil van 's Hoogsten troont
 God schouk, uit loutre liefde, ons zyn' beminden Zoon,
 En zou zyn mildheid ons niet alles met hem schenken?
 O ja! maar blyf met ernst op uw verplichting denken!
 Gy smeekt, daar ge in 't gebed, door Christus ons geleerd,
 Met kinderlyk ontzag u tot den Vader keert,

Om 't brood voor dezen dag, niet voor den dag van morgen;
 Hy voedde uw kindsheid, toen ge u zelf' niet kost bezorgen,
 En zal ook gunstryk in den kommerlyken stand
 Des zwakken ouderdoms, u sterken door zyn hand.
 Vertrouw'tzyn wijsheid toelwat kan'tde schraapzucht baaten
 Dat zy de waereld wint? zy blyft van God verlaaten:
 Van God, den rotssteen van ons harte, als 't vleesch bezwykt,
 Wiens gunst ons eindeloos meer dan alle schat verrykt:
 Die, boven onze kracht, ons nimmer zal beproeven:
 Die alles hoort en ziet, en weet wat wy behoeven.
 Hoe onnaspeurlyk werkt zyne alvoorzienigheid,
 Die, door den wrangsten druk, ons 't lieflykst heil bereidt;
 't Welk wy van achten best ontdekken in haar gangen,
 Schoon we ons bescheiden deel als uit haar hand ontfangen.
 't Verlaten wichtje slaape, al dobbrende op den vloed,
 In 't biezen kistje! 't wordt verwonderlyk behoed,
 Ja Isrels vryheid, door 't ontfermend mededoogen,
 In dezen vondeling, den wreeden Nyl onttroogen.
 God voer' zyn bondvolk door een nare zandwoestyn!
 Hy doet de harde rots een milde springbron zyn;
 Gebiedt hier lucht of wind, en regent manne of kwakkel.
 By dit vertrouwen strekke ons 't heilwoord tot een fakkel;
 Opdat men veilig reiz' naar 't land der zaligheid,
 Naar 't hemelsch Kanaän, door God ons toegezeid!

Hoe gloeit, op deze taal, het hart dier echtelingen!
 Geenwantrouwvindhier plaats;men hoort henvrolyk zingen:
 't Genoegen maakt hen-ryk in hunn' bekrompen staat:
 De aanbidyke Almagt is hun troost en toeverlaat.

Dat ieder Christen dus de onnutte zorgen weere!
 Getrouw in zyn beroep, alleen Gods gunst begeere!
 Zo wordt hy tydlyk niet van 't noodige misdeeld:
 Zo zie hy eeuwig zich verzadigd met Gods beeld (1).

Krach-

(1) Dichtlievende Verlustigingen, II Deel, blz. 141.

Krachtig en echt dichterlijk is het stukje , getiteld :

G R A M S C H A P .

Wat selverstoord gelaat ! wat buldrende overmoed !
 Wat vuur ontstak dien geest ! hoe vlamt het in deze oogen !
 Het is de Gramschap , die de gal stort in het bloed ,
 Tot schandelyk bederf van 't edel zielvermogen .

De Hoogmoed teelde haar by Belgzucht , in een oord
 Waar norsch gedierte brult , en niet dan distels groeijen :

Is 't wonder , dat ze , ontzind en blind , de reden smoorst ,
 Daar drift en trotschheid in haar' vuilen boezem gloeijen ?

Nauw' spat een vonk van scherps op 't buskruid van haar'
 Oft barst in bliksems uit , waarvoor de stoutsten beeven . (waan ,

Zij ziet , in 't hevig vuur , noch vriend noch vyand aan ,
 En dreigt hen met haar wraak , die moedig haar weêrstreeven .

Zy is een' stroom gelyk , die van een hoogte schiet ,
 Met vreesfelyk geweld , door 'dam noch dyk te keeren .

Zy zuigt een helsch venyn uit alles wat zy ziet ,
 En durft , ô gruwel ! ziel en zaligheid verzweeren .

Dus braakt zy 't gif weêr uit , en knerst op haar gebit .
 Wie zou van misverstand die razende overtuigen ?

Hoe koeler ge u gedraagt , hoe meer zy zich verhit .
 Men kan wel gloeiend staal , maar 't gloeiend hart niet buigen .

Nu zet gewaande hoon , dan jat'oezy haar aan .
 Nu kan zy 't spreken , dan het zwygen niet verdraagen .

Hier stuift zy op , kwanswys om de onschuld voor te staan .
 Daar perst haar 't pnt van eer haar' vyand uit te daagen .

Door gierigheid genoopt tot onbehoorlyk spel ,
 Slaat ze , als haar kans verkeert , op 't onbesuisdst aan 't woeden .

Zy grimt van spyt , en stampet den duivel uit de hel ,
 Alsof die , opgevloekt , de schade zou vergoeden .

Waar zy ten huize insluit, maakt ze al 't gezin vervaard ;
 En vliegt zy door de stad, als 't hoofd van muitelingen ,
 Dan kent ze ontzag noch wet, en toont haar' woesten aart.
 Maar sidder, als zy weet in 's vorsten raad te dringen !

Dan deelt zy wapens uit, en dondert met geschut.
 Dan wordt geen oogst gemaaid, maar't graan op't veld vertre-
 De ryke schatkist van 's lands welvaart uitgeput, (den ;
 En 't gantsch gewest vervuld met ongeregelheden.

Zy sleeft de krygstrompet ; werpt sterke steden om ;
 Zet yllings met haar toorts, aan 's afgronds vuur ontstoken ,
 Paleizen in den brand ; vernielt Gods heiligdom ,
 En doet de wyde zee van sulferdampen rooken.

Nog waant dit schrikdier, hoe verbolgen 't woedt en tiert ,
 Zich met den mantel van de deugd te kunnen dekken ,
 Als of de billykheid dus best gehandhaafd wierd ,
 En dit 's volks rechten tot beveiliging moest strekken.

Maar ach ! hoe moeilyk wordt een vredebreuk hersteld !
 Waar vliedt de onnozelheid ? wat schuilplaats blyft hem over,
 Die, jammerlyk verdrukt door toomeloos geweld ,
 Het all' ten prooi ziet van den onbeschoften roover ?

Wien rydt geen schrik door't hart ! wat wrange vruchten laat
 De dolle gramfchap na ! en denk hoe naar 't van binnen ,
 Als ze onze ziel beroert, met ons geschapen staat.

Ach ! tracht haar rustig in den aanval te overwinnen.

Toon dat gy meester van uw sterkste hartstocht zyt.
 't Is veiliger den leeuw te houden aan de keten ,

Dan dat men in zyn kracht en woede hem bestrydt.
 Wat werkt de gramfchap ? niet dan wroeging voor 't geweten.

Hoe billyk zy u schyn', zy springt niet uit den band ,
 Of wekt den wrevel, die zich wreekt met u te plaagen.

Maar neem, als ze u beheerscht, het speeltuig in de hand.
 Gy zult met bly muzyk gelukkig haar verjaagen (1).

Veel

(1) Dichtlevende Verlustigen, III Deel, blz. 175.

Veel fraais en schilderachtigs heeft ook het eenigzins uitgebreid dichtstuk , met het opschrift :

BESPIEGELINGEN OP MYNE LANDHOEVE.

Hoe heuchlvk noodigt weér 't bekoorlyk jaarfaizoen
 My aan den Amstel , op myn landhoeve , in het groen !
 'k Mag , onder 't rieten dak , hier 't stadsgewoel ontschillen ,
 En zou dees stille rust voor geen en scepter rullen .
 Als myn hof slechts klein , al pronkt hier vaas noch beeld ,
 'k Ontbeer die siersels ligt , daar 't landgezicht my streelt ;
 't Vermaaklyk landgezicht , een schildery vol leeven ,
 Waar vogelvlugten door het helder luchtruim zweeven ;
 De leeuwrik , wien van zang het teder kropje zwelt ,
 De vlerkjes naauwlyks strykt , of weér naar boven snelt ;
 De bonte kievit aast ; de zwemmende eenden kwaaken ,
 Nu duiken in den stroom , dan zich in 't lis vermaaken ,
 Verzeld van jong gebroed , dat om de moeder tiert ,
 Op kleene diertjes vlamt , en door elkander zwiert ;
 Door 't opgeschoten gras het windje zacht loopt spelen ,
 Om ons den geur van 't veld verkwiklyk meê te deelen ;
 Het ros , hoe fier van moed , by 't ooslam vreedzaam weid ,
 Daar ieder , naar zyn' aart , zyn voedsel onderscheidt ;
 De lieve lammrentroep , door loutre vreugd gedrongen ,
 Vast dartelt heen en weér , met ongelyke sprongen ;
 Het zuivelryke vee , al schynt het log en loom ,
 Des landmans zorg en zweet betaalt met vetten room ;
 Door 's maaijers scherpe zeis hier 't gras wordt neêrgeflagen ,
 Daar 't hooi door werklîen wordt op vorken aangedragen ,
 En 't land , dat ons gezicht in 't ruim verschiêt ontwykt ,
 Door rook by rook , in 't rond een hutryk oord gelykt .
 De vindingryke kunst moge elders 't oog verrukken ,
 Door vorstelyke pracht en grootseho meesterstukken ,

Hier

Hier zie ik hoe Natuur, met zonnegoud omkleed,
 Door wondren ons verbaast, waar zy te voorschyn treedt.
 Het minste dat zy wrocht beschaamt al 't kunstvermogen,
 En wat verscheidenheid ontvouwt zy voor onze oogen!
 Hoe keurig schikt ze elk deel! hoe spreidt zy 't ware schoon,
 In 't eindeloos schepslenheir, met majesteit ten toon!
 Haar hemelsche afkomst is in goddelyke trekken,
 In levendigen zwier en ryk sieraad te ontdekken.

Hoe!.. spreekt-ze?... ô Ja! dus vloeit haar lieflyke stem,
 Slechts hoorbaar voor den geest: „Gy denkt, opdat ge aan
 „Die alles't wezen gaf, met diep ontzag zoudt denken. (hem,
 „'t Heeft gunstryk hem behaagd het leven u te schenken,
 „Opdat het, hem ter eer', met onvermoeide vlyt,
 „Aan wysheid, deugd en tucht zou worden toegewyd.
 „De reden leere uw ziel zyn heerlyke eigenschappen
 „Bespieglen dag en nacht! De schepslen zyn als trappen,
 „Waarlangs men klimt tot God: maar uw genegenheên
 „Behoorden sneller u te heffen van beneên.
 „Zy moeten vleugels zyn, die u ten hemel voeren.”

Dus onderwyst Natuur, en weet my 't hart te ontroeren.
 Ach! heeft de Alwyze dit bedoeld in myn bestaan,
 En zou zyn oogmerk, zou dit heil verloren gaan!
 Wat onherstelbre schade! ik beve op die gedachten.
 My staat een eeuwig wel, of eeuwig wee te wachten.
 Bepeins dit vry, myn ziel! en staar op 't hoogste goed!
 Wat troost!.. hoe lieflyk is de godsvrucht voor 't geinoed,
 De godsvrucht, die alom-gewyde tempels bouwde!
 Hun spitsen ryzen hier. 'k Zie Weesop en Abcoude;
 Het lustryk Onderkerk, in 't zuiden my naby,
 En 't nedrig Diemen, in 't verschiet, aan de andre zy'.
 Waar wordt, in Neêrland, stad, of dorp, of vlek gevonden,
 Daar's menschen hart niet aan den godsdienst wordt verbon-

(den?
 Ge-

Gezegend Nederland; dat daaglyks 't heilryk woord,
Met nadruk, uit den mond der Boetgezanten hoort!
Moogt gy de zoetheid van dit hemelsch manna smaaken,
En kunt gy even wuft naar pracht en weelde haaken?
Ach! ken den aart der dengd! zy doelt op eer noch staat.
Het aardsche toofel is geen wezenlyk sieraad.
Zy, groot door eigen waarde, en van Gods gunst omschenen,
Behoeft haar' luister van geen' vreemden glans te ontleenen.
Haar vriend te wezen is het wenschelykst geluk:
Haar troost verzacht de smart; zy ondersteunt, in druk,
Den neêrgebogen geest, beschut het hart voor wroeging,
En geeft ons telkens stof tot nieuwe vergenoeging.
Hoe wel is hy bedacht, die op hare inspraak let,
En, wars van dartelheid, zyn diiften palen zet!
Wanneer we in ons gemoed haar zuivre zaaden kweeken,
Dan zal ons zoete rust noch waare vreugd ontbreken.
Gods goedheid straalt ons toe; zy blinkt in loof en kruid.
Wat schoonheid zien wy niet aan ieder bloem en spruit,
Ons tot verlustiging, in bloei en groei gegeven!
Hoe wonderbaar is niet het groen van wandeldreeven,
En hof, en bosch, en beemd, geschikt voor ons gezicht!
't Bevat een mengeling van schaduw en van licht.
Wat doodsch of doffer stond waar' geenszins ons behaaglyk,
En voor ons teder oog 't meer gloeiende onverdraaglyk.
Nu wordt ons hart verkwikt: nu licht ons 't alles aan.
'k Zie dus, in 't middenperk der stille lindelaan,
Een' kring van bloemen, die, uit bol of zaad gesproten,
Of even boven de aarde, of ryzig opgeschoten,
Met morgendauw besproeid, den schoonsten regenboog
Schakeeren langs den grond. Hoe streelen zy ons oog!
Hoe wordt de lucht vervuld met aangename geuren!
Wat onnavolgbre kuust! wat glinsterende kleuren,

By

By 't wlt, den sneeuw gefyk! wat losse schilderzwier!
 Zwicht, gloeiende robyn en blaauwende safier,
 Voor 't purper en azuur van deze hofjuweelen!
 Maar bloemtjes, wat 's uw glans? gy praat op tengre steelen,
 En hebt den scherpen wind en 't weér ten doel te staan:
 Nu bloeit ge, en morgen is 't met al uw pracht gedaan.
 Dus steunt de dwaaze mensch op aanzien en vermogen.
 Wy merken naauwlyks dat de schaduw wordt bewogen,
 Die in de zonnespheer allengs naar 't uurmerk draait,
 Terwyl nochtans de tyd, wiens fikkel de eeuwen maait,
 Nooit in zyn' loop vertraagt. Gedurig voortgedreven,
 Ontvoert hy telkens ons een goed deel van ons leven.
 Het roept my alles toe: „Waak, ydle sterv'ling, waak!
 „Opdat u 't uur des doods niet onverhoeds genaak”.
 Ach! zou dan ooit in my 't vermaak van hof en beemden
 Tot wulpsheid overgaan? zou 't my van God vervreemden?
 O Neen! ik voel my tot erkentnis opgewekt.
 De frische boomgaard, die myne aandacht tot zich trekt,
 Vertoont de vruchtjes, die een' ryken oogst belooven:
 Dit gaat gewis 't sieraad der bloemen verr' te boven,
 En 'k zie dus overal, waar zich myn geest vermeidt,
 De zegenende hand van Gods Voorzienigheid,
 Zoo gunstryk voor den mensch, alsof 't haar kon behaagen
 Voor elks byzondren smaak byzondere zorg te draagen.
 Dit blykt ook aan 't gewas, waarmee de moestuin praat,
 Die daaglyks ons op keur van lekkerny onthaalt:
 Hier vind de kiesche tong verschillende eigenschappen,
 En boet den lust aan groente, of zoet, of zuur van sappn.
 Wat weldaën!.. Ach! wie zyn we? ik wordt u naauw'gewaar,
 Of ik verlies my selv', alwyze Zegenaar!
 'k Erken dat ik slechts stof, ja niets ben in uwe oogen,
 En dat gy alles zyt, terwijl me uw mededoogen

Ge-

Gedurig gadeslaat. Dat vry myn zangtoon ryz'!
Geen zangtoon klinkt te hoog: ik zing uw' naam ten prys.
De glorie van uw' naam moet de eeuwigheid verduuren,
Gy, die de wolken vormt tot ryke waterschuuren,
Waaruit gy de aarde drenkt, zyt de oorsprong van al 't goed,
Dat onzen geest verheugt, en 't ligchaam sterkt en voed;
Gy zendt ons storm, noch ys, noch zware hagelvlaagen,
Noch vreeslyk bliksemvuur, noch felle donderslagen,
Of uwe wysheid toont dat zy den schepter zwaait,
En in haar hand den kring der jaargetyden draait.
'tRechtvaardig oordeel doe ons'tlicht uws aanschyns derven.
Uw goedheid laat ons 't weér, na bangen druk, verwerven.
De pest viel onlangs, by dees hutte, en in dit veld,
De dierbre rundren aan. Hoe was ons hart bekneld,
Hoe wekte 't naar geloei ons teder mededoogen!
Hoe sloeg 't onnoozel vee de heete brand uit de oogen!
't Was schuldeloos en leed alleen tot onze straf.
Nu weert uw magtige arm dees landplaag van ons af.
Nu is weér 't welig land vervuld met gladde koeijen,
Wier uiers tweemaal daags van grazig zuivel vloeijen.
Het milde beemdheil boet de kortsgeleden schae.
Dus toont ge u ons te zyn een Vader der genaë.
Uw tuchtroé deed ons zien hoe hoog gy zyt te vreezen.
Door de onverdiende gunst, ons onverwacht bewezen,
Beproeft uw goedheid nu of 't lang versteend gemoed
In 't eind niet smelten zal voor uwen liefdegloed.
Hoe billyk voegt het u, indien we u nog weerftreeven,
Den engel des verderfs op nieuw verlos te geeven,
Om met een' yzren staf den hoogmoed neer te slaan,
En u te wreken van de smaad u aangedaan.
Maar neen! aan u verknocht door onverbreekbre banden,
Berust ons welzyn in uw vaderlyke handen.

Zou

Zou ons de donder van uw mogendheid alleen
 Tot inkeer brengen? zoudt ge ons door weldadigheên
 Niet trekken? zou ons hart slechts fiddren voor de plaagen,
 En weigren ongeveinsd u liefde toe te draagen?
 't Zy verr' van ons! uw gunst verschaft ons ruime stof,
 Om onophoudelyk te juichen tot uw' lof.
 Ik zie myn'pligt, en juich... wat zeg ik?... ach! myn krachten
 Beggeven my alreeds. Waar vindt myn ziel gedachten,
 Die waardig zyn aan u, ô Hemelmajesteit!
 My deert myne onmagt: doch gy eischt slechts dankbaarheid.
 De dankbaarheid bezielt zelfs redenlooze dieren.
 De lieve vogeltjes, die door 't geboomte zwieren,
 Op ligte wickjes, slaan een tooverend geluid:
 Neurt dees 't eenvormig lied, die kwinkeleert en sluit
 Met zangeriger stem. Wiens eer zou dit bedoelen,
 Dan de uwe, ô groote God! wiens goedheid zy gevoelen?
 U looft dit vrolyk choor van 't redenlicht ontbloot,
 En 'zou dan 's menschen geest, der englen speelgenoor,
 Verbonden aan uw liefde, u niet gedurig looven?
 Streeft de eindeloosryke stof myn zwak vernuft te boven,
 Ik laat nochtans niet af: ook troost en streelt het my
 Dat Serafynen, met hun hemelmelody,
 Den voortoon houden in gewyde lofgezangen,
 En onze lage maat met hoog muzyk vervangen.
 Verrukt ons, denk ik vast, der voglen slaauwe stem,
 Hoe klinkt dan 's Hoogsten lof in 't nieuw Jeruzalem!
 Ach! ondersteun, tot eer des grooten Albehoeders,
 Onsterfelyk geestendom, uw sterfelyke broeders!
 Gy wacht ons juichende in, terwyl de tyd zich spoedt.
 Ja ongevoelig dryft, schoon op een' hollen vloed,
 Myn ziel naar de eeuwigheid, gelyk hier, op de baaren
 Des Amfels, velen niet bemerken dat zy vaaren.

Hoe

Hoe woelt die breëde stroom! Eenparig in haar' gang
 Trekt gindsche jaagschuit voort, daar snel, en zonder dwang,
 By 't wakkren van den wind, dees witte zeilen spoeijen,
 En weêr dit schuitje naauw' den vloed is op te roeijen,
 Zoo onderscheiden is der stervelingen lot:
 Dees heeft een' zachten loop; dien waait, by 't volgenor,
 Een frische koelte in 't want, daar andren tobben, zwoegen,
 En worstlen, eer de reê van 't zalig vergenoegen
 Naar wensch bestevend wordt. Maar hoe! de wind bedaart.
 De kronklende Amstel vloeit allengs met trager vaart.
 't Is stil: de stroom ligt glad, en weeft slechts slaauwe kringen.
 't Zyn zilvren vischjes, die tot boven 't water springen.
 't Waar' zoet, langs 't scheutig riet, te dobbren met de schuit.
 Het malsche luchtje nood ons allervriendlykst uit.
 Welaan! wy spoeden voort. ô Amstel! eer der stroomen!
 Wy dryven met vermaak langs uw begraasde zomen.
 Uw vloed, die menigmaal, by 't zeegeen van ons net,
 Uw waterlekkerny op onze tafel zet,
 Vervrolykt nu ons hart, terwyl wy uw landouwen,
 En hoven, ryk van pracht, ter wederzy' beschouwen,
 ô Frische buitenbuurt der koopliên aan het Y!
 Gy waart het voorwerp van mijn' halsvriends poëzy.
 't Ware ydel, dat ik thans myn drift den reugel vierde,
 Naardien VAN WINTER u met kunstgebloemte sierde.
 Uw lof... Maar heb ik reeds, verrukt door 't schoone weêr,
 Het kostbaar Zonnestein (1), het deftig Oostermeer,
 En 't praalryk Karsenhof uit myn gezicht verlooren?
 ô Ja! 'k ben door de brug. 'k Zie d' Ouderkerker toren
 Zich spieglen in den stroom. Geen zoeter levensstand,
 Dan de ongestoorde rust te smaaken op het land.

Dit

(1) Toen een der schoonste lusthoven aan den Amstel; maar
 in den jare 1777 gesloopt.

Aa

Dit toont de eenvoudigheid van brave dorpelingen,
Die, met hun lot te vreên, naar roem noch grootheid dingen.
Dit toont hy, wien het hart van waan noch hoogmoed zwelt,
Wien slechts een ruwe py bedekt in 't open veld,
Waar hy geneugte schept in tierig vee te hoeden, (voeden.
En, werkzaam, vrouw en kroost, naar 's nooddrifts eisch, te
Hoe doolt hy, die, alleen uit zucht tot hoogen staat,
Zyn schoudren met den last der zorgen overlaadt!
Hy kan, verbysterd door zyn' eerrang, niet beseffen
Hoe vreeslyk menigmaal de staatsorkanen treffen.
Het heugt ons Holland zelfs met welk een' euvelmoed
Het opgeruide graauw der vaders eerlyk bloed,
In dulle miltzucht, dronk. Ook moet men hem beklagen,
Die nimmer rust geniet, door schatten na te jagen;
Op groote winsten vlamt; geldgierig woelt en zweet,
En 't wigtig zielbelang te jammerlyk vergeet.
Maar hoe genoeglyk valt u 't stille buitenleven,
U, wien 't gebeuren mag, door lommerryke dreven,
Te wandlen naar uw' lust, waar ge op eene eedler wys,
Voor 't Godgezind gemoed, een' schat, van hooger prys
Dan blinkend goud, vergaert, terwyl, in 't hof der zinnen,
Uw geest, die door geen drift zich schandlyk laat verwinnen,
Geduchter heerschappy dan waereldgrooten voert!
Hoe dikwerf voelt gy niet het teder hart ontroerd,
Wanneer ge u bezig houdt met leerzaam op te merken
Hoe God, de Schepper, in zyn wonderbare werken,
Als eindloos magtig, wys en goed zich openbaart;
Door zyn voorzienigheid zelfs 't minst gewrocht bewaart;
Niet slechts het alles schiep, maar, als een vader, tevens
Met voorraad, tot vermaak en onderhoud des levens,
Elk naar zyn' rang verzorgt, en zyn weldadigheid
Dus over 't aardryk wyd en zyd houdt uitgebreid.

Gy

Gy moogt, door dit beſef gewapend met vertrouwen,
De ſchepſten, u ten dienſt, in 't waare licht beſchouwen,
En matigt over hen, door opgezwollen waan,
U nimmer eenig recht uit weelde of weedheid aan.

Waar zyn we? ik zie de turf, des veenboers dierbren zegen,
By hoopen op het veld, voor zonnegloed en regen
Omfchanſt met ruigte en riet. Wat zonderlinge vond!
In dariachtig ſlyk, gebaggerd uit den grond,
De zwavel (1), 't jodenlym, ligt rys en ſtroo te ontdekken:
Een mengſel, dat, gedroogd, ons kan tot brandſtof ſtrekken,
Waarbij we, in 't guur ſaizoen, ons koestren aan den haard.
Maar wordt dus 't land verkwiſt? wien dic verwondring baart,
Bemerk' hoe graan en zaad in gindſche polder ruiſſchen.
Nog onlangs hoorden wy daar 't woelend water bruiſſchen.
Hoe veel vermag 't vernuſt! Men had het wyde wed
Dier uitgeveende ſtreek naauw' met een' dyk omzet,
Of werktuigkunde wiſt, tot boeting van 't verlangen,
In menig molenzeil den ſnellen wind te vangen:
Die draait de roeden om, en 't ſchuimend water wordt
Langs 't ſcheprad opgevoerd, van waar het nederſtort
In 's Amſtels ruime kil. De grond, nu droog gemalen,
Mag met een' ryken oogſt van goudgeel koren pralen,
En wordt welligt in 't kort met hof aan hof beplant.
Het land verdrink'! wat nood? het water wordt weér land.

Nu keren wy te rug, by de avondſchemeringen.
Hoe diep dringt's menſchen geest in de eigenschap derdingen!
Doch al zyn kunde daalt van de Opperwysheid af.
't Is de eeuwigwyze God, die ons 't vermogen gaf
Om, door vernuſt en vlyt de kunſten uit te vinden:
Hy wil door weldaen ons op 't naauwſt aan hem verbinden,
En

(1) COMMELIN, Beſchrijving van Amſterdam, blz. 141.]

En stelt in 't helderst licht wat ons ten nutte dient.
 Gelukkig is hy , die den hemel heeft ten vriend !
 Op aarde wordt toch niets dat duurzaam is gevonden.
 Ik zag den zilten plas hervormd in vruchtbre gronden.
 Ik zie , terwyl de zon ter westkimme overhelt ,
 Hoe ras de tyd vervliegt , en 't leven heenefuelt.
 Wat ons de waereld geeft , bestaat in gaan en komen ,
 In onbestendigheid , in schaduwen en droomen.
 De onsterfelyke ziel zoekt wezenlyk genot ,
 Zy haakt , zy hygt naar rust , en vindt ze alleen in God.
 Ja , wat aanloklykheên deze aardkreits moog' bevatten ,
 Gy zyt , en blyft , ô God ! de bron van alle schatten.
 Wat waar' Natuur , wanneer uw voetstap , waar gy treedt ,
 Haar , door geen blinkend spoor , bevallig glinstren deed ?
 Wat waar' de mensch , wanneer uw oog hem niet bewaakte ?
 Wanneer uw heilig beeld hem niet eerwaardig maakte ?
 Wat waar' zyn geest , wanneer ge , aanbidyke Opperheer !
 Dien met de reden niet begaafd hadt , tot uwe eer ?
 Wat waar' ons aanzyn , wat ons voorrecht in dit leven ,
 Wanneer ge ons niet meteen 't vooruitzicht had gegeven
 Op 't eeuwigdurend heil , dat gy uw' gunstgenoot ,
 In 't zalig Paradys , bereid hebt , na den dood ?
 Mag , by 't beschouwen van de bloeiende tooneelen
 Der kunstige Natuur , ons dit vooruitzicht streelen ,
 Dan strekt ons 't goede , door uw vaderlyke hand
 Ons daaglyks toegereikt , daarvan ten onderpand ;
 Dan baart de hoop een vreugd , waarby geen vreugd kan halen.
 Dit weet hy , die , by 't licht van uw genadesralen ,
 Uw wegen gadeslaat ; uw weldaên weegt en wikt ;
 Het tydelyk vermaak aan 't zielheil onderschikt ,
 En , verr' van immer trotsch naar ydele eer te dingen ,
 Uwe eer alleen bedoelt in al zyn handelingen .

Maar

Maar'k zie myn Boschlust weér: het speeltogtje is volbragt.
 Men stap de landhoeve op, waar ons 't gezelschap wacht!
 Ons zal het lage dak voor de avondkoelte dekken,
 Waar menig rytuig naar de stad voorby moet trekken.
 Hier kan een gul gesprek, terwyl de maaneshyn
 Zich levendig vertoont in 't vloeiend kristallyn,
 De vriendschap staven, die de vreugd is van ons leven.
 Dus zullen we ons vernoegd naar 't slaapvertrek begeven,
 En rusten tot de zon weér uit het opsten straalt,
 Veel schooner nog van glans dan zy in 't westen daalt (1).

BOSCH (HENDRIK DE), broeder van den voorgaanden, geboren te *Amsterdam* in 1720, was stads geneesheer aldaar, en „een man vol smaak „en fijn gevoel voor het schoone (2), taalkennis „en veelvuldige bekwaamheden (3).” Den 20 September 1737, en dus reeds in zijn zeventiende jaar, hield hij, bij het verlaten der Latijnsche school, eene openbare *Oratio de Medicina Ægyptiorum*, die zijn broeder met een lofdicht vereerde (4), en in 1743, bij zijne bevordering tot arts, verdedigde hij zijn *Specimen medicum de Intestinorum usu et actione*. Hij was een keurig dichterlijk vertaler; zijne overzettingen der fraaije Latijnsche gedichten van A. VAN ROYEN en P. BURMAN, bij gelegenheid der

(1) B. DE BOSCH, Dichtl. Verlost. III Deel, blz. 102.

(2) J. DE VRIES, Gesch. der Ned. Dichtk. II Deel, blz. 171.

(3) Mnemofyne, VIII St. blz. 78.

(4) B. DE BOSCH, Dichtl. Verlost. I Deel, blz. 302.

der verheffing van WILLEM V tot Stadhouder, in 1766, en eenige andere dichtstukken uit het Engelsch, zijn daarvan het bewijs. Hij stierf den 30 Junij 1772, „tot droefheid van allen, die op zijne „kunde en oordeel hoogen prijs stelden (1).”

BOSCH (PIETER VAN DEN), een waardig en werkzaam lid van de Maatschappij der Nederlandfche Letterkunde te *Leyden*, en predikant bij de Remonstrantsche gemeente aldaar, was een man van geleerdheid en fmaak, een ijvrig medeârbeider aan de voortreffelijke *Algemeene Oefenschole* en fchrijver of vertaler van verfcheiden andere nuttige en wetenfchappelijke werken, en ook als dichter, hoewel niet beroemd, echter geenszins onvoordeelig bekend.

Deerlijk was het einde van dezen kundigen, braven en verdienstelijken man. Na zich van zijn post als predikant ontfagen te hebben, fleet hij zijne oude dagen in ftille rust in het dorp *Zoetermeer*. Bij de omwenteling van 1787 ftond hij bekend als de zaak der Patriotten toegedaan te zijn; het gemeen, hierom op hem verbitterd, mishandelde hem op eene wreede wijze; om de handen zijner moordenaars te ontkomen, verborg hij zich eerst met zijne vrouw in de fnijding tuffchen twee huizen, blootgefteld aan een' zwaren regen met donder vergezeld; het gezigt der voorbij trekkende

Pruis-

(1) J. DE VRIES, t. a. p. B. DE BOSCH, Dichtliev. Verluft. III Deel, blz. 312.

Pruisfen beängstigde hem dermate, dat hij zijne schuilplaats verliet, in het water sprong en oogenblikkelijk verdronk. Zijn lijk werd vervolgens de prooi van het gepeupel, het welk daarmede allerlei baldadigheid bedreef. Vijf dagen lang bleef hetzelfde in een' staat van bespotting liggen, tot twee geregtsdienaars een touw om hetzelfde sloegen, het in het water wierpen, en, als een kreng achter aan eene schuit gebonden, naar het kerkhof sleepten en zonder kist in een' kuil smeten.

Na deze schandelijke en gruwelijke mishandeling moest zijne ongelukkige weduwe nog op last van den bailjuw vijftig dukaten aan de bode betalen (1).

Van 's mans verspreide zeer verdienstelijke dichtstukken, nemen wij hier over zijn voortreffelijk leerdicht, getiteld:

DE WARE DIGTEKUNST ALTYD EENVOUDIG.

Ik zing hoe waar vernuft, door goeden smaak geleid,
Geen' ydlen tooi verkiest in digterlijke zangen;

Hoe 't al zijn kragt ontleent van ware eenvoudigheid,
Daar 't luiserende ooren boeit, en harten houdt gevangen.

Nooit zal de bloote klank een vloeiend maatgedigt
Doen rijzen tot den rang van grootsche meesterstukken;

Een digter, die zijne eeuw aan zijne kunst verplicht,
En duurzame eer bedoelt, moet streelen en verrukken.

Al

(1) Vaderlandsche Historie, vervolg. op WAGENAAR XX Deel,
blz. 408—415.

Al rekt hy 't koppelwoord tot aan den vierden voet;
 Al volgt zijn stoute stijl den trant der Oosterlingen;
 Al vindt men rijm en maat en taal en spelling goed,
 't Is veel te weinig om voor 't menschlijk hart te zingen.
 Al streelt hy hier en daar door fraaije klanken 't oor;
 Al trest hy nu en dan door meesterlijke trekken,
 Al straalt en zwier en vuur in zijne zangen door,
 Nog heeft men niet genoeg om 't ware schoon te ontdekken.
 't Vernuft, naar eisch gevormd, door zorg en vlijt beschaafd,
 Door valschen smaak van kunst verbijsterd noch verwilderd,
 Door denkskracht gesterkt, met kundigheên begaafd,
 En door Natuur geleid, weet hoe men treffend schildert.
 Het agt geen onderwerp geschikt voor poëzy,
 Dat voor verbeelding zich niet levendig laat malen,
 't Vindt in de digtstof zelf den grond der schildery,
 En heeft een volle bron om 't bywerk uit te halen.
 't Schetst ieder voorwerp met zijn eigen kleuren af;
 Het zorgt om ieder beeld in juiste stand te brengen:
 Natuur, die Schilders verw, en Digtters woorden gaf,
 Leert ook in poëzy het licht met schaduw mengen.
 Natuur, een vyandin van weidsche woordenpraal,
 Van vergezogte kunst in schrijven of in spreken,
 Bemint eenvoudigheid, die opgesmukte taal
 Met zoo veel regts vermijdt als andre kunstgebreken.
 Haar eerste poging is dat elk haar moog' verstaan.
 Zy weet hoe klaarheid strookt met grootheid van gedagten.
 Zy wijst elk denkbeeld met gepaste woorden aan,
 En blijft de deftigheid in taal en stijl betragten.
 Het digterlijk vernuft, gevormd voor 't ware schoon,
 Schikt woord en zaak en stof en spreekwijs naar elkander.
 Het zingt met Melibé op zagten herderstoon;
 't Legt sterker klanken in den mond van Alexander.

Het

Het volgt in ieder' trek de leiding van Natuur.
 Wat werking wagt men niet van zulk een digtvermogen!
 't Neemt aller harten in; 't genoegten blyft van duur.
 De Dichter spreekt: men ziet; de blinde zelf krijgt oogen.
 Hy zingt; men hoort zijn' zang, en luistert met vermaak.
 Hy schetst het schoon der deugd; men moet haar schoonheid
 (voelen.
 Hy maalt de wraakzugt af; elk ijst en gruwet van wraak,
 Hy schildert ongeluk; de deernis slaat aan 't woelen.
 Zoo veel vermag de kunst, van valschen opschik vry;
 Zy kan genoegten, drift, of grootsche neiging baren:
 Wy hooren nooit den toon van ware poëzy,
 Of voelen 't zagt geweld van juistgestelde snaren.
 Het gryze fabeldigt erkent de kragt der lier.
 Arion heeft, met vrugt, het zeegevaar bestreden:
 Een Orpheus heeft, volleerd in eedlen citerzwier,
 Door zangen 't woud getemd, ja zelfs de hel verbeden.
 De lof van waar vernuft valt haat en tijd te sterken.
 Het wordt van eenw tot eenw, hoe Momus 't laak', geprezen;
 En ieder landaart blijft Homeers en Maroos werk,
 Verwonderd over 't schoon, tot eer der oudheid lezen.
 Zoo lang de zuivre kunst, met onbedorven smaak,
 Natuur naar 't leven schetst, met woorden en gedagten,
 Blijft wijze reden zelve een schuldeloos vermaak,
 Of nuttig tijdverdrijf van hare poging, wagten.
 Maar heeft het valsche vernuft, dat blinkend klatergoud
 Van hooge waarde schat, dat zingen stelt in brommen,
 Dat ongemaakten zwier voor onbehaaglijk houdt,
 In weêrwil van Apol den zangberg niet beklommen?
 Heeft niet een dwaze drom, ten hoon der poëzy,
 Zijn geestvermoeijend werk, zijn lasse beuzelingen,
 Zijn klanken zonder zin, zijn zotte rijmery,
 Zijn windrig maatgeluid aan 't volk verkogt voor zingen?

Ja de ongeschikte stem van 't smaakbedervend choor,
Het hinderlijk geraas van woelende onverstandenen,

Klonk Griekenland en Rome in 't kunstbeminnend oor;
Het oordeeltergend heir verscheen in alle landen.

Mag thans in 't vry gewest, na Vondel, Hooft en Poot,
Een edel digtertal met roem de snaren roeren,

Nog houdt de dwaasheid aan, by land- en tijdgenoot,
Om haar' verkeerden smaak, waar 't mogelijk, in te voeren.

Al zien wy letterkeer en tijd- en naamgedigt
Naar 't lage volk gevlugt, of uit onze oord verbannen;
Al treedt geen raadselschrift stoutmoedig meer in 't licht;
Nog heeft de valsche kunst de snaren niet ontspannen.

Zy schildert, maar de verw, van hier en daar gehaald,
Is niet naar eisch gemengd om schoon voor 't oog te komen.

Men zie haar tafereel; 't is ongeschikt gemaald.
Het gloeit van goud; het vuur vermengt zich met de stroomen.

Men hoort op 't schouwtooneel een' lier- of heldentoon:
Men voert zijn helden in met onbezonnen razen;
Vertoont een herderin door weidschen opschik schoon;
En gaapt verschrikkelijk wijd om op een sluit te blazen.

Het beuzelend vernuft speelt zelfs met bloot geluid;
't Zoekt woorden, die in 't oor gelijke klanken baren;
' Het steent voor steenen(1); 'tweent te Weenen(2); en besluit
Dat zulk een kunst het oor kan snoeren aan de snaren.

o

(1) Zint Steven *steent* hier niet, om dat de grove *steenen*
Hem pletten borst en hooft, en springen voor de scheenen.
O neen, hy *steent* alhier omdat de grove *steenen*
Zyn steenigers niet zouden springen voor de scheenen.

S. INGEN, Gedichten, b'z. 49.

(2) Die niet alleen Berlyn maar *Weenen* zelfs doet *weenen*.

P. RIXTEL, Mengelrymen, blz. 34.

Δ Gy, die 't schoon der kunst in al dien opschik stelt!
Vergeeft my dat ik u den naam van Digtters weiger'.

Hoe juist ge uw maten schikt, hoe net ge uw voeten telt,
Hoe rijk uw rijmen zijn, hoe hoog uw zangtoon steiger',

Hoe zeer ge een' woesten hoop, te ligt by 't oor geseid;
Verwonderd luistren doet naar onverstaabaar spreken,

Hoe zeer ge u zelf verheft op uw hoogdravendheid,
Nog blijft de regte toon aan uwen zang ontbreken.

Het vindingrijk vernuft, dat ware schoonheid mint,
Agt letterspeling niets, het noemt geen Digtter schrande',

Zoo 't reis op reis in 't werk geen treffend denkbeeld vindt,
Zoo 't eene denkbeeld niet geschikt is naar het ander.

Men volge Vondel, Hooft en Poot in poëzy.
By hun zijn goede smaak en digterlijke trekken

En juiste schildering, van valsche beelden vry,
En ware eenvoudigheid in al dat schoon te ontdekken.

Natuur verschafte aan Hooft den levendigsten zwier.
Men leze al wat hy schreef: zijn schriften zijn verheven.

Natuur sloeg zelf de hand aan Vondels gouden lier;
Zy leerde Poot den toon van 't vrolijk akkerleven,

Nog brengt ze in 't Vaderland een' eedlen Digtrei voort,
Die oor en harten treft door grootsche meesterstukken.

Al zingt verkeerde smaak, al wordt zijn stem gehoord,
De ware eenvoudigheid blijft streelen en verrukken(1).

BOSSON (ABRAHAM DE). Terwijl deze zich
aan *Leydens* hoogeschool op de geneeskunst toe-
leide, beëfende hij tuschenbeide ook de poëzij,
aan welke oefening twee deeltjes, getiteld: *Dicht-
kun-*

(5) Werken van de Maetschappy der Nederl. Letterk. te
Leyden, III Deel, blz. 237.

kundige Academische Uitspanningen, te Leyden, in 1777 en 1780 uitgegeven, derzelver geboorte verschuldigd zijn. Zij behelzen onderscheiden meest losse, vrolijke en geestige stukjes, puntdichten, fabelen en vertelsels,

Die meerendeels het merk van jeugdige inborst draagen (1), maar niet te min zich met genoegten laten lezen; bij voorbeeld:

DE VALSCHE IJVERAAR.

Een zekre jonge Muzulman

Las, 'k meld dit om een blijk te geven

Van 's mans gestreng godsdienstig leven,

Las, zoo bij nacht als dag, vaak in zijn' Alcoran.

Toen hij op zekeren tijd zijn reine zielsgebeden

Tot aan Aurora's komst langwijlig had gerekt,

Sprak hij zijn' vader aan met dees godvruchte reden,

Die grootliks tot 's mans roem verstrekt:

„Mijn broeders,” was zijn taal, „vergeten 't Opperwezen,

„Gelijk 't den mensch betaamt, te eerbieden en te vrezen;

„De slaapzucht sluit hun oog,

„Geen dankstem rijst om hoog;

„Zij danken 's avonds niet om 't goede daags genoten,

„Ja, eer men Gode dankt zijn de oogen reeds gesloten.” —

„Houd op!” riep de oude man, vervuld van zielverdriet,

„Gij mint, ó snoodaart! neen, gij mint uw broedren niet,

„Die, onder 't rein gebed, hun grootste seilen ziet.

„'t Waar' beter, de Oppermagt in schijn wat min te eerbieden

„Dan slechts te waken om zijn broedren te bespieden (2).”

Niet-

(1) Dichtliev. Acad. Uitsp. II St. blz. 141.

(2) Ibid, blz. 38.

Niettegenstaande DE BOSSON, na zijne bevordering tot geneesheer, afscheid van de zanggodinnen had genomen; toen zijn

beroep, als Arts, in een der grootste steden,
 ————— bij nutter bezigheden (1),

bepaald denkwijls vergde, gaf hij toch in 1780 een zeer verdienstelijk leerdicht in het licht, getiteld: *De Nationale Opvoeding der Jeugd*, een dichtstuk, welks lezing wij jonge echtgenooten niet genoeg kunnen aanbevelen. Sedert is ons, tot onze spijt, van dezen waarlijk verdienstelijken man niets meer onder het oog gekomen.

BOTH (JOHANNES DE) NICOLAASZ., gaf in 1703 een zoogenaamd „staat-spel” in het licht, getiteld: *Het Huwelyk van Mars met de Vrede*.

BOUCHAUTE (LIVINUS FRANCISCUS VAN), een Gentenaar, en kanonik regulier der abdij van *Drongen* en pastoor te *Baerle*, heeft in 1724 te *Gent* uitgegeven: *Tafereel der Penitentie, historiegewys opgehaelt*. De Heer WILLEMS (2) deelt de volgende alleenspraak van LUCIFER daaruit mede:

O dwaesheyt! waer ben ick door hoogmoet heen gevaeren?
 Ick, die was 't flickrend licht van soo veel duyfsent schaeren;
 In 't hemels hof geplaetst, die bracht den luyster aen,
 Wat heeft myn boosheyt my niet grouwlen doen bestaen!
 Ver-

(1) Dichtliev. Acad. Uitsp. II St. blz. 142.!

(2) Verhand. over de Nederduitsche Taal- en Letterkunde, II Deel, blz. 167.

Vervloecht sy het begin, wanneer ick ben geschapen!
 Had ick in mynen niet voor eenwig blyven slapen,
 Soo soud' ick voor geen eenw tot 't helsche vuur gedoemt,
 Verwenschen mynen stoet, in d'hemel soo geroemt.
 'k Berst van wanhope en spyt. Ick die was in den hemel
 De glinstrend Morgensterr', die door myn glansgewemel,
 Den luyster van een Godt aan d'Engelen deed sien,
 En was het sackellicht des hemels (1).

BOUCKART (JAN). Van dezen bestaan twee treurspelen, *De Nederlaag van Hannibal* en *De Ballingschap van Scipio Africanus*, die beiden in 1658, in folio, in quarto, en in octavo, zijn gedrukt; voorts eene berijming van TH. à KEMPIS, *Nayolging Christi*, Amst. 1663.

BOUDEWYNS (MICHIEL) (2) beroemd geneesheer te Antwerpen, en aldaar overleden den 29 Oct. 1681, was een bekwaam en geleerd man, en voor zyn' tijd geen onbehaaglijk dichter. Behalve verscheiden Latijnsche geschriften (3), heeft men van hem *Dienstig ende ghenuchelyck ijtverdryf voor siecken om ghesont te worden, en voor ghesonde om niet sieck te syn*, Antwerpen 1654, het versje daaruit door den Heer WILLEMS medege-deeld (4) is niet onbevallig. Zijn tijdgenoot

BOX-

(1) Tafereel der Penitentie, blz. 489.

(2) Antwerpsche Almanak voor 1820, blz. 56.

(3) PAQUOT, *Mém.* Tom I, pag. 30.

(4) Verhand. over de Nederduitsche Tael en Letterkunde, II Deel, blz. 126.

BOXTEL (JOSEPH VAN) leide in zijn *Beklagh en Troostghedicht*, te *Brusfel* in 1675 gedrukt, vrij wat minder geest aan den dag.

BOY (CORNELIS) of BOEY, afkomstig uit een deftig Zeeuwsch geslacht, en geboren te *Zierikzee*, bekleedde in het midden der zeventiende eeuw het gewigtig ambt van advocaat-fisikaal en prokureur-generaal over *Holland*, *Zeeland* en *Friesland* (1). Hij was een kundig regtsgeleerde en vrij goed Latijnsch en Nederduitsch dichter. Men heeft van hem eene zeer verdienstelijke Psalmberijming, die onder den titel: *Psalmen Davids, volgende de nieuwe oversettinge des Bibels*, te *Rotterdam*, in 1648, uitkwam, en in 1659 te *Leyden* herdrukt werd, onder den titel: *Het nieuwe werk der Psalmen van den Koning David* (2). Hij was de bijzondere vriend van C. VAN BAERLE, die zijn huwelijk met ANNA VAN BRANDWYCK VAN BLOCKLAND in fraaije Latijnsche verzen bezong (3), en met hem eenige dichtstukken uit de werken van J. CATS in het Latijn overbragt en gezamentlijk in 1656 te *Leyden* in het licht gaf, onder den titel: *Jacobi Catsii Facies Augustæ, Latino carmine celebratæ*.
Zijne

(1) WAGENAAR, *Vad. Hist.* XII Deel, blz. 283. .

(2) J. VAN IPEREN, *Kerkelijke Historie van het Psalmgez.* I Deel, blz. 176.

(3) J. VAN BEVERWYCK, *van de Wtnementheyt des Vrouwelicken Geslachts*, blz. 7.

Zijne overige Latijnsche en Nederduitsche geschriften (1) dragen blijken van grondige geleerdheid, een geëfend verstand en goeden smaak. Hij overleed in 's Hage in 1665.

BRAAM (JAN VAN), Boekhandelaar te *Dordrecht*, en aldaar in 1751, vierenzeventig jaren oud zijnde, overleden, „was een kundig en deftig man, „die mede de dichtkunde beminde en beëfende. „Er is van hem een bundel voorhanden, die door „den grooten BALTHASAR HUIDECOPER (2), die, „zoo iemand, over taal- en dichtkunde oordeelen „kon, geprezen wordt. — Zijn winkel was de „vergaderplaats van allen, die te *Dordrecht* op „verstand, smaak en kunde aanspraak maken konden, even gelijk te *Amsterdam* de winkel van „PETRUS SCHOUTEN voor de Geleerden en die van „MEIJER voor de Dichters was (3).”

BRAAM (PIETER VAN), kleinzoon en opvolger van den voorgaanden in den boekhandel en in hetzelfde huis te *Dordrecht*, was de zoon van CORNELIUS VAN BRAAM, predikant bij de Hervormde gemeente te *Vianen*, en werd aldaar geboren den 22 December 1740. Nadat hij in zijne geboortestad de vroegere, en te *Dordrecht* de Latijnsche scholen met lof verlaten had, werd hij

naar

(1) P. DE LA RUE, Geletterd Zeeland, blz. 171.

(2) Proeve van Taal- en Dichtkunde, blz. 40. 290.

(3) E. KIST, Lofrede op P. VAN BRAAM, blz. 50.

naar *Amsterdam* gezonden om zich in den winkel van P. SCHOUTEN tot den boekhandel te bekwamen. Hier geraakte hij in betrekking met den beroemden hoogleeraar P. BURMAN, en naderhand met deszelfs waardige kweekelingen L. VAN SANTEN en J. DE BOSCH, die zijn' smaak voor de geleerdheid en fraaije letteren vormden, geleidden, en met MAR- RON, HOEFT en COLLOT D'ESCURY de hoogste achting en de opregtste vriendschap voor hem hadden.

Daar hij dus de studie zoo gelukkig met het aanleeren van den boekhandel verbond, kon men hem, dien te *Dordrecht* zelf bij de hand genomen hebbende, met regt onder de geleerde boekhandelaars rangschikken; zelfs buiten 'slands deed men dit (1). „Is het te verwonderen” zegt zijn lofredenaar (2), „dat hij, die zoo vele Dichters kende, en met „hunne lettervruchten zoo zeer was ingenomen, „ook zelve Dichter was? Ja, dat was hij; en wel, „gelijk weleer een JOHAN VAN BROEKHUIZEN, te „gelijk Latijnsch en Hollandsch dichter. Hij zelve „wist niet te zeggen, in welke van die beide talen „het dichten hem het gemakkelijkst viel, en zijne „beoordeelaars staan verlegen, of aan zijne La- „tijnsche of aan zijne Hollandsche zangen de voor- „rang zij toe te kennen.”

's Mans

(1) NEMNICHUS, *Tagebuch einer Reise*, IV Th. S. 336.

(2) E. KIST, *Lofrede*, blz. 24.

's Mans uitstekende nederigheid, zoo levendig en naar waarheid door zijn' lofredenaar geschetst (1), is ongetwijfeld de oorzaak dat er zoo weinig van hem in het licht verschenen is. Zijne *Carmina* zijn in 1809 enkel tot geschenken voor zijne vrienden gedrukt, en dus niet openlijk verkrijgbaar; zoo ook de meesten zijner Nederduitsche gedichten, voor zoo ver die niet in andere dichtbundels verspreid zijn, gelijk zijn fraai dichtstuk: *De Opvoeding der Jeugd ten nutte van dit Gemeenebest* (2), waarmede hij in 1775 bij het Haagsche dichtgenootschap den zilveren eerprijs behaalde, en zijne vertalingen van HOEUFTS Latijnsche lofdichten op G. OORTHUIS en P. MELVILL (3); zijne vertaling van VOLTAIRES *Mariamne* verscheen in 1774. Zijn lofredenaar deelt van vele nog ongedrukte dichtstukken eenige niet ongelukkig gekozen proeven mede (4); een enkel luimig stukje nemen wij daaruit hier over, namelijk

ORBILIUS ANTIBARBARUS.

De schrandre Orbilius, de Valla van zijn' tijd,

Die al zijn geestvermogens wijdt

Aan 't oordeelkundig onderzoeken

Van oude en nieuwe spelleboeken.

Hij,

(1) E. KIST, Lofrede, blz. 66.

(2) Proeven van Poëtische Mengelft. door het Genootschap: *Kunstliefde Spaart geen Vlijt*, III Deel, blz. 235.

(3) Lauwerbladen voor de Zonen der Vrijheid, I Deel, blz. 89 en 91.

(4) E. KIST, Lofrede, blz. 92, 94, 95, 97, 100—114 en 116.

Hij, die de doling van een komma fiks betrapt,
En, wijl de letters 't woord en woorden zaken maken,
Berst om de letters denkt, en eindelijk om de zaken;

Hij, wien geen streep, geen stip ontsnapt,

Die held, die door zijn edelmoedig pogen,

De taal dus keurig schift en zift,

Sloeg onderdaags de scherpsziende oogen

Toevallig op een luifelschrift:

Wat ziet hij?.. hij staat stil, verbleekt, en zegt: ó Narren!

Waar zal 't in 't eind nog heen?.. ó weel

Zoo durft men thans uw schoone taal verwarren,

Rampzalig vaderland!... Ach! Koffie met een C(1)!

De dood maakte aan het nuttig en werkzaam
leven des braven, geleerden en verdienstelijken
mans een einde op den 28 September 1817. De
Dordsche predikant E. KIST hield den 23 Februarij
1818, in het genootschap: *Diversa sed una*, eene
voortreffelijke lofrede op den overledenen, die,
benevens een Latijnsch lijdicht van den Heer
J. H. HOEVEFT, en een Nederduitsch van den Heer
J. SCHOUTEN, door den druk gemeen gemaakt is.

BRACHT (HENDRIK VAN). De drie tooneel-
stukken van dezen predikant, eerst te *Brandwijk* en
naderhand te *Hardinxveld* (2), *Fedra en Hippoly-
tus*, 1715, *Valentiniaan*, 1716, en *De Hersfelde
Vryheid*, 1718, zijn naauwelijks der vermelding
waardig.

BRACHT

(1) E. KIST, Lofrede, blz. 94.

(2) A. HOOGVLIET, Mengeldichten, blz. 92.

BRACHT (TIELMAN VAN), ouder broeder van den voorgaanden, en beiden vrienden van HOOGVLIET, bij wien zij echter als dichters ver moesten achterstaan, niettegenstaande hij hunne schrale voortbrengselen met lofdichten wapende. Behalve zijne *Tuingedachten*, in 1755 te *Dordrecht* gedrukt, heeft men nog een paar vroegere geestelijke stukjes van hem, *Christus in het Vleesch*, en *Uitbreiding van het Hooglied*, Delft 1719. Om van 's mans dichttrant en smaak eene proeve te geven, schrijven wij uit de *Opdragt* van het laatste de volgende litanie af *aan de Kerke des Nieuwen Testaments*:

Teder Schaapje; Jezus Bruid;
 Kuddeke van zyne weiden;
 Reine en zuivre Maagdespruit,
 Die u, door zyn wet, laat leiden;
 Heilig en verkrege volk;
 Huis van levendige steenen;
 Scheepje in 's waerelds waterkolk;
 Sion met Gods glans omschenen;
 Uitverkoore Gods Geslacht;
 Koningin vol heerlykheden;
 Tortelduijfe, blank van schacht;
 Priesterdom, in heilge zeden;
 Onbewegelyke Rots;
 Wyngaard met volmaakte ranken;
 Kroon, en Stad, en Sterkte Gods; enz.

Men ziet, het „Bid voor ons!” ontbreekt slechts aan dezen catalogus van stichtelijke metaphoren, die
 de

de man noodig had om der kerke eenvoudig te zeggen :

U wye ik dees Bybelklanken.

BRAECKMAN (PETER) is opsteller van een Vlaamsch tooneelstuk, *Zegenprael van den H. Petrus, Prince der Apostelen* genaamd, en gedrukt in 1765.

BRAHE (JAN JACOB). Deze Vlisfingsche predikant zong in de eeuw der zoetvloeiendheid nu en dan ook een deuntje mede, dat door goede vrienden geprezen, afgeschreven en vervolgens vergeten werd. Zoodanig een vergeteling, in 1766 gemaakt, beginnende:

Hy is geweest ! het Negental
Valk op den Helicon aan 't schreijen
Om 't allertreurigst sterfgeval

en wat er meer volgt, heeft men in 1819 in een werk (1) geplaatst, waar men zulke verdroogde analecten waarlijk niet zou zoeken.

BRAKEL (NICOLAAS VAN). In 1711 liet deze te Leyden een werkje drukken, onder den zonderlingen titel: *De Lydende en Verheerlykte Christus in rym*. Lijden in rym? ... Dat zouden wij, en onze lezers gewis niet ons, indien wij iets van dit rym af-

(1) Mnemosyne, VI St. biz. 291.

afschreven; en van het proza (blz. 53): „Doch BR-
„TRUS *flabbakt* geenzins...” wat dunkt u, lezer?

BRAND (BERNARDUS). Van dezen is een too-
neelfstuk bekend, getiteld: *Drydeeligh Zeden-Klucht*
van Paschier en Isabella, in 1722 gedrukt, en van
BRANDE (GERARDUS HERMANS VAN DEN)
twee, namelijk: *Rosalinde, Hertogin van Savoyen*
en *Gielen Leep-oog*. Voorts van

BRANDT (CHRISTOFFEL) mede slechts een
middelmatig treurspel, *Mustapha en Zeanger*, in 1756
gedrukt en op den Amsterdamschen schouwburg
vertoond.

BRANDT (GEERAERT) (1). Deze uitmunten-
de historieschrijver en voortreffelijke dichter had
tot ouders GEERAERT BRANDT, horologiemaker te
Amsterdam, en NEELTJE JEROENS; hij werd in
genoemde stad geboren den 25 Julij 1628, en tot
het beroep zijns vaders opgeleid. Dan de natuur
had hem met een' uitnemenden aanleg beschonken.
In zijn zeventiende jaar vervaardigde hij een treur-
spel, *De Veinzende Torquatus*, hetwelk de beroemde
VAN BAERLE met een sterk brommend lofdicht ver-
zeerde, en op het Amsterdamsche toonkel ver-
toond werd. Dit stuk, dat in onderwerp eenige overeen-
komst met SHAKESPEARS *Hamlet* heeft, is, hoewel
krach-

(1) J. DE HAES, *Leven van G. BRANDT*. J. WAGENAAR, Amst.
fol. III St. blz. 228. J. KOK, *Vad. Woordenboek*, VIII Deel,
blz. 945. FOPPENS, *Biblioth. Belg.* Tom. I, p. 345. C. SAXII,
Onomast. Tom. IV, p. 520. CHALMOT, *Biogr. Woordenboek*,
IV Deel, blz. 198. *Biographie universelle*, Tom. V, p. 499.

krachtig van stijl en uitdrukking, ten uitersten woest, buitensporig, bloedig en ontuchtig. De tiran Noron verkracht de minnares van Torquatus, *sans façon*, op het tooneel in het gezigt van den aanschouwer, en Torquatus voert tegen zijne moeder deze onkiesche en onvoegzame, hoewel krachtige taal:

Naakt my niet met de mondt die d'overspeelder kust,
 Sta d'oogen neer van schaaamt, die de vervloekte lust
 Van Noron prikkelden, o spyt! wech met de handen
 Bevekt met eedel bloedt van uw gemaal, vlie van den
 Breinloose zoon, dart gy die zoo ontaardt, onkuifsch
 Veroorzaakt d'ondergang van uw doorluchtig huis,
 My vatten by de handt en vingren, die de leden
 Van 't gruwlyxte ongediert, toen 't vaders plaats bekleede,
 Omhelsden schaamteloos op 't eerelooze bedt?
 Dart gy nie naadren met de voeten, daarge met
 Tradt op de ledekant van Noron? en beswyken
 Noch waggelense niet! gy die d'uitheemsche ryken
 Verstrekt tot een schandaal, verknocht g'u dan aan een,
 Die wellust schept in moordt, en naare afgryfkykheên?
 Die met een dartle voet dart trapplen op de buiken
 Van swangre koningins? laat gy uw gloory pluiken
 Van dien verwyfden, die ook d'ongeboornen smoort,
 Die op myn zetel bralt door d'onverzoenbren moordt
 Myns vaders, die de speen heeft van Megeer gesoogen,
 Die bloet uit d'aadren drukt, en traanen parst uit d'oogen,
 Die maagdelchender, die een welgebooren maagt
 Verkrachte, daar de stad en 't heele landt van waagt,
 Een die u haat, en geeft de naam van keizerinne
 Om 't keizerdom? wat is d'onkuifsche schelm in 't minnen

Veranderlyk! ja, als de wisselbare maan.
 Nu zyt gy zyn gemaal, en dan is 't Juliaan,
 En dan Byrrheen, en dan een ander. Het is wonder
 Dat hem geen blixem schen, of vreesfelyke donder.
 Eerlooze keizersboel, de naam van moeder is
 Verwaarlooft door uw min (1).

De dichter heeft naderhand ook zelf dit stuk ver-
 worpen, als zijns onwaardig. Ondertusschen be-
 zorgde hetzelfde hem toch de achting en vriend-
 schap van profesor VAN BAERLE, die hem tot aan
 zijn' dood met vaderlijke genegenheid beminde, en
 met wiens dochter, SUZANNE, hij in 1652 zich in
 den echt verbond; doch alvorens moest hij zijn
 beroep met de studie verwisfelen. In zijn tweeën-
 twintigste jaar leerde hij de *Latijnsche taal*, oefende
 zich drie jaren in de godgeleerdheid aan de kweek-
 school der Remonstranten te *Amsterdam*, onder den
 hoogleeraar CURCELLÆUS, en werd in 1652 be-
 roepen te *Nieuwkoop*. Hierop maakte JAN VOS de-
 ze vier regels:

De Liefde maakte van Quintyn de smit een schilder;
 Maar hier aan d'Amstel toont de Min zyn kracht nog milder:
 Van een' tooneelpoët maakt hy een' predikant.
 Zo raakt Zuzann', hoe kulsch en koud van hart, aan Brandt (2).

In 1660 werd hij naar *Hoorn* beroepen, en zeven
 ja-

(1) G. BRANDTS Poëzy, I Deel, blz. 31.

(2) J. VOS, Ged. II Deel, blz. 295.

jaren daarna naar *Amsterdam*. Hoezeer hij zich nu met loflijken ijver in zijn dienstwerk kweet, en ijverig arbeidde aan zijne *Historie der Reformatie*, wijdde hij toch eenige uren aan de beoefening der poëzij, en toonde van tijd tot tijd blijken van vordering. „In de jongelingschap bruiste zijn gevoel, „zoo dat zijn gemoed werd overstelpt, en zich „ontlastte in een' stroom van woorden en uitdrukkingen, die door geen hinderpaal werden gestuit; „maar in den mannelijken leeftijd heeft hij dit gevoel naar eene gepaste maat gewijzigd, zoo dat „zijne redenen, met genoegzame levendigheid, door „klaarheid, kieschheid en naauwkeurigheid uitmunt, „ten (1).” Reeds in 1649 had men buiten zijn weten eene verzameling zijner gedichten te *Rotterdam* in het licht gegeven, om welke te onderdrukken hij in 1665 eenige stichtelijke gedichten met privilegie uitgaf. Naderhand, en wel in 1725—1727, zijn zijne gedichten, onder den titel van G. BRANDTS *Poëzy*, in drie deelen, herdrukt, van welke uitgave wij ons tot onze uittreksels zullen bedienen.

Den 11 Julij 1674 verloor hij zijne geliefde echtgenoot, bij wie hij, behalven twee dochters, drie zonen in leven had, die alle drie insgelijks nog bij hunn' vaders leven den predikstoel hebben beklommen, GEERAERTEN

KAS-

(1) J. P. VAN CAPPELLE, Redevoering over de verdiensten der Amsterdammers, blz. 37.

KASPAR te *Rotterdam*, en JOANNES in 's *Gravenhage*; de eerste, wiens leven hij beschreef, hetwelk in 1705 uitgegeven is, stierf den 21 December 1683, van de beide laatste zullen wij straks nader spreken. Hij hertrouwde, in 1675, met KATHARINA VAN ZORGEN, bij wie hij geene kinderen verwekte, en die hem overleefde. Hij stierf te *Amsterdam* den 12 October 1685. Zijne oudste dochter KORNELIA huwde aan FRANS DE HAES, den vader van zijn levensbeschrijver JOAN DE HAAS; en zijne andere dochter SUZANNA WILHELMINA met JACOB VAN MERKEN, den grootvader der beroemde dichteres LUCRETIA WILHELMINA VAN MERKEN.

Hoewel het buiten ons bestek ligt BRANDT als geschiedschrijver en welsprekend' redenaar te beschouwen, kunnen wij hem toch den lof niet onthouden, dat zijn stijl dien van HOOFT, welken hij zich ten voorbeelde nam, in deftigheid, sierlijkheid en kracht niet zelden overtreft, en niets van dat stijve puristifche en gedrongene heeft, dat de lezing van dezen wel eens minder welgevallig maakt. Naauwelijks eenëntwintig jaren was hij oud, toen HOOFT stierf, en daags na zijne begrafenis, den 28 Mei 1647, deed hij door den beroemden toneelspeler ADAM KARELSZ VAN ZJERMES, in den schouwburg, eene lijkrede uitspreken, waarbij VONDEL, ANSLO, VAN BAERLE en HUIGENS tegenwoordig waren, en die zij als een meesterstuk van welsprekendheid verhieven. Zijne levensbeschrijvingen

gen van den admiraal DE RUITER en VONDEL, ja, welk voortbrengfel van zijne pen, proza of poëzij, is ten huidigen dage niet nog onder ons in hooge achting? En als dichter, gelijk wij hem nader beschouwen, is „BRANDT een man, wiens zeldzame „verdiensten nog nimmer naar waarde zijn in het „licht gesteld, en die niet zonder glans praalt onder „hen, die zich in het midden der zeventiende eeuw „als dichters beroemd hebben gemaakt (1).”

Zijne dichtstukken, en daaronder zelfs de zoogenaamde gelegenheidsgedichten, zijn krachtig, deftig, zinrijk; en schoon hij uit de schriften der ouden en die zijner beroemde tijdgenooten naauwkeurig opteckende wat hem bijzonder behaagde, toch oorspronkelijk. Men ziet dadelijk, als men zijne gedichten opstaat, dat hij bloeide in het gouden tijdperk van HOOFD tot ANTONIDES, dien hij slechts een jaar overleefde. Met al wat in hetzelfde eenige letterkundige vermaardheid had stond hij in vriendschappelijke betrekking; behalve de eerste en de laatste, waren het ook inzonderheid VAN BAERLE, zijn eerste Mecenas, VONDEL, ANSLO, WESTERBAEN, HUIGENS, de dochters VAN VISSCHER, VAN DER BURGH en vooral zijn boezemvriend VOLLENHOVE (2), die hoogen prijs stelden op zijne kunde, oordeel en smaak; en niet tegensta-

(1) J. DE VRIES, *Geschied. der Ned. Dichtk.* I Deel, blz. 228.

(2) Zeer lezenswaardig zijn de brieven van dezen aan G. BRANDT, gedrukt achter zijn leven, door J. DE MAES.

staande dat hij, hoewel minder dan HUIGENS, door den geest zijner eeuw medegesleept werd om het valsch vernuft ook zijnen tol te betalen in beuzelachtige naam- en woordspelingen (1), komt hem, naar ons oordeel, eene eervolle plaats toe onder de dichters van den eersten rang.

Een zijner vroegste dichtstukken was een lijkzang op Prins FREDRIK HENRIK, die uitmuntende trekken

(1) De eerklok van 't tooneel nu niet als BRANDT en slaat, is de slotregel van VAN BAERLES lofdicht op den *Veinzenden Torquatus*. Of men in dien tijd op het tooneel eene eerklok slaan liet, weet ik niet; maar ik vind dit beeld niet veel beter dan wanneer de profesfor gezegd had:

„De wacht nu niet als BRANDT en roept.”

De Elbergfche predikant W. SLUITER zond hem het volgende punt-dicht:

Als GERRAERT in zyn zanggebeden
Dus brandt en blaekt aen ieder kant,
En magh men dan ook niet met reden
Daer onder stellen: GERRAERT BRANDT?

Brieven, a. v. blz. 33.

Het is derhalve ligt te verschonen, wanneer men in zijne gedichten plaatsen ontmoet, als, bij voorbeeld, dezen:

„Dit's duifhuis, 't rechte huis van Jezus duif en geest.”
Poëzy, I Deel, blz. 79.

Dus kom ik, nu myn kranke voeten
My welgeren ten dienst te staan,
Op voeten van myn jaarzen gaan.

O BRANDWYK, laat hier nu geen brand van yver wyken.

Poëzij, III Deel, blz. 7, 222.

ken oplevert van echt dichterlijk vernuft, hetwelk zelfs de eenvoudigste denkbeelden weet te veredelen, en door eene deftige uitdrukking te doen treffen en behagen. Het denkbeeld: De held is van ouderdom op zijn bed gestorven, boezemt weinig belang in. Maar met welk eene belangstelling, met welk eene aandoening zelfs, verneemt men dit berigt uit den mond des dichters!

Hier leg de dapperheit het hooft nu op de baar;
 Maar dat ze steen, noch klaag, noch ween, noch zucht op haar
 Gestorven helt, die in geen lagen is gebleven,
 Noch ook niet reukeloos quam met Marcel om 't leven:
 Die 't als geen veltheer maar als een verspieler liet.
 De list van Spínola, noch Bek bedroog hem niet.
 Nooit heeft een Kordua zyn legerwal ontsloten;
 Noch Papenheimsche kling 't manhaftig bloet vergoten.
 Kantelmoos kogel vloog niet door zyn lenden heen.
 Geén mensch beroem zich van zyn doot, want Mars alleen
 Niet magtig was om 't hooft der vryheit t'onderdrukken;
 Maar 't noodlot most hier al de Goden t'zamenrukken,
 En d'ouderdom het graf ontsluiten (1).

Men weet dat in BRANDTS leeftijd, hoezeer de Remonstranten niet meer zoo vinnig vervolgd werden als kort na de beruchte Dordsche Synode, men toch nog vrij hevig op hen gebeten was, althans vele, zoo niet de meeste Gereformeerde predikanten. Het strekt dus tot een bewijs van 's mans braaf,

(1) Poëzy, III Deel, blz. 140.

braaf, vredelievend, echt-Christelijk karakter, dat hij niet alleen met genoegzaam allen (1) in goede verstandhouding leefde, maar zelfs eene broederlijke, stichtelijke, nuttige en leerzame briefwisseling onderhield en vriendschappelijk omging met J. VOLLENHOVE, predikant te 's Hage, W. SLUITER, te Eibergen, F. MARTINIUS, te Epe, A. MOONEN, te Deventer, B. BEKKER, te Amsterdam, en andere echt-Gereformeerde predikanten, die allen de poëzij beëfenden of beminden, doch wien overigens de Arminiaan een gruwel was (2). Zijn edel, vrede- en eendragtelievend hart stortte zich uit in een' dichtmatigen brief aan W. SLUITER, dien wij, niet zoo zeer om deszelfs kunstwaarde als wel om den voortreffelijken geest, waarin hij is opgesteld, hier mededeelen:

Hoe heeft uw brief, O SLUITER, 't hart ontsloten!

Hoe meld ze zo veel tekens van uw gunst!

Hoe konze myn waardy zo zeer vergroten!

Hoe schat uw pen myn rym voor zulk een kunst?

d'Een-

(1) Alleen met het Noord-Hollandsche Synode en den nietsbeduidenden Amsterdamschen predikant M. RUIJL, kreeg hij het te kwaad wegens zijne *Historie der Reformatie*; doch de heetsthoofdige lijveraars kwamen er in 1677 zoo glorieus niet af als in 1619.

(2) VOLLENHOVE schertst er zelf mede, dat de poëzij Remonstrantische en Contra-Remonstrantische predikanten kon vereenigen, om een' poëet, die hard Paapsch was (VONDEL), te bezingen, *Brieven*, a. v. blz. 201.

d'Eenvoudigheit, die 't woort voert in myn dichten
 Verdiende nooit zo veel genegentheit.
 Kon myne liefde uw pen zo zeer verplichten?
 Hadt dan myn lamp haar licht zo ver verspreit?
 Het zy hoe 't zy, 't is my genoeg te merken
 Dat uwe gunst myn vriendschap niet veracht.
 Komt yveraars van zoo veel Kriste kerken,
 Die haat en nydt tot droeve scheuring braght,
 Leert nu van ons dat die verscheidenheden
 De liefde niet in allen heeft vermoort.
 Gy Leeraars leert dit Jezus andre leden.
 De twisttrompet is lang genoeg gehoord.
 Gy wenscht my naar het aangezicht t'aanschouwen,
 En ik verlang om uw gezicht te zien;
 Om eens met u de vredkerk te bouwen,
 Om u, myn vrient, de rechterhant te bién:
 Geen rechterhant gelyk de wilde vremde,
 De Tollenaar en Farizeeu wel boodt:
 Neen, neen, een hant die meer en vaster klemde,
 Een hant, die u tot beter vriendschap noodt.
 Nu laat ze u door myn ronde rympen weten
 Wat Christus van zyn dienaars heeft begeert.
 Is 't u genoeg aan myne tafel t'eten?
 Wort Jezus aan uw disch genoeg geëert?
 't Is niet genoeg elkanders brood te smaken,
 Des Heeren broodt zy u en my gemeen.
 Wy zyn toch eens in 't noodigst aller zaken.
 De liefde maakt de Christenen tot een.
 Gy kunt noch wilt my uit den hemel sluiten,
 En sluit g'uw kerk noch langer voor my toe?
 Neen SLUITER, sluit de vree niet langer buiten.
 Of zit z'in 't hart? Hoe isze daar te moe?

of

Of klaagte dat de drift der twistgezinden
 Den arbeit van de vredemakers stuit?
 Bidt dan den Godt der vrede om meerder vanden.
 Dat Vollenhoof met zyne Kriſte luit
 En vredeharp de razerny help dwingen.
 Die Dichter maak' het onbeſcheit gedwee,
 Hy leer het volk een nieuwe vredeſang zingen,
 En 't weervaars zy: Godt help de kerk aan vrede (1).

Wij menen zelfs eene zekere kieſchheid in dezen
 liefdeademenden en het hart zoo weldoenden brief
 te beſpeuren. Miſchien heeft BRANDT dien op-
 zettelijk zoo eenvoudig ingerigt, om den goeden
 SLUITER toch door zijne dichterlijke meerderheid
 niet te hinderen, en des te duidelijker tot zijn hart
 te ſpreken. Dezelfde geest heerscht in zijn dicht-
 ſtuk *De Vreedzame Chriſten* (2), een uitmuntend
 leerdicht op de verdraagzaamheid, hetwelk alles
 behelst wat ten voordeele van dezelve gezegd kan
 worden. De ſtil is eenvoudig, deſtig en krachtig,
 en het onderwerp elks behartiging overwaardig.
 Wij herinnerden ons meermaals het volgende uit dit
 voortreffelijk gedicht:

Hoe is de Chriſten zo afkerig van den Chriſten!
 Wat is de liefde koudt, hoe heet het kerkgeſchil!
 Hier ſchort het aan 't verſtant, en elders aan den wil.
 Maar zo men in de zee van hun belydeniſſen
 Eens t'zamen naar 't gewicht van hun verſchil wou viſſen,
 Het zou zo groot niet zyn, als d'een of d'ander meent (3).

Gy

(1) Poëzij, III Deel, blz. 298.

(2) Ibid. II Deel, blz. 167.

(3) Ibid. blz. 192.

Gij, die den splinter in uw broeders oge ziet,
Gedenkt ook aan den balk, die in uw oog kan steken.
Ei overweegt, en telt uw eige zielgebreken.
Geen mensch, hoe hooggeleert of heilig hy ooit zy,
Is in dit aardfche ront van alle doling vry.
Hoe dikwils wort men hier in zyn verstant bedrogen!
d'Onwetenheit bedwelmt om laag de sterflyke ogen.
In hoe veel zaken staan de wyften als verzuft!
Wat zyn 'er stukken, die te hoog gaan voor 't vernuft!
Een oogftraal is te zwak, om in de zon te ftygen.
Op hoe veel vragen mag de Christen niet wel zwygen;
Of zeggen: 't geen gy vraagt, gaat boven myn begrip,
Die dingen weet ik niet! Wat wil men op een ftip,
En punt van kleen gewigt, een hair aan vieren kloven.
Zo komt het twiftziek volk de fcheuring nooit te boven,
Als elk zyn ende houdt, en niemant buigt of wykt,
Of door gevoeglykheit 't oneffen vergelykt.
Nooit wort, (laat ieder een dit woort vry overwegen)
In Jezus kerken vree, te lang gemift, verkregen,
't En zy men onderling elkandren vryheit gunt
Omtrent gevoelens van een onnootzaaklyk punt.
Geen vryheit, die te ftout de kerken durft beroeren,
Met al wat zy verdicht voor waarheit in te voeren;
Maar vryheit wel bepaalt, die ons in 't midden leit,
Recht tuffchen flaverny en ongebondenheit.
't Zy verre, dat men let te light in twyffel trekke:
't Zy ver, dat menschentaal ons een orakel ftrekke,
Of ons verstant verbinde aan 's anders onverftant.
Dus boeit men 't vry gemoet met eenen flaaffchen bant.
De gulde vryheit wil geen heer zyn van een' ander,
Noch ook geen anders slaaf. Zy voert den vredeftander.

Cc

Ge-

Gelykheit queekt den vreed: die eifcht het geen ze geeft,
 Die geeft het geen zy eifcht, of 't geen ze ontfangen heeft.
 Zo draagt men, 't geen men wil dat andren in ons dragen.
 Dit is verdraagzaamheit, die Gode zal behagen.
 Verdraagzaamheit, die wys de zaken onderscheit,
 Zo hoog geprezen van de beste Christenheit (1).

Hoe krachtig, nadrukkelijk, roerend zelfs, is
 zijne aanspraak aan de geestelijken:

O Mannen, die het volk uit Jezus naam hoort spreken,
 En menigmaal van liefde en Jezus vrede preken!
 Hoe krimpt u 't hart noch niet van mededogenheit,
 Wanneer gy 't Christen volk, door bittere twist misleit,
 Ziet scheiden uit Godts kerke, en scheuren ziet zyn leden;
 Als gy de herders ziet verballeren van zeden,
 Misschept in wolven, die roofachtig, fors, en wreedt
 Van aart, hun lust zien aan dat kerkelyke leet?
 Is 't niet, uw nutste werk het wit van vreed te treffen?
 Durft gy uw stem als een bazuingeklank verheffen?
 Verkondigt gy de straf, daar Godt den twist meê dreigt?
 Of hebt gy zelfs uw hart tot sektery geneigt,
 En quam die kettery uw ziel en zin verheren?
 Zo is het meer dat tydt om weer te rug te keren.
 Misbruikt de maght, die Godt uw ampt tot stichting gaf,
 Tot geen verwoesting, of verwacht te groter straf.
 Dien veel wordt toebetrout, verdient te zwaarder slagen,
 Zo hy zyn ampt verzuimt in deze boze dagen (2).

Amen! zeggen wij, en wie niet met ons?

op

(1) Poëzy, II Deel, blz. 207.

(2) Ibid, blz. 229.

op het gedeelte uit het slot, dat wij hier nog afschrijven:

o Vredevorst, die uit den hemel neêrgekomen,
 De wreedste vyantschap aan 't kruis hebt wechgenomen,
 Die door uw heilzaam bloet, uw kostelyke doot,
 Den vrede tusschen Godt en tusschen menschen sloot,
 En sloot een nieu verbont van enkle vreêbevelen!
 Gy ziet hoe boze twist hun eendraght kon verdelen,
 En wat styfzinnigheit de tweedraght staande houdt.
 Al heeft de liefde uw kerk eerst hemelhoog gebout,
 De schenrzucht breekt ze weêr; die durst twee lieve leden
 Vervreemden van hun hooft, ja 't hooft met voeten treden.
 Gy, Heer, gy zyt dat Hooft, u treft de zelve smart,
 Die al uw leden treft, u gaatze diep in 't hart.
 Uw goetheit lydt noch eens door hartlyk medelyden;
 Terwyl uw broeders hier elkander fel bestryden.
 o Goede Heilant, die zo hoog verheven zyt!
 Betoom hun razerny, stil dien verwoeden strydt.
 Versterk die rektykst zyn, eer ze in hun plicht bezwyken.
 Buig al de styfsten, leer hen vredeshalve wyken.
 Breng die verstroot zyn in uw schaaftal weêr by een.
 Stier uwen goeden geest op onze beê beneên,
 Den geest der vreedzaamheit, die uwe kerke leide;
 Den geest der wysheit, die de zaken onderscheide,
 Daar 't nodig meest by weeg', die ook op 't nutte dring';
 Den geest der waarheit, die de valsche leer bedwing';
 Den geest der liefde, die de zwakken wil verdragen,
 Die blinde doling dult, die met geen ydle vragen
 Den medemensch bezwaart; die niemant onrecht doet,
 Welk dikmaals tranen stort, maar nimmer Christen bloedt.

C c, 2

Laat

Laat deze tranen met gebeên , het eenig wapen ,
 Dat uwe kerken past , ten strydt gaan voor uw schapen.
 Zo wort nooit kerk betigt met oproer noch verraat.
 Zo sticht ze in 't midden van den Staat geen' andren Staat (1).

Bij gelegenheid der afkondiging van den Munsterfchen vrede , in 1648 , vervaardigde hij op last der Amsterdamsche Burgemeesteren de beschrijving van en de bij-schriften op de zes middelste vertooningen van de op-komst der Batavieren , op den Dam vertoond (2). Deze zelfde heugelijke gebeurtenis gaf hem ook aanleiding tot het vervaardigen van een uitmuntend krachtig dicht-stuk , getiteld: *De Eeuwige Vrede* , in rijmlooze ver-zen , toen nog eene ongehoorde nieuwigheid , of-schoon HOOFT en HUIGENS hem daarin reeds met een paar kleine stukjes waren voorgegaan ; althans hij oordeelde zijn vrij uitgebreid stuk met het schild eener verdedigende voorrede te moeten wapenen. Er heerscht eene ongemeene kracht , een rijkdom van denkbelden en eene stoutheid van uitdrukking in dit voortbrengsel van den tweeëntwintigjarigen BRANDT , die het gemis van het rijm rijkelijk ver-goedt. Men kan daarvan reeds oordeelen uit deze weinige regels :

k zing van 't eilandt , dat de groote zee , en d'armen
 Des vryen Rijns omringt , dat onbewoont was , eer
 Het Bato zagh , die 't door het allerbillykst recht ,

En

(1) Poëzy , II Deel , blz. 239.

(2) Ibid , III Deel , blz. 321.

En wetten der natuur, aanvaardde, om daar te vinden
 Der vad'ren vryheit, toen, in bange ballingschappen
 Verzonden en verjaagt door Pentaas list. Waar door 't
 Begin van onzen Staat rechtvaardig wiert; naardien 't
 Van vrye volkeren gevestigd is in landen,
 Noch vry van heerschappy en vorstenwetten. Zedert
 Zócht Rome, en 't oude Atheen haar recht en wellust; maar
 Hier was de vryheit, daar de dwinglandy belandt.
 Dees vryheit, die ik zing, wil in geen slaafsche banden
 Gebonden zyn, myn dicht nu ook niet. Wy verfmaden
 De boeiens van het ym, daar d'onkunde onze taal
 Met zocht te binden; daar geen Grieksche zanggodin
 Van wist; daar eertyds Rome, in Cezars lettereeuwen
 Van vry was; daar de Pò zich ook van heeft ontslagen (1).

Kundige geletterden keurden deze rijmverwerping
 goed; F. MARTINIUS prees hem daarover in een'
 luimigen brief (2); ook vervaardigde hij nog een
 ander niet minder krachtig rijmloos dichtstuk, *De
 tranen van den Apostel Petrus* (3); doch deze
 dichttrant vond geen ingang bij ooren, die aan den
 rijmklank gewoon waren, waarom hij er ook weder
 van afstapte.

VONDEL hield BRANDT, en te regt, voor een
 groot' bijchriftdichter. Hoe krachtig, karakteristiek
 en kernachtig zijn zijne bijschriften op de twaalf
 Ro-

(1) Poëzy, III Deel, blz. 219.

(2) Ibid, blz. 269. Brieven, a. v. blz. 119.

(3) Poëzy, II Deel, blz. 155.

Romeinsche Keizers (1)! Suetonius zegt niets meer in eene uitgebreide levensbeschrijving van TITUS VESPASIANUS dan BRANDT in deze vier regels op het beeld van dien vorst:

In Titus beelt vertoont de deugd zich in haar kracht,
De liefde en wellust van het menschelyk geslacht.
Dees hielt den dag, als hy geen weldaat deed, verloren.
Dit Ryxlicht moét te vroeg op zynen middag smoren(2).

Ook dat op de afbeelding van den Remonstrantschen predikant C. NIELLIUS vinde hier eene plaats:

Hier leeft Niel, die vol van vier en godlyk licht,
Den Ryn heeft onder 't kruis en buiten 't kruis gesticht,
Toen Keulen, en den Dom, die t' Utrecht is verheven,
Zyn lessen horen kon; die 't Pausdom van Geneven
Ook endlyk vond te Dort, op Loevestein zyn loon,
Zyn ende t' Amsterdam, in 't hemelsch ryk zyn kroon(3).

Onder zijne graffschriften munt zeer voordeelig uit dat op den admiraal E. M. KORTENAAR:

De Helt der Maas, verminkt aan oog en regterhant,
En echter 't oog van 't roer, de vuist van 't vaderlant,
De groote Kortenaar, de schrik van 's vyants vloten,
d'Ontsluiter van de Zond, ligt in dit graf besloten(4).

Met

(1) Poëzy, I Deel, blz. 39—61.

(2) Ibid. blz. 59.

(3) Ibid. blz. 85.

(4) Ibid. III Deel, blz. 188.

Met BRANDT, zegt de Hoogleeraar VAN CAPPELLE (1), „sloot zich, als het ware, het gulde tijdperk onzer letterkunde;” ten minste, de oorspronkelijkheid, stoutheid van denkbeelden, geestverheffing en kracht van uitdrukking begonnen allengs plaats te maken voor de navolging, inzonderheid der Franschen, koele, wijsgeerige, beschaafde redekaveling, zoetvloeiende, kruipende eentoonigheid en angstvallige grammaticale zuiverheid van taal en spelling. Men droeg, naar het scheen, meer zorg om de gebreken der vroegere dichters te vermijden, dan, gelijk BRANDT, hunne schoonheden op te sporen, en daarmede voordeel te doen, FOOT mischien alleen uitgezonderd. Terwijl de genie van SWANENBURG, door eene overspanning van stoutheid, tot eene poëtische krankzinnigheid verviel, was geen zweem van eenige geestverheffing aan te treffen bij de in hunnen tijd zoo zeer geroemde CLAAS BRUIN en SYBRAND FEITAMA. De dichters der zeventiende eeuw volgden slechts de natuur en hunne genie: zij waren dus stout en oorspronkelijk; die der achttiende begaven zich onder het juk der theoriën van ARISTÔTELES en PELS, en werden slaafsche navolgers van Fransche treurspelen, vervaardigers van levensbeschrijvingen in rijm van Bijbelhelden, of eentoonige bruilofts- en verjaargedichten. Het gulde tijdperk van onzen

(5) Redevoering, a. iv. blz. 38. — 1877 — 1878. (6)

Jetterroem sloot zich met ANTONIDES en BRANDT gelijktijdig met dat van onzen krigsroem ter zee met TROMP en DE RUITER; de schimmen der gebroeders DE WITT moesten, naar het scheen, met het verlies van onze zedelijke zoo wel als staatkundige veerkracht verzoend worden.

BRANDT (KASPAR en JOANNES) (1) beiden zonen van den voorgaanden, beiden geboren te *Nieuwkoop*, de eerste den 25 Junij 1653, de andere den 6 Julij 1660, beiden predikanten bij de Remonstrantsche gemeente en beiden dichters. Beiden door hunnen vader onderwezen, schenen zij van hem de gaven van welsprekendheid, keurigheid van stijl en kracht van uitdrukking aangeërfd te hebben. KASPAR was achtereenvolgtijk predikant te *Schoonhoven*, te *Hoorn*, te *Alkmaar*, te *Rotterdam* en te *Amsterdam*, waar hij overleed, den 5 October 1696. JOANNES stond, volgens het gebruik, der Societeit het eerste jaar ten dienste te *Tiel*, en werd toen predikant te *Warmond*, vervolgens te *Hoorn*, voorts in 's *Hage*, en eindelijk zijn' broeders ambtgenoot te *Amsterdam*, alwaar hij hem overleefde tot den 13 Januarij 1708.

Hoezeer wij met den Heer DE VRIES (2) niet gaarne iets aan den roem van dit waardig broederpaar

(1) J. KOK, *Vad. Woordenb.* VIII Deel, blz. 954 en 956. C. SAXII, *Onomast.* Tom. V, pag. 228 & 459.

(2) *Geschied. der Nederd. Dichtk.* I Deel, blz. 304

paar zonden onttrekken, „dat beiden groote eer „ingelegd hebben met hunne Nederduitsche gedichten, die van al de hoog verlichte verstanden in „ons vaderland met onsterflijke lofspraak vereerd „zijn (1),” menen wij in hunne voortbrengfelen, die gezamentlijk in een boekdeel, onder den titel: K. en J. BRANDTS *Poëzy*, te *Amsterdam*, in 1725 zijn uitgegeven, toch reeds de spoooren te ontdekken van dat verval in de dichtkunst, waarvan wij in het vorig artikel spraken. Althans zij wijken reeds ver af van de oorspronglijkheid, zinrijkheid en kracht, die in de dichtstukken van hunnen vader zoo zeer uitblinkt; de beschaafziekte had hen ook reeds aangetast, blijkens de winderige voorrede des uitgevers voor KASPARS gedichten, waarin hij vertelt dat „zijn Ed. wist dat de lauriertak alleen om „’t hooft der HOOFDEN, VONDELS, ANTONIDESSEN en „diergelijke uitmuntende mannen gevlogten word, „en het zijn oogmerk was om dezulke of te evenaren of verbij te streven,” eene verwaandheid, die wij niet gelooven dat ooit bij den braven, nederigen man is opgekomen.

De meeste gedichten van KASPAR zijn gelegheidsverzen; de schoone trek van dankbaar kinderlijk gevoel in het verjaardicht op de huisvrouw van den schepen K. KLOEK, den vriend en weldoener zijner ouderen (2), valt in het oog:

Wien

(1) J. DE HAZS, *Leven van G. BRANDT*, blz. 35.

(2) *Ibid*, blz. 10.

Wien kan haer seest geen blydschap baeren?

Myn ziel verjaert met dit verjaeren

En leeft in dit geboortelicht.

Haer gunst, daer z' yder door verplicht,

Zoo milt in mynen schoot gegoten,

Blyf in het hart nu niet besloten.

'k Zie vaders lykschroef openspringen;

Zyn geest word wakker op dit zingen:

SUZANNE steekt op dit geluid

Haer hals ter duistre grafsteê uit;

En wenscht met hoogverheve toonen

Haer oude halsvriendin te kroonen.

Zy voelt haer kout gebeente leven.

De trou van haer vriendin, geschreven

In 't hert op eeuwig parkement,

Herdenkt en viert ze zonder endt,

Verlangende om na korte jaeren

In 't eeuwig licht met haer te paeren (1).

Zijne *Christelyke Bespiegeling van 't laetste Oordeel* (2) heeft vele stoute en krachtige uitdrukkingen; MILTON waardig.

In zijne *Lyk- en Grafdichten* heerscht de regte toon, hoewel het zinspelen met de namen der overledenen hem somtijds tot de onnatuurlijkste verwringingen verleidde; bij voorbeeld in de *Lykdachtenis* der huisvrouw van P. ZWAERDEKROON:

Zoo erst ze na den sryt en 't ZWAERT DE KROON (3).

Men zou hier volstrekt vermoeden dat deze VROUW, KASPARS schoonmoeder, onthoofd ware:

Zijne

(1) K. BRANDTS Poëzy, Mz. 13. (2) Blz. 83. (3) Blz. 221.

Zijne weinige Latijnsche gedichten zijn — zoo als 'er velen zijn.

Tutto fuoco, tutto fiamma, stelde L. BIDLOO als motto boven zijn kokend heet lofvers op de gedichten van JOANNES, waarin toch waarlijk die buitengemeene hitte niet te vinden is. Zijne gedichten zijn wel niet onverdiensteijk, doch zij zijn reeds minder dan die zijns broeders; echter hebben zij op sommige plaatsen natuurlijke en fraaije dichterlijke schilderingen. Het volgende uit zijn *Hervormt Christendom in Engelant*, is der overschrijving wel waardig:

't Nabuurig Engelant, die wakkere Eilandin (1),
Die trots de zeekroon spant, en nooit naar Cæsars zin
Haar edlen hals boog onder 't juk van slavernye,
Wert loos eerlang belaagt van ziele-dwinglandye.
Gelyk een wolk, die lang omzwevende in de lucht,
Half zwart en root, in 't endt in yffelyk gerucht
Uitberstend', neerstort met een zee van regenvlagen,
Al 't landt verduistert, als zou't nooit weér helder dagen,
Terwyl een zwakke kiel door storm eerst hemelhoog
Getorst, zoo laag weér zinkt dat d'afgront gaapt voor 't oog:
De beste siertui, doodsch van schrik, zien op malkander,
Men wenscht, men hoopt, en bidt dat 'tonweer eens verander,
Elk ziet ruim uit in zee; tot dat een kleene boot
Gebouwt, beproeft in storm, hen bergt in zynen schoot;

Wiens

(1) Naamwoorden van het mannelyk geslacht kan men door bijvoeging van den uitgang *in* tot vrouwelyken maken: *vorst*, *vorstin*; *boer*, *boerin*, enz.; maar ook die van het onzijdige geslacht: *Eilandin* is zoo min goed als *paardin*, *zwijnin*, enz., die geene dichterlyke vrijheid toelaat te bezigen in plaats van *merrie* en *zeug*.

Wiens stuurman tegen last en arbeit opgewassen,
 De boot en 't schip gelyk stuurt door de waterplassen
 Des hollen Oceaans, geleit ze naar hun zin,
 Laveert; en voertze in 't endt een stille haven in.

Zoo dreunden onlangs al de Kaledonsche stranden.
 Het gansche ryk wert krank in al zyn ingewanden,
 Het daverde op zyn' gront, de storm stak op verwoedt,
 De witte krytberg vreefde een droeve verf van bloet.
 Elk zag voor uit, toen klein en groot, en 't puik des adels
 In goet en lyfsgevaar, afzittende uit zyn zadels,
 Niet wetende waar zich te bergen, hoe te moê,
 't Erbarmenswaardig oog went naar ons Hollant toe.
 Vindt geene toevlucht dan in Neêrlants Stedehouder,
 En legt den last hem van dry ryken op zyn schouder,
 Men valt aan 't smeeken, dat hy zich tocheens ontferm,
 En strekk' den godsdienst, hun het dierbaarst, schilt en scherm;
 Bewaar hun lyf en goet, en scheur de looze netten,
 Gebreit tot afbreuk van 's lants recht en oude wetten,
 Herstel z'in kracht, en breng' door 't wettig Parlement,
 Gevestigt door zyn hant, al 't ryxgeschil ten endt (1).

Maar wat er nu onmiddelyk volgt is zoo ellendig
 plat, dat de eenvoudigste mensch dezelfde denk-
 beelden fierlijker in proza zou uitdrukken. Hoe
 geweldig steken de bovenstaande fraaie regels af
 bij dezen en dergelyken:

Het heele vaderlant by een te Helvoetfluis.

Wat doet de naam van Re- en Contraremonstranten?

De groote Heilant —————

Blaast door zyn' adem met een' voorwint in het zeil (2).

Welk

(1) (2) J. BRANDT'S Poëzy, blz. 4, 6, 7.

Welk een beeld! PARNY laat VENUS wel plaats maken voor MARIA (1); maar dat een Christenleeraar de bezigheid van BOREAS of ZEPHYRUS laat verrigten door

Uitwuntende fraaije schilderungen treft men aan in zijn' *Vredezing*; stout en krachtig is vooral daarin deze

BESCHRIJVING VAN EEN' ZEESLAG.

Al't aardryk wordt te naauw voor zoo veel bloet en moordt.
 Eerlang wordt zelfs ter zee de krygsklaroen gehoord.
 Dan krimpen berg en duin, en dalen in elkanderen.
 Op zulk een weërgalm moet de zee in velt veranderen:
 Ja d'eene golf bruischt taal uit droefheit d'andre toe,
 Of duikt in een, vervaart voor geëffelzweep en roë,
 Op haaren rug gemunt; 't zal ylinks haar verveelen
 Te torffen zulk een last van zwaare zeekasteelen:
 Gesmaldeelt dryvende den vyanden op zy,
 Nu van, dan by de windt, nu loefwaart, dan aan ly.
 Men schiet en scheurt, wat om en by is stuks aan slenteren:
 D'een geeft de volle laag, een ander past op 't enteren.
 Een derde springt, (hier is geen open voor de vlucht)
 Door eige kruit, en kiest voor 't graf de ruime lucht.
 De bange brander woedt in 't midden van het water.
 Het stoutste hart verschrikt voor 't grouwelyk geklater.
 Daar vliegen been en arm en merg en brein en bloed,
 En zwindlen onder een: den dappren valt de moed
 Niet eer dan 't leven: 't bloed der braaven stremt in d'aëren.
 Het oorlogsvuur sift uit al tintlende in de baaren.
 Dus slont de Noortzee meer dan eens in lichten brandt:
 De weërschyn slikkerde op het een en 't ander strant (2).

Tot

(1) *Guerre des Dieux anciens et modernes.*

(2) J. BRANDT'S Poëzy, blz. 12.

Tot een' tegenhanger diene de volgende

BESCHRYVING DER BELEGERING VAN EENE STAD.

Of staat men 't leger om een welbemuurde stad,
 Die in een zoete rust voorheen gebakert zat;
 Al wat, ten menschedoms schae, de hel hadt uitgevonden,
 Vertoont te vreeslyk zich op zyn gevloekte sonden.
 Daar beukt het zwaar geschut een hemelhooge wal.
 Gins beeft de burgery, en ziddert voor den val
 Van huis en dak, gedreigt door bomben en granaaten.
 Hier vliegen z'over endt die straks noch nederzaten.
 De vrees kaatst zuigeling en moeder als een bal.
 Men vlucht 'er vruchteloos, de doot is overal.
 Men ziet zelfs onder d'aard de buskruittonnen rollen,
 Men mynt 'er wederzyds om slydt gelyk de mollen.
 De grondt berst op in 't endt door brandt van 't booze kruit.
 Het aardryk braakt en beeft en buldert door 't geluid;
 Als 'onvrede, nu het kint, getoist door zyne vloeren,
 Zyn moeders ingewandt door delven durst beroeren.
 Uit gramschap waassemt het een damp uit zynen grondt:
 En 't schynt als of de hel hier opent zynen mond.
 Wat moortuig berst 'er al uit zyn gespannen navel!
 Buspoeder, yzer, ioot, hout, steen; harpuijs en zwavel.
 Van rou en ramp op ramp bezwangert, baart zyn schoot
 Voor zoo veel duizenden veel meer dan eenen doot.
 De stad gaat endlyk schuil, en 't oog kan niet bemerken
 Het onderscheidt van huis, van toorens en van kerken (1).

„Op sommige plaatsen,” zeiden wij straks, ontmoet men dergelijke verdienstelijke brokken; doch

ov-

(1) J. BRANDTS Poëzy, blz. 15.

overigens verheffen de gedichten van dezen braven, regtschapen man zich niet boven het middelmatige. Het schijnt hem minder aan vernuft en vermogen, dan wel aan smaak en gevoel ontbroken te hebben.

BRASSER (JACOBUS), JASPERSZ. Een paar prulletjes van dezen, waarop slechts vijftientig exemplaren gedrukt zijn (1), hebben, voor de liefhebbers, slechts de waarde der zeldzaamheid.

BRECHTEN (CLAIS VAN). MAERLANT vermeldt in zijn *Spiegel Historiae* dezen als een dichter uit de dertiende eeuw. De Heer VAN WYN (2) heeft niets van hem kunnen opsporen: wij gelooven ook niet dat er veel aan verloren is.

BREDA (MICHIEL VAN). Twee kluchtspelen, *Lubbert Lubbertsz* en *Krispyn Poët en Officier*, benevens een treurspel, *Themistocles*, in 1685—1686 gedrukt, deden hem in zijn tijd voor een tooneeldichter doorgaan.

BREDERO (GERBRAND ADRIAANSZ.) (3), geboren te *Amsterdam*, den 16 Maart 1585, en aldaar overleden den 23 Augustus 1618. Weinig bijzonderheden zijn er van zijn drieëndertigjarig leven bekend,

(1) Naemrol der Tooneelfp. van J. VAN DER MARK, *Æz.* N°. 822.

(2) *Hist. Avondstonden*, blz. 264.

(3) J. WAGENAAR, *Amst. fol.* III St. blz. 243. J. KOK, *Vaardoordenb.* VIII Deel, blz. 1056. J. P. VAN CAPPELLE, *Bijdragen tot de Gesch. der Wetensch. en Lett. in Nederl.* blz. 225.

kend, dan dat hij vaandrig was bij de schutterij, en hij zich toeleide op de schilderkunst, waarin hij F. BADENS tot meester had; doch meest bekend is hij als dichter. Hij was een werkzaam lid van de Amsterdamsche kamer *In Liefd' bloeiende*, die in zijn' tijd reeds in verval begon te geraken; immers schreef hij aan de broeders in 1615:

Ach! Camer / Camer! Ach! als ik u nu bejijck
 Hoe zeer zijt ghy Melaeß! u selven ongelijck.
 O bloeyende ghebaent / daer ick met plach te vlassen/
 Is door 't twiſten deß tijts / verang en al verballen (1).

Hij voorzag het tooneel dezer kamer van verscheiden treur- en blijspelen, waarin veel natuurlijk en oorspronkelijk vernuft doorstraalt. De laatste behelzen naïve, levendige schilderungen der Amsterdamsche zeden van zijn' tijd; om welken met hare natuurlijke kleuren voor te stellen hij zich op de vischmarkt en op anderé plaatsen onder het gemeene volk begaf, om zich deszelfs taal en spreekwijzen eigen te maken, waarmede hij dan zijne blijspelen stoffeerde. Geen wonder dat er dan ook vele uitdrukkingen in voorkomen, die den toets der kieschheid en eerbaarheid niet kunnen doorstaan. Hij verdedigt dit in de opdragten zijner tooneelstukken op gronden, die in zijn' tijd konden gelden.

BRE-

(1) G. A. BREDERO, *Nederd. Poëmata*, blz. 5.

BREDERO, die geene vreemde talen verstond, had geen anderen gids dan zijn natuurlijk vernuft, geene andere voorbeelden dan de dichters zijne tijdgenooten, met wie hij vriendschappelijk omging, doch die, hoe beroemd naderhand, toen nog den regten smaak in de poëzij niet hadden. Geen wonder dat zijne verzen eene hinderlijke hardheid en stroefheid hebben, gelijk alle rederijkersgedichten; HOOFD en VONDEL maakten ze toen zelf nog niet beter. Doch daartegen was hij een vijand van den barbaarschen wansmaak der basterdwoorden, waarmede men in zijn' tijd de refereynen opvulde. Lezenswaardig is zijn brief deswegens aan de Amsterdamsche kamer (1). Dat hij, indien hij langer had mogen leven, een' gemakkelijken en bevalligen dichttrant zou aangenomen hebben, lijdt geen twijfel; de kiesen daartoe lagen reeds in sommige losse stukjes; bij voorbeeld:

De Coninck gheen ghesel in sijn ghebiet can dooghen/
 Hy wil sijn Ryck en Choon beheerschen onghemeen/
 De Minnaer is jaloers schier van sijn eyghen ooghen/
 Ja/ van sijn schaduw die hy voor hem upt siet treen.

Wel eertijds was ik by van hopen en verlanghen/
 Maer also haest ich sach het helder Menschijn soet
 Mijns Siels / so gaf ich my bywillichlijck ghebangen
 Ghelijck als in de knip het elegne Dincjen doet.

Nar-

(1) Nederd. Poëmata, blz. 66. J. P. V. CAPPELLE, Bijdr. blz. 250.

Narcissus, als hy sach sijn eyghen schoonheits stralen/
 Wert hy van ongheneucht en eyghen Liefde bleek/
 Hoe menich siet men in haer selfs behaghen dwalen/
 Want meest een geber nu is aen dat ebel siet (1).

Wij zouden nog verscheiden stukjes in dezen
 smaak kunnen aanvoeren, die, even als zijn *Lof
 van den Ryckdom* en *van de Armoede* (2), in
 welke beiden aardige wendingen en geestige denk-
 beelden voorkomen, blijken dragen dat BREDERO,
 die bloeide ten tijde van het verval der rederijkers
 en de opkomst van het tooneel, een uitmuntend
 dichter zou geworden zijn, daar hij toen reeds
 VONDEL in vele opzigten verre overtrof (3), het
 geen blijkt uit het volgend kreupel griffchrift van
 dezen op BREDERO:

Hier herbericht 't Tijf / wiens gheest in scheztsen
 munten uyt/
 En met beel Boerterp steeds swanger gingh van
 herffen.
 Dien Charon wiffigh boezd' om sunst in d'oude schugt/
 Dermits de sieltjens noch lachten om zijn farten (4).
 „Jam-

(1) Nederd. Poëmata, blz. 38, 39, 40.

(2) Ibid, blz. 9, 13.

(3) De Heer DE VRIES is van oordeel dat BREDEROS dicht-
 werken niet met die zijner beroemde tijdgenooten te vergelijken
 zijn. (*Gesck. I* 126); doch bedoelt zeker hunne lateren; en dan
 zijn wij, die hunne vroegere bedoelen, het met hem eens.

(4) Lijkdichten op G. A. BREDERO, achter den *Stemmen Rid-
 der*. J. WAGENAAR, t. a. p. VONDEL veranderde dit naderhand
 in

„Jammer,” zeggen wij met den Hoogleraar VAN CAPPELLE (1), „dat hem geen langer leven is ten deele gevalle, om zijne kunstoefening te volmaken. Genoeg echter heeft hij getoond wat hij vermogt. Zijne dichterlijke voortbrengfelen verdwijnen niet in den glans der kunstgewrochten van het gulden tijdperk onzer letterkunde. Reeds is zijn naam met zijne spreuk (2), na twee eeuwen nog ten spreekwoord, met onderscheiding tot de nakomelingen overgebracht. Op die wijze zal hij leven, zoo lang eerbied voor de grondleggers en handhavers der Nederlandsche Letteren in de harten onzer landgenooten huisvest.”

BREEN (JOOST VAN). De titels van vijf kluchtspelen en de naam van dezen hunnen vervaardiger zijn elders dan hier der vergetelheid ontrukkt (3).

BRENDER à BRANDIS (GERRIT), geboren te *Leyden*, den 21 Maart 1751, en overleden te *Amsterdam*, den 23 Junij 1802, was een kundig
en

in dezer voegen:

Hier rust ERERO, heen gereist,
Daer de boot geen veergelt eischt;
Van den Geest, die met zijn kluchten
Help aen 't lachen, al die zuchten.

Poëzy, II Deel, blz. 80.

(1) Bijdragen, enz. blz. 271.

(2) Het kan Verkeeren.

(3) Naemrol der Tooneelfp. van J. V. D. MARCK, EZ. N°. 153.

en werkzaam beoefenaar der fraaije letteren en dichtkunst. De Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen*, wier algemeene secretaris hij was, had groote verpligting aan hem. „Ongemeene vlijt, „talenten en werkzaamheid teekenden den man, „die bij zijne posten als secretaris der stad *Amsterdam*, of als lid van de regtbank dier stad en het „secretariaat dezer maatschappij ook nog het secretariaat van de toenmalige Bataafsche Maatschappij „van Taal- en Dichtkunde (*Amsterdamsche Afdeeling*) en het lidmaatschap van verscheiden andere „genootschappen voegde; die meer dan eens als „dichter bekroond, zoo door zijne dichtstukken „als anderen letterarbeid met roem bekend was (1).”

Zonder eigenlijk geleerde van beroep te zijn, bezat de werkzame man ongemeene kundigheden in verscheiden wetenschappen, met name de wijsbegeerte, geschiedenis, wiskunde en de fraaije letteren. „Zijn werkzame aard en verkregen kundigheden,” getuigt de Hoogleeraar J. W. TE WATER (2), „maakten hem geschikt tot het aanvaarden van verscheiden posten in de burgerlijke zakenleving, geacht bij onze vaderlandsche maatschappijen van kunsten en wetenschappen, en „bekwaam tot het uitgeven van velerleije werken,”

(1) Gedenkschriften der Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen*, blz. 39.

(2) Aanspraak in de Jaarlijksche Algem. Verg. van de Maatschappij der Ned. Letterk. te *Leyden*, den 8 Oct. 1805, blz. 20.

ken," waar van wij als de voornaamsten opnoemen zijn *Vaderlandsch Kabinet van Koophandel* enz. *Taal- Dicht- en Letterkundig Kabinet*, zes deelen, voortgezet onder den titel van *Taal- Dicht- en Letterkundig Magazijn*, en voorts zijn laatste werk, *Proeven van Geschied- en Letterkundige Oefeningen*. Als dichter, hoewel niet als dichter van den eersten rang, verdient hij onderscheiding boven velen zijner zelfs gouden en zilveren medailles behalende medeleden der talrijke dichtgenootschappen waarvan hij lid was. Zijn leerdicht *De Schilderkunst, in drie zangen*, in 1783 uitgegeven, hoewel ten deele van LE MIERRE ontleend, heeft veel goeds en fraais. Van zijne in tijdschriften en afzonderlijk verspreide gedichten maken wij hier geene melding; weinig behagen vonden wij in zijn bekroond metaphysisch-wijsgerig-theologisch dichtstuk: *De Mensch geschikt voor de Eeuwigheid* (1); meer smaaks vonden wij in een ander, door hem voorgedragen in de algemeene vergadering van het Amsterdamsche dichtgenootschap, den 4 Mei 1790, bij gelegenheid der prijstoewijzingen aan dichtstukken, die den *Lof der Naarzigheid* (2) ten onderwerp hadden. Welligt is het onzen lezers niet onwelgeval-

(1) *Proeven van Poëtische Mengelft. door het Genootschap: Kunstliejde spaart geen Pijns*, XII Deel, blz. 67.

(2) *Werken van het Amst. Dicht- en Letteroefenend Genootschap*, II Deel, blz. 70.

vallig dit inderdaad geestige en luimige stukje van den naarstigen BRENDER à BRANDIS hier weder te vinden; het heet

DE LOF DER LUIHEID.

Vergeefscli vermoelt ge u, kunstgenooten!

Vergeefscli is 't hier naar roem te staan,

Wat baaten de eélste lauwerblaén,

Wanneer ze úwe onrust slechts vergrooten?

Wat baart uw zorg, uw kunst, uw vlijt?

Vergamde blikfems van den Nijd.

Weest naarstig, dapper, kloek, ervaren:

Wendt alle uw geestvermogens aan,

Om 't menschdom steeds ten dienst te staan,

Doet alles op uw grootheid staan.

Wat wekt de roem die gij verbreidt?

Slechts afgunst en ondankbaarheid.

Slechts afgunst — voor aanhoudend zwoegen!

Ondankbaarheid — voor eedle daén!

Is 't mogelijk! lacht die oogst u aan!

Werpt gij daar zaad voor met genoegen? —

Dat dan de Luiheid hier verschijn':

En toone ons hoe verdwaasd wij zijn.

Zij komt — wat loomheid dekt mijn leden!

Wiens beeldtnis zweeft dáár in 't verschiet?

Zijn dat de Slaap- en Droom-God niet,

Die waggelend aan heur zijde treden?

Zij nadert langzaam — Geesten! slaapt!

De Luiheid spreekt — heel 't Menschdom gaapt.

„Gij,

„Gij; die langs Pindus' glorietrappen
 Naar eeuwig groene lauren streeft!
 Die 't eermetaal dien zanger geeft,
 Die andren slechts voorbij kan stappen!
 Hoe weinig kent gij 't waardig doel
 Der menschheid, en 't volmaaktst gevoel.

„Nu schetst ge in schoone Landtafreelen,
 De zaligheid der zoetste rust,
 Hoe stilte daár begeerten bluscht,
 En maklijkheid elks hart kan streelen.
 En straks verwoest gij door uw daên,
 Dien eedlen trek van uw bestaan.

„Om 't aangenaamst verschiet te treffen,
 Wijst MILTON zelf op Edens Hof.
 Daár was het dat men eens mijn lof,
 Op hooge toonen moest verheffen.
 Toen, in des waerelds ochtendstond,
 Uw aller Vader ruste vond.

„Waar is nu 't heil door hem verkreegen?
 Bestaat het in de noeste vlijt?
 Neen: hij, die zich der moeite wijdt,
 Maakt ADAMS vloek alleen ten zegen.
 Doch afgewerkt, vermoeid van geest,
 Drukt hem de vloek der schuld het meest.

„Dan denkt hij aan die gouden tijden,
 Toen de aard drievoudig vruchten schonk,
 Offchoon 'er spaê noch kouter blonk,
 Om heure vooren door te snijden.
 Hij denkt — en denkende vermoeit
 Zijn geest zich zelf' aan de aard' geboeid.

„Naauw ziet gy 't blijde zonlicht dagen,
 Of Naarstigheid wijst u 't gareel,
 Zij spant — en dit zij ook uw deel!
 Geradamen voor heur' gloriëwagen.
 Zy zuigt uw levenskrachten uit, —
 En echter wekt ze uw lofgeluid!

„De Dichtkunst treff' met echte kleuren,
 Het voorwerp van versmaadiging:
 Den slaaf in zijnen slaavenkring:
 Gij voelt uw' boezem wreed verscheuren.
 Maar kent, daar reeds uw afschrik stijgt
 Hier in uw eigen beeld — en zwijgt.

„Gij hebt als slaaf van alle slaaven,
 U zelv' eene ijzren eeuw verwekt.
 Naauw was het eêlste metaal ontdekt
 Of goudzucht daalde in diepe graven:
 Zij wroet en werkt met onverstand,
 Heur' beul uit 's aardrijks ingewand.

„Nu leeft ze, op 't spoor van een Salamander
 Alleen door 't goud dat haar verteert,
 Door haar, door haar alleen geleerd,
 Verkoopen Natiën elkander.
 En 't werktuig van vervloekt geweld
 Is niets, dan 't nooit volprezen geld.

„Vraagt XERXES, wat hem uit deed spatten,
 Wat zijne vlijt, aan Gangesboord,
 Tot menschendwang heeft aangespoord?
 't Geschiedboek zegt u — zijne schatten.
 En vraagt gij, wat die vlijt hem gaf,
 Hij viel verwenscht — en naakt in 't graf.

„Wilt

„Wilt ge ooit de vlijt in 't grootsche treffen,
Befchouwt dan 't bloedig oorlogsveld,
Maakt daár den vlijtigsten, den held,
Wiens roem gij spoedig zult bezeffen,
Als u de Dwang, dien elk hier prijst,
Op zyn gepreste krijgslíén wijst.

„Volgt gij den klank der krijgstrompetten,
De bliksems van 't gevreesd metaal,
't Affschuwelijkste en wreedste onthaal,
Dat gramschap ooit in 't licht kon zetten:
Dan toont de ellende, in stroomen bloed,
U 's Vorsten vlijt — naast zijnen moed.

„Door vlijt wordt alle heil verkreegen:
Dus zegt de Dwaas die werken *moet*,
Maar is die oude spreuk steeds goed,
Dan strekt de krijg ten dubblen zegen.
Dan zijn verwoesting, moord en brand
De steunfels van uw Vaderland.

„Dan ziet gij 't recht der sterken gronden;
Zoo wordt het everzwijn getergd,
En, daar het schaars zijn leven bergt,
Vervolgd, geseurd, door woeste honden.
Zo wordt de onnoozle neêrgeveld —
Wie is hier everzwijn? — Wie held?

„Hoe zalig is 't vernoegd te weezen!
Hoe dwaas, door rustelooze vlijt,
Ten kosten van den dierbren tijd,
Slechts in verschieten heil te leezen!
Waartoe en kragt en tijd verspild?
't Gebrek rijst naar gij werken wilt.

„Werd Ledigheid der oude Batten,
 Niet meer gevreesd, niet meer ontzien,
 Dan hunne Naneefts, die mischien
 Zich zelven veel geduchter schatten;
 En die in naam — en ook naar schijn,
 In alles even bezig zijn?

„Heeft Naarftigheid de verfte stranden,
 Met zo veel kielen reeds bezogt,
 En geen getuignis meegebrogt,
 Van de eedle rust dier vrijē landen;
 Hoe heerlijk daar het menschdom leeft,
 Dat wenschen noch begeerten heeft?

„Men roeme om strijd het letterblokken,
 En volg' verrukt den Ridder na,
 Die voor zijn lief *DULCINEA*,
 In spijt van kraauwels en van kokken,
 Al zijnen moed — en vlijt betoont:
 Men worde als *DON QUICHOTS* bekroond.

„Of is hij beter lauren waardig,
 Die daaglijks met zijn schaduw vegt,
 Wat hij nooit weeten kan, beslegt,
 Altoos met Hypothefen vaardig,
 De waereld voor een dwaalster houdt —
 Zijn rust verkwijnt — zich zelf' mistrouwt?

„Nooit heeft men aan 't geloof der vaderen:
 Zoo veele slagen toegebragt,
 Dan sedert Naarftigheid bedacht,
 Om zelfs 't oorspronglijk licht te nadren:
 Nu staat de Leek den Leeraar gaë,
 En ziet al zijn bewijzen na.

„Voor

„Voor haar is al 't geloof verdweenen,
Met haar ontstond de twijfarij.

Thands ziet men niets, hoe waar het zij,
Dan door een helder licht omscheenen.

Dus heeft Geleerdheid, naast het geld,
't Heelal in rep en roer gesteld.

„Zij zaaide al vroeg heur ketterijen.

Verspreidde 't zaad van onderzoek,

In ieder geestbedwelmend boek,

Dat ze aan den Godsdienst toe dorst wijfē.

En vraagt me u naar de winst daar van,

Noemt BEKKER en SPINOZA dan.

„Wie zal dit ooit mijn' invloed wijten?

Mijn' invloed, die, in stille rust,

Den mensch met malsche lippen kuscht,

Geen ledige uren uit doet splijten:

Daar zij de aéloude spreuk reeds kent:

„Ó! 't Boekenmaaken heeft geen end.

„Gezondheid, de edelste aller gaven,

Door werkzaamheid zo vaak verkwist,

Wordt nimmer op mijn spoor gemist.

Zij vliedt alleen die noeste slaaven,

Wier ijdlie zorg en vroeg en laat,

Der beulen zweep ten dienste staat.

„Laat hem, die van den vroegste morgen,

Tot aan het laatste schemerlicht,

Zijn werk in hitte en kou verricht,

Voor Doctor en Aptheeker zorgen:

Zijn krankbed zal, door wreede pijn,

Een schrikbeeld voor mijn' Lulart zijn.

„Hoe

„Hoe zalig is het vrij te ronken,
 Op 't donzig leger uitgestrekt!
 „Nooit door den nijveren zweep gewekt!
 Nooit aan een slaafsch beroep geklonken!
 Hoe zalig vliën zijn dagen voort,
 Die nimmer klok tot werken hoort!

„Bemoeiäls, die bij tusfchenpoozen,
 Uw pijvre hand aan alles steekt,
 Uw hoofd met duizend zaaken breekt!
 Ach! wist gij 't lot des zorgeloozen,
 Die, als een trek van mijn bestaan,
 Gods water langs Gods land laat gaan!

„Hoe schoon kan hij zijn ligchaam mesten!
 Wat is hij vet en welgespied,
 Daar gij, als van den honger giert,
 Of, met een hoofd vol muizennesten,
 Der schimmen rijk ontloopen schijnt:
 En 't peinzend oog in 't hoofd verdwijnt.

„Dat Dichters, in hun heiligdommen,
 Hun troetelkind, de Naarftigheid,
 Juist of zij niets dan roozen spreid',
 Verheffen — alles doen verstommen,
 Toont hun éénzijdig oordeel aan,
 Doch zal mij nooit ter neder slaan.

„Neen: 'k zal u, door geheel uw leven,
 Zelfs als gij trotsch voor mij wilt vliën,
 Mij'n' invloed duidelijk doen zien,
 Wat kragten mij zijn bijgebleven.
 Ja, in uw naarftig Vaderland,
 Houde ik, ondanks uw afkeer, stand!

„'k Zal,

„'k Zal, na aanhoudend geeuwen, gaapen
 Ten spijt der plegtigste oefening,
 In 't midden van de prediking;
 Mijn volgers heerlijk dóór doen slaapen:
 Tot dat het orgelspel hen wekt,
 En brommend toegalmt — „elk vertrekt!

„'k Zal Leeraars, die mijn heil erkennen,
 Alleen mijn' invloed ten geval',
 Met oude paarden van hunn' stal,
 Den kansel op en af doen rennen;
 En, bij het uitgerekt vertoog,
 Hen zelfs doen geeuwen: 't is wat droog!

„'k Zal hen hunn' hoorers doen vermoeijen,
 Met vloeiend Grieksch en grootsch Latijn,
 Zelfs als 'er niets dan wevers zijn,
 Wier slaaplust bij den tekst zal groeijen.
 Zo worde, ondanks uw moeite en vlijt,
 De kerk aan MORPHEUS toegewijld.

„Moge immer dees mijn wensch gelukken,
 Dan keer' die lieve tijdkring weér,
 Dat Rechters op den stoel der eer'
 Des braaven HESSELS (1) kussen drukken:
 Alleen, wanneer de Rechter gaapt,
 Staa ik den Beul toe — dat hij slaapt.

„'k Zal

(1) Een der Rechters in ALBA's bloedraad, welke gemeen-
 lijk zat te slaapen, en wanneer hem zijn stem over de gedaag-
 den gevraagd werd, meest altijd antwoordde: *naar de galg!*
naar de galg!

„'k Zal *Doctors* naar de de fleur doen leeven,
 En wat voor ziekte 'er ooit ontstaat:
 Zelfs aan *Patiënten* buiten raad,
 Het oud gewoon *Recept* doen geeven.
 De zieke zal, vol *Zeneblaen*,
 Of *Opium*, ten grave gaan.

„'k Zal werkliën, die om 't kostjen zwoegen,
 Door 't schikken van een boor of vijl:
 Wat meeten — 't slijpen van een bijl,
 Drie vierde van een' dag toevoegen;
 En slaat hen 's meesters oog niet gaê,
 Dan volgt het uur van rust weldra.

„Dat Naarstigheid met ARGUS oogen
 Op duizenden van zaken lett':
 Heur invloed is een perk gezet.
 O 't Hapert mij aan geen vermoogen. —
 De lust — de lust alleen ontbreekt.
 Gelukkig, nu 't belang nog spreekt.

„'t Belang — ja, dat heeft mij verbonden,
 Om voort te kruipen naar dit choor.
 Geeft gij aan dat belang gehoor,
 Dan blijve uw rust steeds ongeschonden.
 Dan worde u — op het grootsch falet,
 Als mij — een leuningstoel gezet. —

„Dan zult gij 't waar genoegén smaaken, —
 Dan zal u alle zorg ontvliën.
 Dan zult gij niets dan wellust zien. —
 Maar durft gij trots mijn aanbod wraaken.
 Durft gij, wat ik u wensch, versmaên.
 Dan grijpe u mijn vermoeidheid aan.”

Ziet

Ziet daar de Luiheid! Kunstgenooten!

Nog sleept dat log gevaarte in 't rond.

Dan waar zij ooit heur' zetel vond,

Hier blijft zij uit den kring gesloten.

Hier houdt men de eerekroon bereid,

Voor deugd—voor kunst—voor werkzaamheid⁽¹⁾.

BREUGHEL (GERRIT HENDRIX VAN).

Niet eens de zonderlinge titels van 's mans *Boertige Cluchten* (2), 1612 en 1613 gejaarmerkt, willen wij afschrijven, veel minder iets van derzelver armzaligen inhoud der vergetelheid ontrukken.

BRIT (GEZINE) was eene niet onverdienstelijke dichteres uit het laatst der zeventiende eeuw. Hare gedichten zijn in andere werken verspreid; de meesten vindt men in A. HOUBRAKENS *Zinnebeelden*.

BROECK (PIETER VAN DEN). 's Mans berijmde genealogie, getiteld: *De Doorluchtigheid van Brederode, uyt den Graeflycke Huyse van Hollandt*, te *Amsterdam* in 1657 gedrukt, heeft misschien eenige waarde ter opheldering der vaderlandsche geschiedenis. Overigens is eene genealogie op rijm nog al eene curiositeit.

BROECK-

(1) Werken van het Amst. Dicht- en Letteroefenend Genootschap, II Deel, blz. 237.

(2) Naemrol der Tooneelstukken van J. VAN DER MARCK, 22, No. 830.

BROECKHOFF (JOHAN PIETER),

Een vreemdeling, in 't Kleefsch gebied geboren,

Die door 't muzyk van Neêrlands Dichterchooren

Wierd menigmaal verrukt (1),

en koopman te *Emmerik*, beoefende met ijver de Nederduitsche poëzij. Behalven zijne *Dichtkundige Bespiegelingen*, te *Amsterdam* in 1770 gedrukt, en de vertalingen van eenige fabelen van GELLERT in de Nederduitsche uitgave, vindt men hier en daar nog wel een afzonderlijk dichtstuk van hem opgenomen. In 1773 behaalde LE FRANCQ VAN BERKHEY de gouden, en hij de zilveren medaille, en dus den eersten eerprijs door eenig dichtgenootschap in ons vaderland uitgelooft, met zijn dichtstuk: *De Lof der Dankbaarheid* (2), als wij eene dorre, ziellooze optelling van de verrigtingen des dankbaren zoo durven noemen, bij voorbeeld:

Wanneer de zón aan de oosterkimmen blaakt,
Dankt hij dien God, wiens oog hem heeft bewaakt,
Wiens magt hem in het duister heeft beveiligd;
Dien God, die hem, gezegend en gezond,
Wekt uit den slaap, wordt in den morgenstond,
't Dankoffer op het hartaltaar geheiligd:
En als de nacht zig weêr op 't halfroond spreidt,
Erkent hij 't goed van God, dien dag ontfangen,
Van God, die hem beschermd heeft en geleid,
En roemt zijn gunst met juichende avondzangen.

Hij

(1) *Pan Poëticon Batavum*, blz 224.

(2) Proeven van Poët. Mengelft. door het Genootschap:
Kunstlijsde f, aars geen Vlijt, 1 Deel, blz. 195.

Hij eet geen spijs, hij drinkt geen drank, hij ziet
 Zig nooit bevrijd, van nijpend zielverdriet,
 Zijn voet bewaard voor wreed geweld of laagen,
 Of poogt aan God, die hem verkwikt en spijs,
 Uit leed hem redt, in nood hem hulp bewijst,
 Eer dankbaar hart in alles op te dragen.

Het zij zijn werk wordt met gewin gekroond,
 't Zij hij hersteld van 't kwijnend' bed mag stijgen,
 Het zij zijn huis van ziekte blijft verschoond,
 Nooit zal zijn mond van 's Hoogsten bijstand zwijgen (1).

Zoo gemakkelijk waren er in dien zoetvloeienden tijd gouden en zilveren medailles te verdienen!

BROEK (LAMBERT VAN DEN), zie PALUDANUS.

BROEKHUIZEN (JOAN VAN) (2). Niet altijd schuwen de Muzen het gedruis der wapenen. Zong in *Deutschland* KLEIST op het slagveld onder het woeste krijgsgेरucht, vonden de dappere Pruisen bij den jongst geëindigden heiligen oorlog in THEODOOR KÖRNER (3) hunnen TYRTÆUS, wij beroemen

(1) Proeven van Poëtische Mengelft. door het Genootschap: *Kunstliefde spaart geen Vlijt*, I Deel, blz. 199.

(2) D. VAN HOOGBRATEN, Leven van J. VAN BROEKHUIZEN, voer deszelfs Gedichten. J. WAGENAAR, Amst. fol III St. blz. 257. J. KOK, Vaderl. Woordenboek, VIII Deel, blz. 1096. P. BURMANNI *Orat. in Obitu Broekhusii*. CHALMOT, Biog. Woordenb. IV Deel, blz. 312. N. G. VAN KAMPEN, Beknopte Gesch. der Ned. Lett. en Wetenfch. I Deel, blz. 366.

(3) Recenfent, ook der Recenfenten, X Deel, N°. 11, Mengelwerk, blz. 497.

E e

men ons op den dapperen BROEKHUIZEN, die, even als honderd jaren vroeger de edele JANUS DOUSA, de wapenen en de lier met evenveel roem handteerde.

BROEKHUIZEN werd geboren te *Amsterdam*, den 20 November 1649; zijn vader, een hoedenwinkelier, gestorven zijnde, bestelde zijn oom hem, toen hij de Latijnsche school verlaten had, in eene apotheek. De beoefening der fraaije letteren deed hem een' weerzin krijgen in het beroep, waartoe hij werd opgeleid, en hij begaf zich in den krijgsdienst, waarin hij spoedig tot vaandrig bevorderd werd. Hij deed verscheiden veldtogten mede, en ook een' togt ter zee, onder het bevel van den admiraal DE RUITER. In 1673 werd hij luitenant bij de bezetting zijner geboortestad, en vervolgens kapitein. Na het sluiten van den Rijswijkschen vrede in 1697, kreeg hij zijn ontslag, en gaf zich nu geheel over aan de beoefening der Latijnsche en Nederduitsche poëzij op zijn buitenverblijf bij *Amstelveen*, alwaar hij overleed op den 15 December 1707, en in de kerk te *Amstelveen* begraven werd, alwaar de Heer A. CALKOEN op zijne kosten in 1767 ter gedachtenis van dezen beroemden dichter een fraai gedenkteeken heeft doen plaatsen, zijnde eene antieke lijkbuis van blaauwen arduinsteen, staande op een dergelijk voetstuk, voor het welk op eene wit marmeren tafel een Latijnsch vers van den hoogleeraar BURMAN (1) is uitgehouwen.

III

(1) Hetzelve is te vinden bij WAGENAAR en KOK, t. a. p.

In plaats van eene stille vreedzame academie was eene belegerde vesting of een oorlogschip de plaats waar hij zijne studiën volbragt (1), PROPERTIUS en TIBULLUS commentarieerde hij in zijne tent; aan boord van een met krijgsvolk opgepropt schip vervaardigde hij Latijnsche en Nederduitsche gedichten. Deze laatste, die eigenlijk ook hier slechts in aanmerking kunnen komen, zijn slechts weinig in getal, en door D. VAN HOOGSTRATEN uitgegeven in 1712. Eene schilderachtige levendigheid heerscht in dezelve, die hem te regt den naam van Hollandschen PROPERTIUS heeft doen verwerven.

Wij kiezen met den Heer DE VRIES (2), om onze ingenomenheid met BROEKHUIZEN te regtvaardigen, ter proeve zijn allerliefst gedichtje, getiteld:

A A N

(1) Ik lees, schreef hij, den 18 Januarij 1677, uit het leger aan den *Rijn*, aan zijne vrienden te *Amsterdam*, ik lees

———— met wakkren yuer kloek
 Steeds zonder boeken in des grooten werelts boek,
 En met doorvlymend oog zoek onderscheid te maken.
 Zoo ver my nut is, in het walen van de zaken:
 Of zoo my prikkelt door de leen het oude vier,
 'k Herstél de snaren van mijn ongevergde lier.
 Dit zijn mijn bezigheên, wanneer my togt en wagten
 Toelaten op mijn beurt de lange winternagten
 Te sloopen naar mijn zin, en met bedagte keur
 Op het vermakelijkst mijn tyd te brengen deur.

Gedichten, blz. 21.

(2) Geschied. der Ned. Dichtk. I Deel, blz. 287.

A A N D E M O E Z E L.

ô Nimffjes , die mijn zinnen streelt ,
 En aan de groene Moezel speelt ,
 Daar kriele Saters schuilen
 In bossen en in kuilen ;

Als gy met dit verglaasde nat
 Uw beentjes tot de dy bespat ,
 En gaat in 't water woelen ,
 Kan dat uw min verkoelen ?

Ik acht wel neen ; want Cytheré
 Sproot zelve midden uit de zee :
 En , eer ze aan Cyprus landde ,
 Begon de zee te branden.

Daar ik met hoofd en lichaam duik
 In 't stroomen van uw *wilde kruik*
 Om 's middags brand te myen ,
 Komt my mijn min bestryen.

Opborlen komt met feller vier
 Mijn min , och arm , zoo ver van hier.
 Ik voel , ik voel haar koortzen :
 Uw golven zijn mijn toortzen.

Wanneer ik na versmagten dorst
 Te laven tragt mijn drooge borst ,
 Al wat ik heb gedronken
 't Zijn gietelijke vonken.

Indien nu eens mijn zieltje wist
 Hoe vast mijn hertjen is gesplift
 Aan haaré gunst en deugden ,
 Wat zwom ik dan in vreugden !

Be-

Beveelt uw stroom, dat zy het zegt
 Den Stigfen Ryn en blanke Vegt,
 Daar zy met vogte leden
 Komt dryven naar beneden.

Of zou de wint met sneller vlugt
 Mijn bede brengen door de lugt?
 Ai windje, breng mijn Lusje
 Mijn hart ook met dit kusje.]

Ik za: by beurten in 't verschiet
 Op galm van vers gesneden riet,
 Terwijl ik hier ga dwalen,
 Mijn vlam aan 't woud verhalen.

Aan 't woud, o Nimffjes, daar gy speelt,
 En uwe dieverijtjes heelt,
 Uw partjes, en genugjes,
 Uw lachjes, en uw kluchjes.

Zoo mag de schelle nagtegaal
 Veranderen zijn oude taal,
 En onder bruine blaaren
 Mijn klagt aan zijne paren (1).

BROEKHUIZEN had eene hooge achting voor
 ROOFT, van wien hij eenige gedichten in het La-
 tijn overbragt, en nam zijn' dichttrant in het Ne-
 derduitsch zich ten voorbeelde, waaraan men de
 verkeerde woordschikkingen en misplaatste klemtoo-
 nen,

(1) J. VAN BROEKHUIZEN, Gedichten, blz. 23.

nen, in sommige verzen, moet toefchrijven. Regels, als dezen:

Wat zouden smelten wy in wederzijds vernoegen!

En eenwig Hageroos alleen te schouwen aan.

Dank heb den hemel, dat met welmeënen^{de} zugt (1), hield hij op het gezag van HOOFT voor goed. Dan, niettegenstaande deze gebreken, in HOOFT zoowel als in hem, leze men zijne gedichten, „en men „zal overtuigd worden dat BROEKHUIZEN als eene „zeer heldere ster aan den Nederduitfchen dichthe- „mel blinkt (2).”

BROOMANS (LODEWIJK) (3), een regtsgeleerde te *Brusfel*, en aldaar overleden in 1667, is bekend als vertaler van *De Brieven van Ovidius Naso, ghenaemt in 't Latyn Epistolæ Heroidum*, te *Antwerpen*, in 1662, gedrukt, waaruit de Heer WILLEMS (4) eene proeve mededeelt.

BROSTERHUYSEN (JACOB VAN) was de gemeenzame vriend van HOOFT, HUYGENS, VAN BAERLE, de dochters van R. VISSCHER en andere dichters

(1) J. VAN BROEKHUIZEN, Gedichten, blz. 7, 11, 19.

(2) J. DE VRIES, *Gefch. der Ned. Dichtk.* I Deel, blz. 188.

(3) PAQUOT, *Mém.* Tom VII, pag. 67.

(4) *Verhand. over de Ned. Tael. en Letterk.* II Deel, blz. 127.

ters, van dien tijd; in hunne werken vindt men hier en daar een versje van hem.

BROUWER (HENDRIK). In 1683 zijn van dezen twee treurspelen gedrukt, genaamd: *Het Beleg van Leyden* en *Het Ontzet van Leyden*.

BROUWER (KORNELIS), Az., was lid van het Rotterdamsche dichtgenootschap: *Studium scientiarum genitrix*, doch verliet hetzelfde en gaf in 1783 onder den titel van *Dichtlievende Oefeningen* eenige gedichten in het licht, geheel in den genootschappelijken geest van dien tijd. Vruchteloos bijna zou men in deze verzameling naar den geringsten misslag zoeken tegen de „regelen der dicht-„kunst,“ wier „nuttigheid“ daarin zelfs bezongen wordt (1); hetgeen in zijn' tijd al eene heele groote lofpraak was.

BRUIN (CLAAS) (2), geboren den 20 Februarij 1671 te *Amsterdam*, alwaar zijn vader leeraar was bij de Doopsgezinde gemeente, en aldaar gestorven den 28 December 1732, behoort onder de vruchtbaarste verzenmakers zijner eeuw. Behalven zijne talrijke zedelijke en stichtelijke rijmwerken (3) heeft

(1) Dichtlievende Oefening, blz. 90.

(2) J. WAGENAAR, Amst. fol. III St. blz. 243. J. KOK, *Vaderlandsch Woordenb.* VIII Deel, blz. 1125. CHALMOT, *Biog. Woordenboek*, V Deel, blz. 43.

(3) R. ARKENBERG, *Naamreg. van Nederd. Boeken*, blz. 75.

heeft men van hem nog negen treurspelen (1) waarvan eenigen op den Amsterdamschen schouwburg zijn vertoond; voorts *Bybelsche Tooneelpoëzy*, en *Het Leven van Paulus* in zes tooneelstukken. Al deze werken zijn prachtig gedrukt en rijkelijk met platen versierd, die meer het vermogen hebben om den lezer uit den slaap te houden dan de inhoud.

BRUNE (JAN DE), of BRUNÆUS, is de dichter van eene verzameling, *veirzjes* getiteld, te Amsterdam in 1639 gedrukt, en naderhand gevoegd achter den herdruk in 8vo van zijn' uitmuntenden *Wetsteen der Vernuftten* en zijn *Jok en Ernst*, onder den titel van *Alle Volgeestige Werken van JAN DE BRUNE, DE JONGE*, in 1668 te Harlingen uitgegeven. Het boekje bevat regt lieve geestige stukjes; hoe Anacreontisch is bij, voorbeeld, het volgende:

'k Lagh zieltogend' uytgestreekt,

En bedeckt

Met een wolck des doods mijn ooge.

't Scheen mijn ziele sou terstont

Uyt mijn mont

Haer vlucht drijven haer'om hooge.

Wanneer Laura tot my schoot

En aenbood

Haere minnelijcke lippen,

Haere lippen daer de bien

Wel toevlien

Om

(1) Naemrol der Tooneelsp. van J. VAN DER MARCK, Ez.
N°. 832—842.

Om daer honich uyt te kippen.
Door de soeticheen, die sy
Doe aen my
Quam door haer gekus te geven.
Voelde ick strax dat my weer
Daelde neer
Een nieuw en een minlijck leven.
Aldus sien w'een lamp wiens vyer
Uyt was schier,
En die droef wy zagen quelen,
Zoo men nieuwe oly maer
Giet in haer
Strax haer vlam weer bly zal speelen
Hemell gunt my dat ick meer
Dus ligh neer.
'k Wil wel dick dus half doot wezen
Indien my maer zoo een mont
Komt terstont
Door haer honich te genezen (1).

BRUNE (JOHAN PR.) (2) geboren te *Middelburg*, in 1585, Raadpenfionaris der Staten van *Zeeland*, en overleden in 1658, verdient als ftaatsman, als godgeleerde en als dichter loflijke vermelding. In 1644 gaf hij te *Middelburg* eene rijmlooze vertaling der Pfalmen in het licht, van woord tot woord uit het Hebreewfch metrifch overgezet

(1) Verzie's, blz. 65. Alle volgeestige Werken van J. DE BRUNE, DE JONGE, blz. 345.

(2) CHALMOT, Biogr. Woordenboek, V Deel, blz. 68.

zet (1), die in 1650 te *Amsterdam* verbeterd herdrukt werd (2), Behalve verscheiden theologische en politieke werken (3), is zijn *Emblemata of Zinnwerk*, eerst te *Amsterdam* 1624 gedrukt, en aldaar herdrukt in 1661, lang in groote achting gebleven. Het werk draagt blijken niet alleen van grondige geleerdheid, maar is in een' goeden, kieschen stijl geschreven. De zinnebeelden waren in zijn' tijd meer in den smaak dan tegenwoordig, nu dit veld geheel onbebouwd ligt, waar het graveerijzer noodwendig de dichtpen te hulp komen moet. Inderdaad moet men verbaasd staan over de menigte platen, die men in de dichtwerken van dien tijd aantreft: hoe kostbaar moeten deze werken niet geweest zijn bij de uitgave!

In sommige dichtverzamelingen treft men ook enkele stukjes van dezen verdienstelijken dichter aan, met zijn' naam of zijne zinspreuk, *Spe et metu*, geteekend. Zijn *Tafereel van de Liefde* (4) toont dat hij een regte misogamus moet geweest zijn.

BRUNO (ALIDA). Van deze dichteres vindt men

(1) In onzen tijd heeft Y. VAN HAMELSVELD dit ook, maar ontcindig beter gedaan.

(2) J. VAN IPEREN, Kerkelijke Historie van het Psalmgezag, I Deel, blz. 175.

(3) P. DE LA RUE, Gelett. Zeeland, blz. 20.

(4) Zeevische Nachtegael, blz. 78.

men eenige verzen in *Clioos Kraam*, en elders. Wij weten niet of zij vermaagschapt was met

BRUNO (HENRICK) (1), conrector der Latijnsche school te *Hoorn*, alwaar hij in 1653 uitgaf: *Publii Virgilli Maronis Eclogæ, ofte Herderskouten in Nederduitsche rijmvertaalt*. Voorts bestaat er van hem, behalve eene Psalmberijming (2), een bundel met losse stukjes op allerlei onderwerpen, in het Latijn en Nederduitsch, onder den titel van H. BRUNO's *Mengelmoes van verscheyde Gedichten*, in 1666 te *Leyden* gedrukt. De daarin voorkomende puntgedichten hebben wij reeds elders opgenomen (3). Hij schijnt een vrolijke gast geweest te zijn; zijne invallen hebben veel overeenkomst met die van FOCQUENBROCH. Er bestaat ook een treurspel van hem, *Thomas Morus*, in 1660 gedrukt; doch hij was zoo min treurspeldichter als

BRUYN (JAN), wiens *Aruntius* geene vermelding verdient; en deze even min tooneeldichter als

BRUYNBEECK (HENDRICK DE), om zijne *Klucht van de Vyaensche Reys*, in 1649 op den Amsterdamschen schouwburg vertoond, of

BRUY-

(1) J. MORNOFFII *Polyhist.* Tom. I, pag. 1061.

(2) J. VAN IPEREN, Kerkelijke Historie van het Psalmgezag, I Deel, blz. 181.

(3) Epigrammatische Anthologie, blz. 12.

BRUYNINGENS (WILLEM VAN) *Vlaemsche Klucht*.

Van Sinjoor Jahuß Smul/ hoe dat hy wert berraen/
En met syn vloote neers moest in de spinde staen
En hoe Halyn Flex-muts van hem wiert uytgestreken /
Ende aen Joos (haer man) haer boet van 't bed moest
(steken /

aldaar gespeeld en gedrukt in 1645.

BUISERO (DIEDERIK) (1), Heer van *Heer-aertheiningen*, deken der collegiale kerk van *St. Catharina*, te *Eindhoven*, raad en secretaris te *Vlisfingen*, en raad wegens *Zeeland* ter admiraliteit op de *Maas*, de vriend en weldoener van ANTONIDES, was een ijverig voorstander en beoefenaar der dichtkunst. Behalve zijne tooneelstukken (2), bestaan er nog eenige losse gedichten van hem, waaruit de Heer DE VRIES eene proeve mededeelt (3). Hij zocht bij anderen den lust tot de dichtkunst op allerlei wijzen aan te moedigen. VONDEL werd door hem voor zijne opdracht van OVIDIUS *Herschepingen* met een' zilveren kop beloond (4). Om toch iets van dezen edelen, aanzienlijken en

regt-

(1) PAQUOT, *Mém.* Tom V, pag. 308. CHALMOT, *Biograph. Woordenboek*, V Deel, blz. 104.

(2) P. DE LA RUE, *Gelett. Zeeland*, blz. 115. *Naemrol der Tooneelsp.* van J. VAN DER MARCK, *Æz.* blz. 12, 54.

(3) *Gesch. der Ned. Dichtk.* I Deel, blz. 279.

(4) *VONDELS Leven*, blz. 86.

regtschapen man mede te deelen, kiezen wij daartoe zijn *Graffchrift* op zijn' gunsteling, ANTONIDES:

Hier rust Antonides, t'ontydig weg gerukt,
 De liefste van Apolloos zoonen,
 Die al de lauwren van Parnas heeft afgeplukt,
 Opdat men naderhand zyn graf daer meê zou kroonen.

BUMA (JOHANNES), zoon van NICOLAAS BUMA, apotheker te *Leeuwarden*, en aldaar gebo- in 1694, werd door zijn' vader, toen hij de Latijnsche school verlaten had, bestemd om hem in zijn beroep op te volgen; doch zijn vader gestorven zijnde, gaf een familiegeschil aanleiding tot een kostbaar proces, zoodat de apotheek verkocht werd en hij zich toeleide op de schilderkunst en de letteroefeningen. Behalve verscheiden andere werkjes in proza en poëzij (1), is zijne *Boeren Bruiloft, of het Huwelyk van Moddeworst en Griet Beerdberg* het meest bekend. Dit zal een geestig, boertig stuk heten; doch het is juist die grove geestigheid en plompe boert, waarmede het gemeene volk zich vermaakt. Het schijnt ook dat BUMA dit stuk niet tot de uitgave bestemd had; men heeft het na zijn' dood, die den 28 Julij 1756 voorviel, in 1767 *quasi* te *Knollendam* gedrukt, en daarmede de

na-

(1) Hofgedachten, 1731; Nasfausche Lauwerkrans, 1748; Israels Verdrukking in Egypte, 1751; Beryming der Lykrede van P. L. STATIUS MULLER op W. K. H. FRISO, en Reis door de Elizeefche Velden, 1753.

nagedachtenis van dezen anders niet onverdienste-
lijken schilder en dichter weinig eer aangedaan.

BUMA (JOHANNES ACRONIUS VAN), predi-
kant te *Beekbergen*, gaf in 1681, onder andere
gedichten, eenige psalmberijmingen in het licht (1).

BURG (HERMANUS VAN DEN), geboren te
Amsterdam, den 14 December 1682, en aldaar
overleden, den 10 Februarij 1752, bloeide dus
in het vruchtbaar tijdvak der middelmatige dich-
ters; zijne talrijke meestal vergeten rijmwerken (2)
willen wij hier niet optellen. Reeds bejaard, voel-
de hij zich nog opgewekt om de vierenveertig
historische boeken van JUSTINUS in rijm te bren-
gen, hetgeen hij dan ook volvoerd heeft. Deze
onderneming, althans daar hij, *volgens* zijne eigen
bekentenis, „byna niets van het Latyn wist (3),”
en die dus bovendien nog naar eene vertaling geschie-
den moest, toont reeds hoe weinig smaak hij had;
en misfehien werd dit gebrek aan smaak bij hem
nog overtroffen door het gebrek aan geld; immers
in zijne *Mengelpoëzy* geeft hij dit in allerlei wen-
dingen te kennen; somtijds vrij luimig, bij voor-
beeld:

Ter-

(1) J. VAN IPEREN, *Kerkelijke Historie van het Psalmgezag*,
I Deel, blz. 192.

(2) R. ARRENBURG, *Naamreg. van Ned. Boeken*, blz. 78.

(3) H. VAN DEN BURG, *Mengelpoëzy*, II Deel, *Verb.*

Terwyl een' gansche vloot, braveerende op het nat,
 Met losse wimpelen, voor wind kooft aangevlogen,
 En Schraaper, door die vreugd' verbaast en opgetogen,
 Vast roept met open keel: wees welkom voor de stad;

Terwyl hy in zyn' kas bevind een dubbele schat
 En hy geen Ryksvorst hoeft te zwichten in vermogen,
 Fortuin gereet is op het wenken van zyn oogen,
 Hem gevende op al 't geen hy van haar eischt, *Fiat*;

Terwyl ik Ezels zie met paarden overladen,
 En Varken in een' zee van zilvren baren baden,
 En als een dolleman op 't Noodlot scheld en vloek;

Terwyl ik Rykaard zie om duizend guldens speelen,
 En Smuller met zyn Broër, ruim honderd duizend deelen,
 Vinde ik, waar ik ook zoek, geen stuiver in myn broek(1).

Van verwaandheid of ingenomenheid met zijne gedichten is hij niet te beschuldigen: „het zijn,” getuigt hij vrij naif, „meest alle ontydig ofte al te „schielik geboren kinderen, die geen nood hebben „van aan de nakomelingen te verveelen, also zy „onder de styffel en mostert, zoo niet op de se- „kreeten, zekerlijk hun kerkhof zullen vinden(2).” VAN DEN BURG schijnt de poëzij als eene kostwinning gehandteerd en het publiek met bruilofts- en verjaargedichten geriefd te hebben, en overigens een vrolijke, zorgeloze, losse ziel, liefhebber van Wijn-

(1) Mengelpoëzy, I Deel, blz. 512.

(2) Ibid, II Deel, *Voorb.*

Wijntje en Trijntje geweest te zijn, even als zijne tijd- en stadgenooten, GOERÉZ EN HENNEBO, met wier dichttrant de zijne ook veel overeenkomst heeft; ten minste zou men zulks moeten opmaken uit deze openhartige bekentenis:

Als 'k geld heb is 't voor my onmogelyk te blokken,
 En al wat ik dan schryf verdient niet dat men 't leest;
 Vraagt gy waarom, myn Vriend? om dat ik dan myn geest
 In Bacchus kelder spil, of onder Venus rokken,
 GEBREK, waar voor elk schrikt, versterkt myn' Poëzy.
 Dat 's myn Apol, die zet myn' Geeften vinding by (1).

BURGH (JACOB VAN DER) (2), waarschijnlijk een Amsterdammer, bloeide ten tijde van HOOFT, wiens gedichten hij in *quarto* en klein *octavo* uitgaf, en was de boezemvriend van dezen, HUYGENS, VAN BAERLE, BROSTERHUIZEN en andere dichters van dien tijd. Hij was zeer gezien in de letterlievende bijeenkomsten op het slot te *Muiden*, en genoot de achting van de edelste vernuften, die aldaar gemeenzaam verkeerden, en WESTERBAEN was zijn oudste vriend. De genegenheid en vriendschap van deze beroemde dichters vormden, leidden zijn smaak in het beoefenen der dichtkunst niet alleen, maar baanden hem ook als staatsman den weg tot eer en aanzien.

Reeds

(1) M. ngelpoëzy, I Deel, blz. 229.

(2) J. KANTELAAR EN M. SIEGENBEEK, *Euterpe*, II. St. blz. 47.

Reeds in 1633 komt hij voor als gezantschaps-secrctaris bij R. HUYGENS en S. VAN BEAUMONT, die van wegens dezen staat naar *Keulen* gezonden waren (1), en in 1636 als raad van den Heer VAN BREDERODE (2). In 1641 ging hij met het gezantschap, hetwelk de Algemeene Staten benoemd hadden om eene dochter van KAREL I, Koning van *Engeland*, plegtig ten huwelijk te verzoeken voor den Prins van *Oranje* (3), mede in hoedanigheid van secrctaris, en schreef de huwelijksvoorwaarden. In het volgende jaar werd hij agent van de Algemeene Staten te *Luik*. Vervolgens werd hij benoemd tot secrctaris van de gezanten, die tot den vredehandel naar *Munster* vertrokken. „Hij had „aldaar grooten invloed door zijne bekwaamheid. „Zoo hij al de ziel niet was van hen, die den „vrede ernstig zochten, was hij echter de regter- „hand (4).” Na het sluiten van dien vrede, in 1648, werd hij met eene bijzondere commissie naar *Weenen* gezonden. Volgens een gedicht, door G. BRANDT aan hem gerigt, den 17 November 1654 (5), schijnt hij ambteloos in *Amsterdam* gewoond te

(1) Hiervoor, blz. 233.

(2) P. C. HOOFTS Brieven, N°. 558.

(3) J. WAGENAAR, *Vad. Hist.* XI Deel, blz. 299.

(4) J. SCHELTEMA, *Redevoering over P. C. HOOFT*, blz. 112

(5) G. BRANDTS *Poëzy*, III Deel, blz. 285.

te hebben, alwaar hij omstreeks het jaar 1660 overleed.

VAN DER BURGH was een bekwaam staatsman, schrandere geleerde en bevallig dichter; bemind en geëcht van alle fraaije vernuften van zijn' tijd, zoo wel in zijn afzijn als in hun midden (1); de brieven en gedichten van HOOFT, VAN BAERLE, HUYGENS, WESTERBAEN en anderen leveren daarvan overvloedige bewijzen op. G. BRANDT maakte op zijne afbeelding, die wij echter niet weten dat in het koper gebragt is, het volgend bijschrift:

Dit's 't beelt van VAN DER BURGH, te Luik der Staten mont,
Hun pen te Munster. Dees schreef 't eeuwig vreed-verbont,
Zyn schrandre dichtpen sprak gelukkig in drie talen.
Dus kon zyn grote geest zich self naar 't leven malen (2).

Zijne dichtstukken zijn los, geestig en bevallig; ten bewijze voeren wij aan het begin van zijn *Echtgedicht, ter eere van C. HUYGENS en SUZANNA VAN BAERLE*:

Alderfierste van de steden,
Wien de heele wereldt schat
Hallif wereldt, hallif stadt,
Die met onbedwongen schreden
Stapten om het groote rondt,
En vermande wat ghy vondt.

Staecke

(1) Euterpe, II St. blz. 64.

(2) G. BRANDTS Poëzy, I Deel, blz. 91.

Staecht uw pracht, 't is omgekomen,
 Al uw luyfter raeckje quijt;
 Amstel lust u noch te stroomen,
 Nu van BAERL' u is ontvrijt?

Al uw marbere gebouwen,
 Al uw kostelijck albast,
 Dat voor sneeu werdt aengetast,
 Moght het by haer glans niet houwen;
 En uw peerlen wierden root
 Toen sys' om haer armen schoot.
 Nu verliesje 't puyck der vrouwen,
 Dat de Hemel gaf te leen.
 Hadj' 'er hart doch méé doen houwen
 Uyt een harder marbersteen.

HUYGENS had haer nooyt bewoogen,
 Noch met smeeckelijcke reên,
 Noch met sprekenjcke zeên,
 Ooyt gedrongen tot meêdoogen.
 Nu ontvoert men u den lof
 Van uw trotse maeghdenhof:
 Doch de liefd' heeft willen voegen
 Zielen die de deught maeckt een.
 Amstel wilt u méé vernoeogen,
 Nu de Hemel is te vreên.

En ghy marbere palleyfen,
 En ghy maeckfels van albast,
 Die op sneeu noch swanen past,
 Weest verheught in haer verreyfen:
 Sy verdoofde al uw glans:
 In haer afzijn hebje kans.

F f 2

En

En ghy nimphen die dit scheyen
 Klaeght aen d'oevers van het Y,
 Die 't weêrgalmen op uw schreyen,
 Spaert die vloedt van tranen vry. (1). enz.

Het klein getal zijner dichtstukken is in onderscheiden dichtbundels verspreid; eene volledige lijst van dezelve, met aanduiding waar zij te vinden zijn, benevens een ter proeve, is ons door de Heeren KANTELAAR en SIEGENBEEK bezorgd (2).

BURGHERDYCK (PIETER VAN). Van dezen zijn *Spelen van Sinnen* te vinden in *Der Redenryckers slichtige i' samencomste te Schiedam*, gedrukt in 1603.

BURGVLIET (LUCAS). De *Stichtelijke Gedichten* van dezen zijn door zijn' vriend D. SMITS in 1753 te Rotterdam uitgegeven. Zij zijn meer stichtelijk dan dichterlijk.

BUYTS (HELENA). Van deze juffer bestaat een berijmde *Korte Inhoud van den Heidelberg-schen Catechismus*, die tevens tot bladwijzer dient van den Catechismus op rijm, door den Veerschen Predikant A. ANDRIESEN in 1765 uitgegeven, en ook als zoodanig daar achter gedrukt. Deze bladwijzer op rijm is volgendermate ingerigt:

ZON-

(1) Verscheyden Nederd. Gedichten, I Deel, blz. 26

(2) Euterpe, a. v. blz. 67.

ZONDAG 1.

De ware Troostleer in drie stukken afgedceelt. blz. 1.

ZONDAG 2.

GodsWet leert ons de elende en de onmagt gansch vereelt. 4.

ZONDAG 3.

In Adams val heeft al het mensdom ook gezondigt. 6.

ZONDAG 4.

God doet naar recht, wen Hy op zonde straf verkondigt. 8.

enz. enz. enz.

BYL (JAN DE). Van dezen kennen wij slechts bij name een treurspel, *Camos of d'Euxarize Verwoesting*, in 1750 gedrukt.

BYNS (ANNA) (1), eene geestelijke dochter en schoolmatres te *Antwerpen*, bloeide ten tijde van de opkomst der Hervorming, tegen welke zij dapper met rijmen en refereynen te velde trok. Wij hebben eenige der wapenen, waarmede zij de *Vermaledide Tugtersche sette* bestreed, voor ons liggen, namelijk een bandje met twee werkjes in lang formaat; het eene getiteld: *Dit is eē schoon en suuerlijc voerhē / inhoubēde veel schoone cōstige referepnē / dol scrifturē en doctrine / bā diuerschē materiē / na twtwijfē der regulē / als hier int register na volgē / seet wel gemaect bāder eersame en ingeniose maecht Anna byns / subtylic en*

re

(1) PAQUOT, *M/m.* Tom. V, pag. 406. FOPPENS, *Biblioth. Belg.* Tom. I, pag. 63. CHALMOT, *Biogr.* Woordenboek, V Deel, blz. 162. N. G. VAN KAMPEN, *Gefch. der Ned. Letterk. en Wetensch.* I Deel, blz. 45.

rethorischelie / refuterende ind waerh3 alle dese do-
 lingē en groote abusgē comēde wt die bmaledide
 Tugtersehe secte. Die welcke n3 alleen bā allē
 doctozē en bnijsiteitē: mer ooc bād' hepserliche
 majesteyt rechtobelic gerōdēneert is / gedrukt te
Antwerpen in 1541; het andere heet, *Het tweede*
Boeck vol schoone en constighe Gescreghen / vol
 schijsturen ende leeringhen / van weningherhande
 saken / na wtwijzen der regulen die hier int re-
 gister nabolghē / seer subtyllich en Rethorischelich
 gemaect van der eersame en verständighe maecht
 Anna Wijng / seer treflich straffende alle Kette-
 rijen ende dolinghen van desen onsen tijde / mede
 te *Antwerpen* in 1553 gedrukt, beiden waarschijnlijk
 vroegere drukken van dezelve werkjes, waaruit de
 heeren DE VRIES (1) en WILLEMS (2), en vroeger
 reeds HUISINGA BAKKER (3), proeven medegedeeld
 hebben; althans dezen worden in hetzelfde ook ge-
 vonden.

Men kan niet ontkennen dat in dit misfelijk gerij-
 mel hier en daar eene goede poëtische gedachte
 voorkomt, maar men moet er ook wel naar zoe-
 ken; en zeer zeker is het bij den heer DE VRIES
 medegedeelde nog wel een der beste brokken. Dat
 hare

(1) *Gesch. der Ned. Dichkunde*, I Deel, blz. 34.

(2) *Verh. over de Ned. Taal- en Letterk.* I Deel, blz. 225.

(3) *Werken van de Maetschappy der Ned. Letterkunde*, te
Leyden, V Deel, blz. 93.

hare tijdgenooten haar, koddig genoeg, met SAPPHO vergeleken, en hare refereynen in slechte hendecasyllaben of wel gerijmde (!) Latijnsche verzen overbragten, is nog geen reden om van deze gebrekkelijke voortbrengselen zoo veel ophefs te maken; zij zijn zeker eenigzins vloeiender en minder met basterdwoorden doormengd dan de lamme rederijkersgedichten, maar daarom nog in lang niet fierlijk en zuiver van taal; hare levendige verbeelding, is eigenlijk onbezuisde geloofsijver, hare vernuftige invallen zijn schimpfelingen op de hervorming, en hare kracht van uitdrukking bestaat in razen en schelden op LUTHER, die zeker ook geene hoffelijke uitdrukkingen tegen den Paus en de Katholieken gebruikte. Wij geven toe dat ANNA's taal zuiverder is dan die der rederijkeren, dat hare gedichten en invallen levendiger zijn, en hare refereynen ook losser rollen, maar dat is het ook al; en men ziet klaar dat de kunst, die, gelijk HUISINGA BAKKER zegt, als een kind bij haar school ging, een kind gebleven is. De afstand van eene eeuw tusschen het vernuft der dochters van ROEMER VISSCHER, beiden insgelijks Katholiek, en dat van ANNA BYNS is al te bemerkbaar, om te veronderstellen dat hetzelfde nog bij haar ter schole gedaan zou hebben.

Als wij van ANNA BYNS te rug zien op MELIS STOKE en MAERLANT, hoe ver is zij dan niet alreeds boven dezen gevorderd! hoe laag zinkt zij nogtans weder weg bij VONDEL en zijne tijdgenooten!

ten! en wat zijn dezen bij onzen eenigen BILDERDIJK! Het oneindig voorwaartstreven van den menschlijken geest schijnt ten minste in ons vaderland geen schoone droom te zijn.

Dat wij kost, die ons niet smaakt, even daarom ook anderen zouden onthouden, ware zoo onbeleefd als verwaand; kost bovendien, die oordeelkundigen van vrij wat meer gezags dan wij geproeft en gansch niet onsmakelijk gevonden hebben, zoo dat onze smaak ons oordeel ligt kon misleiden. Wij willen derhalve uit elk der beide zeldzame werkjes eene proeve hier mededeelen, verschillende van die, welke men reeds elders opgedischt vindt (1). Wij kiezen — niet, maar slaan het bandje open bij het 22ste refereyn van de eerste verzameling:

Lucifer sal luthereum troonen seestelijch
 Want hi heeft heim menighe siele ghewonnen
 Die eens waren gheestelijch / maect hi veestelijch
 Spel dat hi heeft gheroet / wert vast ghesponnen
 Hi doetse qualick enden / die wel begonnen
 Denstamachtighe macht men nu kinnen boozwaer
 Religiosen / beghe mo. rhen en nonnen
 Die reynicheyt gheloofden ouer menich saer
 Dien wert haer oordene nu beel te swaer
 Si en willen niet meet dzaghen / sots cappunen
 Deen loopt hier hoere / dander boene daer
 En hanghen haer cappen op te tunen,

Si

(1) Hicvoor, blz. 454, Noot 1, 2 en 3.

Si en achten gheloosten wielen oft crunen
 Maer loopen in dwilbe/ als menschen verwoet
 Van deene sonde in vander/ als turcken en hunen
 Dit zijn de miraculen die Iuther doet.

En uit het tweede boek, het begin van het 14e
 refereyn:

© Fp serpente gesprung Olyers geboetsel// quaet/
 Die b moeder de heplige kerche buercnaecht
 Slanghen benijn dat is b boetsel// jaet
 Want gheestelijck en weerlijck ghg belaecht
 Dat b ketterijse gheen jonste en djaecht
 Diefch eeters/ bloetsupers/ van munchē en papen
 Want b haerlien leuen niet en verhaecht
 Om dat ghg zist van den schozsten schapen
 Liefhebbers ws selse die wt zist om rapen
 Die van den gheest clapt en zister heel sondere
 Malchus geslachte/ die Iesabel verknapen
 Om gods propheeten te vrenghen tondere
 Ghg noemt u Chzisten vuerse en bedzist wondere
 Teghen Chzistum als voden van Antechziste
 En onder tchijn bā duechde/ soect ghider lien histe.

EINDE DES EERSTEN DEELS.

A A N W I J Z I N G

DER

DICHTERS EN DICHTERESSEN,

IN DIT DEEL VERMELD.

Abeele (A.vanden) blz. 1	Angelkot (H.) de Jong. bl. 46
Acket (J.) 2	Anflo (R.) 47
Adriaansz. (A.) . . . 4	Antonides (J.) v.d. Goes 64
Agron (P.) —	Antwerpen (B.D.van) 148
Alberthoma (A.) . . . 7	Arends (R.) de Jonge —
Alberthoma (R.) . . . —	Arents (T.) . . . 151
Alewyn (A.) —	Arkstee (H. K.) . . 157
Alphen (H. van) . . 15	Arntzenius (P. N.) . —
Althuysen (J.) . . . 36	Arp (J. van) . . . 160
Ampzing (S.) 37	Asfchenberg (H.) . 161
Anastasio (O. à St.) . 42	Asfelyn (T.) . . . 163
Andrade (J. d') . . . 44	Asfendelft (A. van) . 165
Andriesen (A.) . . . —	Asfenede (D. van) . 166
Angelkot (H.) . . . 46	

Baardt (P.) . . .	blz. 167	Bellamy (J.) . . .	blz. —
Backer (J. A.) . . .	169	Belle (J. van) . . .	271
Backere (P. de) . . .	174	Bellemans (D.) . . .	277
Badon (J.) . . .	—	Benjamin	278
Baerle (K. van) . . .	175	Benningh(J.Bodecheer)—	
Bagelaar (J.) . . .	182	Bent (J.)	—
Bak (H.)	183	Berch (H. van den) . . .	279
Bak (A. de)	—	Berg (A. van den) . . .	—
Bake (L.)	183	Bergh (A. van den) . . .	280
Bakker (P. Huiſinga) . . .	193	Bergh (B. van)	—
Bal (H.)	216	Berkhey(J.LeFr.van) —	
Ballée (J.)	—	Bernagie (P.)	291
Bara (J.)	217	Bernarts (J.)	292
Barbonus (J.)	—	Bestoben (M. F.) . . .	—
Barentz (J.)	219	Beth (D.)	—
Baron (J. Z.)	—	Bettens(M.)	—
Bartelink (J.)	—	Beudeker (C.)	—
Bartjens (W.)	—	Beuken (J.)	—
Bastert (C. N.)	221	Beuningen (J. van) . . .	—
Bafuel (P. C.)	232	Beveren (C. van) . . .	293
Baudous (W. de)	233	Beyerlinck (L.)	—
Beaumont (A. van)	—	Bidloo (G.)	—
Beaumont (S. van)	—	Bidloo (L.)	294
Becaus (C.)	243	Bie (C. de)	295
Beeke (B.)	—	Biens (C. P.)	296
Beelthouwer (J. P.)	—	Bieskens (N.)	—
Beer (P. de)	—	Bilderdijk (I.)	—
Beerta (J.) Junior	244	Bisſchop (A.)	297
Beets (J.)	—	Blafius (J.)	—

Bleecker (D.) . . .	blz. 297	Bosch (B.) . . .	blz. 343
Block (J.) . . .	—	Bosch (M.) . . .	351
Bloem (J. J.) . . .	—	Bosch (B. de) . . .	353
Bloemaert (H.) . . .	—	Bosch (H. de) . . .	373
Blusfé (A.) . . .	298	Bosch (P. van den) . . .	374
Boddaert (P.) . . .	303	Bosfon (A. de) . . .	379
Boddaert (P.), Junior	317	Both (J. de), Nz. . .	381
Bode (M.) . . .	—	Bouchaute (L. F. van) . . .	—
Boelens (A.) . . .	323	Bouckart (J.) . . .	382
Boetzelaer (R. W. v. d.)	—	Boudewijns (M.) . . .	—
Bogaert (A.) . . .	—	Boxtel (J. van) . . .	383
Bogaert (A. van) . . .	325	Boy (C.) . . .	—
Bollaert (S.) . . .	—	Braam (J. van) . . .	384
Boltingh (J.) . . .	326	Braam (P. van) . . .	—
Bongardt (B. J.) . . .	—	Bracht (H. van) . . .	387
Bontius (R.) . . .	328	Bracht (T. van) . . .	388
Boogert (J.) . . .	329	Brackman (P.) . . .	389
Boomcamp (G.) . . .	—	Brahe (J. J.) . . .	—
Boomhuys (J.) . . .	330	Brakel (N. van) . . .	—
Boon (K.) v. Engellant	—	Brand (B.) . . .	390
Boonen (I.) . . .	331	Brandt (G. H. van der)	—
Bor (P. C.) . . .	—	Brandt (C.) . . .	—
Borcht (W. v. d.) . . .	331	Brandt (G.) . . .	—
Borger (E. A.) . . .	333	Brandt (K. en J.) . . .	408
Borgh (J. F. vander)	341	Brasfer (J.) Jz. . .	415
Borneeester (A.) . . .	341	Brechten (C. van) . . .	—
Born (H. van den) . . .	—	Breda (M. van) . . .	—
Borfelen (P. van) . . .	343	Bredero (G. A.) . . .	—
Bos (L. van den) . . .	—	Breen (J. van) . . .	419

Brender à Br. (G.) blz. 419	Bruno (A.) . . . blz. 442
Breughel (G. H. van) 431	Bruno (H.) . . . 443
Brit (G.) . . . —	Bruyn (J.) . . . —
Broeck (P. vanden) . —	Bruynbeeck (H.de) . —
Broeckhoff (J. P.) . 432	Bruyningen (W.van) 444
Broek (L. van den) . 433	Buifero (D.) . . . —
Broekhuizen (J. van) —	Buma (J.) , . . . 445
Broomans (L.) . . 438	Buma (J. A. van) . . 446
Brosterhuysen (J. van) —	Burg (H. van den) . —
Brouwer (H.) . . 439	Burgh (J. van der) . 448
Brouwer (K.) Az. . —	Burgerdyck (P. van) 452
Bruin (C.) . . . —	Burgvliet (L.) . . —
Brune (J. de) of Brunæus 440	Buyts (H.) . . . —
Brune (J. de) . . 441	Byns (A.) . . . 453

